T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

RESİM ANASANAT DALI

RESİM SANATINDA DEKORATİF İMGE VE FİGÜR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLGİM CAMCI

Tez Danışmanı
DR. ÖĞR. ÜYESİ GÜL SARIDİKMEN

ÇANAKKALE – 2021

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

RESİM ANASANAT DALI

RESİM SANATINDA DEKORATİF İMGE VE FİGÜR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLGİM CAMCI

Tez Danışmanı
DR. ÖĞR. ÜYESİ GÜL SARIDİKMEN

ÇANAKKALE – 2021

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

(İmza)
İlgim CAMCI
(Tarih) ../../20..

TEŞEKKÜR

Tez çalışmasında araştırmam boyunca yardımlarını ve desteklerini eksik etmeyen saygı değer danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Gül SARIDİKMEN'e, tez süresince bana destek olan ve tüm zorluklarda her zaman yanımda olan sevgili annem Emine CAMCI ve babam Erol CAMCI'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İlgim CAMCI

Çanakkale, Ağutos 2021

ÖZET

RESİM SANATINDA DEKORATİF İMGE VE FİGÜR

İlgim CAMCI

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Resim Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Gül SARIDİKMEN

26.08.2021, 307

Dekoratif imge, antik çağlardan günümüze kadar sanatsal üretimlerde yer almıştır. Konu bakımından çeşitlilik göstermekle birlikte, sembolist anlamlar da içerebilmektedir. Dekoratif imge kullanımı zaman zaman akademik sanatla zıtlaşsada, akademik sanata tepki olarak doğan Art Nouveau gibi sanat akımlarında figür betimlemeleriyle birlikte en önemli unsur haline gelmiştir. Art Nouveau sanatçılarının etkilendiği Ortaçağ mozaikleri, Kells bezemeleri, Oryantalizm ve Ön-Raffaellocular kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Antik çağlarda duvarlara ve vazolara yapılan betimlemeler, Ortaçağda ise mozaik sanatı, freskler, vitray süslemeleri ve el yazmalarındaki bezemelerde bulunan dekoratif imge ve figürler yer almaktadır. Rönesans ve Barok dönemde figür önemli bir yere sahip olmuştur. Ancak dekoratif imge her ressam tarafından ele alınmamıştır. Rokoko, Oryantalizm, Ön Raffaellocular ve Sembolizm'den sonra, modern resim sanatında yer alan akımlarda Post Empresyonizm, Fovizm, Kübizm ve Art Nouveau'da konu ile alakalı incelemeler yapılmıştır. Türk resim sanatında ise minyatür resimleri ve 19. yüzyıldan itibaren Türk resminin batılı anlamda figür çalışmaları yapmaya başladığı dönemler ele alınmıştır. 1914 Kuşağı, Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği ve D Grubu sanatçılarının dekoratif imge ve figür kapsamında ürettiği eserler, sanatçıların batıda eğitim almasıyla Avrupalı sanatçılardan etkilendikleri ve Anadolu motiflerinin esin kaynağı olduğu görülmektedir. Dekoratif imge ve figürün biçimsel olarak yer alındığı ve çeşitli teknikler kullanılarak yapılan uygulama çalışmaları, tezin son bölümünde yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Resim, Dekoratif, İmge, Figür.

ABSTRACT

DECORATIVE IMAGE AND FIGURE IN PAINTING

İlgim CAMCI

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Master of Art Thesis in Painting

Advisor: Gül SARIDİKMEN, Asst. Prof.

26.08.2021, 307

The decorative image has been involved in artistic productions from ancient times to the present. Although it includes variety in terms of subject it can also contain symbolist meanings. Although the use of decorative images sometimes conflicts with academic art, it has become the most important element with figüre depictions in art movements such as Art Nouveau, which was born as a reaction to academic art. Medieval mosaic, Kells embellishments, Orientalism and Pre-Paphaliete Brotherhood, influenced by Art Nouveau artists, have been extensively studied. There are depictions on walls and and vases in vases in ancient times, and decorative images and figures found in mosaic art, frecoes, stained glass decorations and embellishment in manuscripts in the Middle Ages. The figüre had an important place in the Renaissance an Baroque periods. However, the decorative image has not been handled by every painter. After Rococo, Orientalism, Pre-Raphaelites Brotherhood and Sybolism, studies related to the subject were made in Post Impressionism, Fauvism, Cubism and Art Nouveau in the current of modern painting. In Turkish painting, miniature paintings and the periods when Turkish painting started to work on Western figures from the 19th century were discussed. It is seen that the Works produced by the 1914 Generation, Independent Painter's and Sculptor's Association and Group D artists within the scope of decorative images and figures, were influenced by European artists as the artists received education in the West, and Anatolian motifs were a source of inspiration. The practice studies, in which the decorative image and figüre are formally included and using various techniques, take place in the last part of the thesis.

Keywords: Painting, Decorative, Motif, Image, Figure.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI……i
ETİK BEYAN ii
TEŞEKKÜR iii
ÖZET iv
ABSTRACT v
KISALTMALAR ix
RESİMLER LİSTESİ x
BİRİNCİ BÖLÜM 1
GİRİŞ 1
TARİHSEL SÜREÇ İÇİNDE DEKORATİF İMGE VE FİGÜR 3
1.1.Antik Çağda Dekoratif İmge ve Figür 3
1.2. Ortaçağ Sanatında Dekoratif İmge ve Figür 15
İKİNCİ BÖLÜM 37
AVRUPA RESMİNDE DEKORATİF İMGE VE FİGÜR 37
2.1.Rönesans 38
2.1.2.Sandro Botticelli (1445-1510) 39
2.1.3.Jan Van Eyck (1390-1441) 43
2.1.1.Raffaello Sanzio (1483-1520) 46
2.1.4.Hans Holbein (1497-1543) 47
2.2.Barok 48
2.2.1.Johannes Vermeer (1631-1675) 49
2.3.Rokoko 53
2.3.1.François Boucher (1703-1770) 54
2.3.2.Jean Honore Frogonard (1732-1806) 59
2.4.Neoklasisizm 62
2.4.1.Jean Auguste Dominique Ingres (1780-1867) 63
2.5.Oryantalizm 68
2.5.1.Jean Leon Gerome (1824-1904) 69

2.5.2.Rudolf Ernst (1854-1932) 76
2.5.3.Fabio Fabbi (1861-1946) 81
2.6.Ön-Raffaellocular (Pre-Raphaelite Brotherhood) 84
2.6.1.John Everett Millais (1829-1896) 84
2.6.2.Dante Gabriel Rossetti (1828-1882) 89
2.6.3.William Holman Hunt (1827-1910) 96
2.6.4.Frederick Sandys (1829-1904) 98
2.6.5.John William Waterhouse (1849-1917) 100
2.7.Sembolizm 105
2.7.1.Gustave Moreau 106
2.7.2.Odilon Redon 108
2.8.Post Empresyonizm 110
2.8.1.Paul Gauguin (1848-1903) 110
2.8.2.Vincent Van Gogh (1853-1890) 118
2.9.Fovizm 125
2.9.1.Henri Matisse (1869-1954) 126
2.10.Kübizm 134
2.10.1.Pablo Picasso (1881-1973) 135
2.11.Art Nouveau 141
2.11.1.Alphonse Maria Mucha (1860 – 1939) 143
2.11.2.Jan Toorop (1858 -1928) 157
2.11.3.Gustav Klimt (1862 - 1918) 160
2.11.4.Koloman Moser (1868-1918) 183
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 191
TÜRK RESİM SANATINDA DEKORATİF İMGE VE FİGÜR 191
3.1.Türk Resim Sanatında Dekoratif İmge ve Figür 191
3.1.1.Osman Hamdi Bey (1842-1910) 200
3.1.2.İbrahim Çallı (1882-1960) 218
3.1.3.Feyhaman Duran (1886-1970) 223
3.1.4.Eşref Üren (1897-1984) 227
3.1.5.Fahrelnissa Zeid (1901-1991) 229
3.1.6.Nurullah Berk (1906-1982) 232
3.1.7.Bedri Rahmi Eyüboğlu (1911-1975) 235

3.1.8.Eren Eyüboğlu (1907-1988) 246
3.1.9.Şükriye Dikmen (1918-2000) 262
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 266
UYGULAMA ÇALIŞMALARI 266
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ 281
KAYNAKÇA 286
ÖZGEÇMİŞ I

KISALTMALAR

C.	Cilt
Çev.	Çeviriler
Ed.	Editör
Haz.	Hazırlayan
M.Ö.	Milattan Önce
M.S.	Milattan Sonra
No.	Numara
s.	Sayfa
s.s.	Çoğul Sayfalar
St.	Saint
t.y.	Tarih Yok
v.d.	Ve diğerleri
Vol.	Volume

RESİMLER LİSTESİ

Görsel 1: Firavun Horemheb'in mezarındaki çok renkli duvar süslemesi. https://farm5.staticflickr.com/4034/4620817652_c1021df30a_o.jpg(19.10.2020)..... 4

Görsel 2: *Firavun Horemheb'in şarap ayini tasviri*. https://www.robertharding.com/watermark.php?type=preview&im=RM/RH/HORIZONTAL/120-518 (19.10.2020)..... 5

Görsel 3: *Tutankhamon ve Karısı*, M.Ö 1330 dolayları, Mısır Müzesi, Kahire. https://i.pinimg.com/originals/d6/30/f1/d630f1db85e2d36028fae639359b4c53.jpg (19.10.2020) 5

Görsel 4: *Nebamun Mezarında Av Sahnesi*, M.Ö. 1350, kuru sıva üzerine yapılmış fresk. https://arkeolog.tumblr.com/post/112402868843/m%C4%B1s%C4%B1rl%C4%B1-k%C3%A2tip-nebamunun-av-sahnesi-nebamun (10.02.2020)..... 6

Görsel 5: Mısır Mezar Resmi, 21. Sülale (1085-900). https://img.webme.com/pic/s/soyluedebiyat/msres6.jpg (16.05.2020) 7

Görsel 6: Girit Resmi, *Zambaklı Prens*. https://www.biblicalarchaeology.org/wp-content/uploads/minoan.jpg (10.02.2020)..... 9

Görsel 7: *Parisli Kız Freski*. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b3/La_Parisienne%2C_small_fresco_from_Knossos%2C_1450-1300_BC.%2C_AMH%2C_145370.jpg (30.06.2021) 9

Görsel 8: Bell Krater: Torce Race, (Meşale Yarışı), c. 430-420 BCE. "Manner of Peleus Painter". https://harvardartmuseums.org/art/288090 (27.07.2021)..... 10

Görsel 9: *Ölüye Ağıt,* M.Ö. 700 dolayları, *Diplon Vazosu,* Ulusal Arkeoloji Müzesi, Atina. (*Sanatın Öyküsü*, 2011: 76.) 11

Görsel 10: *Akhilleus ile Ajax Dama Oynuyorlar*, M.Ö. 540 dolayları. Museo Etrusco, Vatikan. https://www.museivaticani.va/content/museivaticani/en/collezioni/musei/museo-gregoriano-etrusco/sala-xix--emiciclo-inferiore--collezione-dei-vasi--ceramica-atti/anfora-attica-a-figure-nere-firmata-da-exekias.html (27.07.2021). 12

Görsel 11: *Etrüsk Boccanera Levhaları*, M.Ö. 550 – 540, boyalı kil levha, British Museum. https://www.britishmuseum.org/collection/object/G_1889-0410-1-5 (27.07.2021)..... 13

Görsel 12: *Caere Hydriası*, M.Ö. 6. yüzyıl sonları. https://www.louvre.fr/sites/default/files/medias/medias_images/images/louvre-hydrie-centauromachie.jpg (19.10.2020) 14

Görsel 13: *Priscilla Katakombu*, duvar freski 2.-3. yüzyıl. https://www.fromhometorome.com/catacomb-of-priscilla/(09.12.2020) 16
Görsel 14: *Matthew: Portait Of Christ*, M.S. 800, minyatür, renkli mürekkep, *Book Of Kells,* Trinity College Dublin, The University of Dublin, İrlanda. https://digitalcollections.tcd.ie/iiif/2/8p58pd316%2Ffiles%2F03d0eba5-66fc-472a-914b-023a5b4bc9ac%2Ffcr:versions%2Fversion1/full/2517,/0/default.jpg (11.12.2020) 17
Görsel 15: *John; Portrait Of John*, M.S. 800, minyatür, renkli mürekkep, *Book Of Kells,* Trinity College Dublin, The University of Dublin, İrlanda..... 17
Görsel 16: *John*, M.S. 800, minyatür, renkli mürekkep, *Book Of Kells,* Trinity College Dublin, The University of Dublin, İrlanda. https://digitalcollections.tcd.ie/iiif/2/zw12z577m%2Ffiles%2Fedef800f-2bee-48f2-8f2b-13a709da2499%2Ffcr:versions%2Fversion1/full/2517,/0/default.jpg (11.12.2020)..... 18
Görsel 17: *Symbols Of The Four Evangelist (Dört İncil Yazarının Sembolleri)*, M.S. 800, minyatür, renkli mürekkep, *Book Of Kells,* Trinity College Dublin, The University of Dublin, İrlanda. https://digitalcollections.tcd.ie/iiif/2/np193961g%2Ffiles%2F4eab1dd7-0738-4d38-a6e1-04a8fe06a82a%2Ffcr:versions%2Fversion1/full/2491,/0/default.jpg (11.12.2020) 18
Görsel 18: *Virgin And Child (Bakire ve Çocuk)*, M.S. 800, minyatür, renkli mürekkep, *Book Of Kells,* Trinity College Dublin, The University of Dublin, İrlanda. https://digitalcollections.tcd.ie/iiif/2/qv33rx01t%2Ffiles%2Fce5fc94a-1fb8-4317-8824-a30497c5b14a%2Ffcr:versions%2Fversion1/full/2365,/0/default.jpg (11.12.2020) 19
Görsel 19: *Matthew*, M.S. 800, minyatür, renkli mürekkep, *Book Of Kells,* Trinity College Dublin, The University of Dublin, İrlanda. https://digitalcollections.tcd.ie/iiif/2/08612n890%2Ffiles%2F3eaa0c8a-2d40-4691-9e87-a70fefd303b9%2Ffcr:versions%2Fversion1/full/2340,/0/default.jpg (11.12.2020) 19
Görsel 20: *Yuhanna*, minyatür, *Lorch Gospels*, Biblioteca Apostolica, 860, Vatikan. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7b/Codexaureus_25.jpg (11.12.2020) 20
Görsel 21: *Mark*, minyatür, *Lorch Gospels*, Biblioteca Apostolica, 860, Vatikan. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/7/79/Codexaureus_21.jpg/640px-Codexaureus_21.jpg (11.12.2020)..... 20

Görsel 22: *Luke*, minyatür, *Lorch Gospels*, Biblioteca Apostolica, 860, Vatikan. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c0/Meister_der_Ada-Gruppe_001.jpg(11.12.2020) 21
Görsel 23: *Matta*, minyatür, *Lorch Gospels*, Biblioteca Apostolica, 860, Vatikan. http://employees.oneonta.edu/farberas/arth/Images/109images/Carolingian/lorsch_gospels/matthew_port.jpg(11.12.2020) 21
Görsel 24: *Meister des Evangeliars Otto III*, minyatür, *Gosperls of Otto III*, Munih, Bayerische Stattsbibliothek. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/ba/Meister_des_Evangeliars_Ottos_III._001.jpg (11.12.2020) 22
Görsel 25: *Detail Of Ruler Portrait of Otto III*, minyatür, *Gosperls of Otto III*, Munih, Bayerische Stattsbibliothek. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/ce/Otto_III%2C_Holy_Roman_Emperor.jpg (11.12.2020) 22
Görsel 26: *İmparator Jüstinianus ve Maiyeti*, M.S. 547, mozaik, San Vitale. https://collectionapi.metmuseum.org/api/collection/v1/iiif/466586/1637441/main-image (28.10.2020) 23
Görsel 27: *İmparatoriçe Theodora ve Maiyeti*, mozaik, San Vitale Bazilikası. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/56/Mosaic_of_Theodora_-_Basilica_San_Vitale_%28Ravenna%29.jpg (28.10.2020) 24
Görsel 28: *II. İoannis Bizans İmparatoru ve karısı İrini; Ortada, Meryem ana ve çocuk İsa*, 12. yüzyıl, mozaik, Ayasofya Müzesi. (Ayasoya Müzesi, 16.04.2016) 25
Görsel 29: *Zoe Mozaiği*, 11. yüzyıl, mozaik Ayasofya Müzesi. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7f/Empress_Zoe_mosaic_Hagia_Sophia.jpg (28.10.2020) 26
Görsel 30: *Meryem ve Çocuk İsa*, Kariye Müzesi. (Kariye Müzesi, 16.04.2016) 27
Görsel 31: *Meryem ve Çocuk İsa*, Detay, Kariye Müzesi. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/ba/Chorachurchfresco.jpg (28.10.2020) 28
Görsel 32: *Piskopos Gregor*, fresk, Kariye Müzesi. https://ipfs.io/ipfs/QmR1gzPYUwxEUWHbeRggZzfYy5Fxsd8Qc7hXUUnJQwxrZq/I/m/Gregor-Chora.jpg (28.10.2020) 28

Görsel 33: *İsa Tasviri*, Sant Climent Kilisesi, 12. yüzyıl (yaklaşık 1123), fresk, Katalonya Ulusal Sanat Müzesi, Barcelona, İspanya. https://arsartisticadventureofmankind.files.wordpress.com/2016/02/79-c3a1bside-de-san-clemente-de-tahull-donde-se-observa-al-pantocrc3a1tor-rodeado-por-la-mandorla.jpg (25.11.202) 30
Görsel 34: *Meryem ve Çocuk İsa*, San Clementa Kilisesi, 12. yüzyıl, fresk, Katalonya Ulusal Sanat Müzesi, Barcelona, İspanya. https://arsartisticadventureofmankind.files.wordpress.com/2016/02/89-abside-de-santa-maria-de-tahull.jpg (25.11.2020)..... 31
Görsel 35: *İsa ve On İki Havari*, La Seu Aziz Petrus Kilisesi, 12. yüzyıl, ahşap panel, Katalonya Ulusal Sanat Müzesi, Barcelona, İspanya. https://arsartisticadventureofmankind.files.wordpress.com/2016/02/85-frontal-romanico-de-san-pedro-de-la-seo-de-de-urgel.jpg?w=1024&h=683 (25.11.2020) 31
Görsel 36: Chartres Katedrali, 13. yüzyıl, vitray, Paris, Fransa. https://www.worldhistory.org/image/9319/north-rose-window-chartres-cathedral/ (25.11.2020) 33
Görsel 37: Sainte-Chapelle, 13. yüzyıl, vitray, Paris, Fransa. https://exploringrworld.com/wp-content/uploads/2019/08/DSC01927.jpg (25.11.2020)... 34
Görsel 38: Sainte-Chapelle, 13. yüzyıl, Paris, Fransa. https://exploringrworld.com/wp-content/uploads/2017/09/DSC01934.jpg (25.11.2020)..... 34
Görsel 39: Sainte-Chapelle, 13. yüzyıl, vitray, Paris, Fransa. https://exploringrworld.com/wp-content/uploads/2017/09/DSC01944.jpg 25.11.2020).... 35
Görsel 40: Sainte-Chapelle, 13. yüzyıl, Paris, Fransa. https://exploringrworld.com/wp-content/uploads/2017/09/DSC01945.jpg (25.11.2020)..... 35
Görsel 41: Notre Dame Kilisesi, 12.-14. yüzyıl, vitray, Fransa, Paris. http://1.bp.blogspot.com/-7PCscA76TDM/Umm6Plj9aNI/AAAAAAAAN-8/77_VE6Paj5w/s1600/Strasbourg+cathedral+windows-web-5584.jpg (25.11.2020)..... 35
Görsel 42: Notre Dame Kilisesi, 12.-14 yüzyıl, vitray, Fransa, Paris. http://3.bp.blogspot.com/-yqR6KA86PNg/Umm6bZAuL-I/AAAAAAAAN_Q/KHSHJaNOOEM/s1600/Strasbourg+cathedral+windows-web-5595.jpg(25.11.2020) 36
Görsel 43: Sandro Botticelli, *La Primavera (İlkbahar)*, 1480, ahşap üzerine tempera, 207 x 319 cm, Uffizi Gallery, Floransa, İtalya.

https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/1/la-primavera-spring-sandro-botticelli.jpg (14.07.2020) 39
Görsel 44: Sandro Botticelli, *Venüs'ün Doğuşu (Birth Of Venus)*, 1485, tuval üzerine tempera, 172.5 x 278.5 cm, Uffizi Gallery, Floransa, İtalya. https://images.uffizi.it/production/attachments/1503909239806647-605174-2-.jpg?ixlib=rails-2.1.3&w=1200&h=800&fit=clip&crop=center&fm=gjpg&auto=compress (14.07.2020) 40
Görsel 45: Sandro Botticelli, *Pallas ve Centaur*, 1480-85, tuval üzerine tempera, 207 x 148 cm, Uffizi Gallery, Floransa, İtalya. https://images.uffizi.it/production/attachments/1557135100170890-18-botticelli-pallade.jpg?ixlib=rails-2.1.3&w=1200&h=800&fit=clip&crop=center&fm=gjpg&auto=compress (14.07.2020) 42
Görsel 46: Jan Van Eyck, *Madonna ve Şansölye*, 1434-36, panel üzerine yağlıboya, 122 x 157 cm, Groningemuseum, Bruges. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/fd/Jan_van_Eyck_069.jpg/1154px-Jan_van_Eyck_069.jpg (14.07.2020) 43
Görsel 47: Jan Van Eyck, *Madonna ve Şansölye Nicolas Rolin*, 1435, panel üzerine yağlıboya, 65 x 62.3 cm, Musee du Louvre, Paris. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2d/Virgin_with_Chancellor_Rolin_Luber.jpg(27.08.2020) 44
Görsel 48: Jan Van Eyck, *Meryem'e Müjde*, 1433, tuval üzerine yağlıboya, 92.7 x 36.7 cm, National Gallery Of Art, Washington, D.C. https://en.wikipedia.org/wiki/File:Annunciation_-_Jan_van_Eyck_-_1434_-_NG_Wash_DC.jpg (27.08.2020) 45
Görsel 49: Raffaello Sanzio, *Atina Okulu (School Of Athens)*, 1509-11, fresk, 500 x 770 cm, Apostolik Sarayı, Vatikan. https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/1/school-of-athens-from-the-stanza-della-segnatura-raphael-.jpg (14.07.2020) 46
Görsel 50: Hans Holbein, *Elçiler,* 1533, yağlıboya, 207 x 209 cm, National Gallery, Londra, İngiltere. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/35/HOLBEIN-Hans-the-Younger-The-Ambassadors.jpg (14.07.2020) 47
Görsel 51: Johannes Vermeer, *Şarap Kadehi*, 1658-60, tuval üzerine yağlıboya, 67.7 x 79.6 cm, Gemaldegalerie, Berlin, Almanya.

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a4/Jan_Vermeer_van_Delft_-_The_Glass_of_Wine_-_Google_Art_Project.jpg (19.07.2020)..... 49
Görsel 52: Johannes Vermeer, *Kırmızı Şapkalı Kız*, 1665-66, panel üzerine yağlıboya, 23.2 x 18.1 cm, National Gallery of Art, Washington, D.C. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a3/Vermeer_-_Girl_with_a_Red_Hat.JPG (25.08.2020) 50
Görsel 53: Johannes Vermeer, *Resim Sanatı*, 1666-68, tuval üzerine yağlıboya, 120 x 100 cm, Kunsthistorisches Museum, Viyana. https://www.johannesvermeer.org/images/paintings/the-art-of-painting.jpg (25.08.2020) 51
Görsel 54: Johannes Vermeer, *Aşk Mektubu*, 1669-70, tuval üzerine yağlıboya, 68.5 x 62.5 cm, Rijks Museum, Amsterdam, Hollanda. https://serkanhizli.files.wordpress.com/2015/01/18288-the-love-letter-jan-vermeer-van-delft.jpg(28.08.2020) 52
Görsel 55: François Boucher, *Yatağında Bir Kadın*, 1743, tuval üzerine yağlıboya, 57.2 x 68.3 cm, The Frick Collection, New York. https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/dailyartartwork/img-202004165e98cbe43b65b_ipad (16.06.2020) 55
Görsel 56: François Boucher, *Madame de Pompadour*, 1754, pastel boya ve sanguine, 36.5 x 28.1 cm, National Gallery Of Victorya, Melbourne, Avusturalya. https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/2/7-madame-de-pompadour-francois-boucher.jpg (16.06.2020)..... 56
Görsel 57: François Boucher, *Madam De Pompadour Portresi*, 1756, tuval üzerine yağlıboya, 212 x 164 cm, Alte Pinakothek, Münih, Almanya. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/4c/Boucher_Marquise_de_Pompadour_1756.jpg (16.06.2020) 57
Görsel 58: François Boucher, *Madam Pompadour Portresi*, detay. https://the-garden-of-delights.tumblr.com/post/86797437364 (16.06.2020) 58
Görsel 59: François Boucher*, Madame de Pompadour Portresi*, 1759, tuval üzerine yağlıboya, 91 x 68 cm, Wallace Collection, Londra, İngiltere. https://cdn11.bigcommerce.com/s-r3utmtjwwz/images/stencil/2048x2048/products/10225/36264/madame-de-pompadour_francois-boucher__17612__70514.1556801495.jpg?c=2 (16.06.2020) 58
Görsel 60: Jean-Honore Fragonard, *Salıncak,* 1764, tuval üzerine yağlıboya, 81 x 64.2 cm, The Wallace Collection.

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/43/Joean_Honor%C3%A9_Fragonard_-_The_Swing.jpg(29.07.2020)..... 60
Görsel 61: Jean Honore Fragonard, Marguerite Gerard*, Le Chat Angora*, 1783, tuval üzerine yağlıboya, 65 x 53.3 cm, Bernheimer Fine Old Masters Kunsthandel, Munih. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ef/G%C3%A9rard%2C_Marguerite_and_Fragonard%2C_Jean-Honor%C3%A9_-_Le_chat_angora_-.jpg (20.06.2020)..... 61
Görsel 62: Jean Honore Fragonard, Marguerite Gerard, *Çalıntı Öpücük*, 1787, tuval üzerine yağlıboya, 45 x 55 cm, Hermitage Museum, Saint Petersburg, Rusya. https://www.hermitagemuseum.org/wps/wcm/connect/1e9ae715-a9b5-457e-b3f4-215c553a9db3/WOA_IMAGE_1.jpg?MOD=AJPERES&50aac12a-921a-4165-97f4-d1334f2e1511 (24.06.2020) 62
Görsel 63: Jean Auguste Dominique Ingres, *Madame Jacques-Louis Leblanc*, 1823, tuval üzerine yağlıboya, 119.4 x 92.7 cm, Metropolitan Museum. https://collectionapi.metmuseum.org/api/collection/v1/iiif/436703/796160/main-image (08.07.2020) 64
Görsel 64: Jean Auguste Dominique Ingres, *Madame Moitessier*, 1851, tuval üzerine yağlıboya, 147 x 100 cm, National Gallery Of Art, Washington, D.C. https://d7hftxdivxxvm.cloudfront.net/?resize_to=width&src=https%3A%2F%2Fd32dm0rphc51dk.cloudfront.net%2Fn0xvbcyZamB-C-zi5snopg%2Flarger.jpg&width=1200&quality=80 (08.07.2020) 65
Görsel 65: Jean Auguste Dominique Ingres, *Madame Moitessier Portresi*, 1856, tuval üzerine yağlıboya, 120 x 92.1 cm, National Gallery, Londra, İngiltere. http://www.mountainsoftravelphotos.com/England%20-%20London/London/National%20Gallery%20Next%2020/slides/London%20National%20Gallery%20Next%2020%2014%20Jean-Auguste-Dominique%20Ingres%20-%20Madame%20Moitessier.jpg (08.07.2020)..... 66
Görsel 66: Jean Auguste Dominique Ingres, *Köle ile Odalık*, 1839, tuval üzerine yağlıboya, 72.1 x 100.3 cm, Harvard Art Museums/Fogg Museum, Cambridge, Massachusetts. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a4/Ingres_Odalisque_esclave_Fogg_Art.jpeg (24.06.2020) 67
Görsel 67: Jean Leon Gerome, *Markos Botsaris*, 1874, tuval üzerine yağlıboya, 50.2 x 54.6 cm, Özel Koleksiyon. https://www.tarihnotlari.com/wp-content/uploads/2011/10/markos-botsaris-1874-by-jean-leon-gerome.jpg (08.07.2020)..... 70

Görsel 68: Jean Leon Gerome, *Veiled Circassian Lady (Örtülü Çerkes Hanım)*, 1876, tuval üzerine yağlıboya, 42 x 33 cm, Özel Koleksiyon. https://66.media.tumblr.com/8a63c9e954c308b194c8f269b69f0a58/584012ef11db730f-14/s500x750/455343a66fba4b22442113cf37d260e34f9672b0.jpg (24.06.2020)..... 71
Görsel 69: Jean Leon Gerome, *Veiled Circassian Lady (Örtülü Çerkes Hanım)*, detay. https://66.media.tumblr.com/8a63c9e954c308b194c8f269b69f0a58/584012ef11db730f-14/s500x750/455343a66fba4b22442113cf37d260e34f9672b0.jpg (24.06.2020)..... 72
Görsel 70: Jean Leon Gerome, *Harem Havuzu*, 1876, tuval üzerine yağlıboya, 73.5 x 62 cm, Hermitage Museum. https://www.hermitagemuseum.org/wps/wcm/connect/d9f8bb76-66bb-4c43-9758-3d6fd072f09b/WOA_IMAGE_1.jpg?MOD=AJPERES&dabd3b21-e16b-467d-a1e2-0079c821bd91 (24.06.2020) 72
Görsel 71: Jean Leon Gerome, *Yılan Oynatıcısı*, 1879, tuval üzerine yağlıboya, 82.2 x 121 cm, Clark Art Institu, Williams Town, Massachusses. https://media.clarkart.edu/Web_medium_images/1955.51.jpg (24.06.2020) 73
Görsel 72: Jean Leon Gerome, *Before the Audience*, 1881, tuval üzerine yağlıboya, 60 x 74 cm, Mathaf Gallery, Londra, İngiltere. https://sothebys-md.brightspotcdn.com/dims4/default/6dc8e47/2147483647/strip/true/crop/1654x2000+0+0/resize/1024x1238!/quality/90/?url=https%3A%2F%2Fsothebys-md.brightspotcdn.com%2F0e%2F86%2Ff14726df4592a69614b9deb86c23%2F10111905-b9ddl.jpg(08.07.2020) 74
Görsel 73: Jean Leon Gerome, *La Barde Noir (Siyah Ozan)*, 1888, tuval üzerine yağlıboya, 61.2 x 50.8 cm, Özel Koleksiyon. https://66.media.tumblr.com/173e8649466263f4d31381e64dc6588a/tumblr_ohnvlsdWqt1v8xw7ro1_500.jpg (24.06.2020) 75
Görsel 74: Rudolf Ernst, *Tending The Lamb*, panel üzerine yağlıboya, 58 x 47.5 cm, Özel Kolesiyon, ABD. https://www.arthipo.com/image/cache/catalog/artists-painters/r/rudolf-ernst/rern35-Rudolf-Ernst-tending-the-lamp--1000x1000.jpg (24.06.2020) 77
Görsel 75: Rudolf Ernst, *After Prayers (Dualardan Sonra)*, 1932, panel üzerine yağlıboya, 82 x 64.5 cm. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f0/Rudolf_Ernst_After_Prayers.jpg (06.07.2020) 78
Görsel 76: Rudolf Ernst, *La Favorite (Gözde)*, panel üzerine yağlıboya, 46.2 x 37.3 cm, Özel Koleksiyon.

https://www.artcurial.com/sites/default/files/styles/840_width/public/lots-images/2018-12-20-09/3871_10647442_0.jpg?itok=BQwL7W_R (09.07.2020) 79
Görsel 77: Rudolf Ernst, *A Venerated Elder (Saygıdeğer Bir Yaşlı)*, kağıt üzerine kalem ve suluboya, 57.8 x 41.3 cm. https://i.pinimg.com/originals/0d/78/e5/0d78e52f78534bc1c6d1e3fea1a4f558.jpg (09.07.2020) 80
Görsel 78: Fabio Fabbi, *Choosing The Silk (İpek Seçimi)*, tuval üzerine yağlıboya, 50.5 x 70.5 cm, Özel Koleksiyon, İtalya. https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/1/fabio-fabbi-carpet-merchant-munir-alawi.jpg (26.07.2020)..... 81
Görsel 79: Fabio Fabbi, *At The Slave Market (Negotiation) (Köle Pazarı)*, tuval üzerine yağlıboya, 100 x 70 cm. https://images.fineartamerica.com/images-medium-large-5/fabio-fabbi-negotiation-munir-alawi.jpg (26.07.2020) 82
Görsel 80: Fabio Fabbi, *Rakkase (Rakkas)*, kağıt üzerine suluboya, 59 x 35 cm, Özel Koleksiyon. https://www.christies.com/img/LotImages/2003/CSK/2003_CSK_09652_0196_000().jpg (26.07.2020) 83
Görsel 81: John Everett Millais, *Lorenzo ve Isabella*, 1848-49, tuval üzerine yağlıboya, 103 x 143 cm, Walker Art Gallery, Liverpool, İngiltere. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.109.) 85
Görsel 82: John Everett Millais, *Lorenzo ve Isabe*lla, detay. https://artsandculture.google.com/asset/isabella/CwFtBpu0rX8J_w?hl=tr(02.07.2020).... 86
Görsel 83: John Everett Millais, *Mariana*, 1851, maun üzerine yağlıboya, 60 x 50 cm, Tate Gallery, Londra, İngiltere. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.113.) 87
Görsel 84: John Everett Millais*, Ophelia*, 1851-52, tuval üzerine yağlıboya, 76.2 x 111.8 cm, Tate Britain, Londra, İngiltere. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.117.) 88
Görsel 85: John Everett Millais, *Ophelia,* detay. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.117.) 89
Görsel 86: Dante Gabriel Rosetti, *Regina Cordium*, 1860, panel üzerine yağlıboya, 26 x 22 cm, Johannesburg Art Galley, Güney Afrika. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, 151.) 90

Görsel 87: Dante Gabriel Rosetti, *Fair Rossamund (Güzel Rossamund)*, 1861, tuval üzerine yağlıboya, 52 x 42 cm, National Gallery of Wales, Galer. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.155.) 91
Görsel 88: Dante Gabrielle Rosetti, *Mavi Özel Oda*, 1865, tuval üzerine yağlıboya, 84 x 71 cm, Barber Institu, Birmingham, İngiltere. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.171.) 92
Görsel 89: Dante Gabrielle Rosetti, *Regina Cordium*, 1866, tuval üzerine yağlıboya, 60 x 50 cm, Glasgow Art Gallery, İskoçya. https://en.wahooart.com/Art.nsf/O/8YDR4N/$File/Dante-Gabriel-Rossetti-Regina-Cordium-3-.JPG (30.06.2020) 93
Görsel 90: Dante Gabrielle Rosetti, *Venus Verticordia*, 1864-68, tuval üzerine yağlıboya, 82 x 69 cm, Russel Coates Art Gallery, Bournemouth, İngiltere. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.187.) 94
Görsel 91: Dante Gabrielle Rosetti, *Lady Lilith*, 1866-68, tuval üzerine yağlıboya, 97.8 x 85.1 cm, Delaware Art Museum, ABD. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.185.) 95
Görsel 92: William Holman Hunt, *Mesih'in Tapınakta Bulunuşu*, 1854-61, tuval üzerine yağlıboya, 46 x 70 cm, Walker Art Gallery, Liverpool, İngiltere. https://cdn.shopify.com/s/files/1/1016/1455/products/The_Finding_of_the_Saviour_in_the_Temple_c1854-55.jpeg?v=1453442740 (30.06.2020) 96
Görsel 93: William Holman Hunt, *Isabella ve Fesleğen Saksısı*, 1867, tuval üzerine yağlıboya, 61 x 39 cm, Delaware Art Museum, ABD. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.180.) 97
Görsel 94: Frederick Sandys, *Mary Magdalene (Mecdelli Meryem)*, 1858-60, panel üzerine yağlıboya, 34 x 28 cm, Delaware Art Museum, ABD. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.152.) 99
Görsel 95: Frederick Sandys, *Perdita*, 1866, panel üzerine yağlıboya, 33 x 27.9 cm, Özel Koleksiyon. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.178.)..... 100
Görsel 96: John William Waterhouse, *The Lady of Shalott (Shalott Leydisi)*, 1884, tuval üzerine yağlıboya, 153 x 200 cm, Tate Gallery, Londra, İngiltere. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.243.) 101

Görsel 97: John William Waterhouse, *Kirke Büyülü Kupayı Sunarken*, 1891, tuval üzerine yağlıboya, 146 x 90 cm, Oldham Gallery, İngiltere. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.248.) 102
Görsel 98: John William Waterhouse, *Ophelia*, 1894, tuval üzerine yağlıboya, 73.6 x 124.4 cm, Özel Koleksiyon. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.250.) 103
Görsel 99: John William Waterhouse, *The Soul of the Rose (Gülün Ruhu)*, 1908, tuval üzerine yağlıboya, 88.3 x 59.1 cm, Özel koleksiyon. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c4/John_William_Waterhouse_-_The_Soul_of_the_Rose%2C_1903.jpg (02.07.2020)..... 104
Görsel 100: Gustave Moreau, *Galatea*, 1880, 86 x 66 cm, Orsay Müzesi, Özel Koleksiyon. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/ac/Gustave_Moreau_-_Galat%C3%A9e.jpg (25.07.2021)..... 106
Görsel 101: Gustave Moreau, *The Song of The Songs (Şarkıların Şarkısı)*, 1893, suluboya, Özel Koleksiyon. https://uploads8.wikiart.org/images/gustave-moreau/the-song-of-songs-1893.jpg!Large.jpg (25.07.2021)..... 107
Görsel 102: Gustave Moreau, *Inspration (İlham)*, 1893, suluboya, Art Institü of Chicago. https://uploads6.wikiart.org/images/gustave-moreau/inspiration.jpg!Large.jpg(25.07.2021) 107
Görsel 103: Odilon Redon, *Lady of The Flowers (Çiçeklerin Hanımı)*, 1895, tuval üzerine yağlıboya. https://uploads3.wikiart.org/images/odilon-redon/lady-of-the-flowers.jpg!Large.jpg(25.07.2021)..... 108
Görsel 104: Odilon Redon, *Violet Heyman Portresi*, 1910, kağıt üzerine pastel boya, 72 x 92 cm. https://uploads8.wikiart.org/images/odilon-redon/portrait-of-violette-heymann-1910.jpg!Large.jpg 109
Görsel 105: Paul Gauguin, *Sefiller*, 1888, tuval üzerine yağlıboya, 44.5 x 50.3 cm, Van Gogh Müzesi, Amsterdam. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/cb/Paul_Gauguin_112.jpg (13.04.2019) 112
Görsel 106: Paul Gauguin, *Louis Le Ray*, 1890, tuval üzerine yağlıboya, 55 x 46 cm, The Barnes Foundation, Merion. https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/2/m-loulou-1890-paul-gauguin.jpg (14.03.2020) 113

Görsel 107: Paul Gauguin, *Çiçekli Kadın*, 1891, tuval üzerine yağlıboya, 70 x 46 cm, Ny Carlsberg Glyptotek, Kopenhag. (*Art Book Gauguin*, s. 69.)..... 114
Görsel 108: Paul Gauguin, *Teha'amana'nın Birçok Atası Var*, 1893, tuval üzerine yağlıboya, 76 x 54, Chicago Sanat Enstitüsü. https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/2/the-ancestors-of-tehamana-1893-paul-gauguin.jpg (04.03.2020) 115
Görsel 109: Paul Gauguin, *Vaite (Jeanne) Goupil'in Portresi,* 1896, tuval üzerine yağlıboya, 75x65, Ordrupgaard Koleksiyonu, Kopenhag. (*Art Book Gauguin*, s. 112.) 116
Görsel 110: Paul Gauguin, *Nevermore (Bir Daha Asla)*, 1897, tuval üzerine yağlıboya, 60 x 116 cm, Courtauld Institute of Art, London. https://images.fineartamerica.com/images-medium-large-5/never-more-o-tahiti-paul-gauguin.jpg (14.03.2020)..... 116
Görsel 111: Paul Gauguin, *Tahitian Woman and Boy (Tahitili Kadın ve Çocuk)*, 1899, tuval üzerine yağlıboya, 94 x 61cm, Norton Simon Museum, Pasadena, CA, USA. https://uploads2.wikiart.org/images/paul-gauguin/tahitian-woman-and-boy-1899.jpg!Large.jpg (18.07.2021)..... 117
Görsel 112: Vincent Van Gogh, *Roulin Portresi*, 1889, tuval üzerine yağlıboya, 64.4 x 55.2 cm, MoMA. https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/1/portrait-de-joseph-roulin-vincent-van-gogh-.jpg (04.03.2020) 119
Görsel 113: Vincent Van Gogh, *Postacı*. https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/1/1-the-postman-vincent-van-gogh.jpg (04.03.2020) 120
Görsel 114: Vincent Van Gogh, *Joseph Roulin Portresi.* .https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/2/portrait-of-joseph-roulin-digital-remastered-edition-vincent-van-gogh.jpg (04.03.2020)..... 121
Görsel 115: Vincent Van Gogh, *Augustin Roulin'in Portresi (La Berceuse)*, 1889, tuval üzerine yağlıboya, 93 x 73cm, Kröller Müller Devlet Müzesi, Otterlo. (*Van Gogh*, s.197.) 121
Görsel 116: Vincent Van Gogh, *Dr. Rey Portresi*, 1889, tuval üzerine yağlıboya, 64 x 53 cm, Pushkin Museum, Moskova. (*Van Gogh*,, s 171.)..... 122
Görsel 117: Vincent Van Gogh, *Top Quality Art Japonaiserie Oiran,* 1887, tuval üzerine yağlıboya, 60.5 x 105.5 cm, Van Gogh Museum, Amsterdam, Netherlands. *(Artbook Van Gogh: Bir Dahinin Hayatı ve Yapıtları*, s.53.) 123

Görsel 118: Vincent Van Gogh, *Pere Tanguy*, 1887, tuval üzerine yağlıboya, 65 x 51 cm, Özel Koleksiyon. (*Van Gogh*, s.81.)..... 124
Görsel 119: Vincent Van Gogh, *Pere Tanguy*, 1887, tuval üzerine yağlıboya, 65 x 51 cm, Musee Rodin, Paris. (*Van Gogh*, s.83.) 125
Görsel 120: Henri Matisse, *Kırmızı Uyum (The Red Room)*, 1908, tuval üzerine yağlıboya, 180 x 220 cm, Hermitage Museum, St.Petersburg, Rusya. (*Matisse*, s.27.) 127
Görsel 121: Henri Matisse, *Dekoratif Figür (Decorative Figure),* 1925, tuval üzerine yağlıbaya, 131 x 98 cm, Musee National d'Art Moderne, Paris. (*Matisse*, s.50.)..... 128
Görsel 122: Henri Matisse, *Odalisque with Raised Arms*, 1923, tuval üzerine yağlıboya, 68 x 64 cm, National Gallery Of Art, Washington. https://images.fineartamerica.com/images-medium-large-5/2-matisses-odalesque-seated-with-arms-raised-in-green-striped-chair-cora-wandel.jpg (15.03.2020)..... 129
Görsel 123: Henri Matisse, *Odalisque in Grey Culottes* , 1927, tuval üzerine yağlıboya, 54 x 65 cm, Musee de l'Orangerie, Paris, Fransa. http://www.henri-matisse.net/paintings/fh.jpg (15.03.2020) 130
Görsel 124: Henri Matisse, *Mor Paltolu Kadın* (*Woman in a Purple Coat)*, 1937, tuval üzerine yağlıboya, 81 x 65.2 cm, The Museum Of The Fine Arts, Houston. https://images.fineartamerica.com/images-medium-large-5/femme-au-manteau-violet-tom-roderick.jpg (04.03.2020) 131
Görsel 125: Henri Matisse*, Müzik (The Music)*, 1939, tuval üzerine yağlıboya, 115 x 115 cm, Albright-Knox Art Gallery, Buffalo, New York. (*Matisse*, s.75.) 132
Görsel 126: Henri Matisse, *Asia,* 1946, tuval üzerine yağlıboya, 116 x 61 cm, Kimbell Sanat Müzesi, Fort Worth, Texas. (*Artbook Matisse: Saf Rengin Ustası*, s.116.) 133
Görsel 127: Henri Matisse, *Çizgili Pantalonlu Büyük Odalık*, 1925,taşbaskı. (*Artbook Matisse: Saf Rengin Ustası*, s.102.)..... 134
Görsel 128: Henri Matisse, *Torse a l'aiguiere*, 1927, taşbaskı. (*Artbook Matisse: Saf Rengin Ustası*, s.103.) 134
Görsel 129: Pablo Picasso, *Pipolu Erkek Çocuk*, 1905, tuval üzerine yağlıboya, 100 x 81.3 cm, Özel Koleksiyon. (*Artbook Picasso: Sanata Adanan Bir Yaşam*, s. 43.) 136
Görsel 130: Pablo Picasso*, Olga'nın Bir Koltuktaki Portresi*, 1918, tuval üzerine yağlıboya, 130 x 88.8 cm, Musee National Picasso, Paris. *(Picasso*, s. 47.) 137
Görsel 131: Pablo Picasso, *Kırmızı Koltukta Büyük Çıplak*, 1929, tuval üzerine yağlıboya, Musee National Picasso, Paris. *(Picasso*, s. 57.) 138

Görsel 132: Pablo Picasso, *Sarı Saçlı Kadın*, 1931, tuval üzerine yağlıboya, 100 x 81 cm, Soloman R. Guggenheim Museum, New York City. https://images.weserv.nl/?url=https://www.guggenheim.org/wp-content/uploads/1931/01/78.2514.59_ph_web-1.jpg&w=870 (14.11.2020) 139
Görsel 133: Pablo Picasso, *Aynanın Önündeki Kız*, 1932, tuval üzerine yağlıboya, 162.3 x 130.2 cm, Museum Of Modern Art, New York City. (*Picasso*, s. 58.)..... 139
Görsel 134: Pablo Picasso, *Rüya*, 1932, tuval üzerine yağlıboya, 130 x 97 cm, Steven A. Cohen Özel Koleksiyonu. https://www.pablopicasso.org/images/paintings/the-dream.jpg (14.11.2020) 140
Görsel 135: Pablo Picasso, *Çiçekli Jacqueline*, 1954, tuval üzerine yağlıboya, 116 x 88 cm, Musee Picasso, Paris. (*Pablo Picasso Yüzyılın Dahisi*, s. 82.)..... 141
Görsel 136: Alphonse Mucha, *Zodiac*, 1896, renkli litografi, 65.7 x 48.2 cm, Mucha Museum, Prag. *(Mucha,* s. 35.)..... 144
Görsel 137: Aphonse Mucha, *Journe Sarah (La Plume)***,** 1896, renkli litografi ,69 x 50,8 cm, Posters Please Inc., New York. https://www.trovestar.com/images/Collections/28/gallery/ts_92919_3.jpg (10.09.2019) 145
Görsel 138: Aphonse Mucha, *La Dame aux Camelias (Kamelyalı Kadın)*, 1896, renkli litografi, 205 x 72 cm, Richard Driehaus, Chicago. *(Mucha,* s. 11.)..... 146
Görsel 139: Alphonse Mucha, *Byzantine Heads: Brunette (Bizans Başları: Esmer)*, 1897, renkli litografi, Mucha Museum, Prag.https://i.etsystatic.com/11729821/r/il/fb6619/1099462749/il_1588xN.1099462749_nd47.jpg (05.05.2020) 147
Görsel 140: Alphonse Mucha, *Byzantine Heads: Blonde (Bizans Başları: Sarışın)*, 1897, renkli litografi, Mucha Museum, Prag.https://i.etsystatic.com/11729821/r/il/1af406/1052891076/il_1588xN.1052891076_r6vy.jpg (05.05.2020) 147
Görsel 141: Alphonse Mucha*, Reverie (Hayal)*, 1898, renkli litografi, 72.7 x 55.2 cm, Özel Koleksiyon. https://render.fineartamerica.com/images/rendered/default/poster/8/10/break/images-medium-5/daydream-reverie-art-nouveau-lady-alphonse-mucha.jpg (05.05.2020) 148
Görsel 142: Aphonse Mucha, *The Art Series (Sanat Serisi)*, 1898, kağıt üzerine renkli litografi, 60 x 152 cm (her biri 60 x 38 cm), Mucha Museum, Prag.

https://i.pinimg.com/originals/28/44/63/284463cde5a4ecc36e49fdf0e1f8c347.jpg (01.05.2020) 149
Görsel 143: Alphonse Mucha, *Painting (Resim),* 1898, kağıt üzerine renkli litografi, 60 x 38 cm, Mucha Museum, Prag. *(Mucha,* s. 71.) 150
Görsel 144: Alphonse Mucha, *Poetry (Şiir),* 1898, kağıt üzerine renkli litografi, 60 x 38 cm, Mucha Museum, Prag. *(Mucha,* s.75.) 151
Görsel 145: Alphonse Mucha, *Music (Müzik)*, 1898, kağıt üzerine renkli litografi, 60 x 38 cm, Mucha Museum, Prag. *(Mucha,* s.83.)..... 151
Görsel 146: Alphonse Mucha, *Dance (Dans)*, 1898, kağıt üzerine renkli litografi, 60 x 38 cm, Mucha Museum, Prag. *(Mucha,* s.79.)..... 152
Görsel 147: Alphonse Mucha, *Job Sigara Kağıdı Afişi*, 1898, renkli litografi, 149.2 x 101 cm, Mucha Müzesi, Prag. *(Mucha,* s.21.)..... 153
Görsel 148: Aphonse Mucha, *Feather (Kuş Tüyü)*, 1899, renkli litografi, 71 x 27.3 cm. *(Mucha,* s.145.)..... 154
Görsel 149: Aphonse Mucha, *Ivy (Sarmaşık)*, 1901, renkli litografi, 53 x 39.5 cm. https://www.arsmundi.com/dw/image/v2/AAOI_PRD/on/demandware.static/-/Sites-ArsMundi-Catalog/default/dw768e448a/images/808408_1.jpg (05.05.2020)..... 155
Görsel 150: Alphonse Mucha, *Laurel (Defne)*, 1901, renkli litografi, 53 x 39.5 cm. https://www.arsmundi.com/dw/image/v2/AAOI_PRD/on/demandware.static/-/Sites-ArsMundi-Catalog/default/dw6d10c4c6/images/808393_1.jpg (05.05.2020)..... 155
Görsel 151: Alphonse Mucha, *Moon And The Stars (Ay ve Yıldızlar)* , 1902, kağıt üzerine mürekkep ve suluboya, 56 x 84 cm (her biri 56 x 21 cm). https://3.bp.blogspot.com/-Qg1eTgAD5fM/UY-J7KchhJI/AAAAAAABqEU/EpMUVwBs-_4/s1600/Alphonse+Mucha+-+The+Moon+and+the+Stars+(series)+1.jpg (30.04.2020) 156
Görsel 152: Jan Toorop, *Twee Gestileerde Vrouwelijke Figuren Met Klok in de Hand (Elinde Saat ile İki Stilize Kadın),* 1868, kağıt üzerine çizim, 17.3 x 18.8 cm, Rijkmuseum, Amsterdam, Hollanda. https://az333960.vo.msecnd.net/images-6/twee-gestileerde-vrouwelijke-figuren-met-klok-in-de-hand-jan-toorop-1868-a83b13f3.jpg (11.05.2020) . 157
Görsel 153: Jan Toorop, *Aurora Marriage (Aurora Evliliği)*, 1892, siyah füzen ve pastel, 66 x 52.6 cm, Museum Boijmans Van Beunungen, Hollanda. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Aurore,_Jan_Toorop,_1892.jpg(01.10.2019) 158

Görsel 154: Jan Toorop, *The Three Brides (Üç Gelin),* 1893, kağıt üzerine, tebeşir, kurşun kalem ve kömür, 78 x 98 cm, Kröller Müller Devlet Müzesi, Otterlo. https://www.oceansbridge.com/shop/artists/t/ton-tro/jan-toorop/the-three-brides (05.09.2019) 159
Görsel 155: Thedora (detay), mozaik, San Vitale Kilisesi, Ravenna, İtalya. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/85/Theodora_mosaic_-_Basilica_San_Vitale_%28Ravenna%29.jpg (27.04.2020) 161
Görsel 156: Gustav Klimt, *Judith ve Holofernes*, 1901, tuval üzerine yağlıboya, 84 x 42 cm, Österreichische Galerie, Viyana. *(Klimt*, s. 40.) 162
Görsel 157: Gustav Klimt, *Hope I (Umut I)*, 1903, tuval üzerine yağlıboya, 181 x 67 cm, National Galery Of Canada Ottawa. *(Klimt*, s.63.) 163
Görsel 158: Gustav Klimt, *Hope II (Umut II),* 1907, tuval üzerine yağlıboya ve altın boya, 110.5 x 110.5 cm, Museum Of Modern Art, New York. *(Klimt*, s.68.) 164
Görsel 159: Gustav Klimt, *Kadının Üç Çağı*, 1905, tuval üzerine yağlıboya, 178 x 198 cm, Galeria Nazionalle d'arte Moderna, Roma, İtalya. *(Klimt*, s.62.) 165
Görsel 160: Gustav Klimt, *Öpücük*, 1907-08, tuval üzerine yağlıboya, 180 x 180 cm, Österreichische Galerie, Viyana**.** *(Klimt*, s.72.) 167
Görsel 161: Gustav Klimt, *Adele Bloch-Bauner'in Portresi*, 1907-08, tuval üzerine yağlıboya, 138 x 138 cm, Österreichische Galerie, Viyana. *(Klimt*, s.70.) 168
Görsel 162: Gustav Klimt, *Adele Bloch* I, detay. *(Klimt*, s.70.) 169
Görsel 163: Gustav Klimt, *Adele Bloch Bauner 'in Portresi II*, 1912, tuval üzerine yağlıboya, 190 x 120 cm Österreichische Galerie, Viyana. *(Klimt*, s.91.) 170
Görsel 164: Gustav Klimt, *Water Serpents I (Su Serpentleri I),* 1904-07, parşömen üzerine karışık teknik, 50 x 20 cm, Österreichische Galerie, Viyana. *(Klimt*, s.59.) 171
Görsel 165: Gustav Klmit, *Water Serpents II (Su Serpentleri II),* 1904-07, tuval üzerine yağlıboya, 80 x 145 cm, Özel Koleksiyon. *(Klimt*, s. 60.) 171
Görsel 166: Gustav Klimt, *Emilie Floge*, 1902, tuval üzerine yağlıboya, 181 x 84 cm, Historisches Museum, Viyana. *(Klimt*, s.43.) 172
Görsel 167: Gustav Klimt, *Margaret Stonborough-Wittgenstein'in Portresi*, 1905, tuval üzerine yağlıboya, 180 x 90 cm, Pinokothek, Münih. *(Klimt*, s.64.) 173
Görsel 168: Gustav Klimt, *Fritza Riedler'in Portresi*, 1906, tuval üzerine yağlıboya, 153 x 133 cm, Österreichische Galerie, Viyana. *(Klimt*, s.65.) 174

Görsel 169: Gustav Klimt, *Judith II*, 1909, tuval üzerine yağlıboya, 178 x 46 cm, Modern Sanat Müzesi, Venedik. *(Klimt*, s.76.) 175
Görsel 170: Gustav Klimt, *Bakire*, 1912-13, tuval üzerine yağlıboya, 190 x 200 cm, Narodni Galerisi, Prag. *(Klimt*, s.80.) 176
Görsel 171: Gustav Klimt, *Eugenia Primavesi'nin Portresi*, 1913-14, tuval üzerine yağlıboya, Toyoto Şehir Müzesi. *(Klimt*, s. 89.) 177
Görsel 172: Gustav Klimt, *Ölüm ve Yaşam*, 1915-16, tuval üzerine yağıboya, 178 x 198 cm, Özel Koleksiyon. *(Klimt*, s.81.) 178
Görsel 173: Gustav Klimt, *Barones Elizabeth Bachofen-Echt'in Portresi*, 1914-16, tuval üzerine yağlıboya, 180 x 128 cm, Özel Koleksiyon. *(Klimt*, s.87.) 179
Görsel 174: Gustav Klimt, *Balerin*, 1916-18, tuval üzerine yağlıboya, 180 x 90 cm, Özel Koleksiyon. *(Klimt*, s. 86.) 180
Görsel 175: Gustav Klimt, *Adem ve Havva*, 1917-18, tuval üzerine yağlıboya, 173 x 60 cm, Österreichische Galerie, Viyana. *(Klimt*, s. 92.) 181
Görsel 176: Gustav Klimt, *Yelpazeli Kadın*, 1917-18, tuval üzerine yağlıboya, 100 x 100 cm, Leopold Müzesi, Viyana. (*Sanatın Büyük Ustaları: Klimt*, s.83.) 182
Görsel 177: Gustav Klimt, *Gelin*, 1917-18, tuval üzerine yağlıboya, 166 x 190 cm, Özel Koleksiyon. *(Klimt*, s.93.) 183
Görsel 178: Koloman Moser, *Erken Bahar* (*Early Spring)*, 1901, kağıt üzerine renkli litografi, 24.5 x 23 cm, Özel Koleksiyon, Hulton Archive, Avusturya. https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/2/duchess-and-footboy-koloman-moser.jpg (04.03.2020) 184
Görsel 179: Koloman Moser, *Erken Bahar* (*Early Spring)*, 1901, kağıt üzerine renkli litografi, 24.5 x 23 cm, Özel Koleksiyon, Hulton Archive, Avusturya. http://media.artfulmac.com/images/koloman-moser/early-spring-illustration-to-a-poem-by-rainer-maria-rilke-1901.jpg (27.04.2020) 185
Görsel 180: Koloman Moser, *27 Şubat Çarşamba*, kağıt üzerine kurşun kalem, mürekkep, guaj, 28.5 x 27.5 cm, Galerie Kovacek & Zetter, Viyana. https://www.dorotheum.com/en/l/1292197/ (27.09.2019) 186
Görsel 181: Koloman Moser, *Allegory: Frühlingsmorgen, Spring Morning (Alegori: Bahar Sabahı),* 1896-97, kağıt üzerine renkli litografi, 43.9 x 35 cm, Austrian Museum for Applied Arts / Contemporary Art, Viyana. https://uploads3.wikiart.org/images/koloman-moser/spring-morning-1896.jpg (29.09.2019) 187

Görsel 182: Koloman Moser, *Allegory: Sommer, Summer (Alegori: Yaz),* 1896, kağıt üzerine renkli litografi, 36.3 x 46.6 cm, Courtesy National Galley of Art, Washington. https://oldpainting.tumblr.com/image/133429941756 (28.09.2019)..... 188
Görsel 183: Koloman Moser, *Allegory: Liebe, Lov*e *(Alegori: Aşk),* 1895, kağıt üzerine renkli litografi, 34.9 x 43.8 cm, Austrian Museum for Applied Arts / Contemporary Art, Viyana. https://leprincelointain.blogspot.com/2019/08/koloman-moser-1868-1918-lamour-1898.html (29.09.2019) 189
Görsel 184: Gustav Klimt, *Liebe (Aşk)*, 1895, tuval üzerine yağlıboya, 60 x 44 cm, Kunsthistorisches Museum, Viyana. http://virtualmuseo.com/wp-content/uploads/2010/01/Love-1895.jpg (27.04.2020) 190
Görsel 185: *Uygur Prensi*, IX. 8.-9. yüzyıllar, duvar resmi, Bezeklik tapınağı, Berlin Staatliche Museen. (*Erken Devirde Türk Sanatı,* s.270.) 192
Görsel 186: *Uygur Prensi*, IX. 8.-9. yüzyıllar, duvar resmi, Bezeklik tapınağı, Berlin Staatliche Museen. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Uigure-bezeklik-19.jpg(27.07.2021) 192
Görsel 187: Kubadabat Sarayı, 13. yüzyıl, çini pano. https://ai.stanford.edu/~latombe/mountain/photo/turkey/konya-2017_files/image044.jpg (25.05.2021) 193
Görsel 188: Kubadabat Sarayı, 13. yüzyıl, çini pano. https://ai.stanford.edu/~latombe/mountain/photo/turkey/konya-2017_files/image045.jpg (25.05.2021) 193
Görsel 189: Lêvnî, *Sultan III. Ahmet ve Şehzadesi*, 1703-1730, minyatür, 16.4 x 25 cm, *Kebir Musavver Silsilenâme*, Topkapı Sarayı Müzesi, A. 3109, y. 22b. (*Padişahın Portresi Tesavir-i Âl-i Osman*, s.410.)..... 195
Görsel 190: Buhârî, *Genç Kadın Portresi*, 1741-1742, Albüm Resmi, Topkapı Sarayı Müzesi, H. 2143, y.16a. (*Osmanlı Resim Sanatı*, s.273.)..... 196
Görsel 191: Buhârî, *Kurna Önünde Yıkanan Kadın*, 1741-1742, Albüm Resmi, Topkapı Sarayı Müzesi, yy. 1043. (*Osmanlı Resim Sanatı*, s.273.) 196
Görsel 192: Osman Hamdi Bey, *Rahle Önünde Genç Kadın*, 1879, tuval üzerine yağlıboya, 21.5 x 27 cm, Özel Koleksiyon. *(Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 268.) 201
Görsel 193: Osman Hamdi Bey, *Kahve Ocağı*, 1879, tuval üzerine yağlıboya, 50 x 38 cm, Leon Grünberg Koleksiyonu. *(Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 264.) 202

Görsel 194: Osman Hamdi Bey, *Kahve Ocağı*, 1879, tuval üzerine yağlıboya, 50 x 38 cm, Leon Grünberg Koleksiyonu. *(Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 263.) 203
Görsel 195: Osman Hamdi Bey, *Çarşaflanan Kadınlar*, 1880, tuval üzerine yağlıboya, 63 x 41 cm, Can Has Koleksiyonu. *(Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 225.) 204
Görsel 196: Osman Hamdi Bey**,** *Haremden*, 1880, tuval üzerine yağlıboya, 56 x 116 cm, Özel Koleksiyon. *(Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 267.) 205
Görsel 197: Osman Hamdi Bey, *İki Müzisyen Kız*, 1880, tuval üzerine yağlıboya, 58 x 39 cm, Pera Müzesi, Suna ve İnan Kıraç Koleksiyonu. *(Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 201.) 206
Görsel 198: Osman Hamdi Bey, *İstanbul Hanımefendisi*, 1881, tuval üzerine yağlıboya, 185 x 109 cm, Özel Koleksiyon. *(Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 202.) 207
Görsel 199: Osman Hamdi Bey, *Mekki Okuyucu / Mihrap Önünde Kuran Okuyan Adam*, 1881, tuval üzerine yağlıboya, 56.5 x 38.5 cm, Halil İbrahim İper Koleksiyonu. *(Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 42.) 208
Görsel 200: Osman Hamdi Bey, *Saçını Taratan Kız*, 1882, tuval üzerine yağlıboya, 56 x 37 cm, Özel Koleksiyon. *(Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 266.) 209
Görsel 201: Osman Hamdi Bey, *Çiçek Toplayan Kız / Leylak Toplayan Kız*, 1882, tuval üzerine yağlıboya, 56 x 32.5 cm, Özel Koleksiyon. *(Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 486.) 210
Görsel 202: Osman Hamdi Bey, *Çekik Gözlü Kız ya da Tevfika Portresi*, 1882, tuval üzerine yağlıboya, 37 x 29 cm, Özel Koleksiyon. *(Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 471.) 211
Görsel 203: Osman Hamdi Bey, *Ayakta Genç Kadın*, 1884, tuval üzerine yağlıboya, Özel Koleksiyon. (*Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 269.) 212
Görsel 204: Osman Hamdi Bey, *Yaradılış*, 1901, tuval üzerine yağlıboya, 210 x 108 cm, Özel Koleksiyon. (*Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 489.) 213
Görsel 205: Osman Hamdi Bey, *İlahiyatçı*, 1902, tuval üzerine yağlıboya, 145 x 171 cm, Belvedere Müzesi, Viyana. (*Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 285.) 214
Görsel 206: Osman Hamdi Bey, *İlahiyatçı*, 1907, tuval üzerine yağlıboya, 90 x 113 cm, Özel Koleksiyon. (*Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 286.) 215
Görsel 207: Osman Hamdi Bey, *Ab-ı Hayat Çeşmesi*, 1904, tuval üzerine yağlıboya, 200 x 151 cm, Alte Nationalgalerie, Berlin. (*Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 24.) 216
Görsel 208: Osman Hamdi Bey, *Okuyan Genç Emir*, 1905, tuval üzerine yağlıboya, 168 x 268, Walker Art Gallery, Liverpool.

https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/1/a-young-emir-osman-hamdi-bey.jpg (25.01.2021)..... 217
Görsel 209: Osman Hamdi Bey, *Okuyan Genç Emir*, 1878 (?), tuval üzerine yağlıboya, Özel Koleksiyon. (*Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 410.)..... 218
Görsel 210: Osman Hamdi Bey, *Okuyan Kadın*, 1890, tuval üzerine yağlıboya, 108 x 206 cm, Yanmıştır. (*Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 411.) 218
Görsel 211: İbrahim Çallı, *Dikiş Diken Kadın*, 1927, tuval üzerine yağlıboya, 126 x 97 cm, MSGSÜ İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Koleksiyonu. *(Kadınlar, Resimler, Öyküler: Modernleşme Sürecindeki Türk Resminde "Kadın" İmgesinin Dönüşümü*, s.143.) 219
Görsel 212: İbrahim Çallı, *Yeşil Elbiseli Kadın (Bayan Vicdan Moralı),* 1932, tuval üzerine yağlıboya, 14.5 x 116 cm, MSGÜ İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Koleksiyonu. (*Mimar Sinan Üniversitesi İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Koleksiyonu / The Collection of Istanbul Museum of Painting and Sculpture Mimar Sinan University,* s.395.)..... 220
Görsel 213: İbrahim Çallı, *Nü*, 1960. *(Çallı ve Atölyesi*, s.347.)..... 221
Görsel 214: İbrahim Çallı, *Gül Koklayan Kadın*, tuval üzerine yağlıboya, 50 x 72 cm, Türkiye İş Bankası Resim Koleksiyonu. (*Türkiye İş Bankası Resim Koleksiyonu*, s.127.) 221
Görsel 215: *Atatürk'ün Protokol Müdürü Saffet Ziya Bey'in Eşi Lütfiye Hanım*, Alif Art Osmanlı ve Karma Sanat Eserleri Müzayedesi 25.10.2009. https://www.alifart.com//osmanli-ve-karma-sanat-eserleri-muzayedesi_2009-10-25/?lotNo=122 (24.07.2021) 222
Görsel 216: Feyhaman Duran, *Portre (Güzin Duran)*, karton üzerine yağlıboya, 27 x 19 cm. *(Feyhaman Duran: İki Dünya Arasında, Sakıp Sabancı Müzesi Kataloğu*, s.107.)..... 224
Görsel 217: Feyhaman Duran, *Figürlü Enteriyör*, kontrplak üzerine yağlıboya, 19 x 27 cm. *(Feyhaman Duran: İki Dünya Arasında, Sakıp Sabancı Müzesi Kataloğu*, s.113.)..... 225
Görsel 218: Feyhaman Duran, *Figürlü Enteriyör*, kontrplak üzerine yağlıboya, 19 x 27 cm. *(Feyhaman Duran: İki Dünya Arasında, Sakıp Sabancı Müzesi Kataloğu*, s.113.)..... 225
Görsel 219: Feyhaman Duran, *III. Selim*, tuval üzerine yağlıboya, 70 x 56.5 cm, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Resim Koleksiyonu Tanzimat Müzesi. (*İstanbul Büyükşehir Belediyesi Resim Koleksiyonu*, s.127.) 226
Görsel 220: Kostantin Kapıdağlı, *Sultan III. Selim Odasında*, 1803, yağlıboya, 89 x 110 cm, İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi, 17/30. (*Padişahın Portresi Tesavir-i Âl-i Osman*, s.467.) 227

Görsel 221: Eşref Üren, *Portre*, tuval üzerine yağlıboya. *(Çallı ve Atölyesi*, s.305.) 228
Görsel 222: Eşref Üren, *Portre,* tuval üzerine yağlıboya. *(Çallı ve Atölyesi*, s.305.) 228
Görsel 223: Eşref Üren, *Portre*, tuval üzerine yağlıboya. *(Çallı ve Atölyesi*,s. 305.) 228
Görsel 224: Eşref Üren, *Köylü Kadın Figürü*, tuval üzerine yağlıboya. (*Çallı ve Atölyesi*, s.315.) 229
Görsel 225: Fahrelnissa Zeid, *Billur Gözlü*. https://i.pinimg.com/564x/d8/06/70/d80670cb309591427a09981a07d96c71.jpg (29.07.2021) 230
Görsel 226: Fahrelnissa Zeid, *Madam Caron Portresi*, 1980. https://i.pinimg.com/564x/2f/57/83/2f57832c9ddb430612e5ed611b0e6232.jpg (29.07.2021) 231
Görsel 227: Fahrelnissa Zeid, *Amman'da Türk Sefire'sinin Portresi*, 1980. https://res.cloudinary.com/recruitans/image/upload/v1599233713/b20/fahrelnissa-zeid--someone-from-the-past.jpg (27.07.2021) 232
Görsel 228: Nurullah Berk, *Ütü Yapan Kadın*, 1950, tuval üzerine yağlıboya, 60 x 91.5 cm, İstanbul Resim Heykel Müzesi. MSGSÜ İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Koleksiyonu. (*Mimar Sinan Üniversitesi İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Koleksiyonu / The Collection of Istanbul Museum of Painting and Sculpture Mimar Sinan University,* s.96.)..... 233
Görsel 229: Nurullah Berk, *İstirahat (Uyuyan Güzel)*, 1973, tuval üzerine yağlıboya, 100 x 100 cm. Ankara Resim ve Heykel Müzesi. (*Ankara Resim ve Heykel Müzesi* s.272.) 234
Görsel 230: Nurullah Berk, *Gergef İşleyen Kadın*, 1974, tuval üzerine yağlıboya, 81 x 66 cm. (*T.C. Ziraat Bankası Resim Koleksiyonu*, Ankara)..... 235
Görsel 231: Bedri Rahmi Eyüpoğlu, *Dünya Güzeli*, 1931, tuval üzerine yağlıboya, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Bedri Rahmi Eyüboğlu,* s.223.) 236
Görsel 232: Bedri Rahmi Eyüboğlu, *Adalardan Bir Yar Gelir*, 1931, duralit üzerine yağlıboya, 63 x 47 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Bedri Rahmi Eyüboğlu,* s. 259.)... 237
Görsel 233: Bedri Rahmi Eyüboğlu, *Talaslı*, karton üzerine yağlıboya, 69 x 50 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Bedri Rahmi Eyüboğlu,* s.309.) 238
Görsel 234: Bedri Rahmi Eyüboğlu, *İlham Perisi*, 1931, duralit üzerine yağlıboya, 19 x 16 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Bedri Rahmi Eyüboğlu,* s.260.)..... 238
Görsel 235: Bedri Rahmi Eyüboğlu, *İlham Perisi*, 1932, duralit üzerine yağlıboya, 26 x 18 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Bedri Rahmi Eyüboğlu,* s.261.)..... 239

Görsel 236: Bedri Rahmi Eyüboğlu, *Otoportre*, 1933, kağıt üzerine yağlıboya, 64 x 49 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Bedri Rahmi Eyüboğlu,* s.266.) 240
Görsel 237: Bedri Rahmi Eyüboğlu, *Nuriye*, duralit üzerine yağlıboya, 38 x 30 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Bedri Rahmi Eyüboğlu,* s.283.) 240
Görsel 238: Bedri Rahmi Eyüboğlu, *Karadut*, kağıt üzerine yağlıboya, 35 x 24 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Bedri Rahmi Eyüboğlu,* s.317.) 241
Görsel 239: Bedri Rahmi Eyüboğlu, *Yörük Kadını*, tuval üzerine serigrafi, 69 x 37.5 cm, Artium Modern. https://www.artiummodern.com/urun/2413888/bedri-rahmi-eyuboglu-1911-1975-yoruk-kadini-imzali-tuval-uzerine (29.07.2021) 242
Görsel 240: Bedri Rahmi Eyüboğlu*, Kırmızı Bacaklı İğdeli Gelin*, kağıt üzerine guaj, 205 x 162 cm. Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Bedri Rahmi Eyüboğlu*, s.341.) 243
Görsel 241: Bedri Rahmi Eyüboğlu*, Anne ve Çocuk*, 1951, kağıt üzerine karışık teknik, 58 x 40 cm. https://www.artnet.com/WebServices/images/ll00011lldOCbJFg1Gn72CfDrCWvaHBOcBpnF/bedri-rahmi-ey%C3%BCbo%C4%9Flu-anne-ve-%C3%A7ocuk.jpg,(19.12.2020) . 244
Görsel 242: Bedri Rahmi Eyüboğlu, *Çiçekli Kompozisyon*, kağıt üzerine guaj, 50 x 65 cm, Müşerref Cimcoz Koleksiyonu. (*Bedri Rahmi Eyüboğlu,* s.330.)..... 245
Görsel 243: Bedri Rahmi Eyüboğlu, *Uyuyan Eren*, duralit üzerine guaj, 26 x 33 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Bedri Rahmi Eyüboğlu,* s.278.) 246
Görsel 244: Eren Eyüboğlu, *Portre*, 82 x 100 cm. https://www.turel-art.com/urun/eren-eyuboglu-portre-tablo-tuyb-82x100cm/ (04.06.2021)..... 247
Görsel 245: Eren Eyüboğlu, *Çingeneler*, 1928, kağıt üzerine guaj, 21 x 30 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 57.) 248
Görsel 246: Eren Eyüboğlu, *Çingene*, 1928, kağıt üzerine karakalem, 22 x 30 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. *(Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 58.) 249
Görsel 247: Eren Eyüboğlu, *Portre Sarı Bilezikli*, 1930, tuval üzerine yağlıboya, 58 x 73 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 68.)..... 250
Görsel 248: Eren Eyüboğlu, *Gitarlı Portre*, 1932, kontrplak üzerine yağlıboya, 22 x 32 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 76.)..... 251
Görsel 249: Eren Eyüboğlu, *Şallı Nü*, 1932, tuval üzerine yağlıboya, 52 x 71 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 75.) 252
Görsel 250: Eren Eyüboğlu, *İkili Nü*, 1932, tuval üzerine yağlıboya, 45 x 61 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 74.) 253

Görsel 251: Eren Eyüboğlu, *Nü*, 1934, karton üzerine yağlıboya, 20 x 26 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 86.) 254
Görsel 252: Eren Eyüboğlu, *Ayşe Bacı*, 1935, kağıt üzerine guaj, 24 x 34 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 89.) 255
Görsel 253: Eren Eyüboğlu, *Şarköy Kilimli Portre*, 1944, tuval üzerine yağlıboya, 53 x 61 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s.159.)..... 255
Görsel 254: Eren Eyüpoğlu, *Otoportre*, 1948, kontrplak üzerine yağlıboya, 47 x 60 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 218.)..... 256
Görsel 255: Eren Eyüboğlu, *Hakim Saadet Portre*, 1951, karton üzerine yağlıboya, 46 x 67 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 234.)..... 257
Görsel 256: Eren Eyüboğlu, *Portre*, 1952, kağıt üzerine guaj, 20 x 30 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 240.) 257
Görsel 257: Eren Eyüboğlu, *Kırmızı Fonlu Portre*, 1955, karton üzerine karışık teknik, 49 x 64 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 279.)..... 258
Görsel 258: Eren Eyüboğlu, *Oyalı Gelin*, 1969, tuval üzerine yağlıboya, 70 x 100 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 304.)..... 259
Görsel 259: Eren Eyüboğlu, *Türkmen Kızı*, 1978, ahşap üzerine akrilik, 68 x 99 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 333.)..... 260
Görsel 260: Eren Eyüpoğlu, *Otoportre*, 1982, duralit üzerine akrilik, 61 x 84 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 342.) 261
Görsel 261: Eren Eyüboğlu, *Oturan Kadın*, 1984, ahşap üzerine yağlıboya, 100 x 70 cm. https://www.turel-art.com/urun/eren-eyuboglu-oturan-kadin-tablo-ahuyb-100x70cm/(04.06.2021) 262
Görsel 262: Şükriye Dikmen, *Portre*, 1985, 64 x 59 cm. https://www.mutualart.com/Artwork/Portre/D97D04A33B9F3D49 (27.07.2021) 263
Görsel 263: Şükriye Dikmen, *Portre*, kontrplak üzerine yağlıboya, 64 x 53 cm. https://artam.com/storage//images/auctions/102/21232/7738/sukriye-dikmen-1918-2000-portre.jpg (20.12.2020)..... 264
Görsel 264: Şükriye Dikmen, *Portre*, 1998, ahşap üzerine yağlıboya, 75 x 61 cm. https://www.mutualart.com/Artwork/Portre/1D0E7C10F557FB41(27.07.2021)..... 265
Görsel 265: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2021, tuval üzerine akrilik boya, 100 x 130. 267
Görsel 266: İlgim Camcı, *Doğanın Düşü*, 2020, tuval üzerine karışık teknik, 80 x 100 cm. 268

Görsel 267: İlgim Camcı, *Asyalı Kadın*, 2020, tuval üzerine karışık teknik, 90 x 80 cm. 269
Görsel 268: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2020, tuval üzerine akrilik boya, 70 x 100 cm. 270
Görsel 269: İlgim Camcı, *Gaia*, 2019, tuval üzerine yağlıboya, 50 x 50 cm. 270
Görsel 270: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, tuval üzerine karışık teknik, 50 x 50 cm. 271
Görsel 271: İlgim Camcı, *Oluşum Serisi*, 2020, tuval üzerine yağlıboya, 30 x 30 cm. ... 272
Görsel 272: İlgim Camcı, *Oluşum Serisi*, 2020, tuval üzerine yağlıboya, 30 x 30 cm. ... 272
Görsel 273: İlgim Camcı, *Oluşum Serisi*, 2020, tuval üzerine karışık teknik, 30 x 30 cm. 272
Görsel 274: İlgim Camcı, *Geometrik Döngü Serisi,* 2020, tuval üzerine yağlıboya, 25 x 25 cm. 273
Görsel 275: İlgim Camcı, *Geometrik Döngü Serisi*, 2020, tuval üzerine yağlıboya, 25 x 25 cm. 273
Görsel 276: İlgim Camcı, *Geometrik Döngü Serisi*, 2020, tuval üzerine yağlıboya, 25 x 25 cm. 273
Görsel 277: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2020, tuval üzerine yağlıboya, 25 x 25 cm. 274
Görsel 278: İlgim Camcı, *Minimal Serisi*, 2020, kağıt üzerine akrilik boya, 16.5 x 11.5 cm. 274
Görsel 279: İlgim Camcı, *Minimal Serisi*, 2020, kağıt üzerine akrilik boya, 16.5 x 11.5 cm. 274
Görsel 280: İlgim Camcı, *Minimal Serisi*, 2020, kağıt üzerine akrilik boya, 13.5 x 9.5 cm. 275
Görsel 281: İlgim Camcı, *Minimal Serisi*, 2020, kağıt üzerine akrilik boya, 13.5 x 9.5 cm. 275
Görsel 282: İlgim Camcı, *Minimal Serisi*, 2020, kağıt üzerine akrilik boya, 13.5 x 9.5 cm. 275
Görsel 283: İlgim Camcı, *Minimal Serisi*, 2020, kağıt üzerine akrilik boya, 13.5 x 9.5 cm. 275
Görsel 284: İlgim Camcı, *Minimal Serisi*, 2020, kağıt üzerine akrilik boya, 13.5 x 9.5 cm. 275
Görsel 285: İlgim Camcı, *Minimal Serisi*, 2020, kağıt üzerine akrilik boya, 13.5 x 9.5 cm. 275
Görsel 286: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 11 x 17 cm. 276
Görsel 287: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 13.5 x 17.5 cm. 276

Görsel 288: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 9.5 x 8.5 cm..... 277
Görsel 289: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 11.5 x 14 cm..... 277
Görsel 290: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 9.5 x 11.5 cm..... 277
Görsel 291: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 11 x 15.5 cm..... 277
Görsel 292: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 14.5 x 17 cm..... 278
Görsel 293: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 8 x 8 cm..... 278
Görsel 294: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 9.5 x 13.5 cm..... 278
Görsel 295: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 12 15 cm..... 278
Görsel 296: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 7 x 8 cm..... 279
Görsel 297: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 8.5 x 9 cm..... 279
Görsel 298: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 7 x 13 cm..... 279
Görsel 299: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 9 x 10.5 cm..... 279
Görsel 300: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 14 x 7 cm..... 280
Görsel 301: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 14 x 14 cm..... 280

BİRİNCİ BÖLÜM
GİRİŞ

Dekoratif imge, bezeme ve süslemelerden oluşan, yapıtlarda yinelenen çizgi ve renklerin her birine verilen isimdir. Doğadan esinlenerek yuvarlak hatlı biçim yaratma şeklinde veya simgeler halinde karşımıza çıkabilmektedir.

Tez çalışmasında, dekoratif imge ve figürün, tarihsel süreç içinde değişimini ve akımların, dönemlerin arasındaki etkileşimini irdelemeyi amaçlanmıştır. Antik çağlardan, modern sanat akımlarına değin dekoratif imgenin figür ile birlikte kullanımı irdelenmiştir.

Tez kapsamında, birinci bölümünde antik dönemlerde yapılan eserlerde, konu ile ilgili olarak belirlenen görseller ve açıklamaları yer almaktadır. Bu bölümde, uygarlıklar, ülkeler arası değişim göstermekle birlikte, genellikle seramik kapkacak üzerine veya fresklerde ve hiyorogliflerde çalışılan tasvirlerde, süsleme amacıyla yapılan dekoratif imge ve figürlere rastlanmaktadır. Ortaçağ'da İncil bezemeleri, duvar freskleri, vitraylardaki süslemeler ve mozaikler ele alınmıştır. İncilden sahnelerin, dini kişilerin portrelerinin yapıldığı, kral ve kraliçe tasvirlerinin çeşitli motiflerle bezendiği sanat çalışmaları bu kapsamda yer almaktadır.

İkinci bölümde ise figür geleneğinin ve resim tekniklerinin değişmesiyle birlikte, resim sanatında yaşanan devrim sonucunda ortaya çıkan eserlerde, gerek mitolojik gerek dini konularda, temanın desteklenme amacıyla veya sadece estetik açıdan yapılan dekoratif unsur ve figürler ele alınmıştır. Dekoratif unsurlar bazen sadece mekândaki eşyaları süsleme amacı gütmektedir.

Modern sanat akımlarının ele alındığı, tez kapsamına giren sanatçıların eserlerinde kullanılan dekoratif unsurların Art Nouveau gibi sanat akımına dönüştüğü görülmektedir. Diğer akımlarda ise dekoratif unsurlar, sanatçının üslubu doğrultusunda mekânsal veya imgesel açıdan betimlenmiştir.

Üçüncü bölümde ise Türk ressamlar ve eserleri yer almaktadır. Batılı anlamda resim yapmaya başlayan sanatçılar, Avrupa'da eğitim almaları nedeniyle daha modern tarzda tasvirler yapmışlardır. Batının figür geleneğini benimseyen Türk ressamlar, dekoratif imge açısından ise gerek Avrupalı sanatçılardan gerekse Anadolu kültüründen esinlenmeleriyle sanat eserleri üretmişlerdir.

Resim sanatında dekoratif imge ve figürler araştırılırken, konu ile alakalı bilimsel araştırmalar, ansiklopediler, tezler, makaleler ve internet kaynaklarından yararlanılmıştır. Kaynak tarama yöntemi, görsel yapıtların incelenip tezde değerlendirilmesi ve karşılaştırılması yapılmıştır.

TARİHSEL SÜREÇ İÇİNDE DEKORATİF İMGE VE FİGÜR

1.1.Antik Çağda Dekoratif İmge ve Figür

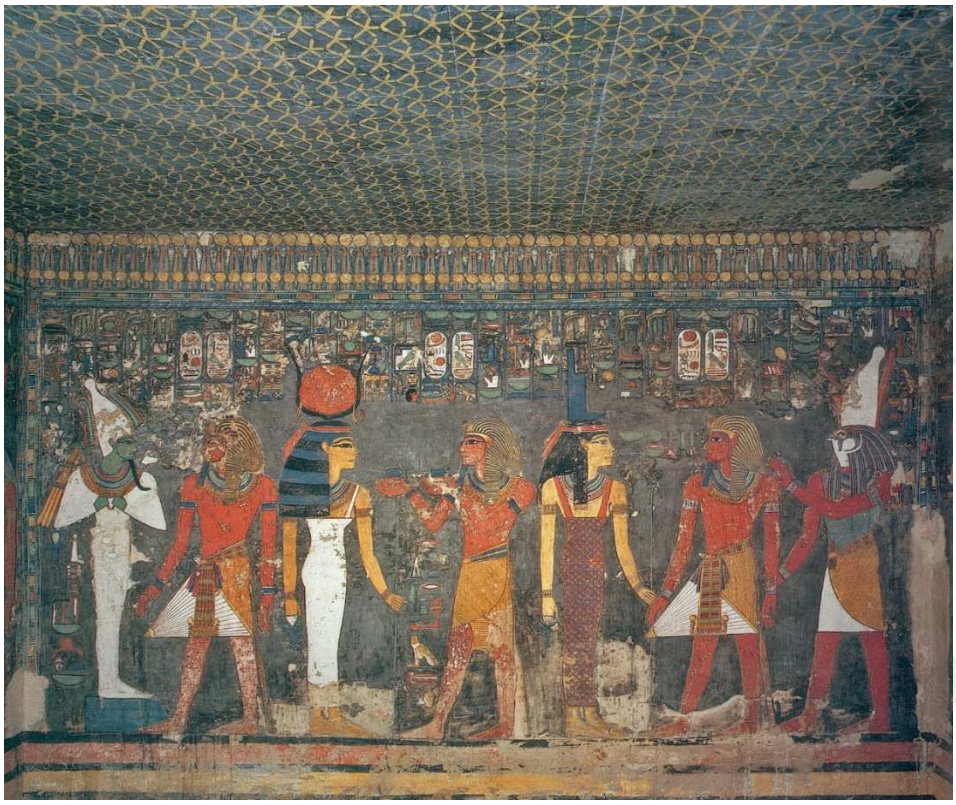
Dekoratif sanat, bir sanat eseri oluştururken daha çok grafiksel öğelerin kullanılması ya da sanat eserinde süslemeci tavrın etkin olmasıdır. Dekoratif kavramı genellikle süslemecilik anlamında kullanılır (Keser, 2005: 93).

Figür, Fransızca sözlük anlamı *yüz* olmakla birlikte, sanatta; bir çalışmada betimlenen her türlü varlık şeklinde tanımlanır. *Figüratif resim*, nesnel gerçekliği, bilinen görüntü ve nesneleri ele alan resim tarzını tanımlar. İnsan ve hayvan figürüne dayalı resimler, peyzajlar, natürmortlar, dış mekân, iç mekân ya da doğadan alınmış her konu figüratif resim olarak tanımlanmaktadır (Keser, 2005: 134).

Resim sanatında dekoratif öğelerin Eski Mısır sanatında, Girit-Miken'de, Eski Yunan'da, Etrüsk sanatında kullanıldığı görülmektedir. Vazo resimlerinde de figür ve dekoratif öğelerin kullanımı mevcuttur.

Eski Mısırlıların duvar süslemelerine çok düşkün bir toplum olduğu bilinmektedir. Tapınakların ve mezar odalarının duvarlarında boş bırakılmış duvar yüzeylerine rastlamak pek mümkün değildir. Duvarlar, boyanmış rölyeflerle, hiyerogliflerle ya da doğrudan resimlerle süslenmiştir. Boyanın önemli bir tamamlayıcı öğe olarak yüzey içine oyulmuş olan kabartmaların, resim sanatı içinde yer alabileceği de düşünülmüştür. Buna rağmen Eski Mısır sanatının karakteristiği olan işler, mezarların içindeki boyalı duvar resimleridir. Bu eserlerin yer aldığı anıtlar, eski Thebes şehri çevresinde; ünlü Krallar ve Kraliçeler vadilerindedir. 18. sülalenin orta dönemine ait Nebamun mezarında yer alan bir sahne, Thebes mezarlarını süsleyen ve Eski Mısır sanatının değişmez figür stilizasyonunu gözler önüne seren bir örnektir (Tansuğ, 1993: 25). Mısır sanatında gözlemlenen figür stilizasyonu, portrenin profilden, vücudun ise cepheden çizilmesidir. Gözler cepheden, eller ve ayaklar yandan görülüyormuş gibi betimlenmektedir.

Mısır sanatında Tanrı, her türlü sanatsal yapıtta yer almaktadır. Tanrının adına yapılan bu yapıtlarda, sanatçının imzası yerine tanrının adı bulunur. Bu sebeple Mısır sanatı tamamen anonimdir (Lise, 1986: 4).

Görsel 1: Firavun Horemheb'in mezarındaki çok renkli duvar süslemesi. https://farm5.staticflickr.com/4034/4620817652_c1021df30a_o.jpg(19.10.2020)

Antik Mısır Uygarlığında, Firavun Horemheb'in mezarı anıtındaki renkli duvar resimleri, dekoratif imge ve figür kapsamında ele alınabilecek örneklerden biridir. Firavun Horemheb'in mezarındaki duvarlarda yer alan betimelemelerde, anıtsal figürler sıralanmıştır. Kutsal kobranın süslediği keten başlıklı figür kraldır. Arkasında tanrı Horo bulunmaktadır. Tanrı şahin başlıdır. *Şenlikteki Horo* anlamına gelen Horemheb'den, duvar yazılarında Amon'un sevgilisi olarak söz edilmektedir (Lise, 1986: 5). Çok figürlü olan bu kompozisyonda, üst bölümde yer alan geometrik motifler ve hiyeroglifler dekoratif unsur olarak yer almaktadır. Figürlerin kıyafetleri ve saçları da süslemeci bir üslupla yapılmıştır.

Görsel 2: *Firavun Horemheb'in şarap ayini tasviri*. https://www.robertharding.com/watermark.php?type=preview&im=RM/RH/HORIZONTAL/120-518 (19.10.2020)

Teb Nekropolis'inde bulunan Firavun Horemheb'in şarap ayini tasvirinde, Hüremheb, mumya biçiminde gösterilen tanrı Osiris'e şarap ve bira sunmaktadır. Resim, kralın mezarındaki duvarlarda yer almaktadır (Lise, 1986: 51). Fonda, insan, hayvan ve çeşitli sembollerden oluşan hiyoroglif yazı dekoratif öğeler olarak belirir.

Görsel 3: *Tutankhamon ve Karısı*, M.Ö 1330 dolayları, Mısır Müzesi, Kahire. https://i.pinimg.com/originals/d6/30/f1/d630f1db85e2d36028fae639359b4c53.jpg (19.10.2020)

Tutankhamon ve karısının betimlendiği eser, dekoratif imge ve figür kapsamında bir diğer örnektir. Bu eserin, 1922 yılında bulunduğu bilinmektedir. Kral tahtının arkalığını oluşturan eserde, kral ve kraliçe içtenlikle gösterilmiştir. Mısır'ın katı standartlarına karşılık, kralın rahat bir duruşla tahtta oturduğu görülmektedir. Karısı ise kralla aynı ebatlardadır. Elini zarifçe kralın omzuna koymuştur. Ortadaki üst kısımda yer alan güneş tanrısı, yukarıdan uzattığı elleriyle onları kutsamıştır (Gombrich, 2011: 68). Altın ağırlıklı olan eserde, kral ve kraliçeyi betimleyen iki figür bulunmaktadır. Zeminde dikey şeritlerden oluşan geometrik motifler vardır. Figürlerin iki yanında ise sütunları andıran süslemeler sıralanır. Resimde bulunan hiyeroglifler ve figürlerin kıyafetlerindeki süslemeler, dekoratif unsurlar olarak yer almaktadır.

Görsel 4: *Nebamun Mezarında Av Sahnesi*, M.Ö. 1350, kuru sıva üzerine yapılmış fresk. https://arkeolog.tumblr.com/post/112402868843/m%C4%B1s%C4%B1rl%C4%B1-k%C3%A2tip-nebamunun-av-sahnesi-nebamun (10.02.2020)

Mısır resminin konuları incelendiğinde dinsel törenler, gündelik yaşam sahneleri ve tanrılar gibi kategorilere ayrılmıştır (Tansuğ, 1993: 26). Ancak Mısır'da, dinsel inanışlar, her dönemde ve her bölgede aynı değildir. Yeni Krallık döneminde Güneş Tanrısı Ra inanışına bağlıdır. Osiris ise bütün Mısır'da bolluk ve bereket adına inanılan bir tanrıdır. Efsaneye göre Osiris akrabaları tarafından parçalanıp, öldürülmüştür ve Osiris'in eşi olan İsis, onun parçalarını tek tek birleştirip tekrar hayata döndürmüştür. Ölüm ve yeniden diriliş efsanesiyle Osiris, ölümden sonraki hayatın garantisi olarak görülmüştür. Mısır

resimlerindeki sembollerde, ölümden sonra yargılanma törenleri ve hayvanlarla dinsel inançlar arasındaki bağlantılara ilişkin totemler bulunmaktadır. Boğa, kedi, timsah, köpek ve şahin tanrısal güçle ilişkilendirilir. Hayvan başlı insan vücutlu tanrı tasvirleri, Mısır duvar resimlerinde önemli bir yer tutmuştur (Tansuğ, 1993: 27).

Görsel 5: Mısır Mezar Resmi, 21. Sülale (1085-900). https://img.webme.com/pic/s/soyluedebiyat/msres6.jpg (16.05.2020)

21. Sülale dönemine ait bu duvar resmi, arp çalan bir müzisyen ve hayvan başlı Güneş tanrısı tasvir edilmiştir. Üst tarafta iki tane Ra'yı simgeleyen göz sembolleri bulunmaktadır. Müzisyenin elinde bulunan arpın üzerinde insan başı tasviri vardır ve tanrıya bakar.

Eski Mısır'da ölü gömme törenleri temalı resimlere çok sık rastlanır. Mumyalanmış bir cesedin, Nil Nehri'ne bir sala bırakılması, kaya mezarındaki yere götürülüşü, uzun bir tören geçidi olarak ele alınmıştır. Bu törenlerde resmedilen figürler, ölünün ihtiyaç duyduğu eşyaları ve besinleri taşırlar. Bu sebeple, bir cenazeden çok, taşınmayı andırır. Grup halinde ağlayan kadınlar resimde yer alır. Geçidin mezar içindeki aşamasında, mumyalanmış bedenin ebedi hayata başlayabilmek için, rahibin, özel bir araçla ölünün ağzına dokunma sahnesi görülür. Son aşamada ise geride kalanları feryatları, müzisyenler eşliğinde yemeğin verilmesi tasvir edilir. Gündelik yaşam sahnelerini konu edinen mezar resimleri; günlük hayat ve çalışma faaliyetlerini betimlenmişlerdir. Bu resimler, Mısır toplum hayatının

anlaşılması açısından, bütün ayrıntılarını büyük bir belgesellikle yansıtırlar. Ölümden sonraki yaşama inanan Mısırlılar, cesedi mumyalayıp, sonraki hayatında ihtiyacı olacak eşyaları da yanına gömmüşlerdir. Firavun mezarlarında, yönetim hayatını yansıtan, kölelerin zincirlendiğini betimleyen, savaş ve zafer sahnelerinin yer aldığı resimler de mevcuttur. Firavunlar bazen tanrılara adak adarken resmediliyor ve görünüşleri itibariyle tanrılara eş değer bir şekilde tasvir ediliyorlardı. Soylulara ait mezar resimleri ise, firavunlara kıyasla daha içten sahnelerle betimleniyorlardı. Marangozluk yapan ya da taş yontan işçiler, nehirde eşiyle sandal gezisi yapan figürler, avluda beslenen güvercinler, ölüye getirilen çeşitli yiyecekler gibi resimler yapılıyordu. Bu resimlerin içinde en önemlileri sayılan Eski Krallık dönemi mimarbaşlarından olan Ti'ye ait mezardır (Tansuğ, 1993: 28).

Girit sanatı incelendiğinde, heykel dalına fazla rağbet gösterilmediğini görmekle birlikte resim sanatında ve renkli dekorasyonlarda çalışmalar yaptıkları söylenebilir. Girit uygarlığının erken çağlarında, doğal taş yüzeyini taklit eden ve teknik sırrı bugün bile hala bilinemeyen seramik kap kacak üzerine, koyu sarıdan koyu kırmızıya kadar değişen, renk nitelikleriyle zenginleşen geometrik süsleme motifleri görülür. M.Ö. 20. yüzyılda ev süsleme dizililerinde de görülen bu motifler, doğal bitki stilizasyonlarıdır. M.Ö. 19. yüzyıl *Camares vazoları* adı verilen örneklerde karşımıza çıkan çok renkli süslemelerde geometrik stilizasyonun azaldığı ve bunun yerine bitkisel motifler ve deniz hayvanları tercih edildiği görülmüştür. Kırmızı, portakal rengi, sarı ve beyazın egemen olmuştur.

Girit'te M.Ö. 18. yüzyıldan itibaren duvar resimlerinin varlığı bilinmektedir. Ancak, Girit saraylarının duvarlarındaki süslemeler hala nedeni bilinemeyen sebeplerden dolayı yanmış ve M.Ö. 17. yüzyılda yeniden yapılmıştır. Kalıntılardan edinilen bilgiler doğrultusunda, sarayların zengin ve çapıcı bir dekorasyona sahip olduğunu gösterdiği söylenmektedir. Girit uygarlığına adını vermiş olan Minos Krallığı'nın başkentinde bulunan Knossos Sarayı'ndaki duvar resimleri özellikle önemli bir yere sahiptir. Mısır sanatında görülen, kadın figürlerin, erkek figürlerden daha açık renkli boyanması gibi özellikler, Girit resminde de görülmektedir. Buna benzer birkaç teknik özellik dışında Girit resmi, Mısır resminden tamamen farklıdır. Kendi prototipleri olan Girit sanatında, insan figürüne Mısır sanatıyla ölçülemeyecek değişik bir rol verilmiştir. Girit sanatında, duvar resimlerinde dini temalara bağlı olup olmadıkları kesin olarak bilinmiyor. Ancak *Zambaklı Prens* isimli figür

resmi gibi, tanrıları tasvir eden resimler olduğu tahmin edilmektedir (Tansuğ, 1993: 31). Anıtsal figür ve çiçek bezemeleri açısından dekoratif imge ve figür kapsamında değerlendirilebilecek güzel bir örnektir.

Görsel 6: Girit Resmi, *Zambaklı Prens*. https://www.biblicalarchaeology.org/wp-content/uploads/minoan.jpg (10.02.2020)

Parisienne adındaki kadın figürü, Girit resmin ünlü bir örneği sayılmıştır. Toulouse-Lautrec'in kadın figürlerine benzemesi nedeniyle bu ismi almıştır. Resimde kadın figürünü etkileyici kılan, ressamın yalın bir sadelikle resmi tamamlaması olmuştur (Tansuğ, 1993: 32=vd.=).

Görsel 7: *Parisli Kız Freski*. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b3/La_Parisienne%2C_small_fresco_from_Knossos%2C_1450-1300_BC.%2C_AMH%2C_145370.jpg (30.06.2021)

Girit resminden mükemmel bir hareket duyarlılığı gözlenmiştir. Sadece insan figürlerinde değil, hayvan ve bitki betimlemelerinde de aynı ifade gücü görülmektedir.

Miken Uygarlığı, Girit Uygarlığının yalın bir taklitçisi olarak düşünülse de, bu uygarlığın orijinal özellikleri fark edilince, bu tür kanılardan arınmıştır. Konu bakımından Girit ile benzerlikleri olsa da av sahneleri ve araba yarışları gibi, Girit'te hiç kullanılmamış olan konular da resmedilmiştir. Boğa oyunları ve kadın topluluklar bu konular arasında yer almaktadır. Miken resminde, Girit sanatında görülen renk ve desen yönünden özgürlükçü davranışlar gözlemlenmemiştir. Yine de bu resimlerde, figürlerin hareketliliği görülmektedir. Ancak Girit resimleri kadar başarılı değildir (Tansuğ, 1993: 35).

Antik Yunan'da kırmızı figürlü ve siyag figürlü teknikteki vazo resimlerinde figürler dekoratif bırdürlerle birlikte tasvir edilmiştir. M.Ö. 430-420'ye tarihlendirilen kırmızı figürlü teknikte dekore edilmiş bir örnek olan Bell Krater: Torch Race (Meşale Yarışı), Peleus Ressamı'na atfedilir ve sporcuların resmedildiği bu örnek, dönemin figür betimlemesinin güzel bir örneğini sunar.

Görsel 8: Bell Krater: Torce Race, (Meşale Yarışı), c. 430-420 BCE. "Manner of Peleus Painter". https://harvardartmuseums.org/art/288090 (27.07.2021)

Eski Yunan sanatı incelendiğinde, M.Ö. 9. yüzyılda, soyut geometrik motifler, zikzaklar ve gamalı haçlarla süslenmiş olduğu görülmektedir. Bu döneme *Geometrik Üslup Çağı* denmektedir. Eski Yunan sanatına insan figürünün girmesi ise M.Ö. 8. yüzyılda gerçekleşmiştir. Ancak insan figürleri, başın bir yuvarlak ve gövdenin bir üçgenle stilize edilmesiyle tasvir edilmiştir. Konu bakımından ise, ölü gömme törenleri ve dinsel konulara rastlanmıştır. Ayrıca, bu dönem, mitoslar ve efsaneler çağı olduğu için mitolojik kahramanların hikayeleri de sanatlarına dahil olmuştur. Aynı yüzyılda, Yunan resmi, Doğu sanatlarının etkisi altında kalmıştır. Bu sebeple bu döneme *Doğulu Üslup Çağı* denmiştir. Doğunun etkilerinin açıkça görüldüğü bu dönemde Yunan sanatına, geyik, kuş, panter, aslan gibi hayvanlar, Sfenks ve Grifon gibi mitolojik yaratıklar girmiştir. Doğulu Üslup Çağı'nın başlamasının altında yatan sebep ise, Yunanlı denizcilerin Doğudaki süslemelerle tanışıp, bu figürlerin olduğu süs eşyalarını getirmeleridir. Yunan'da bu dönemde, antik mezarlık, ölüler şehri olan Atina Nekropolis'inde bulunan ve *Dipylon* adı verilen çok büyük boyutlardaki vazoların süslemelerinde önemli bir yer tutan eski soyut süslemelerin yerini bütünüyle insan ve hayvan figürleri aldığı görülmektedir (Tansuğ, 1993: 41-42).

Görsel 9: *Ölüye Ağıt,* M.Ö. 700 dolayları, *Diplon Vazosu,* Ulusal Arkeoloji Müzesi, Atina. (*Sanatın Öyküsü*, 2011: 76.)

Geometrik Dönem örneği olan *Diplon Vazosu* olarak tanınan seramik eserde, cenaze sahnesini betimlenen vazo yüzeyinde, basit geometrik motiflerle süslenip, insan figürleri yerleştirilmiştir. Ölü, cenazenin taşındığı teskere de yatmaktadır. İki yanında ise yas tutan kadınlar, hemen hemen tüm ilkel topluluklarda olduğu gibi törensel bir ağır davranışla, ellerini başlarına koymuşturlar (Gombich, 2011: 75). Geometrik motiflerin önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Süslemeci bir tavırla vazonun bütünü kaplayan geometrik motifler, ince bir işçilikle yapıldığı gözlemlenebilmektedir. Figürlerin stilize ediliş şekli de dekoratif birer unsur gibi görünmektedir. Amphora örneği olan eserin gövdesi geometrik motiflerden oluşan bordürlerle bezenmiştir. İki yanında kupların olduğu alan daha geniş bir bordür olarak tasarlanıp, bu alana stilize figürler yerleştirilmiştir.

Dekoratif imge ve figür alanında Yunan vazo resimlerinde siyah figürlü tekniğin başarılı örneklerinden biri olan ve ressam *Exekias* tarafından resimlenmiş olan bir amfora, M.Ö. 530-540'a tarihlendirilir.

Görsel 10: *Akhilleus ile Ajax Dama Oynuyorlar*, M.Ö. 540 dolayları. Museo Etrusco, Vatikan. https://www.museivaticani.va/content/museivaticani/en/collezioni/musei/museo-gregoriano-etrusco/sala-xix--emiciclo-inferiore--collezione-dei-vasi--ceramica-atti/anfora-attica-a-figure-nere-firmata-da-exekias.html (27.07.2021).

Şarap ve yağ konulan vazoların resimlenmesi, Atina'da önemli bir sanat haline gelmiştir. Mısır üslubunun izleri sezilen vazoda, Homeros destanından iki kahraman betimlenmiştir. Dama oynayan Akhilleus ve Ajax, profilden gösterilmiştir. Gözleri karşıdan çizilmiştir. Vücutları ise Mısır sanatından bağımsızdır. Sanatçısı, gözleme dayalı olarak, katı kurallara bağlı kalmadan resmetmeye çalışmıştır (Gombich, 2011: 78-81). Figürleri ortadaki alana yerleştiren sanatçı, tarihi bir öneme sahip olan kişileri konu edinmiştir. Vazonun alt şeridini, saplarını ve figürlerin üzerindeki alanı, geometrik desenlerle süslemiştir.

Dekoratif imge ve figür konusunda, Etrüsk sanatında da başarılı örnekler vardır. Özellikle Etrüsk mezar duvarlarında yer alan tasvirlerde ve seramik objelerde bu tarz betimlemeler mevcuttur. Etrüsk sanatında, Yunan ve diğer Akdeniz toplumlarıyla ilişkilerinden dolayı, Yunan sanatının etkileri gözlemlenmiştir. Etrüsklerde, mezar freskleri büyük bir yer tutmuştur. Ancak, bazı etkenler yüzünden çok azı günümüze kadar ulaşmıştır. Mezar odalarının duvarlarına ve tavanlarına geometrik motifler, lozanjlar ve konsantrik daireler uygulamışlardır. Sarmaşık kıvrımlı motifler, deniz dalgalarını stilize eden spiraller, lotus ve diğer çiçeklerin betimlemeleri, girland ve çelenkler süslemeler için kullanılmıştır. Konu açısından incelendiğinde ise, dans sahneleri, ölü gömme törenleri, dini sahneler ve şölen sahneleri yer almaktadır. Dekoratif öğelerin ve insan figürlerinin yanı sıra, aslan, boğa, yunus balığı ve çeşitli kuş betimlemeleri gibi hayvan tasvirleri de bulunmaktadır (Tansuğ, 1993: 46-47-48).

Görsel 11: *Etrüsk Boccanera Levhaları*, M.Ö. 550 – 540, boyalı kil levha, British Museum. https://www.britishmuseum.org/collection/object/G_1889-0410-1-5 (27.07.2021)

Etrüsk mezar resimlerinin anıtsal figürleri betimleyen örnekler arasında, 550-540'a tarihlendirilen ve *Boccanera Levhaları* olarak anılan levhalar, dekoratif imge ve figür alanında incelenebilir. Yunan tekniği olan, resimli terrakotta levhaları, duvara monte edilen, ince bir kireç tabakasıyla kaplanmış ince uzun dikdörtgen levhalardır. Genelde kırmızı ve beyaz renkte kalın çizgiler bulunan alan kaide konumundadır. Onun üzerinde ise figürler yer almaktadır. Caere mezarlarında bulunan levhaların arasında *Boccanera* ve *Campana* adlarıyla tanınan iki grup bulunur. *Boccanera* levhalarından olan bu resim, frizin altında kırmızı, beyaz dikey çizgiler, üstünde ise üç sıralı girift örgü motifi bulunmaktadır. Paris'in yargısını betimleyen sahnede, Sakallı olan Paris ile Hermes karşılıklı konuşurken tasvir edilmişlerdir. Ellerinde mızrak ve zafer çelengi taşıyan Athena, birer dal tutan Hera ve Aphrodite yer almaktadır. Dizlerine kadar uzun saçları olan tanrıçalar, ucu sivri ve yukarı doğru kalkık ayakkabılar giymişlerdir (Tulunay, 1992: 49).

Görsel 12: *Caere Hydriası*, M.Ö. 6. yüzyıl sonları. https://www.louvre.fr/sites/default/files/medias/medias_images/images/louvre-hydrie-centauromachie.jpg (19.10.2020)

Dekoratif imge ve figür açısından pekçok örnek vardır. *Caere Hydriası*, mitolojik sahnelerle süslenmiş parlak renkli bir su testisidir. M.Ö. 6. yüzyılın sonlarında yapılan bu su testisi, Centaurlar ve Lapithlerin savaşı betimlenmiştir. İki savaşçı grubu, simetrik olarak, birbirlerine zıt çizilmiştir. Bordürlerde, geometrik ve bitkisel formlardan oluşan dekoratif motifler vardır. Bu gruptaki birçok vazo gibi, Arkaik dönemde Etrüsk'ten göç eden Pers

tehdidiyle sürgüne zorlanan İyonyalı sanatçılar tarafından yapıldığı bilinmektedir (“Hydria Caere”, t.y.).

1.2. Ortaçağ Sanatında Dekoratif İmge ve Figür

Ortaçağ sanatına, 4. yüzyılda, Roma’nın kabul ettiği tek tanrılı din Hristiyanlık yön vermiştir. Roma İmparatorluğu ikiye ayrılmıştır ve Doğu Roma ve Batı Roma olarak ikiye ayrılan imparatorlukta, Ortadoks mezhebine bağlı olan Doğu Roma, Katolik Roma’dan farklı bir yol izlemiştir ve *Bizans* olarak anılmıştır.

Çok tanrılı bir dine sahip olan Roma imparatorluğu, Hristiyanlığı yaymakta zorlanmıştır. Resmi dil olarak kabul edildikten sonra gelişme gösterebilmiştir. Halk, çok tanrılı bir dine sahipken, mezarlarını yer altında yapmak zorunda kalmıştır. Uzun ve karmaşık bir mimariye sahip olan bu yeraltı mezarlarına *Katakomp* adı verilmektedir. Hristiyanlık başlangıçta Yahudilikten gelen tasvir yasağını benimsediği için, resim örneklerini 3. yüzyılda, katakomp resimleriyle görülmeye başlamıştır. Bu resimler, okuma yazma bilmeyen halk için dini tanıtmak amacıyla oldukça sade ve şematik yapılmıştır. Bu basit semboller, o dönemde inançlı kişilerin zihinlerinde bir takım dinsel imgeler oluşturması amaçlanmıştır.

Ortaçağ sanatında sade ve şematik bir anlatım tercih edilmiştir. Bunun sebebi ise okuma yazma oranı düşük olan halka, resim sanatı yoluyla Hristiyanlığı yaymak ve tanıtmaktır. Şematik anlatımın bir diğer sebebi de öte dünyanın önemini vurgulamak için kullanılmıştır. Figür çizimlerinin vücut hatlarının belirsiz ve detaysız olması görülmektedir. Sembolik ve simgesel bir anlatım benimsenmiştir. Altın yaldız kullanımı yaygındır. Altın yaldız, sonsuzluğu simgelemektedir.

Katakomplar, Hristiyanlığın ilk yıllarında bir ibadet ve toplantı yeri olmuşlardır. Ancak katakompların prehistorik çağlardan beri yeraltı kaya odalarına ölülerin gömüldüğü bilinmektedir. Katakomplar, yeraltına konumlandırılmış olan mezarlardır. Tabutların duvarlardaki oyuklara yerleştirildiği katakomplarda aile mezarları, şapeller ve odalar bulunabilir (“Katakomb”, 1997: 968). Priscilla Katakombu, Roma döneminde bir taş ocağı olarak inşa edilmiştir. Tavan ve duvarları incilden sahnelerle süslenmiştir.

Görsel 13: *Priscilla Katakombu*, duvar freski 2.-3. yüzyıl. https://www.fromhometorome.com/catacomb-of-priscilla/(09.12.2020)

Ortaçağ resim sanatında, kitap bezemeleri olan miyatürler önemli bir yer tutmaktadır. *The Book Of Kells* (Trinity College Dublin MS. 38) St. Jerome'un tamamladığı Vulgate metnine dayanan ve daha önceki Eski Latince çevirisinden okumalarla harmanlanmış dört Latince İncil'i içermektedir. İncil anlatılarının dışında, İncil anlatılarının özetleri de dahil edilmiştir. Kitap, parşömen üzerine, senaryonun "insular majuscule" olarak bilinen cesur ve uzman bir versiyonuyla yazılmıştır. 330 x 255 mm boyutlarında olup 340 yaprak içermektedir. Yapraklar, 19. yüzyılda yeniden bağlanma sırasında kesilip kenarları yaldızlanmıştır. *Kells Kitabı*'nın çıkış tarihi çok net bilinmemekle birlikte, 800 yılına yakın bir tarih olduğu düşünülmektedir. Çıkış yeri ise doğu İskoçya'daki Pictland olduğu saptanmıştır. Bu el yazması, adını yüzyıllardır evi olan Kells Manastırı'ndan almaktadır. Kitabın içindeki çizimleri üç sanatçının yaptığı tespit edilmiştir ("Book Of Kells", 2019).

Dört incili içeren *Kells Kitabı*, çizimleri ve süslemeleriyle diğer kitaplardan daha üstün tutulmuştur. Çizimlerde, insan ve hayvan figürlerinin yanı sıra efsanevi hayvan figürlerine de rastlamak mümkündür. Dekoratif unsurlar, daha detaylı incelendiğinde Hristiyan sembolleri görülmektedir. Ana resimlerin temalarını güçlendirmişlerdir. Minyatürlerde kullanılan renkler ve illüstrasyonlar birbirleriyle bütünlük içerisinde tamamlanmışlardır.

Görsel 14: *Matthew: Portait Of Christ*, M.S. 800, minyatür, renkli mürekkep, *Book Of Kells,* Trinity College Dublin, The University of Dublin, İrlanda. https://digitalcollections.tcd.ie/iiif/2/8p58pd316%2Ffiles%2F03d0eba5-66fc-472a-914b-023a5b4bc9ac%2Ffcr:versions%2Fversion1/full/2517,/0/default.jpg (11.12.2020)

Görsel 15: *John; Portrait Of John*, M.S. 800, minyatür, renkli mürekkep, *Book Of Kells,* Trinity College Dublin, The University of Dublin, İrlanda. https://digitalcollections.tcd.ie/iiif/2/c821gk14j%2Ffiles%2F9a7c3054-93e7-4dc2-9bbc-d25c1dd27505%2Ffcr:versions%2Fversion1/full/2472,/0/default.jpg (11.12.2020)

John minyatüründe ise ortada yer aldığı bu kompozisyonda, dört İncil yazarı da görülmektedir. İsa'ya göre daha küçük ebatlı tasvir edilmiş figürün başında bir taç işareti, iki yanında da birbiriyle simetrik kuşlar bulunmaktadır. Sütunlar ve şeritler dekoratif açıdan oldukça zengin bir şekilde süslenmiştirler.

İsa'nın elinde İncil tutarken tasvir edildiği bu betimlemede, Mesih'in başının etrafında süslü bir hale görülmektedir. Şematik ve sembolik anlatım ön plandadır. Kullanılan dekoratif unsurların arasında hac sembolü görülmektedir. Çerçevede detaylı dekoratif imgeler önemli bir yer tutmaktadır. Ortaçağ'da özellikle minyatürlü yazmalar oldukça

ayrıntıcı ve zengin motifler sunan bordürler, kenarlıklar, çerçeveler dönemin sanat anlayışını yansıtır.

Görsel 16: *John*, M.S. 800, minyatür, renkli mürekkep, *Book Of Kells,* Trinity College Dublin, The University of Dublin, İrlanda. https://digitalcollections.tcd.ie/iiif/2/zw12z577m%2Ffiles%2Fedef800f-2bee-48f2-8f2b-13a709da2499%2Ffcr:versions%2Fversion1/full/2517,/0/default.jpg (11.12.2020)

Görsel 17: *Symbols Of The Four Evangelist (Dört İncil Yazarının Sembolleri)*, M.S. 800, minyatür, renkli mürekkep, *Book Of Kells,* Trinity College Dublin, The University of Dublin, İrlanda. https://digitalcollections.tcd.ie/iiif/2/np193961g%2Ffiles%2F4eab1dd7-0738-4d38-a6e1-04a8fe06a82a%2Ffcr:versions%2Fversion1/full/2491,/0/default.jpg (11.12.2020)

Yuhanna İncili'nin giriş kapağını açan süslemelerle kaplı sayfasında, dekoratif unsur açısından büyük bir zenginlik görülmektedir. Altın rengi büyük bir ustalıkla kullanılmıştır. Semboller, dini anlatıları desteklemektedir. Bu tasvir, geometrik şekillerle süslenmiştir. İnce bir işçilik söz konusudur. Her bir detay büyük bir özenle yapılmıştır. Altın rengi ve kırmızı resme hakimeyet kurmuştur.

Kells Kitabı'nda köşelerde dört İncil yazarı olan Matta (melek), Mark (aslan), Yuhanna (kartal) ve Luke (boğa) tasvirleri yer alır. İncil yazarları, insan formunda tasvir edilmemiştir. Figürler stilize edilmiştir ve kanatları dekoratif bir şekilde süslenmiştir. Her birinin başının etrafında haleler mevcuttur. Dörde bölünmüş çerçevelerin şeritlerinde geometrik süslemeler mevcuttur. Mavi ve altın renginin kullanımı daha fazladır.

Görsel 18: *Virgin And Child (Bakire ve Çocuk)*, M.S. 800, minyatür, renkli mürekkep, *Book Of Kells,* Trinity College Dublin, The University of Dublin, İrlanda. https://digitalcollections.tcd.ie/iiif/2/qv33rx01t%2Ffiles%2Fce5fc94a-1fb8-4317-8824-a30497c5b14a%2Ffcr:versions%2Fversion1/full/2365,/0/default.jpg (11.12.2020)

Görsel 19: *Matthew*, M.S. 800, minyatür, renkli mürekkep, *Book Of Kells,* Trinity College Dublin, The University of Dublin, İrlanda. https://digitalcollections.tcd.ie/iiif/2/08612n890%2Ffiles%2F3eaa0c8a-2d40-4691-9e87-a70fefd303b9%2Ffcr:versions%2Fversion1/full/2340,/0/default.jpg (11.12.2020)

Kells Kitabı'nda Meryem ve Çocuk İsa tasvirinde, diğer minyatürlere kıyasla daha renkli bir betimleme görülmektedir. Merkezde Meryem Ana, kucağında İsa'yı tutmaktadır. On iki havariye ve İncil yazarlına göndermeler vardır. Resmin çerçevesi, geometrik unsurlar kullanılarak süslenmiştir.

Kells Kitabı'nda figürlerin yine dekoratif unsurlarla bütünleşmiş bir şekilde tasvir edildiği *Matthew* minyatüründe, yine dört İncil yazarına göndermeler görülmektedir. Geometrik desenler, resme dekoratif unsur açısından katkı sağlamıştır.

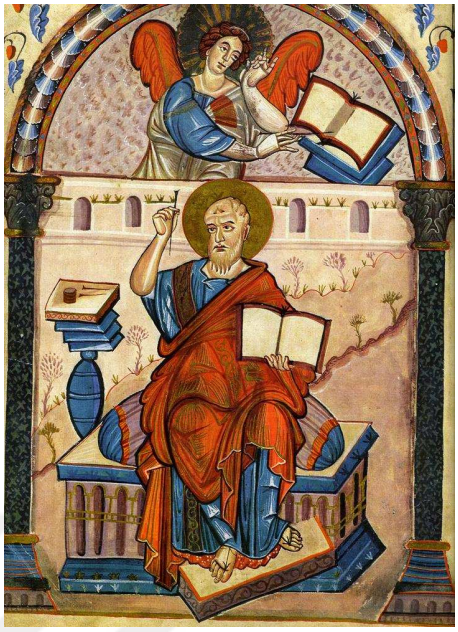
Lorsch Gospels ya da *Codex Aureus* olarak bilinen İncil kitabı, altın, gümüş ve mor renklerle zenginleştirilmiştir. Kapaklarındaki oyulmuş fildişi paneller dikkat çekmektedir. 860 yılında altınla yazılmış ve fildişi panoları olan resimli İncil kitabı olarak tanınan kitap, günümüze kadar mükemmel bir şekilde korunmuştur. El yazmasında, dört sayfalık İncil yazarlarının tasvirleri bulunmaktadır ("Lorsch Gospels Facsimile", t.y.). Bu tasvilerde İncil yazarları, resmin merkezine yerleştirilmiştir. Her bir İncil yazarının sembolleri de başlarının üstlerine konumlandırılmıştır. Sütunlardan oluşan ve kemerle birleştirilen çerçeveler, resmin kenarlarında detaylandırılmıştır ve bitkisel unsurlarla süslenmiştir. Resimlerin arka planlarına da mekânsal algı yaratacak birtakım öğeler eklenmiştir. En arka planda ise gökyüzü tasvirleri vardır. Her bir İncil yazarı, İncil yazarken betimlenmiştir.

Görsel 20: *Yuhanna*, minyatür, *Lorch Gospels*, Biblioteca Apostolica, 860, Vatikan. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7b/Codexaureus_25.jpg (11.12.2020)

Görsel 21: *Mark*, minyatür, *Lorch Gospels*, Biblioteca Apostolica, 860, Vatikan. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/7/79/Codexaureus_21.jpg/640px-Codexaureus_21.jpg (11.12.2020)

Görsel 22: *Luke*, minyatür, *Lorch Gospels*, Biblioteca Apostolica, 860, Vatikan. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c0/Meister_der_Ada-Gruppe_001.jpg(11.12.2020)

Görsel 23: *Matta*, minyatür, *Lorch Gospels*, Biblioteca Apostolica, 860, Vatikan. http://employees.oneonta.edu/farberas/arth/Images/109images/Carolingian/lorsch_gospels/matthew_port.jpg(11.12.2020)

Otto III İncili, erken Ortaçağ dönemine ait bir el yazmasıdır. Yaklaşık 1000 yılında Avusturya, İsviçre ve Almanya'nın birleştiği Konstanz Gölü kıyısındaki Reichenau Benedictine manastırında yapıldığı düşünülmektedir. Ön kapağı değerli mücevherlerle süslenmiştir ve Meryem Ana'nın ölümünü temsil eden Bizans fildişi bulunmaktadır. Mesih'in hayatından sahneler, dört İncil yazarı ve hükümdar portresi tasvirleri yer almaktadır. Sanatçının adı bilinmemektir (Petzold, A., t.y.).

Görsel 24: *Meister des Evangeliars Otto III*, minyatür, *Gosperls of Otto III*, Munih, Bayerische Stattsbibliothek. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/ba/Meister_des_Evangeliars_Ottos_III._001.jpg (11.12.2020)

Görsel 25: *Detail Of Ruler Portrait of Otto III*, minyatür, *Gosperls of Otto III*, Munih, Bayerische Stattsbibliothek. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/ce/Otto_III%2C_Holy_Roman_Emperor.jpg (11.12.2020)

Boğa tasvirinden anlaşıldığı üzere, Aziz Luka betimlemesidir. Cennete yükselmiş olarak resmedilmiştir. Resmin çevresinde bulunan ağaçlardan oluşan bir çerçeve bulunmaktadır. Çelenk ve şeritlerle süslenen, hayvan betimlemelerinin bulunduğu fantastik bir kemere dönüşmüştür.

İmparator Otto III'ün tasvirinde, ön planda oturmuş ve taçlandırılmış, altın küre ve üzerinde kartal bulunan bir asa tutarken gösterilmiştir. Hipnoz olmuş bir halde bakan imparator, yeşil ve mor renklerden oluşan bir giysi giymiştir. Kıyafetindeki tekstil detayları, motifler incelikle işlenmiştir.

Erken Hıristiyanlık döneminde yapılan mozaikler, mimariyle bütünleşmiştirler. Vaftizhane, bazilika ve türbelerin apsidlerini, kemerlerini ve kubbelerini süslemiştirler. Ortaçağ'da mozaik sanatı, Ravenna'da ve Bizans'ta geniş bir yer tutmuştur. Dini sahnelerin konu edinildiği mozaik resimler, dekoratif imge ve figür bağlamında ele alınmıştır.

Ravenna üslubu incelendiğinde, Bizans etkilerinin olduğu görülmektedir. San Vitale mozaiklerinin bir kısmının eskizlerinin İstanbul'dan gönderildiği bilinmektedir. Bizans'tan farklı olarak Ravenna üslubunun kendine ait net kuralları da vardır. En belirgin özelliklerinden biri, mozaik küplerinin fırça vuruşları şeklinde, izlenimi değiştiren hafif meyilli bir biçimde dizilmiş olmasıdır. Ravenna'da, San Vitale kilisesinde İmparator Jüstinianus ve İmparatoriçe Thedora'nın tasvir edildiği mozaikler büyük ün kazanmıştır. Maiyetleriyle birlikte resmedilen İmparator ve İmparatoriçe, belgesel yönden de değerli sayılmaktadır. Jüstinianus, altın zemin üzerine yerleştirilmiş figürlerden oluşturulmuştur. Theodora ise, arka planda perdeler, sütunlar gibi süsleyici öğelere yer verilmiştir (Tansuğ, 1993: 58-59).

Görsel 26: *İmparator Jüstinianus ve Maiyeti*, M.S. 547, mozaik, San Vitale. https://collectionapi.metmuseum.org/api/collection/v1/iiif/466586/1637441/main-image (28.10.2020)

*İmparator Jüstinianus ve Maiyeti'*ni betimleyen, M.S. 547 yılına ait mozaikte, İmparator odak noktasına yerleştirilmiştir. Altın yaldızlı fon önünde başının çevresine bir hale tasvir edilmiştir. Eserin çerçevesi geometrik ve bitkisel öğelerle süslenmiştir.

Görsel 27: *İmparatoriçe Theodora ve Maiyeti*, mozaik, San Vitale Bazilikası. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/56/Mosaic_of_Theodora_-_Basilica_San_Vitale_%28Ravenna%29.jpg (28.10.2020)

*İmparatoriçe Theodora ve Maiyeti'*nin betimlendiği mozaik, çok figürlü bir kompozisyon örneğidir. Gerek figürlerin kıyafetleri, gerekse eserin çerçevesi, zengin dekoratif öğelerle bezenmiştir.

Erken Bizans dönemi ele alındığında, İmparator Justinianos 532 yılında harap olan Ayasofya Kilisesi'nin yeniden yapılması için iki mimarı görevlendirmiştir. İnşaat beş yıl sürmüştür ve bir açılış töreniyle halka sunulmuştur. Bazilika ve merkezi plan şemalarının yetkin bir statik çözümle kaynaştırıldığı bu yapı, Bizans mimarlık tarihinde bir daha yenilenmemiştir. Erken Bizans dönemine ait, İstanbul'da 6. yüzyıl yapıtlarından olan mozaik ve freskler günümüze kadar ulaşamamıştır.

Bizans İmparatorluğu 9. yüzyılın ortalarında kilise ve bazilikaları dekore etmeye ve sanatçıları yönlendirmeye başlamıştır. Genel olarak konu bakımından belli bir çerçeve içinde kalmışlardır. İbadet mekânını örten kubbelerde İsa, absidlerde Meryem, diğer yerlerde çeşitli azizler, İsa'nın hayatından ve İncil'den alınmış sahneleri canlandıran mozaik ve freskler

yapılmıştır. Ayasofya'da mozaikler son derece zengin bir bezemeye sahiptir. Özellikle altın yaldız kullanımı dikkat çekmektedir. Justinianus devrine ait mozaikleri bugün narteks ve yan neflerin üst örtülerinde galeride ve bazı kemerlerin içlerinde görebiliyoruz. Genellikle geometrik motiflerin arasında haç simgesi görülmektedir. Ayasofya'nın 6. yüzyıla ait olduğu bilinen son derece zengin bir bezemeye sahip insan figürlü mozaiklerinde hiç birisi günümüze ulaşamamıştır. Bunların tümü ikonoklast akımın etkisiyle tahrip edilmiştir. Osmanlı döneminde İstanbul'un fethedilmesiyle buradaki mozaiklerin figürlerindeki yüzlerin hafif bir boya tabakasıyla kapatıldığı bilinmektedir. 19. yüzyılın ortalarına kadar kapalı kalan bu mozaikler, Sultan Abdülmecit'in emriyle Ayasofya'yı onaran G. Fosatti tarafından açılmıştır (Yücel, 1986: 13-14). Cumhuriyetin ilanından sonra müze olarak halka açılan Ayasofya, 2020 yılında tekrar camiye çevrilmiştir.

Görsel 28: *II. İoannis Bizans İmparatoru ve karısı İrini; Ortada, Meryem ana ve çocuk İsa*, 12. yüzyıl, mozaik, Ayasofya Müzesi. (Ayasoya Müzesi, 16.04.2016)

Bizans'taki mozaik sanatı incelendiğinde ise, 6. yüzyılda İstanbul'da meydana getirilen, kubbeli bazilika olan Ayasofya kilisesinin ve diğer yapıların resimlerle süslenmesi konusunda resmi programların söz konusu olduğu bilinmektedir (Tansuğ, 1993: 60). Ancak İkonoklast akımların etkisiyle figürlü resimler tahrip edilmiştir. İkonoklast çağ sona erdikten sonra ise bu resimlerin yerini doldurmak pek kolay olmamıştır. Bu dönemde ikonoklast geleneklerini sürdüren motifler ve yalın haç süslemeleri kiliselerde görülmektedir (Tansuğ, 1993: 61). Ayasofya mozaiklerinin Orta Bizans çağına ait olduğu bilinmektedir. Meryem ve

Çocuk İsa kompozisyonun ortasında bulunmaktadır. Meryem, mavi mantosuyla tasvir edilmiştir. Figürlerin başlarında haleler yer almaktadır. Dekoratif unsur olarak göze çarpan yerler ise figürlerin kıyafetleridir. Geometrik motiflerin kullanıldığı kıyafetler, İmparator ve karısına aittir. Soylu kimseler olduğu açıkça görülmektedir. İmparatorun elinde bir kese, karısının elinde ise bir kağıt bulunmaktadır. Çocuk İsa'nın elinde de benzer bir kağıt parçası vardır. Eserde bulunan yazılar da dekoratif öğe olarak katkı sağlamıştır.

Görsel 29: *Zoe Mozaiği*, 11. yüzyıl, mozaik Ayasofya Müzesi. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7f/Empress_Zoe_mosaic_Hagia_Sophia.jpg (28.10.2020)

Ortada İsa tasvirinin bulunduğu eserin iki yanında İmparatoriçe Zoe ve kocası İmparator Konstantin Monomachos yer almaktadır. Bu mozaiği ilginç kılan detay ise, İmparator Konstantin'in yüzünün yerine daha önceden başka bir yüz bulunması, İmparatoriçe yeniden evlenince yüzün kazınıp yerine yenisinin yapılmış olmasıdır (Tansuğ, 1993: 64). Altın renginin çokça kullanıldığı görülmektedir. İsa'nın giysisi mavi renkte tasvir edilmiştir. Kıyafetler dekoratif unsur zengince gösterilmiştir.

Kariye'de (Chora Manastır Kilisesi), Paleologoslar devri resim örnekleri vardır. Doğu ve batı üsluplarının bir sentezi olarak Bizans'ta yer almıştır. Şematik soyutlama doğuya özgü bir üslupken, optik anlayışlar ise Helenistik dönemde geçerli olmuştur. Bizans üslubu, sentezci olarak bu iki üslubu da içinde barındırmaktadır. Kariye'deki resimlerde patetik, duygusal ifadeler geçerlidir ve barok eğilimler görülmektedir. Süslemelerin dinsel olmayan özellikleri belirgindir (Tansuğ, 1993: 72).

Görsel 30: *Meryem ve Çocuk İsa*, Kariye Müzesi. (Kariye Müzesi, 16.04.2016)

Kariye'de kubbeki Meryem ve Çocuk İsa tasvirinde, figürlerin başlarının etrafına altın rengi haleler yerleştirilmiştir. Meryem tasviri, mavi elbisesiyle, kucağında çocuk İsa'yı tutmaktadır. Kubbenin yuvarlak alanı geometrik desenlerle, yanlara doğru açılan alanları ise bitkisel desenlerle süslenip dekoratif açıdan zenginleştirilmiş ve mekânla bütünleştirilmiştir. Her bir şerit, karşısına denk gelen şeritle aynı desene sahiptir.

Görsel 31: *Meryem ve Çocuk İsa*, Detay, Kariye Müzesi. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/ba/Chorachurchfresco.jpg (28.10.2020)

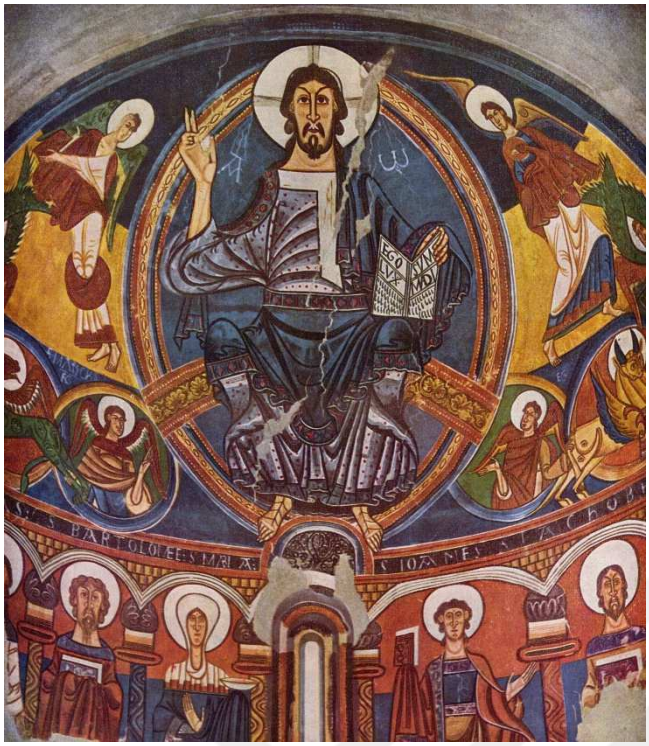

Görsel 32: *Piskopos Gregor*, fresk, Kariye Müzesi. https://ipfs.io/ipfs/QmR1gzPYUwxEUWHbeRggZzfYy5Fxsd8Qc7hXUUnJQwxrZq/I/m/Gregor-Chora.jpg (28.10.2020)

Piskopos figürleri, gerçek insan boyutlarında yapılmış olup, önem sırasına göre tasvir edilmişlerdir. Bazı figürler, kitap tutmaktadır. Figürün giysisinde geometrik desenlere yer verilmiştir. Giysinin detaylarında, altın rengi işlemeler bulunmaktadır. Aziz'in başının etrafında altın rengi bir hale dikkat çekmektedir.

Ortaçağ sanatından 9.-12. yüzyıllar arasında, Romanesk üslup görülmüştür. Romanesk resim sanatı örneklerinde duvar resimleri ve minyatürler yaygınlık kazanmıştır. Yine bu üslupta yapılan mozaik ve vitray eserler de bulunmaktadır ancak, çok fazla yaygınlık kazanamamıştırlar. Dini anlatımların söz konusu olduğu görülmektedir. Resimler, kiliselerin duvar, tonoz ve apsis yarım kubbelerinde yer almaktadır. Kiliseler adeta görsel bir incil görünümü kazanmıştır. İsa, apsiste, anlatımcı sahneler ise tonoz ve duvarlarda gösterilmiştir. Perspektif tekniğini göremediğimiz bu eserlerde, figürler üst üste istiflenmiş görünümündedirler. Hiyerarşik bir düzen söz konusudur (Germaner, 1997: 1574).

Tahüllü Aziz Clement kilisesi olarak da bilinen Sant Climate de Taüll, Katalonya, İspanya'da bulunan bir Roma Katolik kilisesidir. Romanesk mimari biçimiyle yapılan ve Romanesk sanatı içeren bir kilisedir. Binanın dış ve iç kısımlarında görülen Lombard ve Bizans stilleri bulunmaktadır. Kilise, bazilika planlı, üç nefli, her biri terminal apsisli, yan nefleri ayıran büyük sütunlu bir yapıdır. Kilisenin içinde bulunan sanat eserleri arasında Usta Taül'ün ünlü duvar resimleri ve ahşap sunak cephesi yer almaktadır. Bu sanat eserleri, Hristiyanlığın farklı yönlerini temsil etmektedir. Kilisenin ana apsisindeki Majesty İsa adındaki fresk, Barselona'daki Katalonya Ulusal Sanat Müzesine taşınmıştır ("Sant Climent", t.y.).

Görsel 33: *İsa Tasviri*, Sant Climent Kilisesi, 12. yüzyıl (yaklaşık 1123), fresk, Katalonya Ulusal Sanat Müzesi, Barcelona, İspanya. https://arsartisticadventureofmankind.files.wordpress.com/2016/02/79-c3a1bside-de-san-clemente-de-tahull-donde-se-observa-al-pantocrc3a1tor-rodeado-por-la-mandorla.jpg (25.11.202)

Sant Climent Kilisesi'ndeki 12. yüzyıla tarihlenen freskte, kıyamet günündeki İsa temsil edilmiştir. Canlı renklerin tercih edildiği bu eserde, İsa figürü merkezde durmaktadır. İsa'nın etrafında madalyon şeklinde motifler kullanılmıştır. Bir elinde incil tutan Mesih, diğer eliyle kutsama işareti yapmaktadır. Etrafına incil yazarlarının figürleri yerleştirilmiştir. Alt tarafta ise azizlerin betimlemeleri bulunmaktadır. Freskte tasvir edilen sütunlar geometrik motiflerle bezenmiştir.

Görsel 34: *Meryem ve Çocuk İsa*, San Clementa Kilisesi, 12. yüzyıl, fresk, Katalonya Ulusal Sanat Müzesi, Barcelona, İspanya. https://arsartisticadventureofmankind.files.wordpress.com/2016/02/89-abside-de-santa-maria-de-tahull.jpg (25.11.2020)

Meryem ve çocuk İsa'yı tasvir eden freskte, figürler stilize edilmiştir. Oldukça sade ve şematik olarak ele alınmıştır. Meryem figürünün başının etrafında altın yaldızlı hale bulunmaktadır. Kırmızı elbisesi ve mavi paltosuyla tasvir edilmiştir. Başının iki yanında yıldız şekli vardır. Bordürler, geometrik motiflerle süslenmiştir.

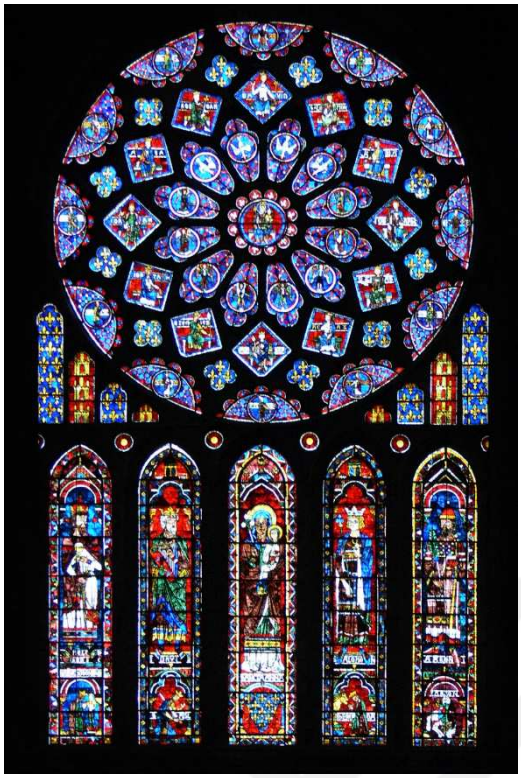

Görsel 35: *İsa ve On İki Havari*, La Seu Aziz Petrus Kilisesi, 12. yüzyıl, ahşap panel, Katalonya Ulusal Sanat Müzesi, Barcelona, İspanya.

https://arsartisticadventureofmankind.files.wordpress.com/2016/02/85-frontal-romanico-de-san-pedro-de-la-seo-de-de-urgel.jpg?w=1024&h=683 (25.11.2020)

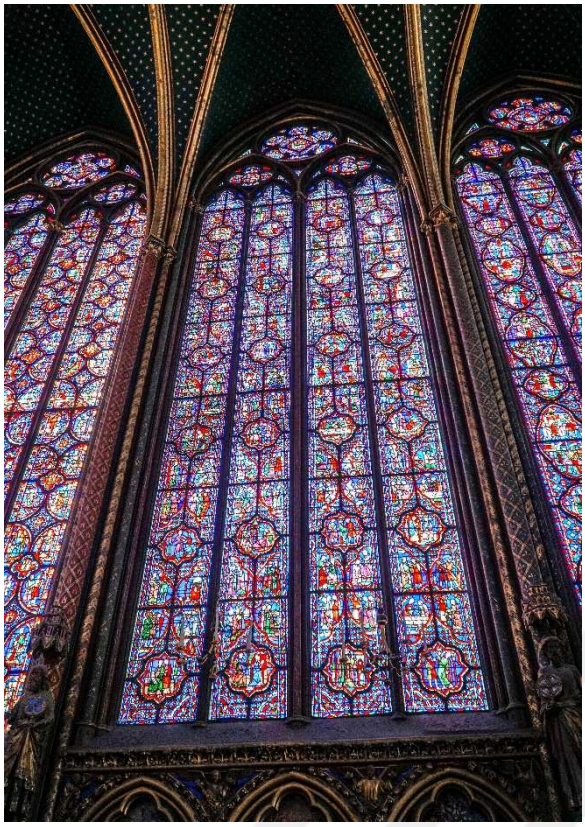
12. yüzyılda betimlenmiş, İspanya'da Katalonya Ulusal Sanat Müzesi'ndeki, İsa ve on iki havariyi tasvir eden bu eser, ahşap panel üzerine yapılmıştır. İsa, ortada on iki havari ise iki yanda kompozisyona dahil edilmiştir. Resim, simetrik olarak kurgulanmıştır. On iki havari, İsa'ya bakmaktadır. Kırmızı ve sarı renk resme hakimdir. Resmin etrafı bitkisel motifli şeritlerle bezenmiştir. İsa'nın etrafındaki oval şeritlerde geometrik desenler kullanılmıştır. Vücut hatları belirgin olmayan figürlerin etrafına, çiçekler yerleştirilmiştir. Arka plan, altın yaldızla boyanmıştır.

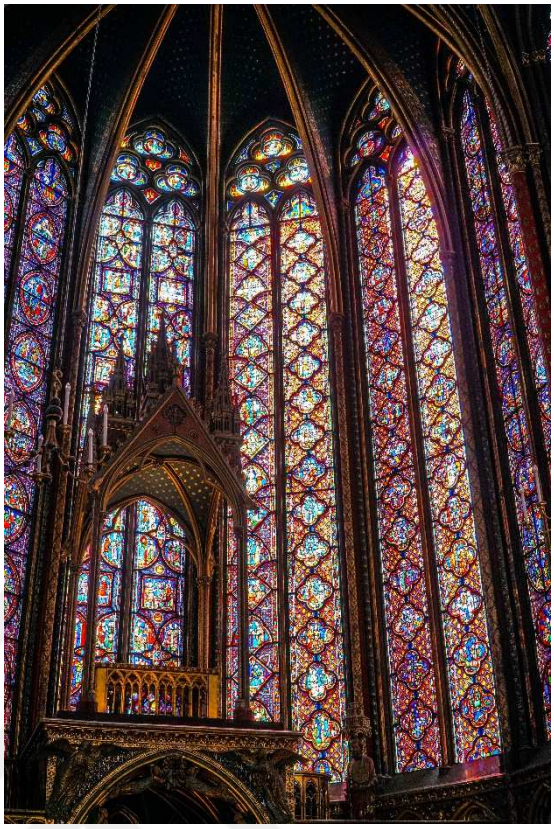
12. yüzyıl ortalarında, Ortaçağ sanatsal gelişiminin son evresi, Fransa'da Gotik üslup olarak doğmuştur. 15. yüzyıl ortalarına kadar devam etmiştir. Bu üslup, Romanesk üsluba göre daha homojen bir yaklaşımla gelişmiştir. Fransa, İtalya, İngiltere, İspanya gibi ülkelerde farklılıklar gösterse de belli bir birlik söz konusudur. Gotik üslup, resim sanatı bağlamında incelendiğinde, vitraylarla daha fazla ön plana çıkmıştır. Mimaride pencere boşluklarının önemli bir yer tutması sebebiyle, vitray sanatının geliştiği gözlemlenmiştir. Paris ve çevresindeki vitray atölyeleri dönemin popüler atölyelerindendir. *Chartres, Notre-Dame, St. Chapelle, Reims, Bourges* ve *Sens* Katedralleri, renkli camlı *Gülpencere*leriyle ün yapmış Gotik yapılardır. İngiliz vitray sanatı, 12. ve 13. yüzyıllarda Fransız üslubuyla yakınlık göstermiştir. *St. Denis*'in etkisinde kaldığını gösteren katedraller arasında *Canterbury* ve *York Katedralleri*'nin vitraylarında görülmektedir. İngiltere'ye özgü ve gümüş renginin kullanımıyla ayırt edilen bir vitray sanatı 14. yüzyılda ortaya çıkmıştır (Germaner, 1997: 690-692).

Görsel 36: Chartres Katedrali, 13. yüzyıl, vitray, Paris, Fransa. https://www.worldhistory.org/image/9319/north-rose-window-chartres-cathedral/ (25.11.2020)

Chartres Katedrali'nin vitray pencereleri, en iyi korunmuş ve en eksiksiz Ortaçağ pencerelerinden biri olarak kabul edilmiştir. Özellikle kobalt mavisi ile ünlendiği söylenmektedir. İncil sahnelerini, azizlerin yaşamlarını ve dönemin ticaret loncalarının hayatlarından sahneler gösteren 172 parçadan oluştuğu bilinmektedir.

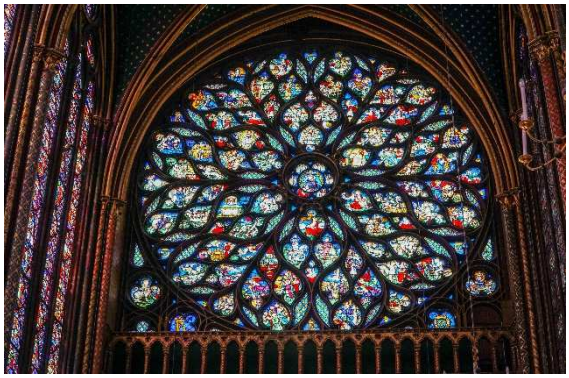

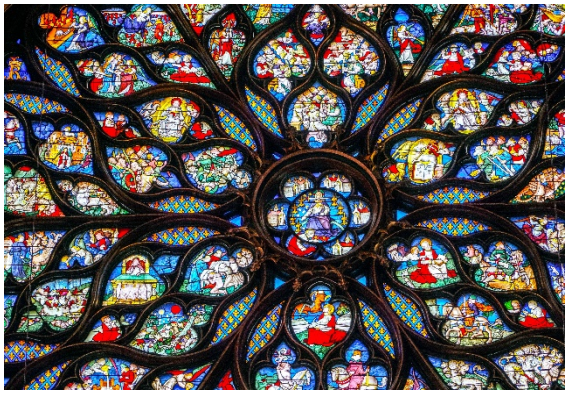

Görsel 37: Sainte-Chapelle, 13. yüzyıl, vitray, Paris, Fransa. https://exploringrworld.com/wp-content/uploads/2019/08/DSC01927.jpg (25.11.2020)

Görsel 38: Sainte-Chapelle, 13. yüzyıl, Paris, Fransa. https://exploringrworld.com/wp-content/uploads/2017/09/DSC01934.jpg (25.11.2020)

Sainte Chapelle vitray pencerelerinde, İncil'den hikayeler betimlemektedir. Her vitray pencerede yüzden fazla bölümden oluşmaktadır. Bu vitraylarda, beş renk kullanılmıştır. Mavi (kobalt), kırmızı ve yeşil (bakırdan), mor (manganezden) ve sarı (antimondan) yapılmıştır. 13. yüzyılda, vitray sıcak demirle kesilmiştir. Daha sonra bu teknik, elmasla kesilmeye başlanmıştır. Kesildikten sonra cam parçaları boyanmıştır. Gri tonlarla monokrom boyandıktan sonra "grisaille" tekniğiyle renklendirilmiştir. Boya, su ve sirkeyle seyreltilmiştir. Renkli cam üzerine boya fırçası ile uygulanan toz cam ve demir oksit karışımıdır. Boyanmış cam parçalarını daha sonra, ızgaraya sabitlemek için 60 ° C'de ikinci kez ateşlenmiştir ("Stained Glass Windows Sainte Chapelle", 2017).

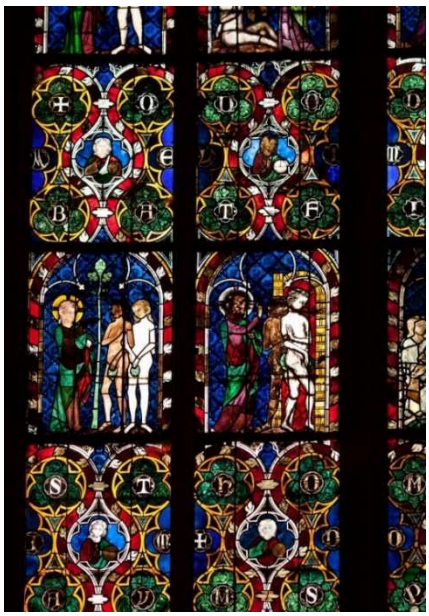

Görsel 39: Sainte-Chapelle, 13. yüzyıl, vitray, Paris, Fransa. https://exploringrworld.com/wp-content/uploads/2017/09/DSC01944.jpg 25.11.2020)

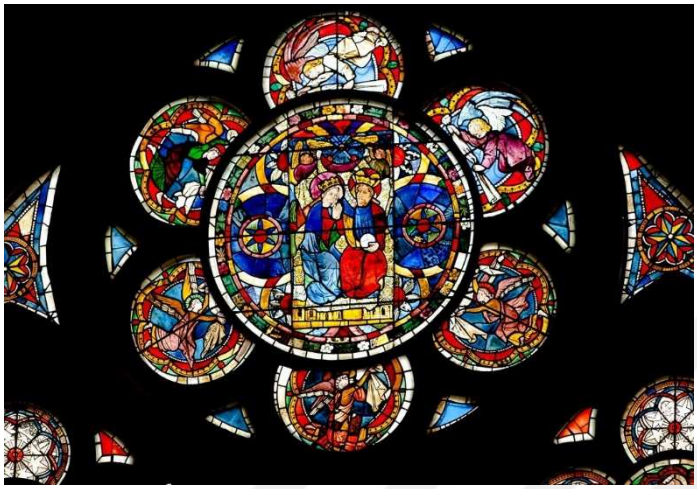
Görsel 40: Sainte-Chapelle, 13. yüzyıl, Paris, Fransa. https://exploringrworld.com/wp-content/uploads/2017/09/DSC01945.jpg (25.11.2020)

Notre Dame'ın vitray pencereleri, romanesk mimariden daha seküler bir görünüm vererek, natüralizmin ağır etkisini göstermektedir. Gül pencereler ise daha dindar bir yaklaşımla icra edilmişlerdir. Notre Dame'ın vitray pencereleri, 13. yüzyıl Gotik sanatının önemli ve güzel eserlerindendir.

Görsel 41: Notre Dame Kilisesi, 12.-14. yüzyıl, vitray, Fransa, Paris. http://1.bp.blogspot.com/-7PCscA76TDM/Umm6Plj9aNI/AAAAAAAAN-8/77_VE6Paj5w/s1600/Strasbourg+cathedral+windows-web-5584.jpg (25.11.2020)

Notre Dam Kilisesi'nde İncil'den sahneler içeren 12.-14. yüzyıllara tarihlenen vitrayda, Adem ve Havva'nın cennetten kovulma sahneleri görülmektedir. Sahneler, her bir pencereye bölünmüştür. Dekoratif unsur açısından oldukça zengin görülen bu vitraylarda, mavi, sarı ve kırmızı renkleri çok fazla kullanılmıştır.

Görsel 42: Notre Dame Kilisesi, 12.-14 yüzyıl, vitray, Fransa, Paris. http://3.bp.blogspot.com/-yqR6KA86PNg/Umm6bZAuL-I/AAAAAAAAN_Q/KHSHJaNOOEM/s1600/Strasbourg+cathedral+windows-web-5595.jpg(25.11.2020)

Dekoratif imge ve figür açısından incelenen Ortaçağ örnekleri, genellikle sade şematik bir betimlemeye sahip olup, semboller ağırlıklı bir tasvir sanatı olarak değerlendirmek mümkündür. Figürler açısından dini kişilikler ve dini olaylar ele alınmıştır. Mozaik, fresk, vitray ve minyatür örnekleri, Ortaçağ sanatının kendine özgü örnekleri olarak dekoratif imge ve figür açısından zengin örnekler sunar.

İKİNCİ BÖLÜM
AVRUPA RESMİNDE DEKORATİF İMGE VE FİGÜR

Batı sanatının figür geleneği; idealize etme eğilimi açısından ve biçimsel olarak, Yunan ve Roma sanatını örnek almaktadır. Ortaçağ'da dini sahnelere konu olan figürün ardından, Rönesans ile birlikte 14. yüzyıldan 16. yüzyıla kadar doğalcılığın idealist figüre dönüşme süreci başlamıştır. İtalyan Rönesans'ı orantısal ölçüleri Klasik ve Helenistik Dönem (Yunan) heykelinden almıştır. Figürün kafasıyla boyu arasında 1/7,5 ve 1/8 gibi bir ölçümleme sistemi vardır. Rönesans ressamları figürde ideal ölçüleri aramıştır. İdeal uyumun ölçüleri Alberti'de genel bir orantısallık söz konusuyken, Leonardo da Vinci, her insan farklıdır. Figür, işlenişte akılla duygunun, görünüşte gerçekçilikle üsluplaşma eğiliminin, sunuş olarak da figür ve mekânın ortasını bulan dengeler bütünüdür (İskender, 1997: 590).

Avrupa resminde dekoratif imge ve figür kapsamında sanat üslupları, akımları ve sanatçılar açısından zengin örnekler vardır. Rönesans döneminde, Rönesans ressamlarından Raffaello Sanzio, Sandro Botticelli, Jan Van Eyck ve Hans Holbein'ın tez kapsamında değerlendirilenilecek eserleri vardır. 17. yüzyılda Barok dönemde, özellikle Johannes Vermeer'in gündelik yaşamdan da bir kesit aktarır nitelikteki figürlü iç mekân resimleri, dekoratif imge ve figür açısından ayrıntıcı örnekler sunar. 18. yüzyılda Rokoko üsluba gelindiğinde, dönemin ünlü ressamlarından François Boucher ve Jean Honore Fragonard'ın eserleri arasında dekoratif imge ve figür kapsamında çeşitli örnekler bulunmaktadır. 18. yüzyılın ikinci yarısında başlayan ve 19. yüzyılda da sanat açısından önemli bir akın olan Neoklasizm ise Jean Auguste Dominique Ingres'in Neoklasik eserleri ve Oryantalist konulu resimleri arasında, dekoratif imge ve figür açısından incelenen örnekler vardır. 19. yüzyılda, Oryantalist konulu resimler yapan sanatçılar arasında farklı akımlardai tarzlarda çalışan sanatçılar vardır ve bunlar arasında Jean Leon Gerome, Rudolf Ersnt ve Fabbio Fabbi, dekoratif imge ve figür kapsamında, çeşitli yapıtlar ortaya koymuşlardır. Ön-Raffaellocular, John Everett Millais, Dante Gabriel Rosetti, William Holman Hunt, Frederick Sandys ve John William Waterhouse'un konu ile ilintili eserleri incelenmiştir.

19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyılda görülen modern sanat akımlarında da pek çok sanatçının eserleri, dekoratif imge ve figür kapsamında birbirinden farklı, etkileyivi örnekler olarak çeşitlilik sunmaktadır. Sembolizm sanat akımında, dekoratif imge ve figür açısından incelenen eserler, Gustave Moreau ve Odilon Redon'un eserleridir. 19. yüzyılda Post Empresyonizm'de dekoratif imge ve figür kapsamında Paul Gauguin ve Vincent Van Gogh'un yapıtları, oldukça ayrıntıcı örnekler olarak dikkat çekmektedir. Modern sanat akımları arasında Fovist ressam Henri Matisse, dekoratif imge ve figür kapsamında önemli yapıtlar ortaya koymuştur. Kübizm'in önde gelen temsilcisi Pablo Picasso'nun çeşitli dönemlerine ait eserleri arasında, dekoratif imge ve figür açısından incelenebilecek eserleri vardır.

Avrupa'da 20. yüzyılda tamamen süslemeye dayalı sanat akımı olan Art Nouveau'da pek çok ressam bulunmaktadır ve dekoratif imge ve figür açısından da en zengin örneklere rastlanan sanat akımıdır. Sanatçılar arasında Alphonse Mucha, Jan Toorop, Gustav Klimt ve Koloman Moser'in eserleri, konu kapsamında oldukça dekoratif ve kimi zaman illüstratif nitelikte örnekler sunar. Klimt'in yapıtları, Ortaçağ Bizans sanatında da etkiler taşır ve resimlerindeki özellikle altın yaldız etkisi ve ayrıntıcı desen, motif zenginliği sunan kıyafetleri ile diğer ayrıntılar, dekoratif açıdan oldukça etkileycidir.

2.1.Rönesans

15. ve 16. yüzyıl Rönesans sanatı incelendiğinde, resimlerin konuları dini ve mitolojik sahneler oluşturduğu görülmektedir. Biçimsel açıdan ise idealize edilmiş portreler ve figürler bulunmaktadır. Kompozisyon geleneği, kapalı kompozisyonlar şeklinde simetrik bir görünümle çalışılmıştır. Figür resimlerinin yapıldığı bu dönemde, dekoratif unsurlara pek fazla yer verilmemiştir ancak yine de bazı resimlerde göze çarpmaktadır. Dekoratif unsurlara genellikle mekânın süslemelerinde ya da figürlerin kıyafetlerinde rastlanmaktadır.

2.1.2.Sandro Botticelli (1445-1510)

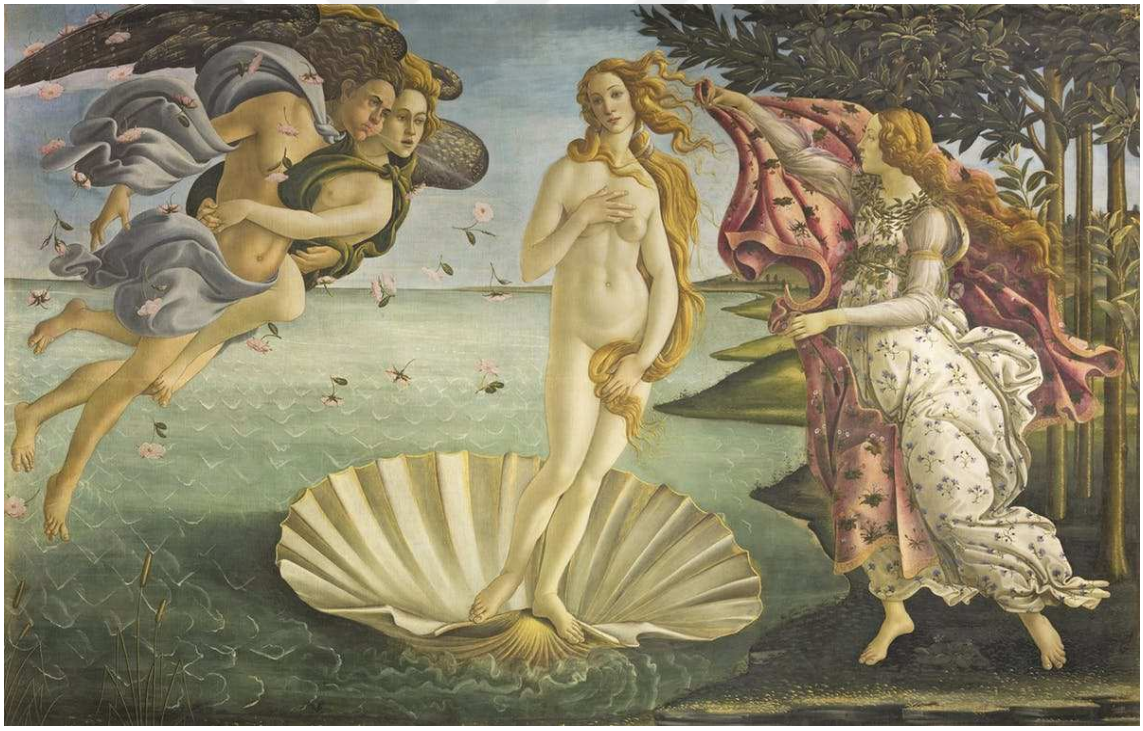
Görsel 43: Sandro Botticelli, *La Primavera (İlkbahar)*, 1480, ahşap üzerine tempera, 207 x 319 cm, Uffizi Gallery, Floransa, İtalya. https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/1/la-primavera-spring-sandro-botticelli.jpg (14.07.2020)

Sanatçının *La Primavera* isimli eseri, anıtsal figür alanında önemli bir örnektir. Ahşap üzerine tempera tekniğiyle yapılan bu eseri, 1480 yılına aittir. Floransa kentinde, Uffizi Galerisi'nde yer almaktadır. Çok figürlü bir kompozisyondan oluşan bu eser, yatay bir ahşap panel üzerine yapılmıştır. Dış mekâna konumlandırılan figürler, çiçekli ve meyve ağaçlarının olduğu bir bahçede betimlenmiştir. Dekoratif imge açısından incelendiğinde, stilize edilmiş çiçekler ve bitkisel motifli kıyafet giymiş kadın figür göze çarpmaktadır.

Botticelli, *La Primavera* olarak bilinen bu resimde, konu bakımından klasik Yunan mitolojisinden faydalanmıştır. Defne ağaçlarından oluşan bir bahçede çiçekli bir çim üzerine konumlandırılmış dokuz figürden oluşmaktadır. Ön planda sağda bulunan figür,

Zephyrus'tur. Onu kucaklayan figür ise Chloris[1] adında bir peridir. Resmin merkezinde aşk ve güzellik tanrıçası Venüs bulunur. İffetli bir şekilde giydirilip hafifçe sola doğru dönük resmedilmiştir. Hemen üzerinde uçan Cupid'i yönlendirmektedir. Solda, daire oluşturup dans ederken gösterilen figürler üç güzellerin tasviridir. En solda ise miğferinden ve kanatlı sandaletlerinden anlaşıldığı üzere Tanrıların elçisi Hermes'tir.

Kompozisyonun sır olarak kalmasına ve karışık olmasına rağmen, sevgi, barış ve refahın bir kutsanması gibi görülmüştür. Bitki örtüsünün koyu bir renk olması, orijinal pigmentin yaşlanma sürecinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Ancak bu koyu yeşillerin arasından çıkan renkli meyve ve çiçekler, ortamı aydınlatır niteliktedir. Botticelli tarafından doğru bir şekilde tasvir edilen en az 138 farklı bitki türü tanımlanmıştır. Detaylara gösterilen bu özen, sanatçının bu resme olan bağlılığını doğrular niteliktedir ("Botticelli Spring", t.y.).

Görsel 44: Sandro Botticelli, *Venüs'ün Doğuşu (Birth Of Venus)*, 1485, tuval üzerine tempera, 172.5 x 278.5 cm, Uffizi Gallery, Floransa, İtalya. https://images.uffizi.it/production/attachments/1503909239806647-605174-2-.jpg?ixlib=rails-2.1.3&w=1200&h=800&fit=clip&crop=center&fm=gjpg&auto=compress (14.07.2020)

[1] Yunan mitolojisinde, çiçek tanrıçası ve ilkbaharın tecessümüdür. Aynı zamanda Zephyrus'un karısıdır. Roma mitolojisinde ise Flora olarak anılır.

Sandro Botticelli'nin *Venüs'ün Doğuşu* adlı eseri, 1485 yılında tuval üzerine tempera tekniğiyle yapılmıştır. Floransa'da Uffizi Galerisi'nde yer almaktadır. Çok figürlü kompozisyonla, mitolojik bir temayı betimleyen sanatçı, yatay bir tuval kullanmıştır. Rönesans kurallarına göre düzenlenen kompozisyonda, figürler simetrik bir şekilde yerleştirilmiştir. Resimdeki unsurlar stilize edilmiş görünmektedir. Uçuşan çiçekler, denizdeki dalgalar ve ağaçlar stilize edilerek betimlenmiştir. Sağ tarafta bulunan figürün üzerindeki elbisede ve elindeki örtüde bitkisel süslemeler bulunmaktadır.

Venüs'ün doğuşunu tasvir eden bu kompozisyonda, Zephyrus[2] ve Auro[3] tarafından üflenerek Kıbrıs adasına bir istiridye kabuğunda gelen aşk ve güzellik tanrıçası anlatılır. Kabuğun içinde resmedilen Venüs, inci kadar saf ve mükemmel olarak tanımlanmıştır. Graces veya baharın Horası olarak bilinen kadın figürü, Venüs'ü karşılarken çiçekli bir pelerin tutmaktadır. Rüzgarlar tarafından üflenen güller bile baharın gelişini müjdelemektedir. Bu tablonun, Medici ailesi tarafından sipariş edildiği düşünülmektedir. Botticelli, Venüs'ün çıplaklığını uzun sarı saçlarıyla örtmesi, figürün pozunu bu yönde değiştirmesi, figür için ilhamı klasik heykellerden aldığını göstermektedir. Hatta rüzgar olarak tasvir edilen figürlerde bile Helenistik döneme ait izler bulunmaktadır ("Bith Of Venus", t.y.).

[2] Yunan mitolojisinde batı rüzgarı tanrısıdır.
[3] Yunan mitolojisinde esinti perisi ve tanrıçasıdır.

Görsel 45: Sandro Botticelli, *Pallas ve Centaur*, 1480-85, tuval üzerine tempera, 207 x 148 cm, Uffizi Gallery, Floransa, İtalya. https://images.uffizi.it/production/attachments/1557135100170890-18-botticelli-pallade.jpg?ixlib=rails-2.1.3&w=1200&h=800&fit=clip&crop=center&fm=gjpg&auto=compress (14.07.2020)

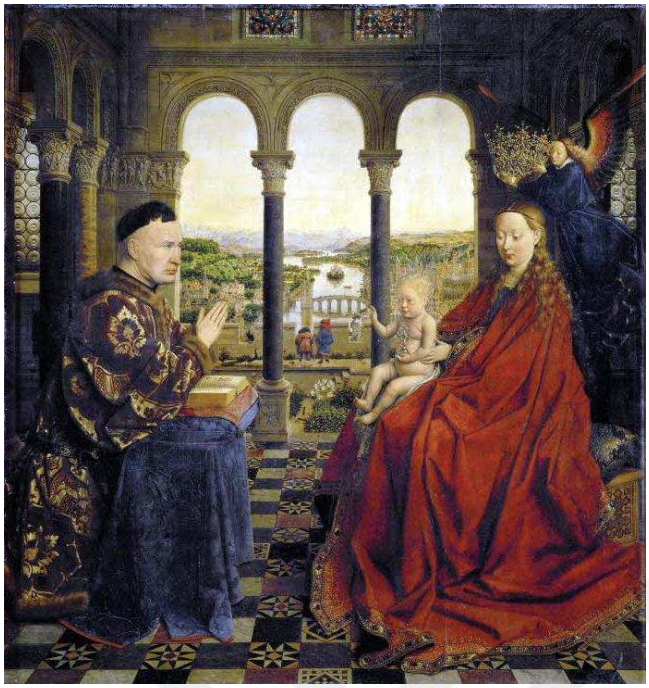
Ressamın *Pallas ve Centaur* adlı çalışması, 1480-85 tarihleri arasında, tuval üzerine tempera tekniğiyle yapılmıştır. Dikey bir kompozisyona yerleştirilen iki figürden oluşmaktadır. Soldaki figür, Yunan mitolojisinde yarı insan yarı at olan centaur adlı yaratık olarak tasvir edilmiştir. Dış mekânda oldukları anlaşılan figürlerin sol taraflarında, kadraja giren bir mimari yapı bulunmaktadır. Kadın figürün geometrik motifli elbisesi ve vücuduna dolanmış zeytin yapraklarıyla dikkat çekmektedir. Bu zeytin dalları, aynı zamanda başında bir taç oluşturmuştur. Yunan mitolojisinde, Athena karakterinin zeytin ağacı yarattığına dair mitler bulunmaktadır.

2.1.3.Jan Van Eyck (1390-1441)

Görsel 46: Jan Van Eyck, *Madonna ve Şansölye*, 1434-36, panel üzerine yağlıboya, 122 x 157 cm, Groningemuseum, Bruges. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/fd/Jan_van_Eyck_069.jpg/1154px-Jan_van_Eyck_069.jpg (14.07.2020)

Dekoratif imge ve figür açısından incelenen bir diğer Rönesans sanatçısı Jan Van Eyck'ın *Madonna ve Şansölye* adlı eseridir. Panel üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmış olan eser, yatay bir kompozisyondadır. Meryem Ana ve İsa'nın merkezde olduğu bu eserde, dini bir sahne betimlenmiştir. İç mekânda, bir tahtın üzerine oturan Meryem Ana, mavi elbisesi ve kırmızı peleriniyle, klasik Meryem Ana tasvirlerinden farklı değildir. Çocuk İsa'nın ise bir elinde küçük bir çiçek demeti, diğer elinde ise bir kuş bulunmaktadır. Klasik Rönesans üslubuna göre yapılmış olan resimde, kırmızı, sarı ve maviler hakimdir. Mekânda bulunan sütunların detayları, figürlerin kıyafetlerindeki bezemeler ve yerdeki halının ve zeminin geometrik motifleri resimde dekoratif unsurlar olarak yer almaktadır. Özellikle, kıyafetler ve halıdaki tekstil ayrıntıları, oldukça ayrıntıcı bir çalışma örneğidir.

Görsel 47: Jan Van Eyck, *Madonna ve Şansölye Nicolas Rolin*, 1435, panel üzerine yağlıboya, 65 x 62.3 cm, Musee du Louvre, Paris. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2d/Virgin_with_Chancellor_Rolin_Luber.jpg(27.08.2020)

Jan Van Eyck'ın *Madonna ve Şansölye Nicolas Rolin* adlı eseri, 1435 tarihinde panel üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Kompozisyon dikey kurgulanmıştır. Dini bir sahne betimlemesi olan bu eser, Meryem Ana ve Çocuk İsa'yı konu almıştır. Meryem Ana'nın tacını taşıyan bir melek figürü bulunmaktadır. İç mekân resmi olan bu eser, tipik Rönesans örnekleri gibi, ufukta bir manzara betimlemesi yapılmıştır. Dekoratif öğeler incelendiğinde, sütunların detayları, vitray süslemeleri, zemindeki geometrik motifler ve şansölyenin üzerindeki giysinin bitkisel motifleri görülmektedir.

Neredeyse simetrik olan bu Rönesans eseri, Madonna ve İsa'nın önünde diz çöken şansölyeyi betimlemektedir. Şansöyle, profilden görünür. Kürkle süslenmiş brokar ceket giymiştir. Kadife kaplı dua masasının üzerinde kutsal kitap durmaktadır. Şansölyenin karşısında oturan Madonna ise etekleri değerli taşlar ve incilerle süslenmiş kırmızı bir pelerin giymiştir. Pelerinde, ibadetini alıntılayarak altın iplikle dikilmiş harfler yer almaktadır. Bir melek Madonna'nın başının üzerinde tacını tutmaktadır. Bebek İsa,

Madonna'nın kucağın oturmaktadır. Bir elinde kristal bir küre tutup diğer eliyle kutsama işareti yapmaktadır (Borchert, 2008: 50).

Görsel 48: Jan Van Eyck, *Meryem'e Müjde*, 1433, tuval üzerine yağlıboya, 92.7 x 36.7 cm, National Gallery Of Art, Washington, D.C. https://en.wikipedia.org/wiki/File:Annunciation_-_Jan_van_Eyck_-_1434_-_NG_Wash_DC.jpg (27.08.2020)

Jan Van Eyck'ın *Meryem'e Müjde* 1433 yılında, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. İki figürden oluşan bu tasvir, dikey bir kompozisyonla yapılmıştır. Meryem Ana ve Melek figüründen anlaşıldığı üzere, Meryem'e müjde sahnesidir. Melek figürünün kıyafeti ince bir işçilikle detaylandırılmıştır. Klasik beyaz kanatlar yerine renkli tasvir edilmiştir. Mekânın detaylarında, sütunlarda bulunan süslemeler, yerdeki motifler ve penceredeki vitraylar dekoratif unsur olarak yer almaktadır.

Sanatçının dini temalı eserleri, genellikle Madonna figürüyle karşımıza çıkmaktadır. Bu eserde, iç mekânda alegoriler kullanılmıştır. Madonna'nın arkasındaki üç şeffaf pencere, hem onun iffetine hem de baba, oğul ve kutsal ruha atıfta bulunmaktadır. Üst pencerede görünen vitray detayı, eski ahit ile tezat oluşturmaktadır. Vitrayda Musa'nın hayatından sahnelere yer verilmiştir. Solda, firavunun kızının Musa'yı bulması, sağda ise Musa'nın on emri betimlenmiştir. Eserin üst yarısında görünen motifler, eski anlaşmaya ve

Trinity'e (baba, oğul ve kutsal ruha) atıflarda bulunmaktadır. Zeminde ise Zodiac işaretleri içeren çerçevelerin içinde eski ahitten çiniler detaylandırılmıştır. Bu detaylarda, Mesih'in kurban edilmesini bekleyen Samson'un hikayesini, Davut'un tipolojik olarak Mesih'in Şeytan'a ve ölüme karşı kazandığı bir zafer olan Goliath'ın öldürülmesini içermektedir (Borchert, 2008: 49).

2.1.1.Raffaello Sanzio (1483-1520)

Görsel 49: Raffaello Sanzio, *Atina Okulu (School Of Athens)*, 1509-11, fresk, 500 x 770 cm, Apostolik Sarayı, Vatikan. https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/1/school-of-athens-from-the-stanza-della-segnatura-raphael-.jpg (14.07.2020)

Raffaello Sanzio'ya ait *Atina Okulu* isimli duvar freski, 1509-11 tarihleri arasında yapılmıştır ve Vatikan'da Apostolik Sarayı'nda bulunmaktadır. Eser incelendiğinde, yatay bir forma yerleştirilmiş çok figürlü bir kompozisyon görülmektedir. Figürlerin iç mekânda olduğu anlaşılmaktadır, ancak arka planda, uzak bir noktada gökyüzü tasviri bulunmaktadır. Antik çağ kıyafetleriyle resmedilen figürler, çok çeşitli duruşlarda betimlenmiştir. Dekoratif unsurlar incelendiğinde ise yerde bulunan ve birbirini tekrar eden karolar görülmektedir. Mekân tasvirinin tavanında ve yarım daire şeklinde olan kemerin süslemesinde, geometrik

motifler kullanılmıştır. Yarım daire kemerin iki ucunda bulunan sütunlar ise bitkisel motiflerle süslenmiştir. Heykeller ve kabartmalar, mimariye bağlı dekorasyonda önemlidir.

Antik zamanların en ünlü filozoflarını barındıran bu eser, Rönesans mimarisiyle uyum içinde boyanmıştır. Filazof figürleri incelendiğinde, Platon, bir elini havaya kaldırmış, parmağıyla yukarıyı işaret etmektedir. Aristoteles'in elinde Timeus adlı, Etik Kuralları'nı anlatan bir kitap bulunur. Pisagor, ön planda, *Diatesseron* kitabını açıklamak üzere betimlenmiştir. Michelangelo'nun portresinden resmedilen, karamsar filazof Heracleitus, bir mermere dayanmış şekilde elindeki kağıda yazı yazar. Michelangelo'nun o yıllarda Sistine Şapeli'ne freskleri yaptığı biliniyordu. Diogenes, resmin merkezinde, merdivenlere uzanmıştır. Sağda öğrencilerine geometri öğreten Euclid'i, göksel küreyi tutan Zoroaster'i ve dünyevi küreyi tutan Ptolemy'i görmekteyiz. Siyah beresiyle, bakışları izleyicide olan figür ise Rapheal'in kendi portresidir ("School Of Athens", t.y.). Resmin genel temasını, dünyevi ve manevi düşüncenin sentezi oluşturmuştur. Klasik esintili Rönesans sanatının en güzel örneklerinden biridir. Antik çağ Yunan, Roma mitolojisi ve dini konular, dekoratif imge ve figür alanında ele alınmıştır.

2.1.4.Hans Holbein (1497-1543)

Görsel 50: Hans Holbein, *Elçiler,* 1533, yağlıboya, 207 x 209 cm, National Gallery, Londra, İngiltere. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/35/HOLBEIN-Hans-the-Younger-The-Ambassadors.jpg (14.07.2020)

Hans Holbein'in *Elçiler* adlı eseri, 1533 yılında, yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Londra'da National Galeri'de sergilenmektedir. İki figürden oluşan bu eser, dikey bir kompozisyonla ele alınmıştır. İki önemli devlet adamını resmeden sanatçı, figürleri dönemin kıyafetleriyle betimlemiştir. İç mekânda bulunan iki elçinin arka planında, yere kadar uzanan yeşil renkli ve bitkisel motifleri olan bir perde bulunmaktadır. Mermer zeminin üzerindeki geometrik süslemeler, altın rengi ve somon rengi ile çeşitlendirilmiştir. Ahşap masanın üzerindeki Türk halısı ise zengin dekoratif unsurlar barındırmaktadır. Bu eser, varlıklı, eğitimli ve güçlü iki genç adamı tasvir etmektedir. Solda, Fransa'nın İngiltere Büyükelçisi Jean de Dinteville bulunmaktadır.

Resimde figürler, kitap ve enstrümanlarla birlikte tasvir edilmiştir. Üst rafta, portatif bir güneş saati, bir küre ve göksel olayları anlamak ve zamanı ölçmek için çeşitli diğer aletler yerleştirilmiştir. Alt rafta, ud, flüt, karasal bir küre, aritmetik kitabı ve ilahi kitabı bulunmaktadır. Resimdeki bazı detaylar, dini sembollere atıflar olarak yorumlanabilir. Kopmuş ud teli, dini anlaşmazlığı gösterirken, Lutheran ilahisi kitabı, Hristiyan uyumu için bir savunma niteliğinde olduğu söylenmiştir. Ön planda bir kafatası, çarpık bir şekilde yerleştirilmiştir. Ölümü simgeleyen bu sembol, resmin solunda bir noktadan bakıldığında bozulma düzelmektedir ("The Ambassadors", t.y.).

2.2.Barok

Rönesans sonrasında dekoratif imge ve figür alanında örneklerin olduğu Barok üslup, 16. yüzyılın sonunda İtalya'da Roma'da ortaya çıkmıştır. Katolik Kilise'sinin Protestan reformuna karşı olarak, sanatın dini temalarla ilham vermesi gerektiğini savunmuştur. Barok ismi, Portekizce inci anlamına gelen "barroco" sözcüğünden türetilmiştir. 17. yüzyıla egemen olan Barok sanat, yüksek Rönesans'ın modellerini benimseyip geliştirmiştir. Dini ve seküler sanatın yeni türlerinde ve manzara konusundan büyük bir ilerleme kaydetmiştir. Teknik açıdan bakıldığında, parlak ışık ve gölgenin kontrasıyla elde edilen teknikler geliştirilmiştir. Görüntüyü etkileyici kılmak ve illüzyon oluşturmak amacıyla fırça işçiliği ve kalın boya kullanımı görülmektedir (Hodge, 2021a: 23). 17. yüzyılda Barok üslupta pekçok sanatçı eser üretmiştir. İç mekân resimleriyle meşhur

Hollandalı sanatçı Johannes Vermeer'in eserleri, dekoratif imge ve figür açısından güzel örnekler sunmaktadır.

2.2.1.Johannes Vermeer (1631-1675)

Görsel 51: Johannes Vermeer, *Şarap Kadehi*, 1658-60, tuval üzerine yağlıboya, 67.7 x 79.6 cm, Gemaldegalerie, Berlin, Almanya. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a4/Jan_Vermeer_van_Delft_-_The_Glass_of_Wine_-_Google_Art_Project.jpg (19.07.2020)

Vermeer'in *Şarap Kadehi* isimli eseri, 1658-60 tarihleri arasında tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. İki figürden oluşan bu eserde, kıyafetlerinden anlaşıldığı üzere, soylu kişiler resmedilmiştir. Zarif giyimli genç bir adam, kadın şarabını bitirirken onu izlemektedir. Elindeki sürahi bardağı tekrar doldurmak için beklediğini göstermektedir. Vermeer, şarap, kadın ve müzik tasvirlerini konu almıştır. Arka planda, duvara asılmış altın varaklı çerçeveye sahip bir tablo yer almaktadır. Camdaki renkli vitray detayı, masa örtüsünün bitkisel motifleri ve yer karoları, resimdeki dekoratif unsurlardır.

Görsel 52: Johannes Vermeer, *Kırmızı Şapkalı Kız*, 1665-66, panel üzerine yağlıboya, 23.2 x 18.1 cm, National Gallery of Art, Washington, D.C. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a3/Vermeer_-_Girl_with_a_Red_Hat.JPG (25.08.2020)

Johannes Vermeer'in *Kırmızı Şapkalı Kız* eseri, 1665-66 tarihleri arasında panel üzerinde yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Bir portre çalışması olan bu eser, dikey kompozisyonla çalışılmıştır. Arka planda kullanılan semboller, dekoratif imge açsından önemlidir. *Kırmızı Şapkalı Kız*, Vermeer'in en küçük eserlerinden biridir ve tuvale değil panel üzerine resmedilmiştir. Sandalyede oturan kız, bakışlarını izleyiciye çevirdiği esnada betimlenmiştir. Alışılmadık, gayri resmilik ve kendiliğindenlikle tasvir edilmiştir. Sanatçının mükemmel renk kullanımı, hem kompozisyon hem de psikolojik etkileri arasından resmin çarpıcı özellikleri arasına girmiştir. Vermeer, iki ana rengi iki farklı alanda yoğunlaştırmıştır. Modelin şapkası için canlı bir kırmızı ve üzerindeki giysi için görkemli bir mavi kullanmıştır.

Vermeer'in sanatsal eğitimi veya çıraklığıyla ilgili herhangi bir belge yoktur, ancak 1653'te Delft'teki Saint Luke's Guild'de usta olmuştur. Sanatçı, samimi tarz sahneleri ve sessiz şehir manzaraları ile ancak 19. yüzyılın sonlarında yaygın bir üne kavuşturmuştur ("Art Object", t.y.).

Yaşamı boyunca iyi tanınmasına rağmen, 1675'te borçlu bir şekilde hayatı son bulmuştur. Samimi tarz sahneleri ve sessiz şehir manzaraları ile ancak on dokuzuncu yüzyılın sonlarında yaygın bir üne kavuşmuştur.

Görsel 53: Johannes Vermeer, *Resim Sanatı*, 1666-68, tuval üzerine yağlıboya, 120 x 100 cm, Kunsthistorisches Museum, Viyana. https://www.johannesvermeer.org/images/paintings/the-art-of-painting.jpg (25.08.2020)

Vermeer'in *Resim Sanatı* adlı yapıtı, 1666-68 tarihleri arasında, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Kompozisyon dikeydir. İki figürden oluşan bu resimde, sanatçı atölyesinde bir modeli resmederken betimlenmiştir. Ressamın sırtı izleyiciye dönük, modelini çizmektedir. Duvardaki halıda bir harita resmi bulunmaktadır. Vermeer'in iç mekân resimlerinde sıkça karşımıza çıkan yer karoları dikkat çekmektedir. Sol üst köşeden sarkan perdede mavi ve sarı renkli bitkisel motifler vardır.

Vermeer, kariyerinin büyük bir bölümünde günlük hayattan ilham almıştır. Ancak özünde, eserlerinde soyut anlamlar uyandırmaya çalışan bir tarih ressamı olarak kalmıştır.

Resimlerinde aşılamak istediği, temel manevi ve insani duyguları ifade etmeye yardımcı olmak için; renk, ışık, perspektif gibi unsurlarının yanı sıra, inci, tablo ve harita gibi nesneleri eserlerine dahil etmiştir. Vermeer'in alegorik yaklaşımı perde detayıyla açıklanabilir. Genç bir modeli resmeden sanatçının, ön plana bir perde koyarak geri planda bırakılması bu yaklaşımı destekler. Modelin saçlarında bulunan, onur ve zaferi simgeleyen defne çelengi, tarihi simgeleyen büyük bir kitap ve şöhreti simgeleyen trompet, resimde yer almaktadır. İç mekândaki ayrıntılı semboller, Vermeer'in konseptini güçlendirmektedir.

Görsel 54: Johannes Vermeer, *Aşk Mektubu*, 1669-70, tuval üzerine yağlıboya, 68.5 x 62.5 cm, Rijks Museum, Amsterdam, Hollanda. https://serkanhizli.files.wordpress.com/2015/01/18288-the-love-letter-jan-vermeer-van-delft.jpg(28.08.2020)

Johannes Vermeer'in *Aşk Mektubu* adlı eseri, 1669-70 yılları arasında yapılmıştır. Amsterdam'da Rijks Müzesi'nde sergilenen bu eser, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyledir. Barok üslubun başlıca ressamlarından olan sanatçının bu eseri, dönemini yansıtmaktadır. Dikey kullanılan tuvalde, kompozisyonun merkezinde iki figür bulunmaktadır. Yerdeki siyah beyaz karolar, ön planda bulunan bitkisel süslemeli perde ve arkadaki duvar halısının bitkisel motifleri dekoratif unsur olarak yer almaktadır. Sanatçı resmi, "I Meer" olarak imzalamıştır.

Bu resimde sanatçı, alışılmadık bir bakış açısı seçmiştir. Gölgeli bir alanı ön plana yerleştirip, aydınlık kompozisyonun ve figürlerin bulduğu kısmı arka daha derine koymuştur. Zengin kıyafetlerle müzik aleti çalan kadın, mektubun gelmesiyle enstrümanı çalmayı bırakıp şaşkın gözlerle hizmetkar kıza bakmaktadır ("The Love Letter", t.y.).

2.3.Rokoko

Rokoko üslup, 1720'de Paris'te ortaya çıkmıştır. Barok ihtişamına tepki olarak doğduğu bilinmektedir. Özellikle Versailles Sarayı'ndaki XIV. Louis'nin saltanatına tepki olarak başlayıp, XV. Louise'nin metresi Madame Pompadour ile özdeşleştirilmiştir. Zarif kıvrımlı betimlere yer veren Rokoko, mağaraların içini süsleyen taşlara ve deniz kabuklarına gönderme yapan ve Franızca çakıl taşı anlamına gelen "rocaille" sözcüğünden türemiştir. İç mekânlara yönelik zarif tasarımlarla başlayıp daha sonra mimari, resim ve heykelde de kendini göstermiştir. Yuvarlak çizgiler, doğal motifler, yumuşak renkler gibi biçimsel özelliklerin yanı sıra, aşk, doğa ve tasasız eğlenceler gibi temalar işlenmiştir (Hodge, 2021: 24). Dekorasyona yönelik bir üslup olan Rokoko'da, resim ve heykelin yanısıra, porselen ve biblo gibi aksesuarlar açısından da oldukça zengin eserler üretilmiştir.

Bu dönemde yağlıboya taslaklar (poşad) ve gerçeğe dayanmayan *capricciolar* öne çıkmıştır. Gerçek yapıların düşsel bir ortamda betimlendiği, gerçeğe dayanmayan düşsel Veduta örneklerinin gözde olduğu bilinmektedir.

Ressamların aldığı yeni siparişlerin küçük, zarif konakların mahrem atmosferine ve boyutlarına uygun olarak yapıldığı görülmüştür. Formatlar kadar resimlerin içeriği, motifleri ve temaları dönüşüme uğramıştır. Fransız Rokoko ressamları, Poussin'in geniş yüzeyli, belirgin kurallara sahip ve klasik üslubunu tercih etmiyorlardı. Rubens'in renkçi tarzından etkilenmişlerdir. Aradıkları yaşama zevkini ve hafif erotik atmosferi, canlı renkleri, dolgun malzemeyi, anlatım şeklini zirveye taşıyan kompozisyonları Flaman ressamın eserlerde bulmuşlar ve ondan etkilenmişlerdir. Aynı zamanda tematik olarak kahramanlık konularından uzaklaşıp bu dünyanın zevklerine yönelmişlerdir (Krausee, 2005: 46).

Rokoko döneminden dekoratif imge ve figür açısından François Boucher ve Jean Honore Frogonard'ın eserleri ele alınmıştır. Figürleri, idealize ederek betimleyen sanatçılar,

dekoratif unsurları da mekândaki tasvirler ve kadın kıyafetlerinin süslemelerinde kullanmışlardır.

2.3.1.François Boucher (1703-1770)

François Boucher, Fransız ressam, dekoratör ve Rokoko döneminin en üretken sanatçılarındandır. Babasının, işleme desenleri çizen bir usta olduğu bilinmektedir. Ressam Boucher; François Lemoyne'nin yanında resim, Jean François Cars'ın yanında ise oymabaskı tekniğini öğrenmiştir. Sanat hayatının başlarında dinsel konulu resimler yapan sanatçı, Watteau'nun tablolarının oymabaskılarını yapmıştır. Fransız Akademisi'nde eğitim gören ve orada Roma Ödülünü kazanan sanatçı, 1731'te akademi üyesi, 1763'te kralın baş ressamı, 1765'te akademi başkanı olmuştur. 1737'de *Beauvais Şatosu* için yaptığı duvar resimlerini yaptıktan sonra, krallık yapılarının bezeme işlerini yapmıştır. Madam de Pompadour'un en yakın dostu olarak bilinmektedir. Boucher, Goblen halı tekniğinde başarılı olduğu ortaya çıktıktan sonra Goblen Atölyeleri'nin yöneticiliğini üstlenmiştir. Saray tören ve eğlencelerinin düzenleyicisi, sahne ve kostüm tasarımcısı, koleksiyoncudur. Egzotik ve pastoral konular yapıtlarının genel çizgilerini belirlerken, mitolojik sahneler, antik tanrıların kişiliğe bürünmüş soylu portreleri gibi konularda da çalışmalar yapmıştır. Mitolojik sahneleri resmederken, Veronese, Rubens ve Watteau'nun etkisinde kaldığı görülmektedir. Sanatçının üslubunun şekillenmesini sağlayan bir başka sanatçı da dönemin tanınmış dekoratörü Tiepolo'dur. Fransız Rokoko'sunun renklilik, ışıklılık, canlılık, akıcılık ve hareketlilik gibi tüm duyumsal özellikleri eserlerinde görülmektedir. Çoğu eserini modelsiz çalıştığı bilinmektedir (Germaner, 1997: 277).

Görsel 55: François Boucher, *Yatağında Bir Kadın*, 1743, tuval üzerine yağlıboya, 57.2 x 68.3 cm, The Frick Collection, New York. https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/dailyartartwork/img-202004165e98cbe43b65b_ipad (16.06.2020)

Boucher'nin eşini iç mekânda resmettiği 1743 tarihli eser, yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Evlendikten on yıl sonra, üç çocuk annesiyken bu pozu verdiği bilinmektedir. Boucher için sık sık model olarak gönüllü olmuştur. Hayatının ilerleyen dönemlerinde minyatür reprodüksiyonları ve gravürler yaptığı bilinmektedir.

Kullandığı modeli bir koltuğun üzerinde uzanmış bir şekilde resmeden sanatçı, arka planda duvar kağıdı olarak dekoratif unsurlara yer vermiştir. Bitkisel bezemelerin bulunduğu bu duvar kağıdına, sarı tonlar hakimdir. Sağ tarafta bulunan paravanda çiçek motifleri bulunmaktadır. Sanatçı, sağ alt köşede "Boucher 1743" olarak imzası ve tarih yazmıştır.

Görsel 56: François Boucher, *Madame de Pompadour*, 1754, pastel boya ve sanguine, 36.5 x 28.1 cm, National Gallery Of Victorya, Melbourne, Avusturalya. https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/2/7-madame-de-pompadour-francois-boucher.jpg (16.06.2020)

Boucher'in *Madame de Pompadour* adlı eseri, 1754 yılında pastel boya ve sanguine tekniğiyle yapmıştır. Madam de Pompadour'un portresini alegorik bir şekilde betimleyen sanatçı, portreyi, üç cupid tarafından desteklenen bir çelenkle çevrelemiştir. Tasarımın temeline yığılmış bir halde; resim, heykel, mimari, yazı ve müzik gibi sanatları sembolleştirip kullanmıştır. Dekoratif olarak güllerden oluşan madalyon çerçeve içinde, gerçekçilik açısından diğer portrelerle uyum içinde çizilmiştir.

Görsel 57: François Boucher, *Madam De Pompadour Portresi*, 1756, tuval üzerine yağlıboya, 212 x 164 cm, Alte Pinakothek, Münih, Almanya. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/4c/Boucher_Marquise_de_Pompadour_1756.jpg (16.06.2020)

Madam Pompadour'u oturmuş elinde kitap tutarken betimlemiş olduğu resmi, 1756 yılında tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapmıştır. Tek figürlü bir kompozisyon betimleyen sanatçı, gerek mimari açıdan gerekse figürün kıyafetleri bakımından dekoratif birçok öğe kullanmıştır. Mimarideki oymalar, yastık kılıfının desenleri, kıyafetindeki çiçek detayları gibi göze çarpan dekoratif imgeler bulunmaktadır. Rokoko üslubun zarif detaylar içeren mobilya ve aksesuarları, kıyafet ve perdedeki ayrıntıcı, incelikle işlenmiş motifler, hem dekorasyonda hem kıyafette ve tekstilde dekoratif niteliği öne çıkarır.

Görsel 58: François Boucher, *Madam Pompadour Portresi*, detay. https://the-garden-of-delights.tumblr.com/post/86797437364 (16.06.2020)

Görsel 59: François Boucher, *Madame de Pompadour Portresi*, 1759, tuval üzerine yağlıboya, 91 x 68 cm, Wallace Collection, Londra, İngiltere. https://cdn11.bigcommerce.com/s-r3utmtjwwz/images/stencil/2048x2048/products/10225/36264/madame-de-pompadour_francois-boucher__17612__70514.1556801495.jpg?c=2 (16.06.2020)

91 x 68 cm boyutlarındaki *Madame de Pompadour*'un portresi, Londra'daki Wallace Koleksiyonu'nda yer almaktadır. François Boucher tarafından 1759 tarihinde tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Bu resim, Madame de Pompadour'un yedi portresinden sonuncusudur.

2.3.2.Jean Honore Frogonard (1732-1806)

Fragonard, Rokoko'nun temsilcileri arasında yer alan Fransız ressamdır. Sıradan sahneleri, zevkli ve estetik bir biçimde tasvir ettiği görülmektedir. Yapıtlarındaki hızlı ritim ve antik mitoloji gibi konulara yönlenmeyişi, resmin kendi yasalarını yarattığına inanması, döneminin önemli ressamları arasına girmesini sağlamıştır. Resimlerine çok fazla beyaz boya kattığı için, kimi zaman tasvirleri yapay durmaktadır. XV. Louis zamanında, eserlerinde çok fazla açık seçik tasvirler yaptığı gerekçesiyle aforoz edilmiştir. Kentsoylulardan çok fazla sipariş geldiği bilinmektedir (Krausse, 2005: 47). Bir süre Chardin'in yanında çalışmış olan sanatçı, daha sonra Boucher ve Carle von Loo ile çalışmıştır. Fransız Akademisi'nde görev yapmış ve Roma Ödülü'nü kazanmıştır. Eski ustaları ve Tiepolo'yu inceleme fırsatı bulmuştur. Hubert Robert'le Güney İtalya ve Sicilya'ya seyahat eden ressam, buralarda kendine özgü bir manzara üslubu geliştirmiştir. 1765'te Salon Sergisi'nde yer aldığı bilinmektedir.

Görsel 60: Jean-Honore Fragonard, *Salıncak,* 1764, tuval üzerine yağlıboya, 81 x 64.2 cm, The Wallace Collection. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/43/Joean_Honor%C3%A9_Fragonard_-_The_Swing.jpg(29.07.2020)

Fragonard'ın tuval üzerine yağlıboya olan *Salıncak* resmi, 1764 yılında yapılmıştır ve Wallace Koleksiyonu'nda yer almaktadır. Merkezde olan kadın figürünün uçuşan elbisesi ve heykellerin dekoratifliği önemli unsurlardır. Resimde, açık havada, zarif, genç bir kadın salıncakta sallanırken tasvir edilmiştir. Soldaki çalıların arasında saklanan ve gülümseyen bir genç elindeki şapkanın işaret ettiği yöne doğru bakışlarını yöneltmiş görünüyor. Sağ tarafta, gölgelerden gizlenmiş gibi görünen yaşlı bir adam, bir çift halat yardımıyla salıncağı sallıyor. Genç kadın figürü ise salıncakta yükselirken sol bacağını hafif yukarı atarak, zarif ayakkabısının uçmasını izin vermiştir. Resim iki adet heykel de betimlenmiştir. Biri, kadını izleyen genç adama doğru sessizlik işareti yapıyor. Diğeri, yaşlı adamın tarafında iki cupid heykelidir. Sağ alt köşede, yaşlı adamın yanında havlayan küçük bir köpek bulunmaktadır. Salıncak tasvirinin, o dönemde geleneksel aldatma sembolü olarak kabul edildiği bilinmektedir.

Görsel 61: Jean Honore Fragonard, Marguerite Gerard*, Le Chat Angora*, 1783, tuval üzerine yağlıboya, 65 x 53.3 cm, Bernheimer Fine Old Masters Kunsthandel, Munih. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ef/G%C3%A9rard%2C_Marguerite_and_Fragonard%2C_Jean-Honor%C3%A9_-_Le_chat_angora_-.jpg (20.06.2020)

1783 tarihli *Le Chat Angora* isimli tablo, tuval üzerine yağlıboyadır. Fragonard ve Gerard'a ait olan bu eseri, iki sanatçı çalışmıştır. Dikey kompozisyonda, resmin merkezinde gümüş bir küre bulunmaktadır. Altındaki siyah kumaş ise bu kürenin örtüsü olabilir. Angora kedisi ise küredeki yansımada kendini görmüş bir şekilde çizilmiştir. Halı, on yedinci veya on sekizinci yüzyılın başlarından kalma bir halıya benzemektedir. Halının üzerindeki dekoratif motifler, sarı, mavi ve kırmızı renklerden oluşturulmuştur. Kadın figürünün arkasında, altın varaklı bir çerçevenin içinde bir resim bulunmaktadır. Arka plandaki bu resim, masanın üzerinde halı ve gölgede kalmış yaşlı hizmetçi gibi detaylar on yedinci yüzyıl resimlerinin tipik örnekleri gibi görünmektedir.

Marguerite Gerard ve Jean Honore Fragonard'ın Louvre'da bir stüdyoyu paylaştıkları bilinmektedir. Her iki sanatçı tarafından yapılan bu resim, ortak bir yapım olarak kabul edilmiştir. Kimi zaman yaptıkları resimleri birbirlerine atfetmişlerdir.

Görsel 62: Jean Honore Fragonard, Marguerite Gerard, *Çalıntı Öpücük*, 1787, tuval üzerine yağlıboya, 45 x 55 cm, Hermitage Museum, Saint Petersburg, Rusya. https://www.hermitagemuseum.org/wps/wcm/connect/1e9ae715-a9b5-457e-b3f4-215c553a9db3/WOA_IMAGE_1.jpg?MOD=AJPERES&50aac12a-921a-4165-97f4-d1334f2e1511 (24.06.2020)

Fransız ressam Fragonard'ın 1787'de gizli bir romantizmi tasvir eden *Çalıntı Öpücük* tablosu, tuval üzerine yağlıboyadır. Fransız Rokoko döneminin karakteristik tablolarından olan bu resim, merkezde iki figürü kompozisyona sahiptir. Aralık kapıdaki fısıldaşan figürler ise geri planda bırakılmıştır. Mekânda, yerdeki çiçek motifli halının dekoratif unsurları öne çıkar. Bunun dışında kadın figürün elinde tuttuğu çizgili kumaş parçası, dekoratif imge olarak kompozisyonda yer almaktadır. Resim, iki sevgiliyi tasvir ediyor. Rokoko stilini tüm özellikleriyle yansıtan bu tablo, zarif dokunuşlar, kıvrımlı ipek kumaşlar ve bitkisel öğeler barındırmaktadır. Diagonal bir kompozisyon oluşturan ressam, tabloyu yatay kurgulamıştır.

2.4.Neoklasisizm

Rokoko'ya tepki olarak doğan akım, Pompei ve Herculeneum kazılarından ilham alıp antikite sanatına yönelmiştir. Klasik değerler, Antik Yunan ve Roma sanatı oldukça

önem kazanmıştır. 1748'den itibaren etkili olduğu görülmektedir ve 19. yüzyılda da en önemli sanat akımlarından biri olmuştur. Sanatçıları renkleri mat bir şekilde kullanmıştır ve fırça darbelerinin belirsiz olduğu resimler yapmıştır (Hodge, 2021: 25). Jacques Louis David başlıca sanatçılar arasında yer almaktadır. Jean Auguste Dominique Ingres, David'in öğrencisidir. Ingres'in güzellik ideası, klasik idealların dışında kaldığı için formları gözlemlediği şekilden farklı olarak tuvale aktarmıştır. Sanatçının desen yeteneğinin çok gelişmiş olduğu gözlemlenmiştir (Krausse, 2005:53).

2.4.1.Jean Auguste Dominique Ingres (1780-1867)

Ingres'in babası, minyatür ressamı ve heykeltıraştır. Toulouse Akademisi'nde eğitim gören sanatçı, daha sonra Paris'e giderek, Jacques Louis David'in stüdyosunda eğitim görmüştür. 1801 tarihinde Roma Ödülü'nü kazanmıştır. 1806 tarihine kadar olan çalışmalarında portreye yöneldiği görülmektedir. Bu portrelerde, romantik bir anlayışla, yalın bir üslubu benimseyerek, mücevher benzeri bir renklendirmeyi kullanarak, soylu sınıfı resmetmiştir. Roma'da dört yıllık bir eğitimin ardından, burada kalıp hayatını kurşun kalem portreler yaparak kazanmıştır. 1914 yılında yaptığı, sanatında zaman zaman ortaya çıkan Oryantalist resimlerin başında *Büyük Odalık* adlı eser gelmektedir. Sanatçı, 1824 yılında Salon Sergisi'nde yer almıştır. 1834 yılında ise Roma'daki Fransız Akademisi'nin başkanı olmuştur. Ingres, hayatı boyunca birkaç tema üzerinden resim yapmış ve özellikle çıplak figürlerinin duyumsallığı çeşitli eleştirmenler tarafından değişik biçimlerde yorumlanmıştır. Ressam, akademik ilkelere bağlı bir gelenekle sanat yaşamını sürdürmüş ve Degas, Picasso gibi sanatçılara önemli bir kaynak olmuştur. 1855'te *Legion d'Honeur*, 1862'de Senatör unvanlarını almıştır. Montauban'da kendi adını taşıyan müzesi bulunmaktadır (Tükel, 1997: 818-819).

Görsel 63: Jean Auguste Dominique Ingres, *Madame Jacques-Louis Leblanc*, 1823, tuval üzerine yağlıboya, 119.4 x 92.7 cm, Metropolitan Museum. https://collectionapi.metmuseum.org/api/collection/v1/iiif/436703/796160/main-image (08.07.2020)

Ingres'ın 1823 tarihli Madame *Jacques-Louis Lebrac* adlı eseri, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Eser, günümüzde Metropolitan Müzesi'nde bulunmaktadır. Koyu bir fon kullanıp, siyah kıyafetle tasvir ettiği modelin teninin beyazlığı ortaya çıkmıştır. Elbisesinin dokusunu ustalıkla tasvir eden sanatçı, modelin bir elini kucağına diğer elini ise koltuğuna koymuştur. Altın rengi takıları, bu koyuluğun içinde göze çarpan bir diğer detaydır. Resmin sağ tarafında bir sehpanın üzerine, vazo içinde çiçekler yerleştirilmiştir. Çok küçük bir kısmı görünmektedir. Kadının koltuğun koçağına attığı örtü ise dekoratif öğeler barındırmaktadır. Çizgiler halinde çeşitli renklerle bölünmüş bu kumaş, bitkisel motiflerle süslenmiştir.

Görsel 64: Jean Auguste Dominique Ingres, *Madame Moitessier*, 1851, tuval üzerine yağlıboya, 147 x 100 cm, National Gallery Of Art, Washington, D.C. https://d7hftxdivxxvm.cloudfront.net/?resize_to=width&src=https%3A%2F%2Fd32dm0rphc51dk.cloudfront.net%2Fn0xvbcyZamB-C-zi5snopg%2Flarger.jpg&width=1200&quality=80 (08.07.2020)

Ressamın *Madame Moitessier* adlı eseri, 1851 tarihinde tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Madame Moitessier'in portresini yaptığı bu eserde, dikey kompozisyona yerleştirdiği figürü, doğrudan izleyiciye bakmaktadır. Kadının elbisesinin dantel detayları, mücevherleri ve saçındaki çiçekleri, çok detaylı bir şekilde titizlikle çalışılmıştır. Arka planda ise çiçek ve madalyon motiflerinden oluşan bir duvar kağıdı betimlenmiştir.

Ingres'ın ilk başta çalışmayı reddettiği Madam Moitessier'in portrelerini, "Lanetli Portreler" olarak adlandırmıştır. Modelini görünce fikri değişen sanatçının, on iki yılı, bu iki portreyi çalışarak geçmiştir. Düzinelerce eskizini yaptığı bilinmektedir (Gottesman, S., Fago, O. J., 2016). Sanatçı, gördüğü her ayrıntıyı resmetmek konusunda ısrarcı olmuştur.

Elbisedeki dantel detayı, mücevherlerdeki ışıltıları, ayrıntılı saç modelini büyük bir titizlikle çalıştığı görülmektedir.

Görsel 65: Jean Auguste Dominique Ingres, *Madame Moitessier Portresi*, 1856, tuval üzerine yağlıboya, 120 x 92.1 cm, National Gallery, Londra, İngiltere. http://www.mountainsoftravelphotos.com/England%20-%20London/London/National%20Gallery%20Next%2020/slides/London%20National%20Gallery%20Next%2020%2014%20Jean-Auguste-Dominique%20Ingres%20-%20Madame%20Moitessier.jpg (08.07.2020)

Ingres'ın 1856 yılında, tuval üzerine yağlıboya ile yaptığı *Madame Moitessier Portresi*, İngiltere National Galeri'de sergilenmektedir. Portre niteliğinde tek figürlü, dikey bir kompozisyon tasarlayan sanatçı, bu eserde pek çok dekoratif öğeye yer vermiştir. Beyaz üzerine renkli çiçekler serpiştirdiği kıyafetin deseni, arka planda duran dekoratif porselen vazonun kıyafetle uyumlu tasarımı ve onun önünde duran yelpazenin motifleri dekoratif imge açısından eseri zenginleştirmiştir.

Sigisvert Moitessier'in genç karısını resmeden sanatçı, Madame Moitessier yirmi üç yaşındayken resimlere başlayıp otuz beş yaşındayken bitirmiştir. Ressam, bu çalışmalarını yeterince yükseltilmiş bir sanat formu olarak düşünmemiştir ve bu sebeple küçümsenmişlerdir. Başlangıçta kadının kızını da dahil etmeyi düşünmüştür. Ancak süre açısından onu zorlayacağı için bu fikirden vazgeçmiştir. Yıllar boyunca, modelin elbisesinin deseni de dahil pek çok değişik yapmıştır ("Jean Aguste Dominique Ingres", t.y.). Portre, antik çağlardan ve Rönesans sanatından etkilenmiştir. Elin yüzün yakınında tasvir, *Herculaneum*'da, antik Roma'da tanrıça freskinden, türetilmiştir. Bu esinlenme, Ingres'ın Madame Moitessier için klasik güzellik idealini temsil ettiğini gösterebilir. Titian'ın *Bir Kadın Portresi* adlı eserindeki, aynaya yansıyan profilinden esinlendiği söylenebilir. Ingres, portre sanatının, tarih resminden daha az yükselmiş bir sanat formu olduğuna inanmıştır.

Görsel 66: Jean Auguste Dominique Ingres, *Köle ile Odalık*, 1839, tuval üzerine yağlıboya, 72.1 x 100.3 cm, Harvard Art Museums/Fogg Museum, Cambridge, Massachusetts. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a4/Ingres_Odalisque_esclave_Fogg_Art.jpeg (24.06.2020)

Sanatçının tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yaptığı *Köle ile Odalık* resmi, 1839 yılına aittir. Yatay bir kompozisyona üç figür yerleştiren ressam, iç mekânı ince bir işçilikle detaylandırmıştır. Zeminde birbirini tekrar eden geometrik formlar kullanmıştır. Arka planda ise, duvarlarda, dekoratif imgeler tasvir etmiştir. Müzik aleti çalan figürün elbisesinde, bitkisel süslemelere yer veren sanatçı, arka plandaki kölenin kıyafetini de aynı şekilde süslemiştir. Ingres'in doğuyu hiç ziyaret etmediği dolayısıyla da hayali bir harem sahnesi olduğu bilinmektedir. Ressamın bu eseri, Oryantalist konuludur. Genel olarak Neo-Klasik tarzda resimler yapsa da konu bakımından Yakın Doğu'yu da ele aldığı görülmektedir.

2.5.Oryantalizm

Oryantalizm, 19. yüzyılda, Avrupa'nın Doğu'ya karşı bilim, sanat ve tarih alanında ilgi duymasıyla ortaya çıkmıştır. Doğu üsluplarının bir derlemesi olan, doğruluğa önem vermeyen Egzotizm'in yerini Oryatalizm almıştır. Bu akımda, daha gerçekçi ve ciddi bir anlayış söz konusudur. Oryantalist ressamlar, okul veya ekol olarak yer almamıştır. Çeşitli üslupsal farklılıklarda çalışan sanatçılar, yalnızca tema bakımından ortaklık göstermiştirler. Ayrıca Oryantalist ressamlar yalnızca doğu kültürünü ele almamıştırlar. Başka konularda da sanatsal işler üretmiştirler. Bu temada resim yapan sanatçıların üslupsal anlamda bir benzerlikleri bulunmaktadır; parlak renkler kullanmışlardır. Ancak bu benzerlik doğu ülkelerinin ışığına bağlı olarak gelişen bir özelliktir. Oryantalist üslupta resim yapmaya başlayan sanatçıların hayalden çalıştığı bilinmektedir. 19. yüzyılın ikinci yarısında, doğu ülkelerine ziyarete gelen ressamlar, daha gerçekçi eserler üretmeye başlamıştır. Bu sebeple daha gerçekçi eserler üreten sanatçılar, birbirlerine daha yakın bir üslupta ve realizmin etkisinde olduğu görülmektedir. Oryantalist ressamların konuları, figürlü kompozisyonlar ve manzaralar olarak ikiye ayrılmaktadır. Figürlü kompozisyonlarda; harem, hamam ve dans sahneleri, av ve savaş temaları, güncel hayattan kesitlerden oluşan kompozisyonlar, portreler ve yerel kıyafetli figürlerin tanıtıldığı albümler gibi temalardan oluşmaktadır. Oryantalist sanatçılar, dönemin akademik sanatına uygun olarak resimler ürettiği için, akademik sanat tercih edilmemeye başlayınca, bu eserlerinde büyük bir bölümü önemini yitirmiştir. Bir diğer etmen ise, fotoğraf makinasının icadından sonra doğu kültürüne karşı olan cazip merak kalmamıştır. Bunun yanı sıra batılılaşma hareketinin yavaş yavaş pitoresk hayatı bozmaya

başlamasının da etkisi vardır. Manzara konusunda resim yapan sanatçıların eserleri ise arkeolojik sitelerin, anıtların tanıtıldığı resimlerle, İslam mimarlığı etkili kent manzaralarından oluşmaktadır (İnankur, 1997: 48-49).

Oryantalistlerin; doğu kültürlerinden etkilenerek, harem, hamam sahnelerinin, Osmanlı kıyafetleri giymiş erkek figürlerinin tasvirleri görülmektedir. Mekân olarak saraylara ve camilere rastlamak mümkündür. Dekoratif imge açısından ise figürlerin kıyafetlerindeki işlemeler, mekândaki çiniler, koltukların, örtülerin üzerinde bulunan desenler, doğu kültürüne ait halıların motifleri süslemeci bir yaklaşımla betimlenerek eserlere dekoratiflik katmıştır.

2.5.1.Jean Leon Gerome (1824-1904)

Zengin bir kuyumcunun oğlu olan sanatçı, tarihe, Latince'ye ve Yunanca'ya ilgi duymuştur. Paris Güzel Sanatlar Yüksekokulu'nda, Paul Delaroche'tan eğitim almıştır. Daha sonra İtalya'ya giden sanatçı, Paris'e geri döndükten sonra Charles Gleyre ile çalışmalarına devam etmiştir. 1847 yılında Salon Sergisi'ne katılan sanatçı, Hamon, Aubert, Boulanger ve Pierre Picou isimli sanatçılarla bir grup kurup klasik konulu resimler yapmaya başlamışlardır. Gerome, 1850'lerde daha gerçekçi bir anlatım benimseyerek resimler yapmıştır. 1865'te Fransız Enstitüsü'ne üye seçilen ressam, Güzel Sanatlar Yüksekokulu'nda yaklaşık kırk yıl hocalık yaptığı bilinmektedir. Klasik tarihsel konulu, tür resimleri ve Yakındoğu'dan esinlendiği eserlerini düzenli olarak Salon Sergileri'ne göndermiştir. Kahire ve İstanbul'a büyük ilgi duyan sanatçının, dört defa İstanbul'u ziyaret ettiği bilinmektedir (İnankur, 1997: 672).

Görsel 67: Jean Leon Gerome, *Markos Botsaris*, 1874, tuval üzerine yağlıboya, 50.2 x 54.6 cm, Özel Koleksiyon. https://www.tarihnotlari.com/wp-content/uploads/2011/10/markos-botsaris-1874-by-jean-leon-gerome.jpg (08.07.2020)

Gerome'un *Markos Botsaris* adlı çalışması, 1874 tarihinde, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Özel koleksiyonda yer almaktadır. Geleneksel kıyafetli bir figürün düşünceli bir şekilde resmedildiği bu eserde, duvarlardaki mavi beyaz çiniler ahşap sandalyenin oyma desenleri, halının kenarlarındaki geometrik formlar, dekoratif imge olarak ele alınmıştır.

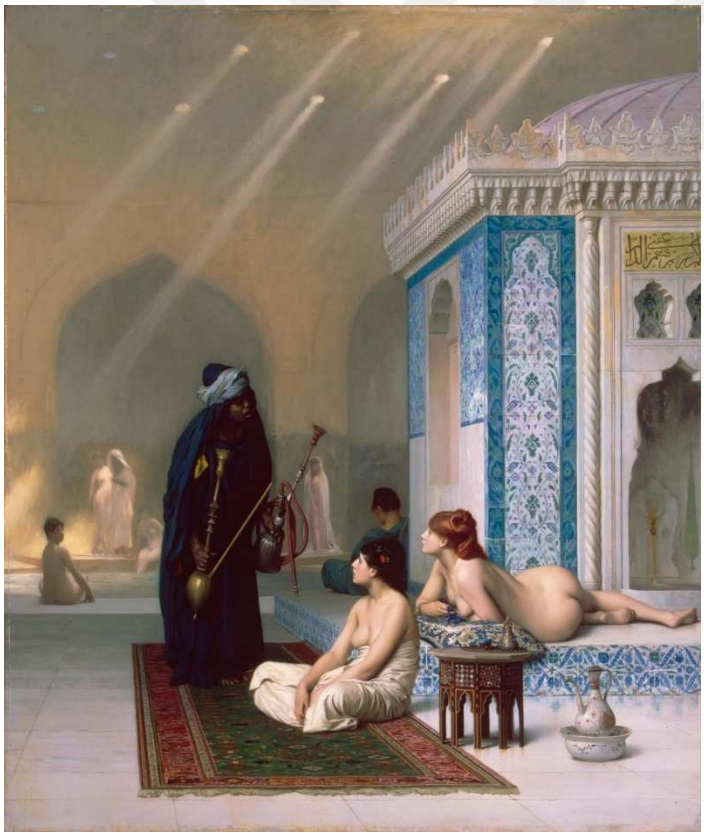

Görsel 68: Jean Leon Gerome, *Veiled Circassian Lady (Örtülü Çerkes Hanım)*, 1876, tuval üzerine yağlıboya, 42 x 33 cm, Özel Koleksiyon. https://66.media.tumblr.com/8a63c9e954c308b194c8f269b69f0a58/584012ef11db730f-14/s500x750/455343a66fba4b22442113cf37d260e34f9672b0.jpg (24.06.2020)

Sanatçının, *Örtülü Çerkes Hanım* adlı eseri, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle, 1876 yılında tamamlanmıştır. Özel koleksiyonda yer almaktadır. Yakın Doğu'lu bir kadını resmettiği düşünülen bu eserde, geleneksel kıyafetli bir kadın portresi görülmektedir. Figürün yüzü, siyah bir tülle örtülmüştür. Mekâna dair hiçbir ipucu yoktur. Kadının, yüzüğü, bilekliği ve saçındaki boncukları dışında herhangi bir takı kullanılmamıştır. Figürün kıyafeti incelendiğinde, açık mavi kumaş üzerine altın rengi işlemeler görülmektedir. Kadının kolunu yasladığı kilim desenli obje ise kırmızı, sarı, yeşil ve siyah renklerden, geometrik formlarla oluşturulmuştur.

Görsel 69: Jean Leon Gerome, *Veiled Circassian Lady (Örtülü Çerkes Hanım)*, detay. https://66.media.tumblr.com/8a63c9e954c308b194c8f269b69f0a58/584012ef11db730f-14/s500x750/455343a66fba4b22442113cf37d260e34f9672b0.jpg (24.06.2020)

Görsel 70: Jean Leon Gerome, *Harem Havuzu*, 1876, tuval üzerine yağlıboya, 73.5 x 62 cm, Hermitage Museum. https://www.hermitagemuseum.org/wps/wcm/connect/d9f8bb76-66bb-4c43-9758-3d6fd072f09b/WOA_IMAGE_1.jpg?MOD=AJPERES&dabd3b21-e16b-467d-a1e2-0079c821bd91 (24.06.2020)

Sanatçının 1876 tarihli *Harem Havuzu* adlı çalışması, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Hermitage Müzesi'nde sergilenmektedir. Bir hamam sahnesini tasvir eden ressam, kompozisyonda birçok figür kullanmıştır. Işık huzmelerini büyük bir ustalıkla betimleyen Gerome, iç mekânda yumuşak renkler tercih etmiştir. Çeşmenin üzerindeki karolarda ve yerdeki halı da ise dekoratif imgeler mevcuttur.

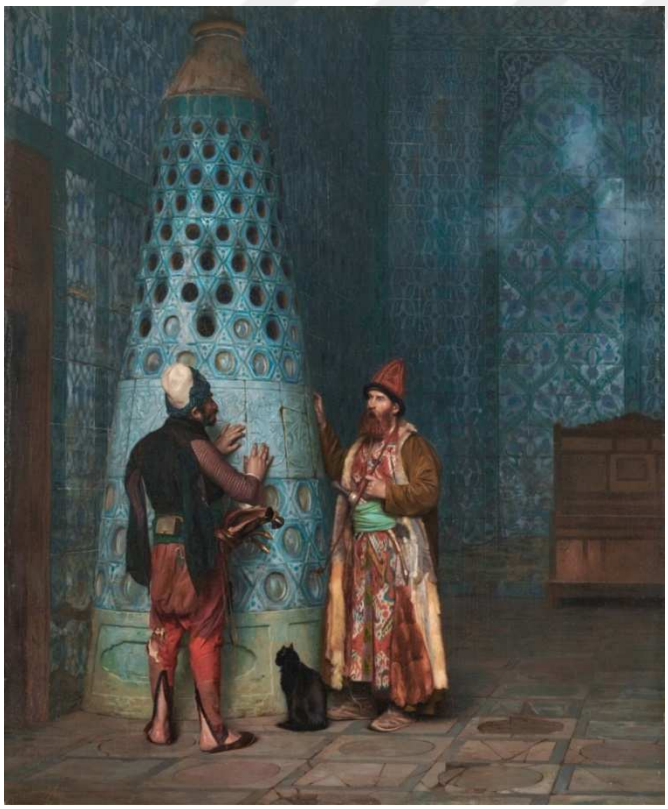
Gerome, sanat kariyeri boyunca Mısır, Türkiye, Suriye, Filistin ve Sina'yı ziyaret etmiştir. Müslüman dünyasının hayatından sahneleri tasvir eden sanatçı, "etnografik" sanatçı olarak ün kazanmıştır. Oryantalist kompozisyonları, belgesel değere sahiptir. Sanatçının eserlerinde sadece egzotik kostümler, mimari ve iç mekânları değil, aynı zamanda etnik tiplerin de temsillerini üretmiştir. Bu resimde, haremde bulunan bir Türk hamamı sahnesi tasvir edilmiştir. Tavanda bir pencereden aydınlatışmış iki beyaz kadın ve bir koyu tenli köle görülmektedir. Gerome'un figürleri, bilgiçlikle, özenle boyanmışlardır. Mermer zeminin pürüzsüz yüzeyi, mavi beyaz çini panolar, mobilyalar ve giysiler dokusal anlamda üst düzeydir. Gerome'un içerik bakımından gerçekçi, teknikte klasikleşen oryantalist konulu eserleri genellikle "akademik gerçekçilik" olarak tanımlanmıştır.

Görsel 71: Jean Leon Gerome, *Yılan Oynatıcısı*, 1879, tuval üzerine yağlıboya, 82.2 x 121 cm, Clark Art Institu, Williams Town, Massachusses. https://media.clarkart.edu/Web_medium_images/1955.51.jpg (24.06.2020)

Gerome'un 1879 yılına ait *Yılan Oynatıcısı* isimli eseri, tuval üzerine yağlıboyadır. Yatay bir kompozisyona yerleştirdiği figürleri, iç mekânda tasvir etmiştir. Duvarda kullanılan turkuaz rengi, resmin büyük bir kısmını kaplamaktadır. Pek çok dekoratif öğeyle kaplanan bu duvarda, mavi beyaz çinilerden yararlanılmıştır. Osmanlı çinileri, çok çeşitli motiflerle ve yazılarla mekânı süslemiştir. Mimariye bağlı süslemede, çini panolar kullanılmıştır. Ayakta duran kadın figürünün bastığı Türk halısında da birtakım motifler bulunmaktadır.

Kısmen gerçek yerlere dayanan mekân kompozisyonu incelendiğinde, duvarların İstanbul'daki Topkapı Sarayı'ndan, taş zeminin ise Kahire'deki Amr Camisinden esinlenildiği söylenebilir. Bu sahne, Avrupa'da bir İslam fantezisini betimlenmiştir. Giysileri ve silahları bir kültür kombinasyonundan türetilen adamlar, bir yılan büyücüsünü izlerken tasvir edilmiştir. Oryantalizmin tipik bir örneğidir.

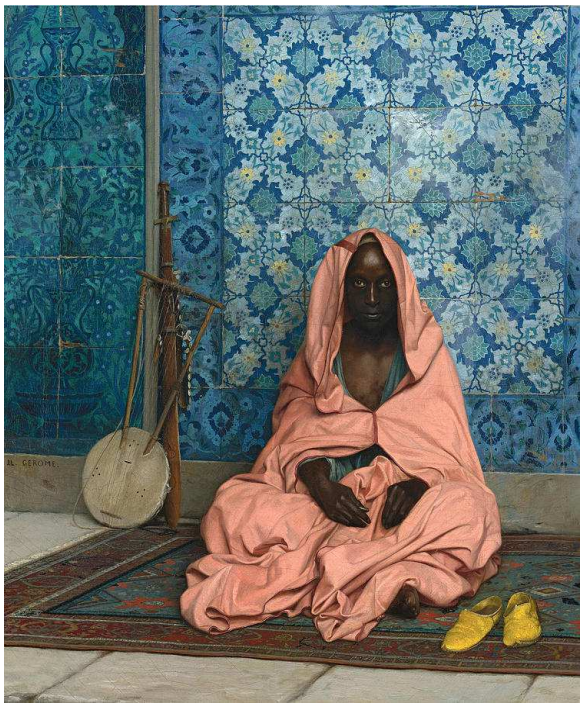

Görsel 72: Jean Leon Gerome, *Before the Audience*, 1881, tuval üzerine yağlıboya, 60 x 74 cm, Mathaf Gallery, Londra, İngiltere. https://sothebys-md.brightspotcdn.com/dims4/default/6dc8e47/2147483647/strip/true/crop/1654x2000+0+0

/resize/1024x1238!/quality/90/?url=https%3A%2F%2Fsothebys-md.brightspotcdn.com%2F0e%2F86%2Ff14726df4592a69614b9deb86c23%2F10111905-b9ddl.jpg(08.07.2020)

Gerome'un 1881 tarihli eseri, tuval üzerine yağlıboya olarak yapılmıştır. İki figürlü bir kompozisyonu dikey bir şekilde kullanan sanatçı, siyah bir kediyi de resme dahil etmiştir. Sol tarafta ahşap bir kapı bulunmaktadır. Figürleri geleneksek kıyafetlerle tasvir eden sanatçı, Oryantalist üslubun tipik bir örneğini yaratmıştır. Dekoratif öğeler incelendiğinde, mekânın duvarındaki karoları, zeminin mermerlerindeki geometrik formları ve sağdaki figürün renkli kıyafetindeki desenleri görülmektedir.

İç mekânı İznik çinileriyle tasvir eden sanatçının bu eseri, Topkapı Sarayı'nın ihtişamını çağrıştırmaktadır. Gerome'un İstanbul seyahatinde Topkapı'yı ziyaret ettiği düşünülmektedir. Ressamın, sahnenin ayrıntılarını özenli bir şekilde tasvir edişi, ışığın başarılı bir şekilde kullanılması, mevcut çalışmayı şiirsel bir atmosfere taşımıştır. Zengin bir Osmanlı iç mekânın tasviri kadar, Rönesans'a dayanan bir gelenekte dokunma hissini çağrıştırmaktadır.

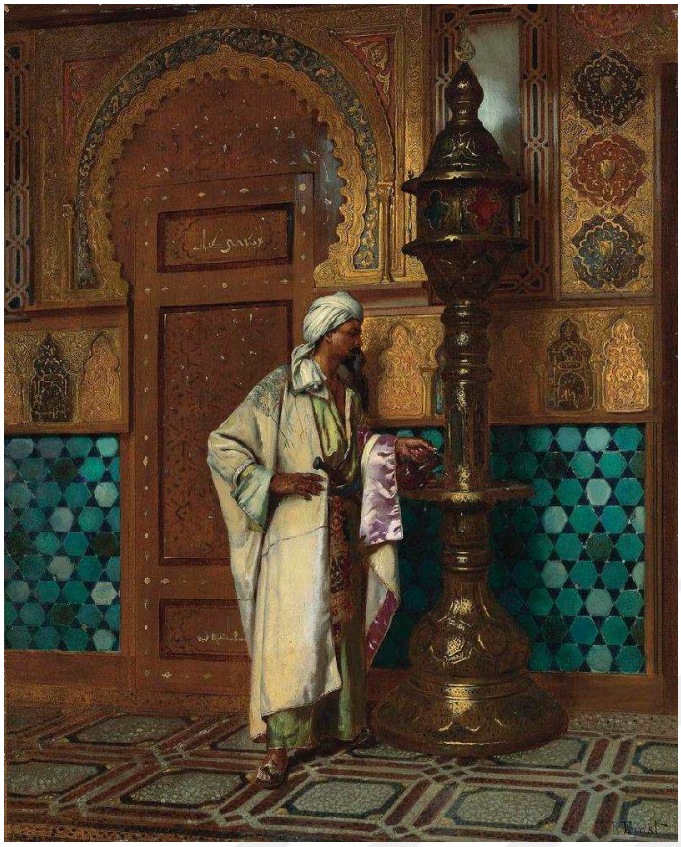
Görsel 73: Jean Leon Gerome, *La Barde Noir (Siyah Ozan)*, 1888, tuval üzerine yağlıboya, 61.2 x 50.8 cm, Özel Koleksiyon.

https://66.media.tumblr.com/173e8649466263f4d31381e64dc6588a/tumblr_ohnvlsdWqt1v8xw7ro1_500.jpg (24.06.2020)

Jean Leon Gerome'un tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yaptığı *Siyah Ozan* adlı çalışması, 1888 tarihinde tamamlanmıştır. Özel koleksiyonda yer almaktadır. Dikey bir kompozisyona yerleştirdiği köle tasviri, yerdeki halıya oturmuş bir halde resmedilmiştir. Kölenin sol tarafında bir müzik aleti ve kılıç, sağ tarafında ise sarı renk ayakkabıları betimlenmiştir. Resmin geneline soğuk tonlar hakimken, figürün üzerindeki kumaşta dikkat çekici pembe renk kullanılmıştır. Mavi, beyaz ağırlıkla çinili arka planda ve halının üzerinde dekoratif motifler bulunmaktadır. Müzik aletinin sol tarafında, mermerde yazılı, "J.L. Gerome" şeklinde imza atılmıştır.

2.5.2.Rudolf Ernst (1854-1932)

Sanatçı, 1852'de Avusturya'nın Viyana kentinde, ressam ve mimar olan Leopold Ernst'ün oğlu olarak doğmuştur. Avusturyalı bir sanatçı olan Rudolf Ernst, baskı çalışmaları ve seramik eserleri olmasına rağmen Oryantalist tablolarıyla tanınmıştır. Sanatçı, Fas, Mısır, İstanbul gibi Yakın Doğu'ya kapsamlı seyahatler yapmıştır. Ernst'in eserleri, genellikle Kuzey Afrika camilerinin içine veya etrafına yerleştirilmiş sıcak sarı ve turuncu tonlarla boyanmış bir veya iki merkezli figürlere odaklanmıştır. Ressamın resimlerinde insanlar tipik olarak geleneksel kostümlüdür. Ölümüne kadar, Fransa'da Fontenayaux-Roses'de Oryantalist temalı çiniler de üretmiştir ("Rudolf Ernst", t.y.).

Görsel 74: Rudolf Ernst, *Tending The Lamb*, panel üzerine yağlıboya, 58 x 47.5 cm, Özel Kolesiyon, ABD. https://www.arthipo.com/image/cache/catalog/artists-painters/r/rudolf-ernst/rern35-Rudolf-Ernst-tending-the-lamp--1000x1000.jpg (24.06.2020)

Rudolf Ernst'e ait *Tending The Lamb* isimli çalışma, panel üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Tek figürlü bir kompozisyon olan bu eser, dikey formda çalışılmıştır. İç mekân, bir cami görüntüsünü anımsatmaktadır. Mekândaki altın yaldızlı süslemeler ve mavi çiniler dekoratif amaçla resimde bulunurlar. Yerdeki karoların motifleri de mekânın havasıyla bütünleşmiştir. Sağ alt köşede "R. Ernst" olarak imza bulunmaktadır.

19. yüzyılda, geleneksel kıyafetli bir figür, bronz bir fener standına asılı cam kaplara yağ dökerken betimlenmiştir. Camlardaki yakıt daha sonra bir dairenin aydınlatmasını oluşturmak için fitiller kullanarak yakılabilir. Mekânda, Fas kültüründen, mavi ve yeşil çiniler, kakma mermerler ve duvar panelleri ile süslenmiştir. Desen ve dokunun incelikle işlediği bu kompozisyonda, sanatçının Doğu'ya yaptığı seyahatlerin kümülatif bir yansımasıdır. Enrst, Viyana Akademisi'ni bitirdikten sonra Roma'ya daha sonra, 1880'lerde Endülüs, Fas ve Tunus'a gitmiştir. Bu seyahatlerden sonra Mısır'a ve

1890'da da Türkiye'ye uğramıştır. Ernst, 1876'da Fransa'ya yerleşmiştir. Portre resimlerine ve tür sahnelerine başladıktan sonra, 1885'ten itibaren seyahatleri sırasında yaptığı eskizlerden, hediyelik eşyalardan ve hatıralarından yola çıkarak Oryantalist konulu resimler yapmıştır. Resimlerinin neredeyse tamamı, eklektik bir doğu tarzında dekore ettiği, Paris'teki stüdyosunda çalışılmıştır ("The Orientalist Sale", 2018).

Görsel 75: Rudolf Ernst, *After Prayers (Dualardan Sonra)*, 1932, panel üzerine yağlıboya, 82 x 64.5 cm. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f0/Rudolf_Ernst_After_Prayers.jpg (06.07.2020)

Ernst'in *Dualardan Sonra* isimli çalışması, 1932 yılında, panel üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. İki figürlü bu kompozisyon incelendiğinde, dikey kurgulandığı görülür. Dekoratif imge açsından zengin olan bu eser; duvarlardaki oymalar, çiniler, yerdeki halının deseni ve çinilerin yere doğru uzanan kısmı, çeşitli geometrik formlarla oluşturulmuşlardır. Sanatçının "R. Ernst" olarak, sağ alt köşede imzası bulunmaktadır.

Sanatçının *After Prayers* adlı eseri, basit bir konunun karmaşık bir kompozisyonla birleştirilmesindeki ustalığına güzel bir örnektir. Mimar bir ressamın oğlu olan Ernst, mimari açıdan zengin ve figürlü sahneler oluşturmak için doğuştan bir yeteneğe sahiptir. 1880'lerde, dönemin oryantalistleri gibi, Yakın Doğu ve Kuzey Afrika'da kapsamlı seyahatler yapmıştır. Camilerin iç mekânları, pitoresk sokak sahneleri ve halkın sokaklardaki eğlencelerini deneyimleyerek, resim kariyerini şekillendirmiştir. Ernst, seyahatleri sırasında, sanat nesneleri, fotoğraflar, eskizler ve eserler toplayıp stüdyosunu dekore etmiştir. Bir din adamının günlük yaşamından bir sahneyi betimleyen bu çalışma, Avrupalı sanatçıların doğu geleneklerine saygı duyan bir hayranlık beslediğinin kanıtı niteliğindedir.

Görsel 76: Rudolf Ernst, *La Favorite (Gözde)*, panel üzerine yağlıboya, 46.2 x 37.3 cm, Özel Koleksiyon. https://www.artcurial.com/sites/default/files/styles/840_width/public/lots-images/2018-12-20-09/3871_10647442_0.jpg?itok=BQwL7W_R (09.07.2020)

Sanatçının, *Gözde* isimli panel üzerine yağlıboya eseri, özel koleksiyonda yer almaktadır. Figürlü bir iç mekân kompozisyonu sunan bu çalışmada, sarayda gözde bir kadının aynada kendine hayranlıkla baktığı an resmedilmiştir. Diğer figür ise aynayı tutmaktadır. Geleneksel kıyafetli bu figürler, dönemi yansıtmaktadır. Mekândaki geometrik formlu eşyalar, dekoratif öğe açısından ele alınabilir. Duvarlardaki mavi beyaz çiniler, ahşap oymaların desenleri, halının motifleri, soldaki büyük ebatlı vazonun bitkisel formlu desenleri ve yerdeki küçük sandığın geometrik oymaları mekânı süslemektedir. Sanatçının imzası "R. Ernst" olarak, sol alt köşede bulunmaktadır.

Görsel 77: Rudolf Ernst, *A Venerated Elder (Saygıdeğer Bir Yaşlı)*, kağıt üzerine kalem ve suluboya, 57.8 x 41.3 cm. https://i.pinimg.com/originals/0d/78/e5/0d78e52f78534bc1c6d1e3fea1a4f558.jpg (09.07.2020)

Sanatçının figürlü bir iç mekân kompozisyonu sunan *Saygıdeğer Bir Yaşlı* isimli çalışması, kağıt üzerine kalem ve suluboya tekniğiyle yapılmıştır. İslam dünyasından bir figürü ele almaktadır. Çeşitli süslemelerin bulunduğu bir koltukta oturan yaşlı adam figürü,

etrafındaki yastıklar ve arka plandaki motifli duvar kağıdı da bitkisel ve geometrik süslemelerle bezenmiştir. Yerdeki karolar ise bu görüntüyü sadelikle tamamlamışlardır. Sanatçının imzası sağ alt köşede "R. Ernst Paris" olarak yer almaktadır.

2.5.3.Fabio Fabbi (1861-1946)

Fabio Fabbi, 1861 yılında, İtalya'nın Bologna şehrinde doğmuştur. Oryantalist konulu eserler üreten İtalyan ressam, Floransa'da Accademia Di Belle Arti'de eğitim alarak sanatsal kariyerine başlamıştır. Torino, Milano ve Floransa'da pek çok sergiye katıldığı bilinmektedir ("Fabio Fabbi Antique Original Oil Painting", t.y.). Genellikle Orta Doğu ve Kuzey Afrika'dan sokak sahnelerini tasvir etmiş, harem kadınları, dansçıları ve Müslüman savaşçıları içeren resimler yapmıştır.

Görsel 78: Fabio Fabbi, *Choosing The Silk (İpek Seçimi)*, tuval üzerine yağlıboya, 50.5 x 70.5 cm, Özel Koleksiyon, İtalya. https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/1/fabio-fabbi-carpet-merchant-munir-alawi.jpg (26.07.2020)

Fabio Fabbi'nin *İpek Seçimi* adlı eseri, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Özel koleksiyonda yer almaktadır. Yatay bir kompozisyona üç figür yerleştiren

ressam, renkçi bir yaklaşımla eserini tamamlamıştır. Oturan erkek figürü, ipek satıcısı ve iki kadın figürü de onun müşterisi şeklinde ele almıştır. Figürler, geleneksel kıyafetlerle resmedilmişlerdir. Satıcının, mavi bir kıyafeti ve yeşil bir sarığı bulunmaktadır. Müşteri olarak tasvir edilen iki kadın figürünün ise renkli elbiselerinin üzerine açık renk örtüler kullandıkları görülmektedir. Çevredeki binalardan, dış mekân resmi olduğu anlaşılmaktadır. Kumaşlardaki detaylar incelendiğinde, çok çeşitli geometrik motiflere ve imgelere rastlamak mümkündür. Ancak bu detaylar ince bir işçilik yerine, renk lekeleri şeklinde ele alınmıştır. Ressamın üslubu burada göze çarpmaktadır. Sağ alt köşeye "F. Fabio" olarak imzası bulunmaktadır.

Görsel 79: Fabio Fabbi, *At The Slave Market (Negotiation) (Köle Pazarı)*, tuval üzerine yağlıboya, 100 x 70 cm. https://images.fineartamerica.com/images-medium-large-5/fabio-fabbi-negotiation-munir-alawi.jpg (26.07.2020)

Fabbi'nin, *Köle Pazarı* adlı eseri, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Dikey bir kompozisyona yerleştirilen figürler, açık alanda tasvir edilmiştir. Bir köle pazarını konu alan bu resimde, ayakta duran kadın figür, müşteriye gösterilmek amacıyla nü bir şekilde poz vermektedir. Arkasındaki satıcı ise üzerinden örtüyü aldığı anda betimlenmiştir. Ayaktaki arkası dönük erkek figür, köleyi incelemektedir. Yerde oturan diğer iki figür de

müşterilerini beklemektedir. Satıcı figür, kırmızı geleneksel bir kıyafet giymiş ve kırmızı beyaz bir sarık takmıştır. Arkası dönük erkek figür de yine geleneksel kıyafetlerle resmedilmiştir. Turuncu bir kıyafet giyen bu figür, mavi bir şal takmıştır ve yeşil-kırmızıdan oluşan bir sarık kullanmıştır. Yerde geometrik motifli bir halı bulunmaktadır. Kırmızı rengin hakim olduğu bu halıda, sarı, mavi ve yeşil renkler de kullanılmıştır. Arka planda ise çapraz bir şekilde duran geometrik motif ve imgeli, çok renkli bir duvar halısı vardır. Sağ tarafta renkli kumaşlar gelişigüzel yerleştirilmiş görülmektedir. Halının üzerinde, ön planda, bir nargile tasvir edilmiştir. Sağ taraftaki pencerenin şekli ve parmaklıkların detayları yakın doğu kültürünü yansıtmaktadır.

Görsel 80: Fabio Fabbi, *Rakkase (Rakkas)*, kağıt üzerine suluboya, 59 x 35 cm, Özel Koleksiyon.
https://www.christies.com/img/LotImages/2003/CSK/2003_CSK_09652_0196_000().jpg (26.07.2020)

Fabbi'nin *Rakkase* adlı eseri, çoklu figürlerden oluşur. Dikey kompozisyonda kurgulanan eser, kağıt üzerine suluboya tekniğiyle yapılmıştır ve özel koleksiyonda yer almaktadır. Ön planda dans eden bir kadın figürü bulunmaktadır. Hemen arkasında, elinde bir enstrümanla ona eşlik eden bir erkek figürü ve dans eden kadını izleyen iki kadın figür bulunmaktadır. Arka planda, detaylıca çalışılmış mimari bir yapı betimlenmiştir. Bir sarayın

bahçesi olarak tasvir edilmiş olabilir. Yerde, geleneksel motifli bir halı bulunmaktadır. Duvarlarda ise dekoratif süslemeler yer almaktadır. Sanatçının imzası, "F. Fabio" olarak, sağ alt köşeye konulmuştur.

2.6.Ön-Raffaellocular (Pre-Raphaelite Brotherhood)

Ön-Raffaellocular'ın en büyük esin kaynağı İtalyan sanatıdır. Amaçları Raffaello'dan önceki Erken Rönesans'taki buldukları naif saflığa yeniden ulaşmaktı. Masal dünyasından, dinsel ve tarihsel konulardan, Dante'nin *İlahi Komedyası*'ndan etkilenip eserler üretiyorlardı. Estetik kompozisyonlarında yer yer süslemeci etkiler görülmektedir. Kompozisyonlarında yumuşak çizgiler hakimdir, görünür gerçekliği tasvir etmeye çalışmazlar ve resmin armonisinde kendi aralarında kurduğu denge ön plana çıkar. Bu yüzden renklere ve biçimlere eserlerinde taşıyıcı rol verdikleri söylenebilir. Kendi içinde çizgisel üslubu, 19. yüzyıl sonunda çıkan Art Nouveau akımının ve Sembolizmin hazırlayıcısı olmuştur (Krausee, 2005: 69).

Doğadan esinlenilerek, bitkisel öğelere yer veren sanatçılar, her ne kadar içerik bakımından edebi eserleri konu edinseler de biçimsel açıdan genellikle zarif görünüşlü ve uzun saçlı kadınları resmetmişlerdir.

Ön-Raffaellocular, İngiliz Sanat Akademisi'nin örnek aldığı Yüksek Rönesans ressamı Raffaello'nun kullandığı ışık ve kompozisyonla ilgili resim tekniklerini reddederler. Çünkü onlara göre sanatta gerçeklik, güzellik uğruna feda edilmiştir. Rönesans'tan önceki dönemde sanatta var olan yalınlığı kullanarak, İngiliz resim sanatında yenilikler yapmayı amaçlamışlardır (Uzundemir, 2010: 65). Dekoratif imge ve figür açısından eserleri ele alınan sanatçılar, John Everett Millais, Dante Gabriel Rosetti, William Holman Hunt, Frederick Sandys ve John William Waterhose yer almaktadır.

2.6.1.John Everett Millais (1829-1896)

Sanatçı, Kraliyet Akademisi Okulları'nda eğitim almıştır. Daha sonraları ise John Ruskin'nin öğrencisi olmuştur. Akademi Okulları'nda sanat eğitimi alan Millais, 1849-50 yılları arasında, Akademi'nin resim kurallarına karşı gelen çalışmalar sergileyerek, bu

saygın kurumu kızdırmıştır. Bu tarihlerden sonra, daha geleneksel konulara yönelerek, portre eserler üreterek, Akademi'nin üyesi olmuştur ve kurumun başkanlığını yapmıştır. İlerleyen yıllarda, 17. yüzyılda Godfrey Kneller baronet ilan edildekten sonra, baronet ilan edilen ilk sanatçı ve kalıtsal unvanla ödüllendirilen tüm zamanların ilk sanatçısı olmuştur. Ressam, Fransa'da iki kez Dünya Fuarı'na katılarak daha fazla ünlenmiştir (Robinson, 2020: 11).

Zengin bir ailede yetişen sanatçı, Sass Sanat Okulu'nda eğitim görüp, dokuz yaşında Sanat Derneği'nde gümüş madalya kazanmıştır. 1840 yılında en eski öğrencisi olarak Kraliyet Akademisi Okullarına kabul edilmiştir. Bu Akademi'de Hunt ve Rossetti ile tanışmıştır. Millais, 1853'te Kraliyet Akademisi'ne ortak olmuş, 1863'te tam üye olmuştur. 1896'da Kraliyet Akademisi başkanı seçilmiştir (Riggs, T., 1998).

Görsel 81: John Everett Millais, *Lorenzo ve Isabella*, 1848-49, tuval üzerine yağlıboya, 103 x 143 cm, Walker Art Gallery, Liverpool, İngiltere. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.109.)

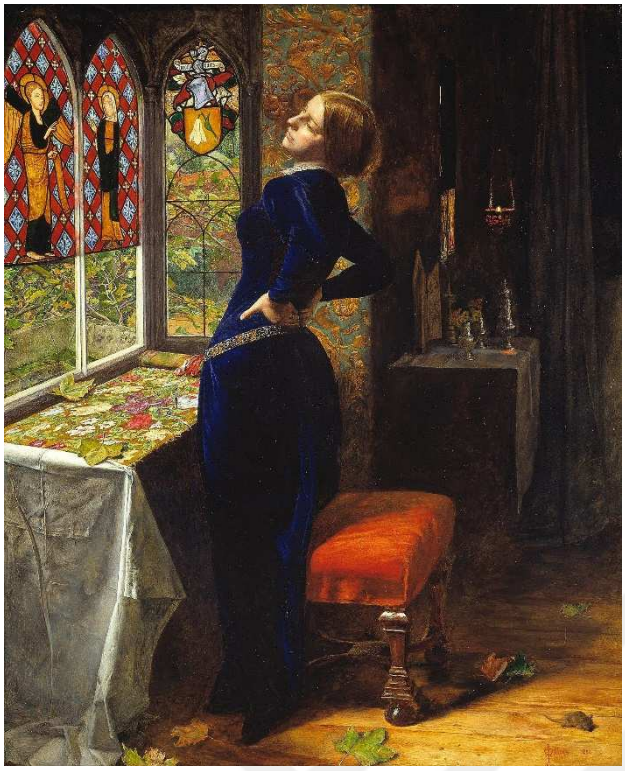
Dekoratif imge ve figür kapsamında incelenebilecek eserlerden birisi, *Lorenzo ve Isabella* adlı resmidir. John Everett Millais tarafından, 1848 tarihinde tuval üzerine

yağlıboya tekniğinde yapılmıştır. Eser, İngiltere'de bulunan Walker Sanat Galerisi'nde sergilenmektedir. Yapıtın yatay bir kompozisyon düzeninde, çoklu figür kullanılarak oluşturulduğu görülmektedir. Dekoratif imge açsından incelediğimizde, arka planda kullanılan bir duvar kağıdında yeşil ve sarı renkle oluşturulan birbirini tekrar eden motifler kullanılmıştır. Ayrıca masa örtüsünde grinin tonları şeklinde bir takım dekoratif unsurlara yer verilmiştir. Isabella'nın kıyafeti de gri renk üzerine altın rengi işlemelerle detaylandırılmıştır. Isabella'nın oturduğu sandalyede, ahşap üzerine işlenmiş gibi görünen PRB şeklinde, *Pre-Raphaelite Brotherhood*'u (*Ön-Raffaellocular Kardeşliğini*) temsil eden bir imza bulunmaktadır. Sanatçı, sağ alt köşeye "J.E. Millais 1849" şeklinde imza ve tarih koymuştur.

Sanatçının *Kardeşlik*'e katıldıktan sonra yaptığı ilk eseri olarak bilinmektedir. Katalogda resme, Keats'in *Isabella* şiirinden dizeler eşlik etmektedir ve bu resim, İtalyan *quattrocento* resimlerine benzetilir. Bu eserde, Isabella ile Lorenzo'nun paylaştığı kan portakalı ve balkondaki sütunu saran çarkıfelek çiçekleri gibi birçok sembolist motif bulunmaktadır (Robinson, 2020: 109).

Görsel 82: John Everett Millais, *Lorenzo ve Isabe*lla, detay. https://artsandculture.google.com/asset/isabella/CwFtBpu0rX8J_w?hl=tr(02.07.2020)

Görsel 83: John Everett Millais, *Mariana*, 1851, maun üzerine yağlıboya, 60 x 50 cm, Tate Gallery, Londra, İngiltere. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.113.)

Dekoratif imge ve figür kapsamında, ressamın *Mariana* adlı eseri, 1851 yılında yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Londra Tate Galerisi'nde sergilenmektedir. Tek figürlü bir kompozisyon olan bu eser, pencereden gelen bir ışıkla ve arkadaki mum ışığıyla aydınlatılmıştır. Duvarın kolonunda kullanılan yeşil ve sarı renkli dekoratif motifler, sanatçının *Lorenzo ve Isabella* adlı eserindeki arka planı anımsatmaktadır. Vitraylarda kullanılan süslemeler de dekoratif imge bağlamında ele alınabilir. Çapraz konumlandırılmış kımızı ve mavi karelerde detaylı çalışılmış motifler bulunmaktadır. Sanatçı, sağ alt köşeye "Millais 1851" şeklinde tarih ve imza atmıştır.

Eserdeki kadın karakter, Shakespeare'in *Kısasa Kısas* şiirinden alınmış olsa da Akademi sergisinde esere, Tennyson'ın *Marianna* şiiri eşlik etmiştir. Şiirde, sevgilisini bekleyen kadın hüsran ve kızgınlıkla tasvir edilmektedir. Resimdeki vitraylarda Müjdeleme'yi betimleyen sahneler yer almaktadır. Pencereler, Oxford Merton Collage'dakilerle aynıdır. (Robinson, 2020: 113).

Görsel 84: John Everett Millais*, Ophelia*, 1851-52, tuval üzerine yağlıboya, 76.2 x 111.8 cm, Tate Britain, Londra, İngiltere. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.117.)

Millais'in *Ophelia* adlı eseri, 1851-52 tarihleri arasında tuval üzerine yağlıboya tekniğinde yapılmıştır. Eser, Tate Britain'de sergilenmektedir. Yatay bir tuvale yerleştirilen figür, dış mekânda tasvir edilmiştir. Doğa görünümünün ön planda olduğu bu eserde, dekoratif imgelere figürün kıyafetinde rastlanmaktadır.

Sanatçının eserinin iki aşamada yapıldığı bilinmektedir. Bitki örtüsü, 1851 yazı ve sonbaharında Worcester Park'ta resmedilmiştir. Ophelia figürü için Lizzie Siddal'ın, sanatçının alttan kandillerle ısıtılan su dolu bir küvete uzanarak poz verdiği bilinir. Kandiller söndükten sonra modelin soğuk nedeniyle hasta olduğu söylenmektedir (Robinson, 2020: 117).

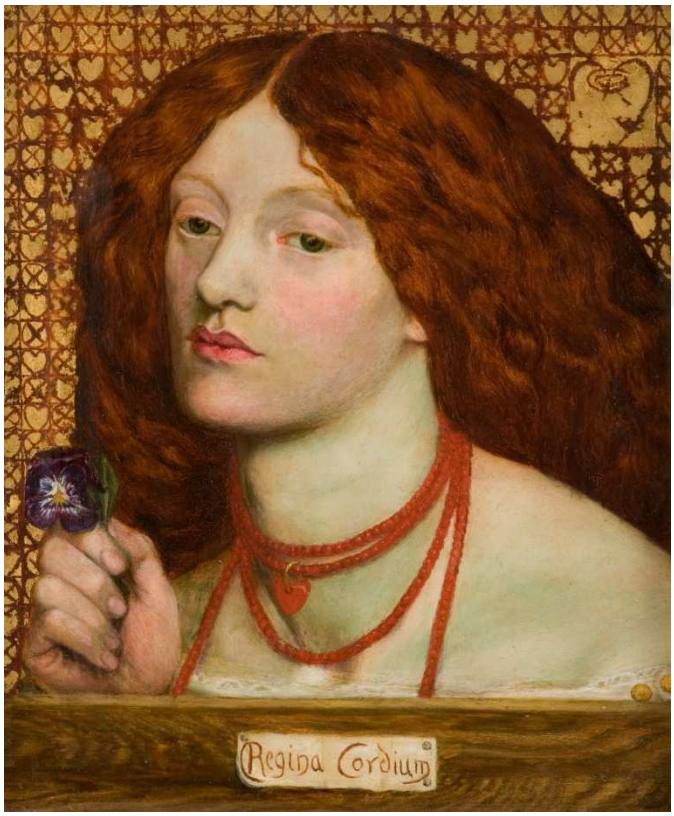
Görsel 85: John Everett Millais, *Ophelia,* detay. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.117.)

2.6.2.Dante Gabriel Rossetti (1828-1882)

Dante Gabriel Rosetti, Ön-Raffaellocular'ın kurucularındandır. Yaptığı eserlerle, sembolizm ve estetizm gibi akımların önünü açmıştır. Ön-Raffaellocular'ın kurucularından olan sanatçı, yaratıcı bir çevrede büyümüştür. Çocuk yaşlarda Dante'nin çevirileriyle büyümüştür. 1841 yılında, Henry Sass'ın çizim akademisine katılmıştır. Edebiyata meraklı olan sanatçı, aynı zamandır şairdir. Akademi okullarında sanat eğitimi alsa da yarım bırakıp Ford Madox Brown'dan ders almak için epey çabalamıştır. Atölyeye alındıktan sonra ise sanatçıyla anlaşamayıp beş ay kadar sonra ayrılmıştır ve Holman Hunt'un stüdyosunda devam etmiştir. Stüdyoda Millais ile tanışmıştır ve *Kardeşlik*'in temelleri atılmıştır. Bir dizi gravür üzerinde çalışan ressamlar, Rönesans'ın perspektif ilkelerine karşı gelerek, sade ve samimi tonlar ve titiz dekoratif ayrıntılar ekleyerek çalışmışlardır. Bu tanışmadan üç ay sonra, *Ön-Raffaellocular Kardeşlik*'i kurulmuştur. 1849 yılında açtıkları sergide eserlerini, RPB olarak imzalama kararı almıştırlar. Rosetti, Ortaçağ sanatını inceleme amacıyla Holman Hunt ile birlikte Avrupa seyahatine çıkmıştır. Sanatçı, kardeşine yazdığı mektuplarda Jan Van Eyck'tan ne kadar etkilendiğini yazmıştır. Dante Gabriel Rosetti, 1850'lerin başında, Elizabeth Siddal (Lizzie) ile tanışmıştır. O dönemde pek çok sanatçının resimlerinde gördüğümüz bir model olan Lizzie, bir süre sonra sadece Rosetti için modellik yapmıştır. Lizzie ve Rosetti, evlenmiştir ancak genç modelin hayatı üzüntü ve hastalıklar

geçmiştir. Henüz otuz iki yaşındayken trajik bir intihar ile hayatına son vermiştir (Robinson, 2020: 31=vd.=).

Sanatçının Dante'ye olan ilgisinden kaynaklı, eserlerinde Dante'den izler görülmektedir. Uzun saçlı ve güzel kadın betimlemelerinin yanında, dekoratif unsur olarak resimlerinin detaylarına eklediği öğeler genellikle bitkisel betimlemelerdir. Bazen mekâna bağlı olarak, bazen de arka planda duvar kağıdı gibi görünen bitkisel imgeler yer almaktadır. Dekoratif imge ve figür açısından çok sayıda eseri vardır. Portre niteliği ağır basan eserleri, oldukça zengin ayrıntılara sahiptir.

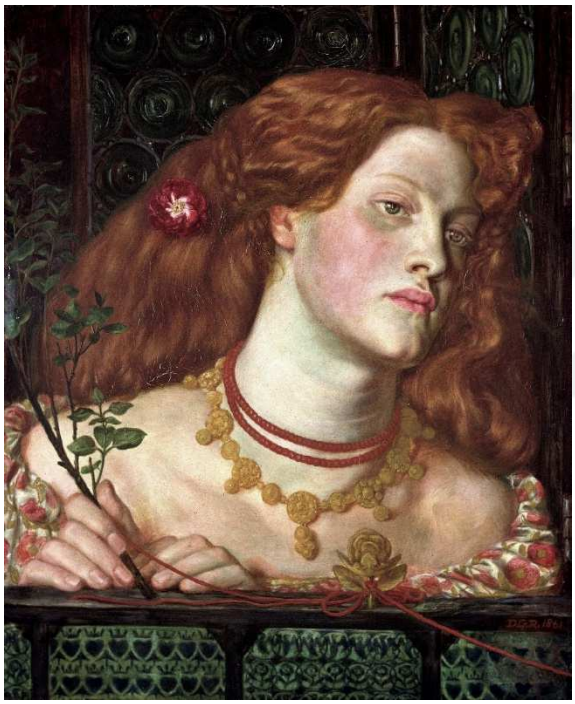

Görsel 86: Dante Gabriel Rosetti, *Regina Cordium*, 1860, panel üzerine yağlıboya, 26 x 22 cm, Johannesburg Art Galley, Güney Afrika. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, 151.)

Portrenin ön planda olduğu *Regina Cordium* isimli eserde, açık tenli ve kızıl saçlı bir kadın resmedilmiştir. Boynunda kırmızı mercanlardan yapılmış bir kolyede kalp sembolü bulunmaktadır. Ön planda bulunan ahşap bir panel üzerine, kağıda yazılmış gibi bir görünümle "Regina Cordium" yazısı yerleştirilmiştir. Arka plandaki dekoratif imgelerde de

kalp sembolüne benzer işaretler bulunmaktadır. Bunların arasında sağ üst köşede "R" harfi yer almaktadır. Kırmızı tonların hakim oluşu ve kalp sembollerinin kullanılışı, kupa kızı sembolünü anımsatmaktadır.

Sanatçı eserinde, anıtsal bir bağlam olmaksızın güzel kadınların büst portrelerini resmetmiştir. Bu resimde Lizzie Siddal, Fransızca "düşünce" anlamına gelen ve elindeki çiçeğe gönderme niteliğinde olan bir hercai menekşe tutmaktadır. Hercai menekşenin resimdeki sembolü ise Lizzie'nin o dönemde Rosetti'nin zihnini meşgul edişinden dolayı olduğu düşünülmektedir (Robinson, 2020: 151).

Görsel 87: Dante Gabriel Rosetti, *Fair Rossamund (Güzel Rossamund)*, 1861, tuval üzerine yağlıboya, 52 x 42 cm, National Gallery of Wales, Galer. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.155.)

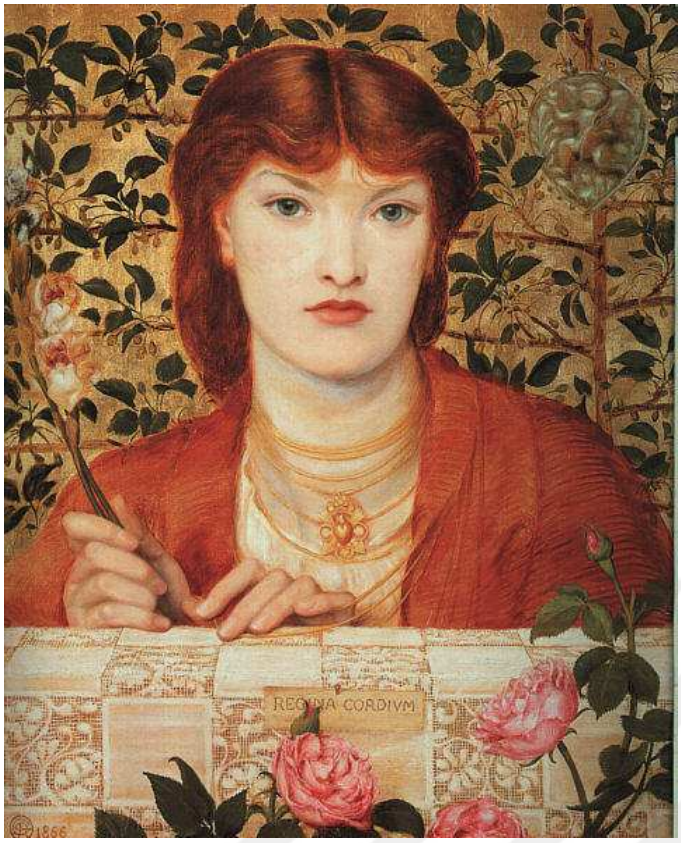
Rossetti'nin 1861 yılında tamamladığı *Güzel Rossamund* adlı yağlıboya portresi, National Galley of Wales'te sergilenmektedir. Kadın figürde kırmızı tonlar hakimken, figürün çevresi yeşillerin tonlarıyla çevrelenmiştir. Arka planda dairesel bir doku oluşturulmuştur. Ön planda ise birbirini tekrar eden motifler görülmektedir. Sağ alt köşede, "D.G.R. 1861" şeklinde imza ve tarih yer almaktadır.

Sanatçı, o dönemdeki ilham perisi ve sevgilisi olan Fanny Cornforth'un büst portresini yapmıştır. Resme ilk bakıldığında, bir anlatısı olmayan bir portre çalışması gibi görünür. Ancak, kadının elinde bulunan kırmızı ipte *Rossamund* efsanesi olarak bilinen bir hikayeye olduğu görülmektedir. Hikayeye göre; II. Henry, sevgilisi Rossamund'u, hapsettiği labirentte, bu kırmızı ipi kullanarak bulmuştur (Robinson, 2020: 155).

Görsel 88: Dante Gabrielle Rosetti, *Mavi Özel Oda*, 1865, tuval üzerine yağlıboya, 84 x 71 cm, Barber Institu, Birmingham, İngiltere. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.171.)

Sanatçının 1865 yılında tamamladığı *Mavi Özel Oda* adlı resim, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Bir müzik aleti çalarken resmedilen figürün bakışları izleyicidedir. Arka planda bulunan dekoratif imgeler, mavi bir zemin üzerine konumlandırılmış olan çarkıfelek çiçekleri, geometrik deseler ve beyaz tomurcuklardan oluşmaktadır. Baskın bir renk ve bir enstrüman seçmesi Japon kültürünün etkisinde olduğunu göstermiştir. Mavi ve beyaz Çin ve Japon süs eşyalarını anımsatmaktadır.

Görsel 89: Dante Gabrielle Rosetti, *Regina Cordium*, 1866, tuval üzerine yağlıboya, 60 x 50 cm, Glasgow Art Gallery, İskoçya. https://en.wahooart.com/Art.nsf/O/8YDR4N/$File/Dante-Gabriel-Rossetti-Regina-Cordium-3-.JPG (30.06.2020)

Dante Gabriel Rosetti'nin Glasgow Sanat Galeri'sinde sergilenen *Regina Cordium* adlı eseri, 1866 yılında tamamlanmıştır. Tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Tek bir kadın figürü kullanan sanatçı, dekoratif imge olarak bitkisel öğelere yer vermiştir. Arka planda bir sarı renk üzerine yeşil yapraklar, ön planda kadının ellerini dayadığı yerde karolar içinde motifler ve en ön planda güller kullanmıştır. Ön planda ortadaki gülün üst kısmında büyük harflerle "Regina Cordivm" yazılıdır. Sol altı köşede ise 1866 tarihi vardır.

Alexa Wilding bu resmin modelidir. Eserin teması olan Kupa Kızı, başka resimlerinde de ele alınmıştır. Ressam, sağ üst köşeye bir cupid eklemiştir ancak pembe güller, cupidin aşkı sembolize etmesine karşın burada hayranlığı simgelemektedir (Robinson, 2020: 175).

Görsel 90: Dante Gabrielle Rosetti, *Venus Verticordia*, 1864-68, tuval üzerine yağlıboya, 82 x 69 cm, Russel Coates Art Gallery, Bournemouth, İngiltere. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.187.)

Dante Gabrielle Rosetti'nin *Venüs Verticordia* adlı eseri, 1864-68 yılları arasında, tuval üzerine yağlıboya tekniğinde yapılmıştır. İngiltere'de Russel Coates Art Gallry'de sergilenmektedir. Karanlık, gür ve yeşil bir bahçede pembe çiçeklerle çevrili altın bir hale ile kumral saçlı bir kadın olarak tasvir edilen tanrıça Venüs, yarı çıplak bir haldedir. Elinde altın bir elma tutmaktadır. Sağ elinde bir ok, kendi kalbine doğru giden bir noktada betimlenmiştir. Altın renkli kelebekler, okun ve elmanın üzerinde, ayrıca da figürün başında bir hale şeklini oluşturacak şekilde konumlandırılmışlardır.

Resim, John Mitchell tarafından sipariş edilmiştir. Sanatçı, Alexa Wilding'i model olarak tercih etmiştir. Fonda yer alan güller ve hanımeli çiçekleriyle oldukça yoğun bir süslemeye sahiptir. Resimdeki çiçekler ve Venüs'ün elinde tuttuğu altın ok aşkı sembolize etmektedir. Venüs'ün başındaki hale ve normalde Diriliş'i andıran kelebek gibi eserde yer alan Hristiyan sembollerinin sebebi bilinmemektedir (Robinson, 2020: 187).

Görsel 91: Dante Gabrielle Rosetti, *Lady Lilith*, 1866-68, tuval üzerine yağlıboya, 97.8 x 85.1 cm, Delaware Art Museum, ABD. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.185.)

Sanatçının *Lady Lilith* adlı eseri, 1866-68 yılları arasında tamamlanmıştır. Tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılan bu resim, kompozisyonu dikey bir tuvale tek figür olarak yerleştirilmiştir. Arka planda, bitkisel olarak tasvir edilmiş dekoratif öğeler yer almaktadır.

Eser, Fredrick Leyland tarafından sipariş edilmiştir. Resmin modeli ise Fanny Cornforth'dur. Resim 1868'de bitmiştir ancak, Rosetti resmi geri alarak 1872'de, figürün portresini Alexa Wilding'e dönüştürmüştür. Lilith, Adem'in ilk eşi olduğu varsayılan bir Yahudi mitolojisi figürüdür (Robinson, 2020: 185).

Bu resmin konusu olan Lilith, Yahudi edebiyatında Adem'in ilk karısı olarak tanımlanmıştır. Erkekleri baştan çıkarması ve çocukların öldürülmesiyle ilişkilidir. Kadınların güçlü ve kötü bir rolde, baştan çıkarıcı olarak tasvir edilmesi 19. yüzyıl resminde, özellikle Ön Raffaellocular arasında yaygındır. Sanatçı Lilith'i uzun saçlı, ikonik Amazon benzeri bir kadın olarak tasvir etmiştir. Kadının durgun bir şekilde resmedilmesi sağ alt köşede bir haşhaş çizilmesiyle desteklenmiştir.

2.6.3.William Holman Hunt (1827-1910)

Hunt, *Ön-Raffaellocu Kardeşlik*'in kurucu üyelerindendir. Resimleri genel olarak tarihsel bir anlatıdan ziyade, dinsel konulara yönelmiştir (Robinson, 2020: 53).

Hunt'ın, Kraliyet Akademisi Okullarına kabul edilmeden önce bir ofis memuru olduğu bilinmektedir. Eserleri, 1845'te Royal Mancester Enstitüsü'nde, 1846'da Royal Akademi'de ve İngiliz Enstitüsü'nde sergilenmiştir. 1848 yılının Eylül ayında Rosetti ve Millais ile birlikte Ön-Raffaellocu Kardeşliğini kumuştur. Bir dönem Mısır'da yaşayan sanatçı, daha sonra İngiltere'ye geri dönmüştür. İlk retrospektif sergisi 1886'da Londra'da açılmıştır. 1892'de Orta Doğu'yu gezmiştir. Yüzyılın sonunda göme yeteneği kötüleşmiştir. 1906-7'de Londra, Manchester, Liverpool ve Glasgow'da bir dizi tek kişilik gösteriler sergilemiştir. 1905'te Oxford Üniversitesi tarafından Merit Order ve Onursal Medeni Hukuk Doktoru seçilmiştir (Riggs, T., 1998). Dekoratif imge ve figür içeren resimleri bulunmaktadır. Eserleri dekoratif öğeler açısından olukça zengin ayrıntılara sahiptir.

Görsel 92: William Holman Hunt, *Mesih'in Tapınakta Bulunuşu*, 1854-61, tuval üzerine yağlıboya, 46 x 70 cm, Walker Art Gallery, Liverpool, İngiltere. https://cdn.shopify.com/s/files/1/1016/1455/products/The_Finding_of_the_Saviour_in_the_Temple_c1854-55.jpeg?v=1453442740 (30.06.2020)

Hunt'ın 1854-61 yılları arasında yaptığı *Mesih'in Tapınakta Bulunuşu* isimli eseri, tuval üzerine yağlıboyadır. Çok figürlü yatay bir kompozisyondan oluşan resim, yerdeki halının motifleri ve mekânın altın işlemeleri dekoratif öğe açsından zengin görünmektedir.

Bu eser, sanatçının en uzun süren resimlerinden biridir. Hunt, 1854'te Kudüs' yaptığı gezi sırasında esere başlamıştır. Ressam, sadece Sami kökenli modeller kullanmıştır. Resimde İsa'nın ünlü vaazını verdiği Zeytindağı manzarası dahil, İsa'nın hayatına ve dirilişine dair semboller içermektedir (Robinson, 2020: 163).

Resimde, Luke İncili'nden bir pasaj tasvir edilmiştir ve Meryem ile Yusuf'un İsa'yı tapınakta bulduğu anı göstermektedir. Tapınakta bulunan figürler, bazıları öfkeli veya küçümseyen gibi çeşitli şekillerde tepkilerle resmedilmiştirler. Farklı tepkilere karşılık veren ve figürlerle tartışan İsa'nın bu tasviri, sanatta bu geleneğin bir parçasıdır. Hunt'ın, detaylı İncil sembolizmiyle birlikte etnografik doğruluğu vurgulayarak, dini sanatı yeniden canlandırma fikrine takıntılı olduğu bilinmektedir ("The Finding of the Saviour in the temple by William Holman Hunt, t.y.).

Görsel 93: William Holman Hunt, *Isabella ve Fesleğen Saksısı*, 1867, tuval üzerine yağlıboya, 61 x 39 cm, Delaware Art Museum, ABD. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.180.)

William Holman Hunt'ın dekoratif öğeler açısından oldukça ayrıntılı olan *Isabella ve Fesleğen Saksısı* adlı eseri, 1867 yılında tamamlanmıştır. Delaware Sanat Müzesi'nde sergilenmektedir. Dikey bir kompozisyona yerleştirilen ayakta duran bir kadın figürü, başını fesleğen saksısına yaslamıştır. Fesleğen saksısının altındaki turuncu örtü, detaylıca işlenmiş dekoratif öğeler içermektedir. Kadının belinden düşen şal, mavi renkli ve geometrik desenlidir. Mekânda iç dekorasyonda kullanılan zengin motiflerle bezeli halı, perde, döşeme ve mobilyalar gibi ayrıntılar özenle betimlenmiştir.

Hunt, bu resme 1866'da İtalya'da başlamıştır. İtalya'da çalışılan bu resim, otantik bir sahne yaratmıştır ve oradan bir model kullanma olanağı tanımıştır. Sanatçı, Keats'in *Isabella* şiirinden esinlenmiştir. Şiirde, ölmüş olan sevgilisinin yasını tutan genç bir kadının hikayesi anlatılmaktadır. Lorenzo'nun başı, fesleğen saksısı olarak nitelendirilir ve derin acılar içindeki genç kadın, bitkiyi gözyaşlarıyla sulamaktadır. Sanatçının, aynı yıl kendi eşini kaybetmenin acısını yaşadığını bilinmektedir (Robinson, 2020: 180).

2.6.4.Frederick Sandys (1829-1904)

Norwich Gramer Okulu'nda ve Norwich Devlet Tasarımı Okulu'nda eğitim görmüştür. 1839'dan itibaren Norwich Sanat Birliğinde çizimleri sergilenmiştir. 1846 ve 1847 tarihlerinde Kraliyet Sanat Derneği madalyalarını kazanmıştır. 1853'te bir Norwich sanatçısının kızı Georgina Creed ile evlendiği bilinmektedir. 1855'te ise isminin yazımını Sands'ten Sandys'e dönüştürmüştür. 1857 yılında Ön-Raffaellocularla tanışmıştır. İlk bağımsız resmi, 1860'ta Cornhill Dergisi'nde çıkmıştır. Sanatçı, 1851'den 1886'ya kadar Kraliyet Akademisi'nde ve 1877'de Londra'daki Grosvenor Galerisinde çalışmıştır. Uluslararası Heykeltıraşlar, Ressamlar ve Mezarlar Derneğinin kurucu üyesi olmuştur (Riggs T. 1998). Portre ağırlıklı olarak dekoratif imge ve figür kasamında çalışmaları bulunmaktadır.

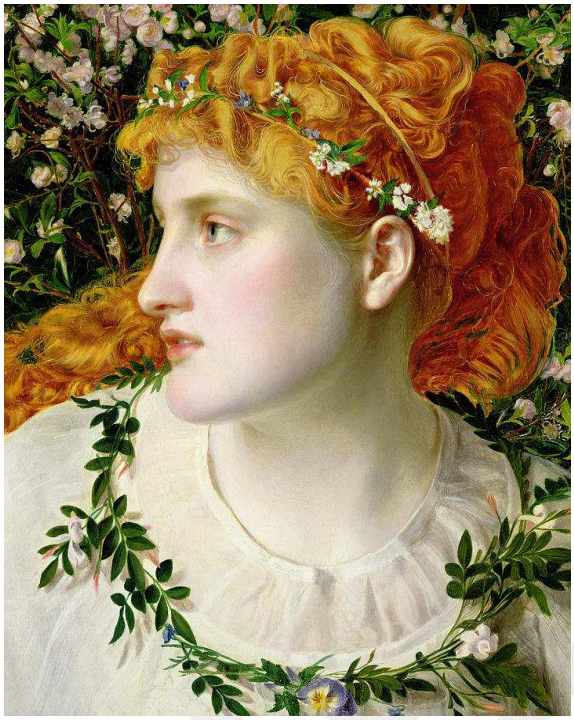

Görsel 94: Frederick Sandys, *Mary Magdalene (Mecdelli Meryem)*, 1858-60, panel üzerine yağlıboya, 34 x 28 cm, Delaware Art Museum, ABD. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.152.)

Fredrick Sandys'in *Mary Magdalene* adlı yapıtı, 1858-60 yıllarında yapılmış, panel üzerine yağlıboyadır. Portrenin ön planda olduğu bu resimde, arka planda yeşil rengin hakim olduğu dekoratif motifler bulunmaktadır. Kırmızı bir pelerin giyen Mary Magdalene'nin, bu pelerinin üzerinde bitkisel işlemeler vardır.

Sanatçı bu eserinde, Mecdelli Meryem'i tasvir etmiştir. Meryem'in elinde İsa'nın ayağına sürdüğü yağla dolu bir kap bulunkatadır. Anıtsal bağlama dair bir gönderme olmaması ve modern arka plan kullanması, onun da Rosetti gibi sadece güzel bir genç kadın betimlemesi peşinde olduğunu göstermektedir. Ayrıca sanatçı, Rosetti'nin komşusu ve yakın bir dostudur (Robinson, 2020: 152).

Kilise geleneğine göre, Mary Magdalene günahkar bir kadındır. Meryem Ana'nın yüceliğinin, saflığının ve gerçek dışılığının aksine, dişi ve azizlerin en erişilebiliridir. Bu sebeple sanatçı Mary Magdalene'ye çok güçlü ve şehvetli bir görünümde tasvir etmiştir.

Görsel 95: Frederick Sandys, *Perdita*, 1866, panel üzerine yağlıboya, 33 x 27.9 cm, Özel Koleksiyon. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.178.)

Frederik Sandys'in *Perdita* adlı eseri, panel üzerine yağlıboyadır. 1866 yılında tamamlanan bu çalışma, tek figürlü dikey bir kompozisyondur. Arka planda bitkisel öğelere yer veren sanatçı, figürün başını ve boynunu da bitkilerle süslemiştir.

Sanatçı resimde, Shakespeare'in *Kış Masalı*'ındaki kadın kahramandan ilham almıştır. Perdita isimli on altı yaşındaki genç kız, prenses olduğundan haberi olmayan saf ve basit bir figürdür. Hikayeye göre, taliplisi Prens Florizel de onun kraliyet kanı taşıdığından habersizdir ve bu sebeple babası evliliklerine karşı çıkmıştır. Çift Sicilya'ya sığınır ve yıllarca prensesin gerçek kimliği açığa çıkmaz (Robinson, 2020: 178).

2.6.5.John William Waterhouse (1849-1917)

John William Waterhouse, Viktorya döneminin İngiliz ressamıdır. Klasik mitolojik konulu yaptığı büyük boyutlu eserlerle tanınmıştır. William Shakespeare, Alfred Lord Tennyson, John Keats gibi sanatçılardan yola çıkarak edebiyat konuları da çalışmıştır. 1870'te Kraliyet Akademisi'nde çalışmaya başlamıştır. Ön-Raffaellocular gibi dramatik ve güzel kadınları tasvir etmiştir. 1890'larda ve 1900'lerde mitolojik ve edebi eseler üretmeye

devam etmiştir. 1885'te ortak üye olarak Kraliyet Akademisi'nde onurlandırılmıştır ("Biography of Waterhouse", t.y.). Sanatçı, edebi konular üzerinden yaptığı eserlerinde, dekoratif imge ve figür detaylarını giysilerin, kumaşların işlemelerinde ve bitkisel süslemelerde kullanmıştır.

Görsel 96: John William Waterhouse, *The Lady of Shalott (Shalott Leydisi)*, 1884, tuval üzerine yağlıboya, 153 x 200 cm, Tate Gallery, Londra, İngiltere. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.243.)

John William Waterhouse'un *Shalott Leydisi* adlı eseri, tuval üzerine yağlıboya olarak, 1884 yılında yapılmıştır. Tate Galerisi'nde sergilenmektedir. Yatay bir kompozisyona manzara ve figür yerleştiren ressam, konu bakımından etkileyici bir şiirden yola çıkmıştır. Beyaz elbiseli, uzun saçlı, zarif bir kadın tasviri olan bu resimde dekoratif imgeler, dokuma halının üzerinde ve kadının kıyafetindeki altın detaylarda bulunmaktadır. Arka plan tamamen manzaradır. Kayığın üzerine üç mum, İsa heykeli ve kayığın başında asılı bir fener yerleştirilmiştir. Halının üzerindeki renkler kırmızı, siyah ve sarıdan oluşmaktadır. Genel olarak melankolik bir ortam hissi yaratılmıştır.

Waterhouse, Tennyson'un şiirinden esinlenmiştir. Şiirde açıklanamayan bir lanet altında acı çeken bir kadın anlatılmaktadır. Camelot'taki Kral Arthur'un kalesinden aşağıya akan bir nehrin ortasında bulunan bir adadaki (Shalott Adası) kulede izole bir şekilde yaşamaktadır. Lanetlendiği için, dış dünyayı sadece aynadaki yansımayla mümkündür. Bir

gün yakışıklı şövalye Lancelot şarkı söylerken, yansıyan görüntüsünü görür ve doğrudan şövalyeye bakma isteğine karşı koyamaz. Ayna bir anda çatlar ve lanet açığa çıkar. Leydi Lancelot'a ulaşmak için kayığa biner ancak, lanet, akan nehrin içinde bir teknede sürüklenmesine neden olur ve Camelot'a ulaşmadan ölür. Resimde model olarak karısını kullandığı düşünülmektedir (Riggs, T. 1998).

Görsel 97: John William Waterhouse, *Kirke Büyülü Kupayı Sunarken*, 1891, tuval üzerine yağlıboya, 146 x 90 cm, Oldham Gallery, İngiltere. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.248.)

Waterhouse'un 1891 yılında tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yaptığı *Kirke Büyülü Kupayı Sunarken* adlı resim, Oldham Galerisi'nde bulunmaktadır. Kirke figürünün ön planda olduğu bu çalışmada, mavi tonlar hakimdir. Kirke, iki yanında sfenks oyması olan bir tahtta oturmaktadır. Şeffaf mavi bir elbise giymiştir. Bu elbisenin etek kısımlarında altın işlemeli detaylar bulunmaktadır. Sağ tarafta, figürün ayaklarının yanında ölü bir siyah domuz tasvir edilmiştir. Bu ölmüş domuz Kirke'nin iksirinin etkisini gösteriyor olabilir. Ön planda çiçek yapraklarının arasında bir kurbağa betimlemesi vardır. Figürün arka planında, çerçevesi oymalı bir ayna bulunmaktadır. Bu aynada Odysseus'un yansıması görülmektedir. Resmin sağ tarafında büyük ihtimalle iksiri hazırladığı obje resmedilmiştir. Resmin sol alt köşesinde, sunağın merdiveninde "J.W. Waterhouse 1891" şeklinde tarih ve imza bulunmaktadır.

Homeros'un eseri olan *Odysseia*'da Helios'un kızı olarak Kirke belirmiştir. Uzak bir adada yaşan Kirke'nin, sarayı vahşi hayvanlarla dolu bir ormanla çevrelenmiştir. Kayıp denizcileri uyutmak ve ormanı işgal eden yaratıkları uysallaştırmak için ustalıkla yaptığı bitkisel iksirleri kullanır. Bu sahnede ise, Odysseus'a yaptığı iksirlerden birini ikram ederken tasvir edilmiştir. Ancak Odysseus, Kirke'nin hilekarlığı hakkında bilgiyi daha önceden edinmiştir (Robinson, 2020: 248). Resimde soluk tonlar tercih eden sanatçı, figürde gençlik ve saflığı desteklemektedir. Ön plandaki sembolist unsurları, kompozisyonu süslemek için kullanmıştır. Kurnaz bir kadın olan Kirke, kupasından bir iksir içmesini sağlayarak rakibini yenmeye çalışan bir hikayeyi anlatmaktadır.

Görsel 98: John William Waterhouse, *Ophelia*, 1894, tuval üzerine yağlıboya, 73.6 x 124.4 cm, Özel Koleksiyon. *(Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*, s.250.)

John William Waterhouse'ın *Ophelia* adlı eseri, 1894 yılında tuval üzerine yağlıboya olarak yapılmıştır. Dikey bir kompozisyona tek bir figür yerleştiren sanatçı, Shakespeare'in *Hamlet* adlı eserinden esinlenmiştir. Doğa görünümünün içinde tasvir edilen *Ophelia* resminde yeşil renk hakimdir. Dekoratif detaylar incelendiğinde ise, beyaz elbisenin

üzerindeki altın işlemeleri motifler görülür. Figürün boynunda, kollarında, belinde ve etek ucunda bu detayları görmek mümkündür. Manzara, yeşil ağırlıklı olmasına karşın, etrafta bulunan küçük papatyalar, Ophelia'nın tacındaki kırmızı beyaz çiçekler ve gölde bulunan nilüfer çiçekleri, resmi süsleyici unsur olarak yer almaktadır.

Ophelia'nın tasvir edildiği bu eserde, kaderi üzerine düşünen bir genç kız resmedilmiştir. Hamlet'e karşılıksız aşk duyan Ophelia karakterinin hisleri, hem aşk hem de nefrete dönüşmüştür. Doğadaki detayları, kırk yılı aşkın bir süre önce Ophelia'yı resmeden Millais kadar başarılı betimlemiştir. Bu çıkarım, Ruskin'in ilkelerinin 19. yüzyılın sonlarında bile hala geçerli olduğunu göstermektedir (Robinson, 2020: 250).

Görsel 99: John William Waterhouse, *The Soul of the Rose (Gülün Ruhu)*, 1908, tuval üzerine yağlıboya, 88.3 x 59.1 cm, Özel koleksiyon. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c4/John_William_Waterhouse_-_The_Soul_of_the_Rose%2C_1903.jpg (02.07.2020)

John William Waterhouse'un, tuval üzerine yağlıboya olarak yaptığı bu çalışma, 1908 yılında tamamlanmıştır. Sanatçının resimlerinin çoğunda, kompozisyonun merkezinde bir kadın figürü vardır. Arka plan her zaman ikinci bir rol oynar, herhangi bir anlam taşımaz, ancak burada esaret duygusu yaratmaktadır. Çiçek açan gülleri koklayan kadın figürü bulunur. Ancak çiçeklerle kaplanmış taş duvar bir tuzaktır, özgülük ve sevginin önünde engeldir. Ressam, zengin yeşiller, koyu sarı ve tuğlanın kırmızılığı ile resme sıcak yaz renklerini koymuştur. Eski tanrıçaların saç stilini esas almıştır. Arka plandaki çiçeklerin yeşil yapraklarının yanında, saçın kızıl görüntüsü bir tezat oluşturmuştur. Saçla birlikte toplanmış inciler betimlenmiştir. Portreye bakıldığında, cildinin rengi, elindeki gülün rengini yansıtıyormuş gibi görünür. Genel renklendirme canlı olduğu için kıyafetle tezat oluşturur. Soğuk bir maviyle tasvir edilmiştir. Kıyafetin desenleri, birbirini tekrar eden dekoratif motiflerden oluşmaktadır. Waterhouse'un diğer çalışmalarının büyük bir kısmından farklı olarak eserinde, ünlü veya eski bir aşk hikayesini anlatmamaktadır. Sanatçı, figürü cinsellik temasıyla ele almadan, duygusallığıyla tasvir etmiştir.

2.7.Sembolizm

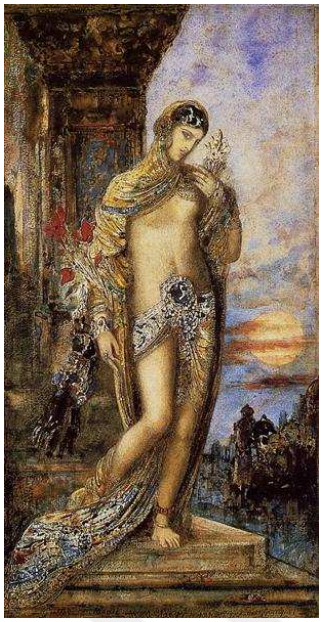
19. yüzyıl itibariyle akım olmasına karşın Rönesans'tan beri sanat eserlerinde çeşitli sembolist eğilimler görülmüştür. Özellikle vanitas ve alegorik resimler örnek gösterilebilir. Romantizm akımının sanatçıları tarafından sembolist eserler üretildiği aşikardır. Edebiyat, en büyük esin kaynaklarından birisi olmuştur. 18. yüzyılda William Blake ile başlayıp, Ön-Raffaelloculardа, Hunt, Millais ve Rosetti'de gibi sanatçılarda da sembolist yaklaşımlar tespit edilmiştir. 19. yüzyılda *Sembolizm*'in temsilcileri arasında yer alan Gustav Moreau, güçlü, acımasız ve güzel kadın figürleriyle ön plana çıkmıştır. Bir diğer temsilci ise Odilon Redon'un figürleri, hayaletleri çağrıştırmaktadır. İlerleyen dönemlerde Gauguin'in eserlerinin de Sembolist ifadeye yaklaşmış eserleri görülmektedir. Gauguin'in sembolist tavrı daha sonra Nabiler grubunu ve Pont-Aven Okulu'nu etkilemiştir. Art Nouveau akımından Gustav Klimt ve Koloman Moser'in de sembolizm akımı içinde değerlendirilebilecek eserleri mevcuttur. Picasso'nun Mavi ve Pembe dönemlerinde sembolist konulara ilgi duyduğu gözlemlenmiştir (Rona, 1997: 1670, 1671). Sembolizm akımının temsilcileri, dekoratif imge ve figür bağlamında Odilon Redon ve Gustav Moreau'un eserleri ele alınmıştır.

2.7.1.Gustave Moreau

Görsel 100: Gustave Moreau, *Galatea*, 1880, 86 x 66 cm, Orsay Müzesi, Özel Koleksiyon. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/ac/Gustave_Moreau_-_Galat%C3%A9e.jpg (25.07.2021)

Gustav Moreau'un *Galatea* isimli eseri, 1880 tarihinde yapılmıştır. Konu bakımından mitolojik bir hikaye seçilmiştir. Bir heykeltıraşın yaptığı kadın heykeline aşık olup tanrılardan onun için hayat dilediği hikayede, Galatea sonunda hayat bulur ve ömürlerinin sonuna kadar birlikte olurlar. Eserde de mükemmel güzellikteki kadın figürü, heykeli anımsatmaktadır. Arka plandaki erkek figür ise bakışlarını kadından ayırmamaktadır. Bitkisel süslemelerin zengince resimde yer aldığı görülmektedir.

Görsel 101: Gustave Moreau, *The Song of The Songs (Şarkıların Şarkısı)*, 1893, suluboya, Özel Koleksiyon. https://uploads8.wikiart.org/images/gustave-moreau/the-song-of-songs-1893.jpg!Large.jpg (25.07.2021)

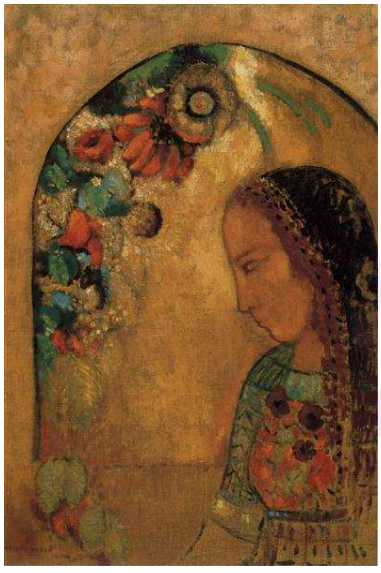
Sanatçının 1893 tarihli *The Song of The Songs* adlı eseri, suluboya tekniğiyle yapılmıştır. Dikey kurgulanan kompozisyonda figür, anıtsal olarak resmin ortasında yer almaktadır. Figürün eteklerinde ve arka planda, dekoratif unsurlara yer verilmiştir.

Görsel 102: Gustave Moreau, *Inspration (İlham)*, 1893, suluboya, Art Institü of Chicago. https://uploads6.wikiart.org/images/gustave-moreau/inspiration.jpg!Large.jpg(25.07.2021)

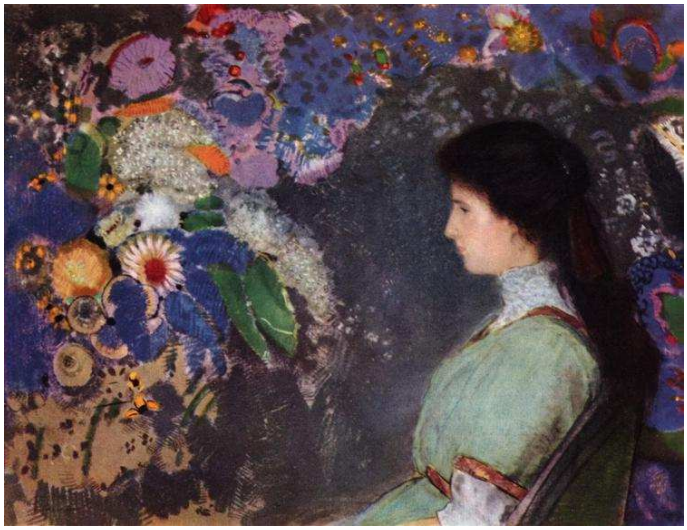
Gustave Moure'un dekoratif imge ve figür açısından değerlendirilebilecek bir diğer eseri *İlham* adını taşır. Eser, 1893 tarihinde, suluboya tekniğiyle yapılmıştır. İki figür betimlemesi bulunan eserde, sağ alt köşeye iki adet kuğu yerleştirilmiştir. Mekândaki bitkiler ve giysilerin üzerindeki zengin işlemeler dekoratif açıdan resme katkı sağlamaktadır.

2.7.2.Odilon Redon

Görsel 103: Odilon Redon, *Lady of The Flowers (Çiçeklerin Hanımı)*, 1895, tuval üzerine yağlıboya. https://uploads3.wikiart.org/images/odilon-redon/lady-of-the-flowers.jpg!Large.jpg(25.07.2021)

Odilon Redon'un *Çiçeklerin Hanım* isimli eseri, 1895 tarihinde tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Kadın figürü, tuvalin sağ tarafına yerleştirilmiştir. Başında koyu renk örtü bulunmaktadır. Kıyafetinde ve arka plandaki kubbe biçimli yere yeşil ve kırmızı renklerden oluşan bitkisel süslemeler yerleştirilmiştir.

Görsel 104: Odilon Redon, *Violet Heyman Portresi*, 1910, kağıt üzerine pastel boya, 72 x 92 cm. https://uploads8.wikiart.org/images/odilon-redon/portrait-of-violette-heymann-1910.jpg!Large.jpg

Sanatçının dekoratif imge ve figür açısından incelenebilecek bir diğer eseri, *Violet Heyman Portresi'*dir. Kağıt üzerine pastel boya tekniğiyle, 1910 tarihinde yapılmıştır. Sandalyesiyle oturan bir kadın figürü betimleyen sanatçı, arka planda çeşitli renklerden oluşan bitkisel süslemelere yer vermiştir.

2.8.Post Empresyonizm

Post Empresyonizm, Empresyonizm akımına tepki olarak ortaya çıkmıştır. Paul Cezanne, Georges Seurat, Vincent Van Gogh ve Paul Gauguin bu akımın öncülerindendir. Resmin natüralist gelenekten kopup özerklik kazandığını ifade etmektedir. Van Gogh ve Gauguin gibi anlatımcı bir yaklaşım benimseyen sanatçılar, duyguların dolaysız anlatımına önem vermişlerdir. Kuzey Ekspresyonizm, Dadaizm, Fovizm ve Soyut Ekpresyonizm gibi akımlar, bu anlatımcı yaklaşımın uzantıları olarak değerlendirilir. Cezanne ve Seurat ise yapısalcı anlatım benimsemişlerdir. Konstrüktivizm, Kübizm, Neo-Plastisizm ve Orphism akımları da bu yapısalcı yaklaşımın uzantısı olarak kabul edilir. Seurat, *Neo-Empresyonizm* veya *Divisionism* adı verilen farklı bir teknikle bütünleşmiştir. Diğer Post Empresyonistler gibi rengi saf halde ve doğrudan tuvale aktarmış ancak sistematik, bilimsel ve akılcı bir yol seçmiştir. Renkleri paletinde karıştırmayıp fırçanın ucuyla tuvale bırakmıştır ve resimlerine uzaktan bakıldığında ise bir bütün olarak görülmesini sağlamıştır (İnankur, 1997: 73-74).

1910 yılında, Vincent Van Gogh, Paul Cezanne, Paul Gauguin, Georges Seurat ve Henri de Toulouse-Lautrec'in açtığı bir sergide, Roger Fry isimli bir sanat eleştirmeni tarafından *İzlenimciler*in nesnel yaklaşımlarına karşı çıkmaları sebebiyle *Post Empresyonistler* ifadesini kullanmıştır. Aynı sergide Edouardo Manet'de bulunmaktadır. Fry, *Manet ve Post Empresyonistler* olarak sergiyi adlandırmıştır. Ancak bu terimi, tüm sanatçılar öldükten sonra bulduğu için resmileşmiş bir grup olmamalarının yanı sıra hiçbir sanatçının gruplandırıldıkların da haberi olmamıştır. Bazı Post Empresyonistler, Empresyonistlerle birlikte anılsa da hiçbiri tasvirlerinde izlenimciler gibi dolaysız ve dümdüz bir anlatım biçimi benimsememişlerdir. Her bir sanatçı, bağımsız çalışsa da gördüklerini değiştirip betimlemeler yapmıştır. Sonunda da soyut çalışan ressamlara kadar ilham kaynağı olmuşlardır (Hodge, 2021b: 14).

2.8.1.Paul Gauguin (1848-1903)

Paul Gauguin, 1848'de Paris'te doğmuştur. Aslen İspanyol kökenlidir. 1872'de bir borsa ofisinde çalışmaya başlamıştır. İş arkadaşlarından biriyle resim hakkında konuşup,

sergileri ve müzeleri gezme fırsatı bulmuştur. Sisley, Manet, Pisarro, Monet, Cezanne gibi Empresyonistlerin eserlerini satın alıp incelemiştir. Kısa bir süre sonra da resim yapmaya başlamıştır. Gauguin, 1876'da Salon Sergisi'ne katılmıştır. 1880 yılından itibaren Empresyonistlerin sergilerine katılmaya başlamıştır ve bu sergilerde eleştirmenlerin dikkatini çekmeyi başarmıştır. 1883 yılında işini kaybeden sanatçı, tamamen resme yönelmiştir. Ancak daha sonra maddi zorluklar yaşayıp bir süre geçici işlerde çalışmıştır. 1886 yılında Empresyonistlerin son sergisine katılmıştır ve bu sergiden sonra kazandığı parayla Pont-Aven'e tatile gitmiştir. Seyahatleri sırasında hastalanan Gauguin, ülkesine erken dönmek zorunda kalmıştır. Sıtma hastalığına yakalanan sanatçı, ülkeye dönmeden önce pek çok eskiz ve resim yapmıştır ve bu eserlerinde empresyonizmden kesin olarak koptuğu görülmektedir. Van Gogh, 1888 tarihinde Arles'a gitmesinden sonra Gauguin'in oraya davet etmiştir ve yaklaşık dokuz hafta boyunca birlikte resim yapmışlardır. Her biri açık havada yirmiye yakın eskiz çalışmıştır. Yaptıkları çalışmalardan sonra birbirlerinin resimlerini karşılaştırıp sanat hakkında tartışmışlardır. Ancak aralarındaki istikrarsız ilişki bir kavgadan sonra tamamen kopmuştur. 1891 tarihine gelindiğinde ise Gauguin, Tahiti'ye gitmiştir ve Bretanya'da başladığı tarzını devam ettirerek yaptığı portrelerden para kazanmaya çalışmıştır. 1893 yılında ise ilk büyük sergisini açmıştır (Crepaldi, 2001a: 8=vd.=).

Gauguin, *cloisonnisme* adı verilen resim tekniğinden ve Ortaçağ sanatı, primitif sanat, vitray sanatı ve Japon bakılarından etkilenmiştir. Emile Bernard ile birlikte *Synthetis* üslubunu geliştirmişlerdir. Sanatçı, daha Tahiti'ye gitmeden üslubu oluşmuştur ve dolayısıyla doğu batı sentezi yorumları görülmektedir. Markiz Adaları'nda yaptığı resimler, parlak renkler ve dekoratif unsurların ağırlıkta olduğu görülmektedir. Yerli motifleri ve tropik bitki örtüsünü resimlerinde sıkça betimlemiştir (İnankur, 1997: 77-78).

Gauguin, dekoratif imge ve figür konusunda incelenebilecek çok sayıda eser üretmiştir. Kendine has tarzı ve canlı, parlak renk kullanımı dikkat çekicidir. Dekoratif imgeler genellikle portre tarzında eserlerinde ve figür çalışmalarında renkli ayrıntılar olarak resme canlılık katar.

Görsel 105: Paul Gauguin, *Sefiller*, 1888, tuval üzerine yağlıboya, 44.5 x 50.3 cm, Van Gogh Müzesi, Amsterdam. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/cb/Paul_Gauguin_112.jpg (13.04.2019)

Gauguin'in 1888 tarihli *Sefiller* isimli eseri, tuval üzerine yağlıboyadır. Portrenin arka planında, sarı bir zemin kullanılması, figürdeki yeşillerle bir tezatlık oluşturmuştur. Bernard'ın portresinin yapıldığı kağıt yeşil ağırlıklı olmakla birlikte kırmızı kontur çizgileri de, resmin iki boyutluluğunu destekler niteliktedir. Arka plana serpiştirilmiş gibi görünen beyaz çiçekler resmin dekoratif unsurları arasına girmektedir. Sanatçının imzası sağ alt köşede "Gauguin 88" olarak yer almaktadır.

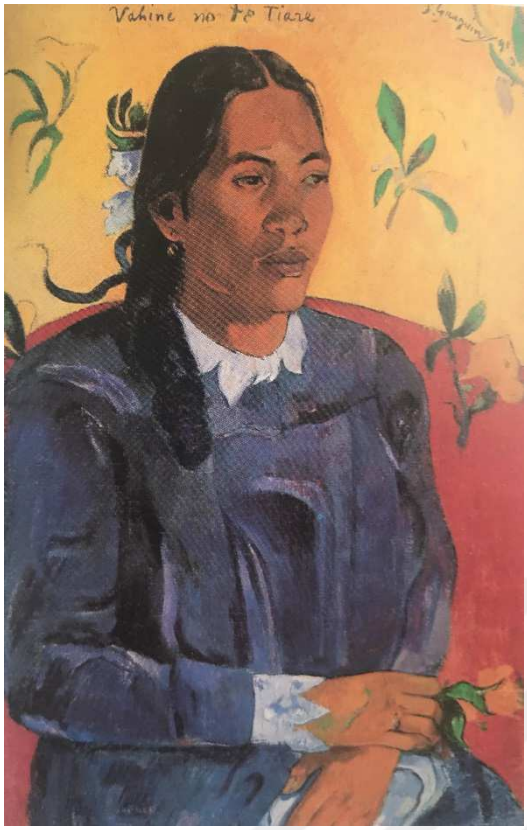
Figürün bir gözünü kısıp izleyiciye doğru bakıyor olması ve tek kaşını kaldırması, düşünceli bir ruh hali içerisinde gibi bir izlenim yaratmaktadır. Portreye ışık sağ taraftan gelmektedir. Ancak arka planda herhangi bir derinlik ya da ışık kaynağı gözlemlenmemektedir.

Resmin, Van Gogh'a armağanı olduğu bilinmektedir. Arka planda bulunan yeşil portre, Bernard'ın eskizidir. Gauguin'in bu ayrıntıyı eklemesinden sonra Bernard da Gauguin'in portresini bir resmine eklemiştir (Crepaldi, 2001a: 51).

Görsel 106: Paul Gauguin, *Louis Le Ray*, 1890, tuval üzerine yağlıboya, 55 x 46 cm, The Barnes Foundation, Merion. https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/2/m-loulou-1890-paul-gauguin.jpg (14.03.2020)

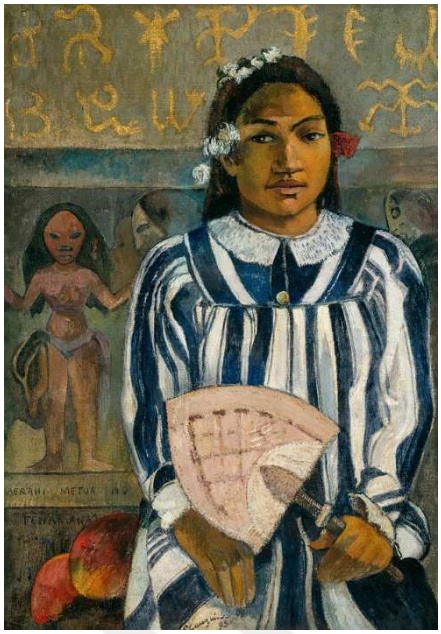
Gauguin'in 1890 yılında, tuval üzerine yağlıboya olarak yaptığı *Louis Le Ray* portresi, bitkisel unsurlar ağırlıktadır. Koltuğun üzerine çıkmış ve orada dizlerini kırıp oturmuş bir şekilde resmedilen küçük bir kız çocuğu, resmin merkezine yerleştirilmiştir. Ellerini birbirine kavuşturmuş ve gözlerini izleyiciden kaçırmıştır. Koyu mavi elbisesindeki tek hareket, beyaz yakalığıdır. Arka planında bulunan dekoratif imgeler ise beyaz ortanca çiçeklerini andırır. Yeşil ve sarı tonları üzerine resmedilen çiçekler, pembe koltuğun deseni olarak başka bir bitkisel form ile devamlılığını sürdürmektedir.

Görsel 107: Paul Gauguin, *Çiçekli Kadın*, 1891, tuval üzerine yağlıboya, 70 x 46 cm, Ny Carlsberg Glyptotek, Kopenhag. (*Art Book Gauguin*, s. 69.)

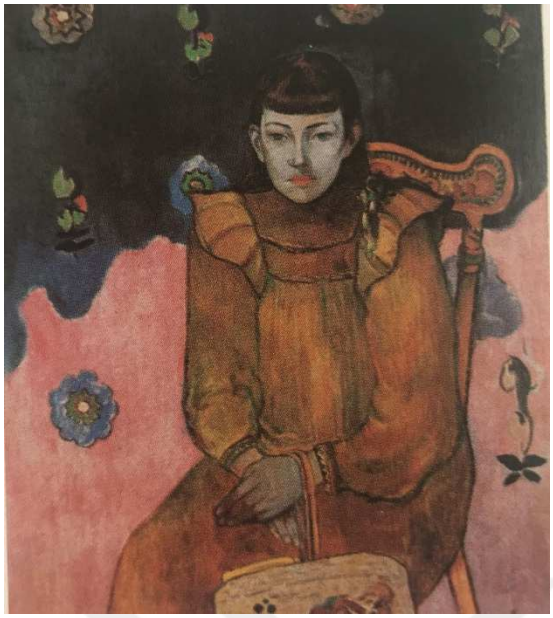
Sanatçının *Çiçekli Kadın* adlı eseri, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle 1891 yılında yapılmıştır. Figürün kıyafet seçimi ve kompozisyon düzeni Avrupa Rönesans'ındaki portre geleneğine bağlanıyor. ¾ oranında portrenin döndüğü bir poz, kapalı bir kompozisyon ve figürün bakışlarının izleyiciden uzak olması, planlanmış gibi görünüyor. Modelin kıyafetinin maviliği, bununla beraber kullanılmış sarı ve kırmızı renklerin hakim oluşu, Meryem Ana resimlerini andırmaktadır. Bununla birlikte ellerini birbirleriyle birleştirmesi, elinde tuttuğu çiçek, modelin uzak bir yere dalıp gitmiş gibi poz vermesi klasik resme bir gönderme gibi görünmektedir.

Gauguin'in ilk Yeni Zellandalı birini resmettiği portrelerden biri olduğu düşnülmektedir. Noa Noa isimli kitabında sanatçı, egzotik kadınlara hayran olduğunu söylemiştir. Aynı zamanda, poz vermeye ikna etmenin zorluğundan bahsetmiştir (Crepaldi, 2001a: 69).

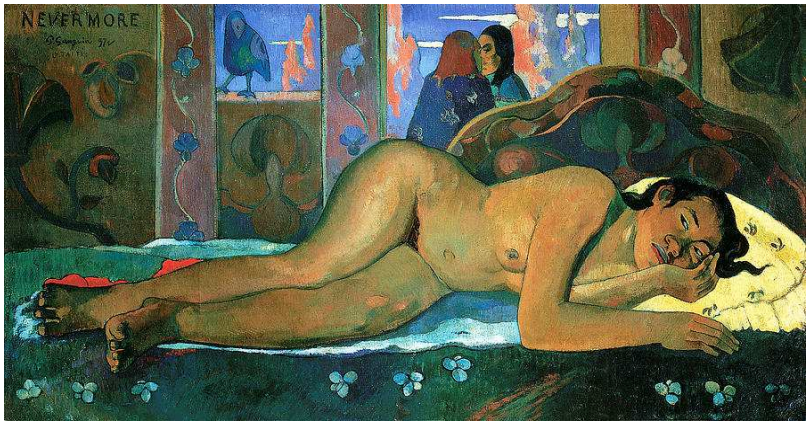
Görsel 108: Paul Gauguin, *Teha'amana'nın Birçok Atası Var*, 1893, tuval üzerine yağlıboya, 76 x 54, Chicago Sanat Enstitüsü. https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/2/the-ancestors-of-tehamana-1893-paul-gauguin.jpg (04.03.2020)

Gauguin'in *Teha'amana'nın Birçok Atası Var* adlı eseri, 1893 yılında, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Dikey mavi-beyaz çizgileri olan bir kıyafetin içindeki bu kız, elinde bir yelpaze tutmaktadır. Saçlarını çiçeklerle süslemiştir. Arka planda yeşil bir fon üzerine altın renkli semboller çizilmiştir. Burada ne anlatıldığı bilinmemektedir. Bu sembollerin altında bir kabile üyesi gibi görünen minyatür bir insan tasviri vardır. Arka planda tropikal meyvelerin bir kısmı görünen bu tablo, Tahiti'de resmedildiğinin bir işareti niteliğindedir. *Teha'amana*, Paul Gauguin'in arkadaşı olan ve bir şekilde Tahiti kültürü ile ilgili duygularının somutlaşmış hali olan Tahitili bir kız olduğu bilinmektedir. Burada, Avrupalı misyonerler tarafından yerli kadınlara dayatılan kıyafeti giydiğini göstermektedir. Sanatçı, Tahiti'nin bulmayı umduğu ilkel bir cennet olmadığını belirtmiştir.

Görsel 109: Paul Gauguin, *Vaite (Jeanne) Goupil'in Portresi,* 1896, tuval üzerine yağlıboya, 75x65, Ordrupgaard Koleksiyonu, Kopenhag. (*Art Book Gauguin*, s. 112.)

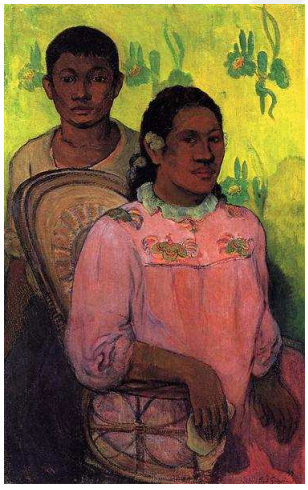
Sanatçının *Vaite (Jeanne) Goupil'in Portresi* adlı yapıtı, 1896 yılında, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Paletin bütün renkleri, birazcık beyazla karıştırılmış gibi duran bu resim, hem renkleri itibariyle hem de figürün yüzündeki sakin ifade nedeniyle dingin bir havaya bürünmüştür. Ancak bu pastel renklere karşılık genç kızın dudaklarındaki kırmızılık dikkat çekicidir. Arkadaki çiçek desenlerinden ve kızın kıyafetindeki fırfır detaylarında başka bir hareketlilik söz konusu değildir.

Görsel 110: Paul Gauguin, *Nevermore (Bir Daha Asla)*, 1897, tuval üzerine yağlıboya, 60 x 116 cm, Courtauld Institute of Art, London. https://images.fineartamerica.com/images-medium-large-5/never-more-o-tahiti-paul-gauguin.jpg (14.03.2020)

Ressamın *Nevermore* isimli yapıtı, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle, 1897 yılında yapılmıştır. Uzanan bir nü, ön plandadır. Arka planda da birtakım figürler ve bir kuzgun bulunmaktadır. Bitkisel bezemelerle eserini dekoratif bi hale getiren sanatçı, sol üst köşeye "Nevermore" yazmıştır.

1891'de Tahiti'ye gitmeden önce Gauguin'in onuruna verilen akşam yemeğinde, Edgar Allan Poe'nun *Kuzgun* isimli şiiri, soğuk bir kış akşamında durmadan 'bir daha asla' diye gaklayan bir kuşun şairi ziyaretini konu aldığı şiirin okunduğu akşamdır. Gauguin, resminin arka planındaki şeytan kuşunun Poe'nin uğursuz yaratımına benzediğini reddetmesine rağmen, sol üstteki yazıt şiire açık bir referanstır. Gauguin, 'Bir daha asla' ile, eski bir çağın vahşi bir lüksü olan basit bir çıplaklık kullanmayı amaçladığını arkadaşı ve satıcı olan Daniel de Monfeid'e yazmıştır. Modeli, 'Vahine' (Tahitilinin eşi) Pahura idi. Karyola başının arkasındaki iki figür masum seyirciler mi, çapkın ziyaretçiler mi veya kötü niyetli ruhlar mı? Onların durumu kasten belirsizdir ("Nevermore 1897", t.y.).

Görsel 111: Paul Gauguin, *Tahitian Woman and Boy (Tahitili Kadın ve Çocuk)*, 1899, tuval üzerine yağlıboya, 94 x 61cm, Norton Simon Museum, Pasadena, CA, USA. https://uploads2.wikiart.org/images/paul-gauguin/tahitian-woman-and-boy-1899.jpg!Large.jpg (18.07.2021)

Gauguin'in *Tahitili Kadın ve Çocuk* isimli yapıtı, 1899 yılında, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Sanatçının arka planda kullandığı sarı ve yeşil tonlarına tezat oluşturarak pembe boyanan kadının elbisesi, detaylı işlemeleriyle dikkat çekmektedir. Kadının arkasındaki erkek çocuğu ise açık renk bir üstle daha çok köylü kesimi ifade eder

niteliktedir. Çok baskın ve canlı renkler kullanılarak yapılan bu resim, neredeyse neon renkler kullanılmış gibi görünmektedir.

2.8.2.Vincent Van Gogh (1853-1890)

Vincent Van Gogh, 1853 tarihinde Hollanda'da doğmuştur. Babası bir Prostestan papazıdır. Belçika sınırında bir kasabada büyüyen Vincent, günlerini doğayı keşfederek, çayırlarda geçirmiştir. Buradaki manzaraları zihnine iyice kazıdığını, ileriki yıllarda yazdığı bir mektupta dile getirmiştir. Manzara resimlerinde de bahsettiği kırları, fundalıkları ve kahverengi toprakları sıklıkla betimlemiştir. Vincent 16 yaşında, 1869'da sanat yapıtı alım satımıyla uğraşan amcası sayesinde, Parisan Maison Goupil'in Lahey şubesinde satış elemanı olarak çalışmaya başlamıştır. 1973 yılında, çalıştığı iş yeri vasıtasıyla Londra'ya gönderilmiştir. O sırada kardeşi Theo'da Brüksel şubesinde çalışmaktaydı. Londra'dayken İngiliz sanatını tanımak için büyük bir fırsat yakalayan Vincent, zamanının bir kısmını müzeleri gezmek için ayırmıştır. Ancak buradaki döneminde, kaldığı pansiyonun sahibinin kızına aşık olup, karşılık alamaması sebebiyle büyük bir hayal kırıklığı yaşamıştır. Bu olaydan sonra Paris şubesine transfer olsa da insan ilişkileri bozulduğu için işine son verilmiştir ve 1877'de Hollanda'ya dönmüştür. Döndükten sonra bir kitapçıda çalışmaya başlayıp, zamanının çoğunu İncil'den bölümler çevirmeye adamıştır. Birkaç ay kitapçıda çalıştıktan sonra dinsel inançları doğrultusunda, rahip olmaya karar vermiştir. 1877 yılında, Amsterdam Üniversitesi, Protestan teolojisi bölümünde ders almaya başlamıştır. Ancak bir süre sonra okuldaki derslerini bırakıp serbest vaiz olarak eğitim görür. 1878 tarihinde, bir madencilik bölgesi olan ve Belçika'nın en fakir yeri sayılan Borinage'ye vaizlik yapmaya gitmiştir. Salgın hastalıklar, fakirlikle mücadele eden madencilere maddi yardımlarda bulunur. İki yıl sonra Vincent, ressam olma hayaliyle Brüksel'e gitmeye karar vermiştir ve burada anatomi ve perspektif dersleri almıştır. Paris'e gidip, kardeşi Theo'nun yanında iki yıl kalmıştır. Bu süre içinde Louvre ve Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nda Fernard Cormon'un atölyesinde çalışmalar yapan sanatçı Toulouse-Lautrec, Bernard, Gauguin, C. Pisarro ve Signac'la tanışmış ve onların etkisiyle açık havada resim yapmaya başlamıştır. Bu dönemde yaptığı resimler Ard-İzlenimci resimlerdir. 1887 tarihinde, Paris'te Gauguin'le tanışmıştır. Ancak dostlukları bir yıl sonra sona ermiştir. 1888 tarihinde, Paris'ten Arles'a giden sanatçı, İzlenimci resimler yapmıştır. Van Gogh bunalım dönemine girip kulağını

kesmiştir ve ardından Saint-Remy-de-Provence'taki bir akıl hastanesine yatırılmıştır ve 1890'da hastaneden çıkmıştır (Torterolo, 2000: 8=vd.=).

Sanatçının eserlerinde, konu bakımında çeşitlilik görülmektedir. Manzara, natürmort, gündelik yaşam sahneleri, büst portreler çalışan Van Gogh, dekoratif unsurları ağırlıklı olarak portrelerde kullanmıştır. Sanat hayatı on yıl sürmesine rağmen sayısız eser üretmiştir. Ritmik fırça vuruşlarıyla kendine has üslup yaratan sanatçı, renk kullanımı bakımından da ikonikleşmiştir. Bu fırça vuruşları zaman zaman düz ve kısa, zaman zamanda dalgalı ve kıvrımlı bir hal almıştır. Oldukça stilize bir tarzı olan ressamın, pek çok sanatçıya ve akıma ilham kaynağı olduğu bilinmektedir. Dekoratif imge ve figür bağlamında sanatçının çeşitli eserleri incelenmiştir. Canlı ve parlak renkleriyle dikkat çeken eserlerinde, belirli kişileri betimlemiştir ve ifadeleri de oldukça etkileyicidir. Arka planda kullandığı renkler, çiçekler, yapraklar, kıvrımlar, bitkisel motifler ve dekoratif figürler, resimlerindeki dekoratif etkiyi arttırmıştır.

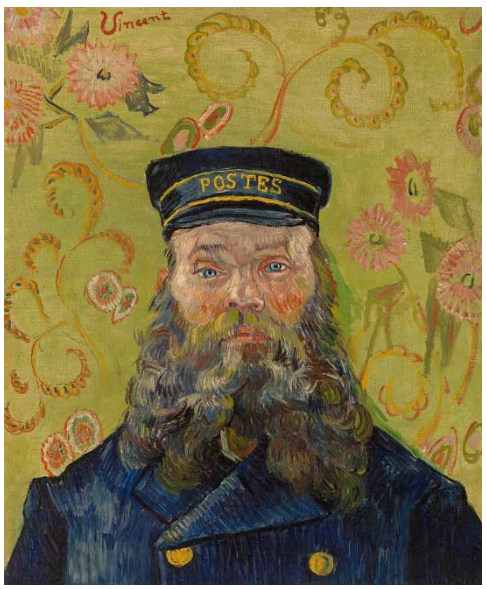

Görsel 112: Vincent Van Gogh, *Roulin Portresi*, 1889, tuval üzerine yağlıboya, 64.4 x 55.2 cm, MoMA. https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/1/portrait-de-joseph-roulin-vincent-van-gogh-.jpg (04.03.2020)

Van Gogh'un *Roulin Portresi* 1889 tarihinde, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Van Gogh portrelerinde yoğun bir şekilde dekoratif arka plan süslemeleri kullanmıştır. Tam karşıdan resmettiği postacının sakallarındaki kıvrımlar neredeyse arka planın devamı gibi görünmektedir. Figür tam karşıdan, düz bir şekilde resmedilmiştir. Bakışları izleyiciye yöneltilmiştir.

Bu dönemde potansiyel modellerin az olması sebebiyle, Van Gogh peyzaj daha fazla çalışmaya başlamıştır. Ancak kendisine hitap eden bir model bulduğunda, onları yaptığı yağlıboyalarla ölümsüzleştirmiştir. Aslında Van Gogh, Joseph Roulin'i oda kiralamak için gittiği Arles'taki Cafe de la Gare'de keşfetti. Roulin'in sevecen davranışı, Cumhuriyetçi görüşleri ve içki alışkanlığı Van Gogh'un ilgisini çekmiştir. Ayrıca Roulin'in bilgeliğini Socrates'le kıyasladığı, bir baba figürü olarak görmüştür. Van Gogh onu defalarca resmetmiştir ama onun her portresinde, sadece başının mı yoksa bütün vücudunun mu yer alacağına karar verememiştir. Roulin'in mesleği oldukça açık; bir filozofun aklına sahip olabilirdi ama onun sarı düğmeli mavi üniforması her zaman gerçek mesleğini göstermiştir. Bu portre Van Gogh'un hastaneden çıkmasına izin verildikten ve iki adam arasındaki dostluk belirtisi gerçekleştikten sonra boyanmıştır. Diğer insanlar Van Gogh'u tehlikeli bir tehdit olarak görmeye başladığında Roulin ona sadık kalmıştır (Cutts, Smith, 2001: 168).

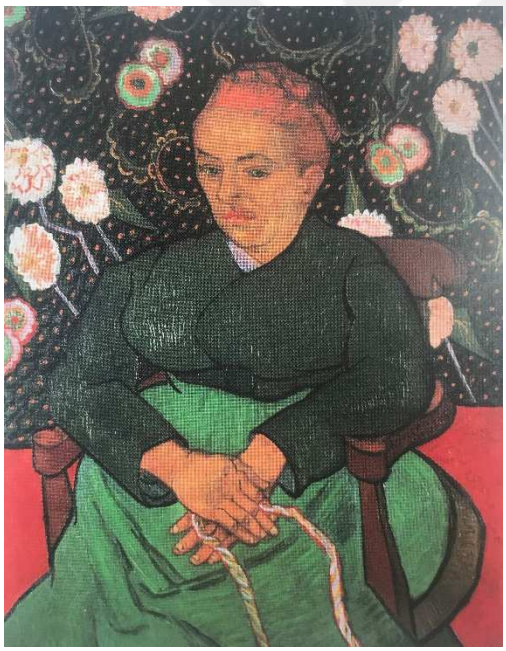

Görsel 113: Vincent Van Gogh, *Postacı*. https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/1/1-the-postman-vincent-van-gogh.jpg (04.03.2020)

Görsel 114: Vincent Van Gogh, *Joseph Roulin Portresi.* .https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/2/portrait-of-joseph-roulin-digital-remastered-edition-vincent-van-gogh.jpg (04.03.2020)

Van Gogh, Roulin'in farklı portrelerini çalışmıştır. Ressam her bir Roulin portresinde, paletinde çeşitlilik göstermiştir. Modelini, yeşilin çok baskın tonları ya da daha zeytin yeşili, pastel bir yeşil ile resmetmiştir. Aynı şey portre ve kıyafeti için de geçerlidir. Figürün üniforması da Prusya mavisinden, ultramarin mavisine kadar çeşitlilik gösterir. Bir portre renkli bir yaklaşımla ve üç boyutlu tasvir edilirken diğeri, tek renk ve tek boyutlu resmedilmiştir. Aslında aynı kompozisyon ve aynı model olmasına rağmen bambaşka resimler yaratılmıştır. Arka plandaki dekoratif öğeler bile farklılıklar içermektedir. Çiçekler ve dekoratif kıvrımlardan oluşan yapraklar her bir resimde farklılık gösterir.

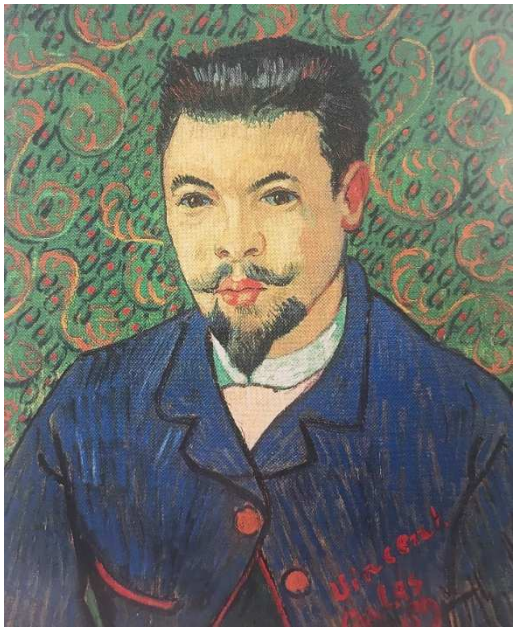

Görsel 115: Vincent Van Gogh, *Augustin Roulin'in Portresi (La Berceuse)*, 1889, tuval üzerine yağlıboya, 93 x 73cm, Kröller Müller Devlet Müzesi, Otterlo. (*Van Gogh*, s.197.)

Portre çalışmalarından biri olan *Augustin Roulin'in Portresi* adlı eser, 1889 tarihinde, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Yeşil ve kırmızının tezatlık oluşturuduğu bu kompozisyonda, sanatçının kendine özgü fırça darbelerini portrede, modelin giysisinde ve arka planda kullandığı bitkisel motiflerde görebiliriz. Modelin dizden aşağısını resmetmediği bu kompozisyonda, figürün saçı ve yüzünde kullandığı renk

neredeyse aynıdır. Ellerinde ise daha açık bir renk kullanmayı tercih eden sanatçı, bu durumda dikkati birbirine kavuşan bu iki ele çekmek istemektedir.

Van Gogh, Joseph Roulin'in karısı ve kendisinin arkadaşı olan Madame Roulin'in beş kez yağlıboyasını yapmıştır. İlk portreye Aralık 1888'de başlamıştır. Gauguin'de onun için poz vermesini istemiştir. Van Gogh tablolarını yaptığı bütün Roulin ailesine büyük bir saygı duymuştur. Onları, Arles'ta kaldığı sürede tanımıştır ve bütün ailenin resimlerini yapmıştır. Özellikle arketip kadını olan Madam Roulin'i ve annesini sevdiği bilinmektedir. Sanki bu görüntüyü pekiştirmek için onu resimde görünmeyen bir beşiğe bağlı kordonu tutarak resmetmiştir. Figürün geniş olması ve büyük göğüsleri, kadınsılık ve annelik niteliklerini daha da vurgulamaktadır. Van Gogh atakları sırasında, bazen Hollanda'da doğduğu odayı gördüğünü düşünmektedir. Bu halüsinasyonlar onu rahatlatmıştır ve kasıtlı olarak, Madam Roulin tasvirindeki etkilerini, en önemli unsur olarak anne figürünü yeniden yaratmaya çalışmıştır. Ona ve kocasına karşı gerçek hassasiyet duygusu, St. Paul'un sığınma evindeyken büyük ölçüde kendisine olan bağlılıklarının sonucudur. Sanatçının kasabadan ayrılması için başkalarının istekte bulunduğu bir zamanda hasta yatağını ziyaret etmiş ve destekleyici kalmışlardır (Cutts, Smith, 2001: 196).

Görsel 116: Vincent Van Gogh, *Dr. Rey Portresi*, 1889, tuval üzerine yağlıboya, 64 x 53 cm, Pushkin Museum, Moskova. (*Van Gogh*,, s 171.)

Sanatçının Dr. Rey'i betimlediği eseri, dekoratif imge ve figür kapsamında incelenebilecek portrelerdendir. 1889 tarinde tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılan, detaylı lekeler halinde resmedilen portreye karşılık, figürün kıyafetinde yarım bırakılmış bir izlenim vardır. Fonda sarı ve yeşiller baskındır. Kullanılan duvar kağıdının dairesel hareketleri, modelin ceketinin yarım bırakılmış ve açılı çizgiler şeklinde boyanmış kısmını tamamlar niteliktedir. Figürün saçlarındaki kızıllığa karşılık, sakalındaki mavilik, ceketinden yansıyan renk detayları olarak görülmektedir.

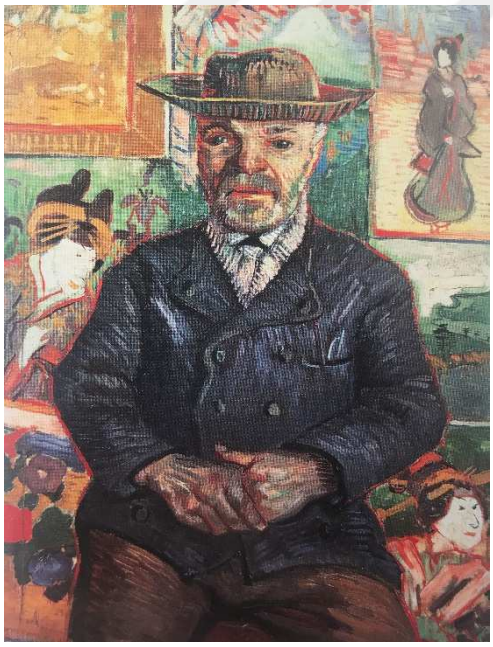
Van Gogh'un arkadaşı Postacı Roulin, 1889 Ocak ayında Dr. Rey'i sanatçının hastaneden ayrılması için yeterince iyileştiğine ikna etmiştir. Doktor sempatik ve liberal (serbest fikirli) bir karakterdir. Theo'ya yazdığı bir mektupta, Vincent'ın kardeşinin dayanması gereken acılarla empati kurduğu anlaşılmaktadır. Bu portre, *La Berceuse* ve daha başka birkaçı gibi dekoratif arka plan kullanımından dolayı alışılmadık bir görünüme sahiptir. Figürün başını çerçeveleyen puantiyeli, kıvrımlı duvar kağıdı, Matisse'in bundan yirmi yıl sonra boyanan geniş, çok yönlü ve desenli tablolarını andırmaktadır. Görüntü aynı zamanda Van Gogh'un sonraki haftalardaki kendi tuvalleriyle karıştırabilir. Resimdeki kıvrımlı formlar daha sonra yaptığı gökyüzü ve ağaçlarında görülen etkiler olarak ortaya çıkacaktır (Cutts, Smith, 2001: 170).

Görsel 117: Vincent Van Gogh, *Top Quality Art Japonaiserie Oiran,* 1887, tuval üzerine yağlıboya, 60.5 x 105.5 cm, Van Gogh Museum, Amsterdam, Netherlands. *(Artbook Van Gogh: Bir Dahinin Hayatı ve Yapıtları*, s.53.)

Sanatçının dekoratif nitelikli eserleri arasında Japonizm etkisi görülen çalışmaları da vardır. 1887 yılında, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle resmedilen bu eserde, ortaya sarı bir zemin üzerine yerleştirilmiş olan kadın figürü, yarı arkasını dönmüş, gitmek üzereymiş gibi tasvir edilmiştir. Arka planda ise sarı zeminden bağımsız bir manzara bulunmaktadır. İki resim kolaj şeklinde birleştirilmiş gibi görünüyor. Klasik Van Gogh paletinden, baskın sarı, mavi, yeşil ve kırmızılardan oluşan bu tablo karmaşık ve detaycı bir yaklaşımla boyanmıştır.

Japon sanatının, Van Gogh üzerinde yoğun bir etkisi olmuştur. İzleyicisini hayrete düşüren çarpıcı bir sanat eseri olan bu resim, güzelliği gizemli ifadesi ile yoğunlaşan bir Japon fahişeyi tasvir etmektedir. Yere doğru akıyormuş gibi görünen kimonosunda ve süslü bakışlarında karmaşık detaylar tasvir edilmiştir. Arka planda bir göl ve bir tekne, suyun içinde resmedilmiş leylekler, nilüferler, kurbağalar, hepsi Japonya'da esintiler yansıtmakaktadır ("Japonaiserie Oiran After Kesaieisen", t.y.).

Görsel 118: Vincent Van Gogh, *Pere Tanguy*, 1887, tuval üzerine yağlıboya, 65 x 51 cm, Özel Koleksiyon. (*Van Gogh*, s.81.)

Van Gogh'un *Pere Tanguy* adlı portre resminde de Japon sanatı hayranlığı kendini gösterir. Sanatçının 1887 tarihinde yaptığı bu eseri, tuval üzerine yağlıboyadır. Ellerini

birbirine kavuşturmuş bir erkek figürü, doğrudan izleyiciye bakmaktadır. Van Gogh, Japon sanatına büyük ilgi duyduğu için eline geçen bütün Japon baskılarını biriktirdiği bilinmektedir. Tanguy'un resminin arka planını da Japon desenleriyle kapladır. Bu desenler resme dekoratif imge açısından katkı sağlamaktadır. *Pere Tanguy* isimli eserin bir versiyonu daha bulunmaktadır.

Görsel 119: Vincent Van Gogh, *Pere Tanguy*, 1887, tuval üzerine yağlıboya, 65 x 51 cm, Musee Rodin, Paris. (*Van Gogh*, s.83.)

2.9.Fovizm

Henri Matisse'in öncüsü olduğu, *Les Fauves (Yabanıl Hayvanlar)* olarak bilinen sanatçılar, çizgileri çarpık bir şekilde kullanıp, doğal olmayan renklerle boyamıştırlar. Andre Derain, Maurice de Vlaminck, Albert Marquet ve Georges Rouault gibi sanatçılar da bu akımın temsilcileri olmuştur. Fovistler, Post Empresyonist sanatçılardan esinlemişlerdir. Cezanne, Van Gogh, Gauguin ve Seurat'ın renk incelemeleri ve yapının betimlenmesi gibi farklı yaklaşımlardan etkilenmiştirler. Boya tüpünden aldıkları boyayı doğrudan tuvale uygulayan Fovistler, parlak renkler, sert, etkileyici fırça darbeleri ve yalın formlarla ışığı ve mekânı betimlemeye çalışmışlardır. Fovistlerin belli bir manifestosu olmamıştır. Daha çok aynı görüşlere sahip olan arkadaş grubu niteliğinde sanatlarını icra etmiştirler. *Les Favues*

kavramı ilk kez, sanat eleştirmeni olan Louis Vauxcelles tarafından, 1905'te Paris Güz Salon'u sergisinde kullanılmıştır. Peyzaj ve figürleri üslupsal olarak yalınlaştırıp, parlak ve düz renkler kullanılması konusu eleştirmiş ve hiç beğenmediğini açıkça dile getirmiştir (Hodge, 2021b: 19).

Akımın öncüleri arasında Henri Matisse, Andre Derain, Maurice de Vlaminck sayılabilir. Bu sanatçılar arasından özellikle Henri Matisse'in eserleri, dekoratif imge ve figür açısından zengin örnekler ve ayrıntılar sunmaktadır.

2.9.1.Henri Matisse (1869-1954)

Henri Emile Benoit Matisse, 1869 tarihinde Cateau-Cambresis'de doğmuştur. Sanatla tanışması Quentin de la Tour okulunda sanat dersleri almasıyla başlamıştır. Sağlık sebepleri nedeniyle ara verdiği resim sanatına, ressamlardan kopyalar yaparak tekrar devam etmeye karar verip, Paris'e Adolphe-William Bouguereau'nın yanına Academia Jullian okuluna Saint-Quentin'li bir ressamın referansıyla girmiştir. Academia Jullian'dan aldığı eğitimi yeterli görmeyen ressam, Ecole des Beaux-Arts Decoratifs'te bir akşam sınıfına kaydolup, sanat öğretmeni olma amacıyla tasarı geometri dersleri almaya başlar. Matisse, Gustave Moreau'dan resim gelişiminde temel bir rol oynayacak kadar dersler almıştır. Louvre'da saatlerini geçirerek özellikle 16. ve 17. yüzyıl Felemenk ressamların yapıtlarını kopya etmiştir. Matisse, Londra'da geçirdiği bir tatil sırasında Joseph Turner'in çalışmalarını görüp çok etkilenmiştir. Bu süreç içerisinde Matisse'in çalışmaları, iç mekân ve peyzajları netleşmiş ve daha bir parlaklık kazanmıştır. Renk paleti zenginleşmiş ve Empresyonizm'e daha çok yaklaşmıştır. Akademi sanatçıları, 18. yüzyıldan itibaren her yıl Louvre'daki Büyük Salon'da sergiler düzenlemeye başlamıştır. Zamanla Salon, çağdaş sanatın en büyük pazarı haline gelmiştir. Matisse, Saint-Tropez'de 1904 yazını Akdeniz ışığında çalışarak geçirmiştir. Sanatçı burada renklerin ayrıştırılmasını inceleyen Divizyonist teorileri derinlemesine inceleme fırsatı bulur. Sanatçı bu teknikten etkilenmiştir. Van Gogh ve Gauguin'nin de üzerinde çok büyük etkisi olmuştur Divizyonizmin ve Fovizm'in doğuşu için temel açıklamaları yaratmıştır (Crepaldi, 2001b: 10=vd.=).

Henri Matisse, Moskova ve Fas gezilerinin ardından gittiği yerlerden etkilendiği kültürleri tuvaline aktarmıştır. Fas'a yaptığı geziden sonra dekoratif değerlerin resimlerinde

daha da arttığı görülmektedir. Çalışmalarında, renk yaklaşımı ve çizimin dekoratif bir unsur olarak kullanımı daha sonraki sanatçılara ve akımlara ilham kaynağı olmuştur.

Sanatçının resim yaparken tek amacı, resmin kendi içindeki ahengini yakalamaktır. Nesnelerden bağımsız, kendi hislerine göre boyadığı tuvallerinde, canlı renkler kullanmıştır. Fovizm'in kurucusu olan sanatçı, modern sanatın öncülerinden biri sayılmaktadır (Krausse, 2005: 85).

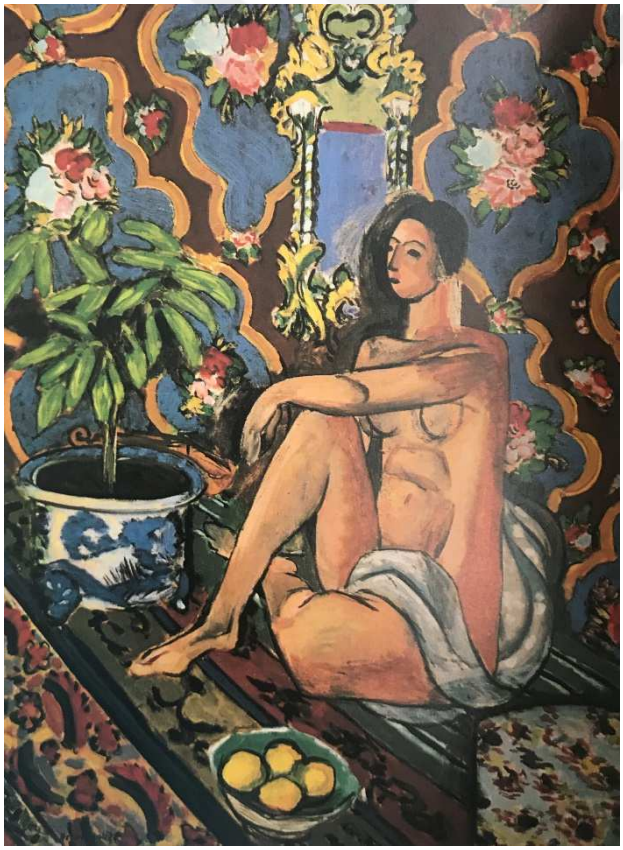

Görsel 120: Henri Matisse, *Kırmızı Uyum (The Red Room)*, 1908, tuval üzerine yağlıboya, 180 x 220 cm, Hermitage Museum, St.Petersburg, Rusya. (*Matisse*, s.27.)

Matisse'in dekoratif imge ve figür kapsamında incelenecek ilk eseri, *Kırmızı Uyum (Kırmızı Oda)* adıyla tanınan resmidir. Sanatçının 1908 yılında yaptığı eseri, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle çalışılmıştır. İç mekân resmi niteliğindeki eserde, ön planda kırmızı renkli dekoratif çiçek desenli örtülü masa ve sandalyeler ile adeta masa ile bütünleşen dekoratif nitelikteki fon dikkat çekicidir. Kırmızı ağırlıklı resimde, siyah ve beyaz renkli kıyafeti olan sağ tarafta masa kenarındadır. Gündelik yaşamdan bir kesit de sunan resimde, meyveler, içecekler ve dekoratif bir vazo içinde çiçekler olan bir masa hazırlamış olduğu görülür. Masa örtüsünde ve arka planda duvarda kullanılmış olan siyah ve gri motifler resme

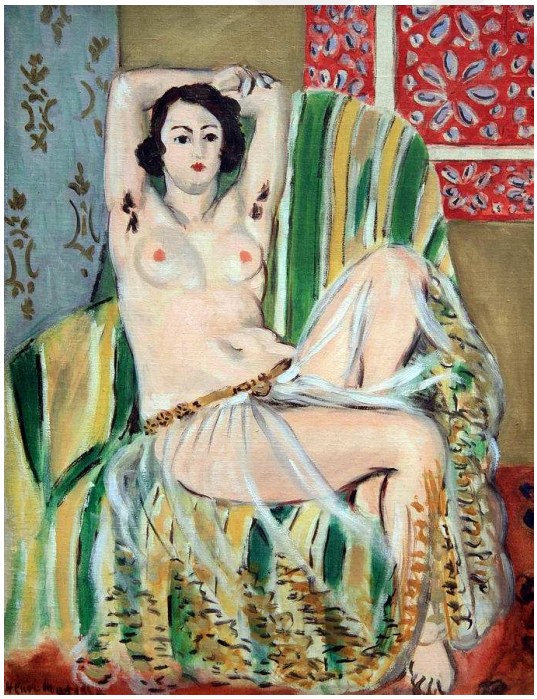
arabesk bir durum yüklerken aynı zamanda kasvet verir. Sağda meyve kasesini tutan kadın siyah beyaz ve teninin rengiyle, resmin diğer elemanlarıyla uyum içerisindedir. Sol tarafta açık pencereden görünen peyzaj ise gerçekçilikten uzak tamamen dekoratiftir. Kullandığı motiflerde Japon sanatından etkiler gözlemlenir. Düz, parlak ve doğal olmayan renk alanları kullanımı onun stilinin bir yansımasıdır.

Sanatçı resmi ilk yaptığında yeşil renk kullanmıştır. İsmini de *Yeşil Uyum* olarak sergilemiştir. Aynı resim üzerinde farklı renkler deneyen Matisse, daha sonra mavi renge boyayıp *Mavi Uyum* olarak Scukin'e sattığı bilinmektedir. Eseri teslim etmeden önce parlak bir kırmızıyla tekrardan boyamıştır. Parlak renk kullanımının yanı sıra daha sonraki eserlerinin temeli olacak dekoratif unsurların öne çıktığı ilk çalışması olduğu söylenebilmektedir (Crepaldi, 2001b: 60).

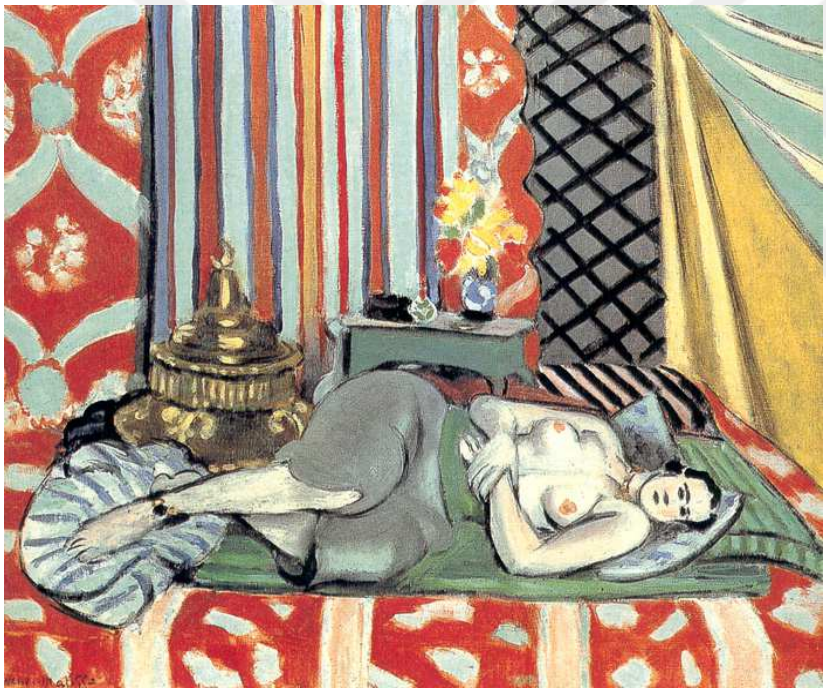
Görsel 121: Henri Matisse, *Dekoratif Figür (Decorative Figure),* 1925, tuval üzerine yağlıbaya, 131 x 98 cm, Musee National d'Art Moderne, Paris. (*Matisse*, s.50.)

Dekoratif Figür, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle, 1925 yılında yapılmıştır. Tablo, insan figürü, plastik boyut ve dekorasyon arasındaki ilişkinin çözümlenmesi bakımından sanatçının önemli çalışmalarından biridir. Matisse, insan figürünü düz zemine şematik unsurlarla çizerek basitleştirmiştir. Figürün duruşu bir piramit biçiminde çizilmiş ve yüzü zengin çiçekli bir dekorasyonla çevrili özenli bir çerçeveyle çevrelenmiştir. Matisse oymabaskılarında tamamlanmış ve kusursuz bir görünüm elde etme kaygısı içindeyken yağlıboyalarında detayları çarpıtıp belirsizleştirerek renk unsurunu öne çıkardığı gözlemlenmektedir. Sanatçı, stüdyosunda dokumaları ve rengarenk kilimleri asmak için ahşap bir platform kurup daha sonra resimlerinin arka planlarını oluşturmak amacıyla buradan yararlanmıştır. Resimde her bir detay, dekoratif öğeler barındırmaktadır. Arka plandaki duvar, zemindeki halı, figürün oturduğu çizgili minder, saksının üzerindeki desenler, zengin detaylara sahiptir. Bu detaylar, renksel lekeler şeklinde olmakla birlikte mekânsız bir ortam yaratır.

Görsel 122: Henri Matisse, *Odalisque with Raised Arms*, 1923, tuval üzerine yağlıboya, 68 x 64 cm, National Gallery Of Art, Washington. https://images.fineartamerica.com/images-medium-large-5/2-matisses-odalesque-seated-with-arms-raised-in-green-striped-chair-cora-wandel.jpg (15.03.2020)

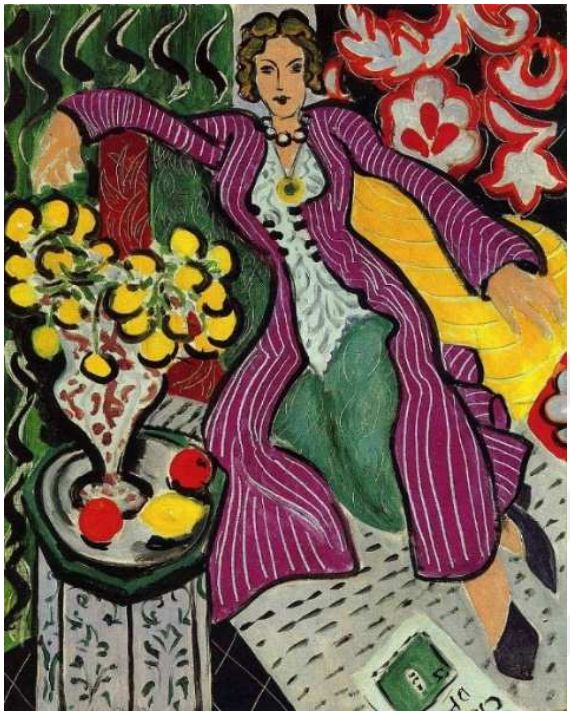
Matisse'in 1923 tarihinde, tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yaptığı *Kollarını Kaldırmış Odalık* adlı eseri, tek figürlü dikey bir kompozisyondur. Resmin çok az mekânsal derinliği vardır ve izleyiciyi ön plandaki kadınla yüzleşmeye zorlamaktadır. Mimari ve dekoratif unsurların karmaşık yapısı, izleyiciyi oturan kadına daha fazla odaklar. Vücudundaki ışık-gölge ve duruşun eğriliği, arka plandaki desenlerin düzlüğüne vurguda bulunur. Duvara asılı kırmızı dekoratif unsur ise bir goblen veya bir resimdir. Oturduğu çizgili koltuk izleyicinin gözüne hareketlilik unsuru olmaktadır. Sanatçı, nü kadınları tasvir ettiği bir seri oluşturmuştur. Odalık resimleri, Fas gezilerinden sonra üretilmiştir. Sarı ve yeşil şeritlerden oluşan bir koltukta rahat bir pozisyonda poz veren kadın figürü, şeffaf bir pantolon giymektedir ve altın bir kemeri vardır. Model olarak ise Henriette Darricarere tasvir ettiği söylenmektedir.

Görsel 123: Henri Matisse, *Odalisque in Grey Culottes* , 1927, tuval üzerine yağlıboya, 54 x 65 cm, Musee de l'Orangerie, Paris, Fransa. http://www.henri-matisse.net/paintings/fh.jpg (15.03.2020)

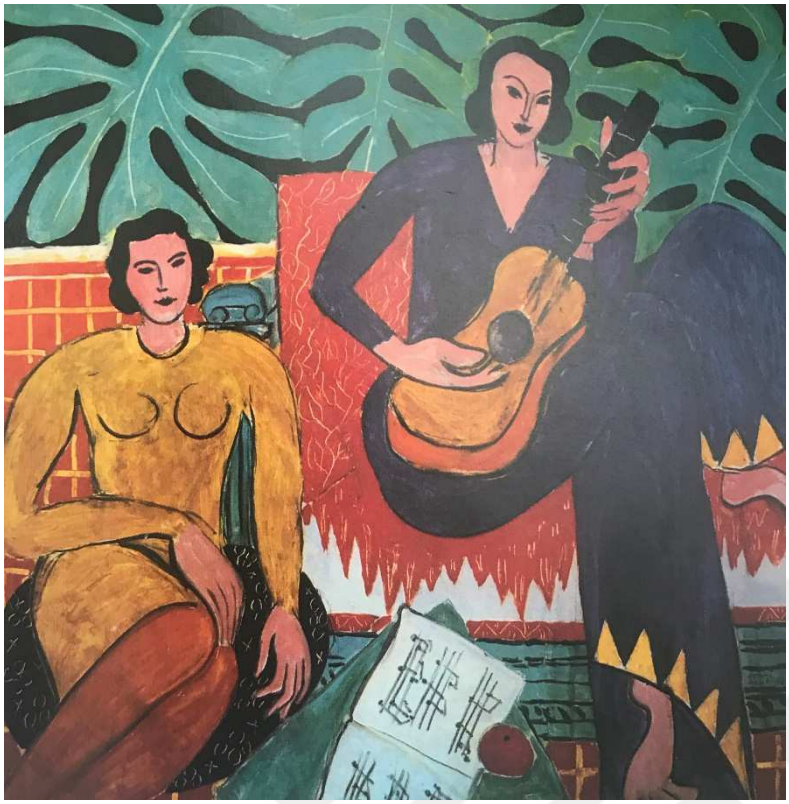
Sanatçının 1927 tarihli Odalığı konu aldığı resminde, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yatay bir kompozisyona yerleştirdiği kadın figürü ön plandadır. Matisse'in bu tablosunda, geometri ve güçlü renkler önemli bir rol oynamaktadır. Mat renklerle boyanmış olan odalık, ten renginde, yeşil ve gri tonlar kullanılarak dekorlar harmanlanmış gibi

görünmektedir. Matisse'in katlanabilir bir çerçeve gibi görünen odanın içinde uzanan büyük motifler ve kırmızının hakim olduğu bir palet, tüm alan duygusunu yok etmektedir. Sadece mekânda kullanılan aksesuarlar biraz derinlik hissi vermektedir.

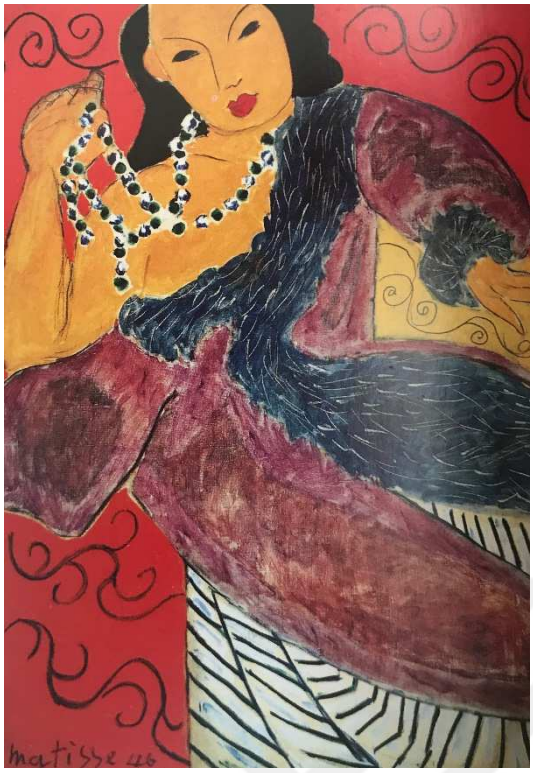
Görsel 124: Henri Matisse, *Mor Paltolu Kadın* (*Woman in a Purple Coat)*, 1937, tuval üzerine yağlıboya, 81 x 65.2 cm, The Museum Of The Fine Arts, Houston. https://images.fineartamerica.com/images-medium-large-5/femme-au-manteau-violet-tom-roderick.jpg (04.03.2020)

Sanatçının *Mor Paltolu Kadın* isimli eseri, 1937 yılında, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Bakışları izleyicide olan kadın figürü, uzanmış bir şekilde resmedilmiştir. Önündeki vazoda, sarı çiçekler bulunmaktadır. Bu resim, yakın doğu kültürünü anımsatmaktadır. Arka planda yer alan bitkisel süslemeler dekoratif unsur açısından önemlidir.

Görsel 125: Henri Matisse*, Müzik (The Music)*, 1939, tuval üzerine yağlıboya, 115 x 115 cm, Albright-Knox Art Gallery, Buffalo, New York. (*Matisse*, s.75.)

Sanatçının 1839 yılında, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yaptığı *Müzik* adlı resminde, iki kadın figürü ön plandadır. Baskın kırmızı, yeşil ve mavi kullanımı resmin dikkat çekici bir hal almasında önemli bir rol oynamaktadır. Arka planda kullanılan bitki motifleri, kareler ve üçgenler dekoratif bir etki yaratmaktadır.

Görsel 126: Henri Matisse, *Asia,* 1946, tuval üzerine yağlıboya, 116 x 61 cm, Kimbell Sanat Müzesi, Fort Worth, Texas. (*Artbook Matisse: Saf Rengin Ustası*, s.116.)

Sanatçının dekoratif imge ve figür kapsamında incelenebilecek *Asia* isimli eseri, 1946 yılında, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Kırmızı zemin üzerine siyah motifler kullanılan alanalar arabesk motiflere dönüşmektedir. Kıyafetinin beyaz kısımlarındaki çizgiler ise modern birer dokunuş gibidirler.

Resimde Oryantal bir hava sezilmektedir. Ressam, hattatlığı kutsarcasına dekoratif motiflerle bezenmiştir. Biçimler kimliklerini kaybederek önce işaretlere, daha sonra da hareket kazanan çizgilerin serbest oyununa dönüşüp salt süsleme olarak karşımıza çıkmıştır (Crepaldi, 2001b: 117).

Görsel 127: Henri Matisse, *Çizgili Pantalonlu Büyük Odalık*, 1925,taşbaskı. (*Artbook Matisse: Saf Rengin Ustası*, s.102.)

Görsel 128: Henri Matisse, *Torse a l'aiguiere*, 1927, taşbaskı. (*Artbook Matisse: Saf Rengin Ustası*, s.103.)

Sanatçının taşbaskı tekniğiyle yaptığı eserleri, odalık konulu eserleri de vardır. Ön planda yarı nü figürler bulunmaktadır ve kompozisyonlar dikey kurgulanmıştır. Bitkisel koltukta ve arka planda bulunan bitkisel motifler, dekoratif unsurlar olarak resimde yer almaktadır.

2.10.Kübizm

Kübizm akımı, Picasso ve Braque önderliğinde 1908'de Paris'te ortaya çıkmıştır. Bu iki sanatçı, düz tuval üzerinde nesneleri ve figürleri farklı açılardan tek seferde betimleyerek üsluplarını oluşturmaya başlamıştırlar. Cezanne'ın bir sergisine gittikten sonra, sabit bir bakış açısıyla nesnelerde oluşan illüzyonları oluşturan sanatsal geleneği terk eden Picasso ve Braque beraber çalışmaya başlamıştır. Kübizm ismi, 1908'de bir eleştirmen tarafından, alaycı bir dille ortaya çıkmıştır. Akımın 1907-1912 arasından süren, analitik kübizmden oluşan, daha sonra ise 1914'e kadar devam eden ve parlak renklere, alışılmışın

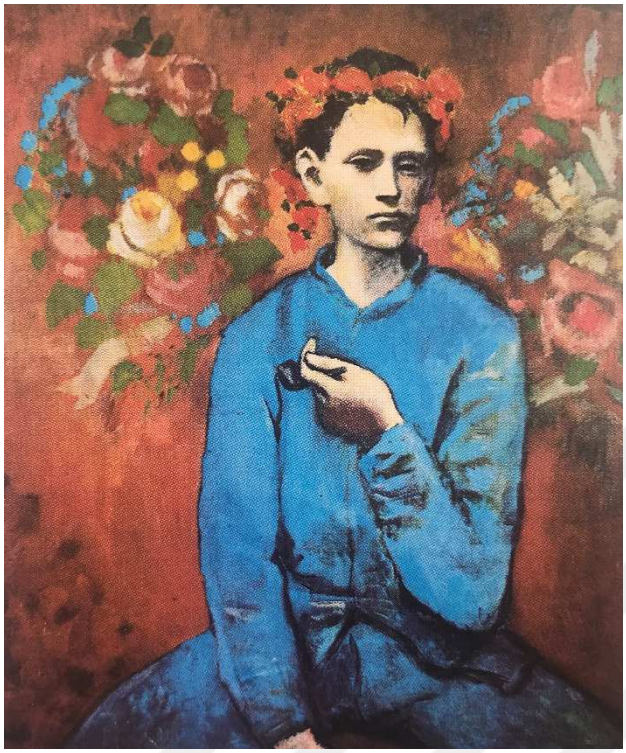
dışındaki malzemelerin düzenlendiği kolaj unsurlara yer veren, sentetik kübizm olan iki ana evreden oluşmaktadır. Kübistlerin eserleri, geometrik şekillere dayanmaktadır. Daha çok açı ve düzlem oluşturur (Hodge, 2021b, 22). Pablo Picasso ve George Braque, akımın kurucuları arasındadır. Dekoratif imge ve figür kapsamında Pablo Picasso'nun eserleri incelenmiştir.

2.10.1.Pablo Picasso (1881-1973)

Pablo Picasso, 1881 yılında doğmuştur. *Yirminci Yüzyılın Dahisi* olarak adlandırılan ressam, aynı zamanda özgün baskı, seramik sanatçısı ve heykeltıraştır. Pablo Picasso'nun sanatçılığı genetiktir. Ailesinde sanata yatkınlık görülmektedir. Babasının, Picasso'nun doğduğu kasaba olan Malaga'da bir müzenin müdürü olduğu bilinmektedir. Sanatçı 13 yaşına geldiğinde, resim yapmaya başlamıştır. Barcelona'da La Lonja isimli sanat okuluna girmiştir. Dersleri geçebilmesi için bir ay içinde bir ödev hazırlanması beklenen Picasso, bu ödevi bir günde hazırlamıştır. Doğru düzgün sanat eğitimi görmemiş olan ve henüz 14 yaşında olan sanatçı, böylece tanınmış bir sanat okulunda eğitim görmeye hak kazanmıştır (Walter, 1997: 7-8).

Picasso, o dönemde sanatın merkezi sayılan Paris'e gitmeye karar vermiştir. Sanatını çok belirgin bir şekilde etkileyen Paris döneminde aralıksız resim yaptığı ve pek çok sanatçıyla tanıştığı bilinmektedir. Daha sonra Barcelona'ya dönüp avangart entelektüellerle bir araya gelmiştir. Sanatçı, Paris'e Casagemas adında, ressam olan yakın bir arkadaşıyla gitmiştir. Ancak Casagemas, Paris'te yaşadığı karşılıksız bir aşk yüzünden intihar edince, Picasso da bu bunalımlı ruh halini resimlerine yansıtmaktan çekinmemiştir. Casagemas'ın ölümünden sonra üç yıl boyunca resimlerini mavi ve tonlarında boyayan Picasso'nun bu dönemi, *Mavi Dönem* olarak adlandırılmıştır. Mavi Dönem'inde, dostu Casagemas'ı resimlerinde bolca betimlemiştir. Bunalımlı ruh halinden aşık olunca sıyrılmıştır ve sanatçının yeni bir dönemi başlamıştır. Pembe ağırlıklı sıcak tonlarla tuvallerini boyayan sanatçının bu dönemi, *Pembe Dönem* olarak adlandırılmıştır. Bu dönemde, Harlequin ve soytarıları resmetmiştir. Sanatçı, 1906'dan sonra Georges Braque ile çalışmaya başlamıştır. İki ressam, oluşturdukları birbirine yakın sanatsal dille, tamamen yeni bir anlatım biçimi keşfetmişlerdir. Kübizm, doğayı göründüğü gibi resmetmeyi, yani geleneksel sanatı tamamen reddeden bir sanat akımıdır. Picasso'nun *Avingnon'lu Kadınlar* isimli eserinde devrimci bir tavırla gelenekten kopuşunu net bir şekilde ispatlamıştır.

1920'lerin başındaki resimlerinde Kübizm'le Gerçeküstücü öğeler taşıyan Gerçekçi ve Yeni-Klasik anlatımı birlikte kullanmıştır (Buchholz, 13=vd.=).

Görsel 129: Pablo Picasso, *Pipolu Erkek Çocuk*, 1905, tuval üzerine yağlıboya, 100 x 81.3 cm, Özel Koleksiyon. (*Artbook Picasso: Sanata Adanan Bir Yaşam*, s. 43.)

Pablo Picasso'nun figür ve dekoratif imge kapsamında değerlendirilecek olan eserlerinden biri, *Pipolu Erkek Çocuk* adlı yapıtıdır. 1905 tarihli eseri, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Dikey bir tuvale figürü merkeze yerleştiren sanatçı, kırmızı ve mavi renkler tercih etmiştir. Figürün üzerindeki giysiler detaysız tasvir edilmiştir. Başına çiçekten bir taç konumlandırılmıştır. Arka plan süslemelerindeyse bitkisel motifler betimlenmiştir. Figürün göz bebekleri net bir şekilde yapılmamıştır ancak izleyiciye bakıyor gibi bir havası vardır. Bir elinde bir pipo tutan figürün diğer eli kadrajın dışına taşmıştır. Picasso'nun bu eseri, daha iyimser bir dönemi olan Pembe Dönemine aittir. Figürün arkasındaki güller de bu dönemi destekler niteliktedir. Mavi renkli kıyafet giymiş genç bir Parisli çocuğun yalın görüntüsünü tasvir etmiştir.

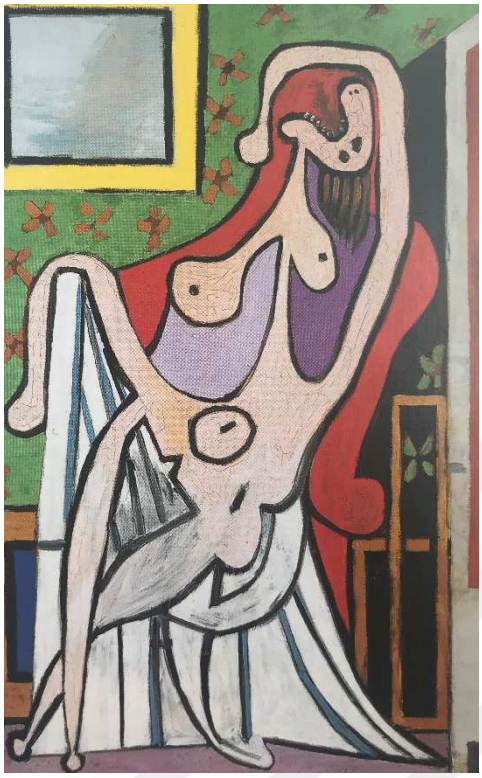

Görsel 130: Pablo Picasso*, Olga'nın Bir Koltuktaki Portresi*, 1918, tuval üzerine yağlıboya, 130 x 88.8 cm, Musee National Picasso, Paris. *(Picasso*, s. 47.)

Sanatçının *Olga'nın Bir Koltuktaki Portresi* resmi, dekoratif imge ve figür çalışmalarına güzel bir örnektir. 1918 tarihli Olga portresi, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle resmedilmiştir. Sanatçının, dikey kurguladığı bu eser, tek figürlü bir kompozisyondur. Donuk bir ifadeyle bakışlarını izleyiciye çeviren figür, dalgın bir görünümdedir. Bir elini oturduğu yarım bırakılmış sandalyeye dayamış, diğer eliyle de desenli, yarı ahşap bir yelpaze tutmaktadır. Giysileri ve saçları, beyaz teniyle tezat oluşturacak şekilde koyu renktedirler. Siyah elbisenin eteklerinde çiçek detayları bulunmaktadır. Figür ve sandalye dışındaki alanlar boyanmamıştır. Sandalyenin desenlerinde çiçek, meyve ve yaprak motifleri detaylıca tasvir edilmiştir.

Ballets Russes şirketinde dansçı olan Olga Khokhlova, 1917'de tanıştıktan sonra Picasso'nun baş modeli olmuştur. Aynı zamanda o dönemde gelecekteki eşi olan Olga'nın bu yağlıboya için pek çok çizimini de yapmıştır. Olga'yı aynı elbise ve pozla gösteren bir fotoğraftan da çalıştığı bilinmektedir. Bu resim, Ingres'in Neoklasik resimlerini anımsatmaktadır. Picasso, ince detayları olan ve titizlikle yaptığı figürü, belirsiz bir arka

planla bırakmıştır. Sanatçı bu eserini 1921 yılında sergilediği için tamamen bitmiş olduğu düşünülmektedir (“Portrait of Olga in an Armchair”, t.y.).

Görsel 131: Pablo Picasso, *Kırmızı Koltukta Büyük Çıplak*, 1929, tuval üzerine yağlıboya, Musee National Picasso, Paris. *(Picasso*, s. 57.)

Sanatçının *Kırmızı Koltukta Büyük Çıplak* adlı eseri, dekoratif imge ve figür kapsamında ressamın soyutlamaya yönelik çalışmaları arasındadır. Picasso’nun tuval üzerine yağlıboya olan bu eseri, 1929 tarihinde yapılmıştır. Soyutlamalara başladığı dönemdeki işlerinden olan eser, Musee National Picasso’da sergilenmektedir. Figür, bir iç mekâna yerleştirilmiştir. Mekâna dair, pencere ve tuval şaseleri görülmektedir. Duvardaki çiçekli duvar kağıdı ve figürün sandalyesini üzerindeki çizgili örtü dekoratif unsurlar arasında yer almıştır.

Görsel 132: Pablo Picasso, *Sarı Saçlı Kadın*, 1931, tuval üzerine yağlıboya, 100 x 81 cm, Soloman R. Guggenheim Museum, New York City. https://images.weserv.nl/?url=https://www.guggenheim.org/wp-content/uploads/1931/01/78.2514.59_ph_web-1.jpg&w=870 (14.11.2020)

Picasso'nun *Sarı Saçlı Kadın* adlı eseri, 1931 yılında yağlıboya tekniğiyle resmedilmiştir. Bu eserde, uyuyan bir kadın figürü yer almaktadır. Figürün teni lila tonlarında boyanmıştır. Beyaz bir üst ve siyah bir pantolondan oluşan sade bir kıyafetle çizilen figür, başını koltuğa yaslamış gibi görünmektedir. Yeşil koltuğun siyah kırmızı ve beyazdan oluşan çizgileri mevcuttur.

Görsel 133: Pablo Picasso, *Aynanın Önündeki Kız*, 1932, tuval üzerine yağlıboya, 162.3 x 130.2 cm, Museum Of Modern Art, New York City. (*Picasso*, s. 58.)

Sanatçının *Aynanın Önündeki Kız* isimli eseri 1932 yılında, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Dikey olarak kurgulanmış bir kompozisyondur. Bir kadın figürü aynaya bakarken tasvir edilmiştir. Figürün aynadaki yansıması da görülmektedir. Arka planda çapraz şekilde konumlandırılmış karelerden oluşan bir motif bulunmaktadır. Kadının kıyafetindeki çizgiler de dekoratif unsur olarak yer almıştır.

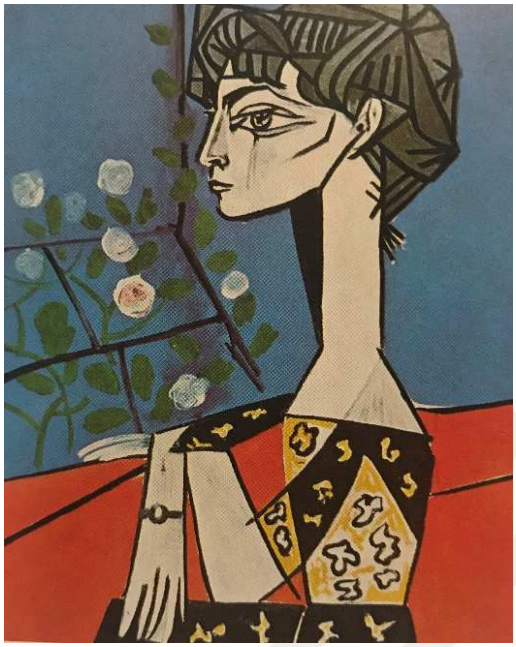
Aynanın Önündeki Kız, kibir imgesini çağrıştırmaktadır. Picasso bu imgeyi daha önceki resimlerinde kullanmıştır. Model olarak ise Marie Therese Walter adındaki bir genç kızı kullanmıştır. Daha önce de defalarca resmettiği bilinmektedir. Kübizm döneminde yapılan bu eserde arka plan, resmin odak noktası kadar yoğun olmasını sağlamak için resmin karmaşasına dahil etmiştir. Resmin kahramanı olan kadın, kendi yansımasını çevreleyen aynayı kucaklamak için uzanırken tasvir edilmiştir.

Görsel 134: Pablo Picasso, *Rüya*, 1932, tuval üzerine yağlıboya, 130 x 97 cm, Steven A. Cohen Özel Koleksiyonu. https://www.pablopicasso.org/images/paintings/the-dream.jpg (14.11.2020)

Sanatçının 1932 tarihli *Rüya* isimli eseri de dekoratif imge ve figür çalışmaları içinde değerlendirilebilir. Kırmızı bir koltukta uyuyakalmış sarı saçlı bir kadın betimidir. Kırmızı siyah baklava motifli ve yeşil siyah dikey şeritli bir arka plan mevcuttur. Bu tarihte 50 yaşında olan Picasso'nun, 24 yaşındaki portresi Marie Therese Walter'ın bir portresidir.

Eski Fovizm'i andıran aşırı basitleştirilmiş hatları ve kontrast renkleriyle ön plana çıkmaktadır.

Görsel 135: Pablo Picasso, *Çiçekli Jacqueline*, 1954, tuval üzerine yağlıboya, 116 x 88 cm, Musee Picasso, Paris. (*Pablo Picasso Yüzyılın Dahisi*, s. 82.)

Picasso'nun *Çiçekli Jacqueline* adlı resmi de dekoratif imge ve figür açısından yetkin örneklerdendir. Sanatçının 1954 yılında yaptığı bu eser, tuval üzerine yağlıboyadır. Portre çalışmalarından biri olan eser, tek figürlü dikey bir kompozisyondan oluşmaktadır. Sola yönelmiş olarak profilden resmedilen figürün boynu uzatılmıştır. Siyah ve sarı renklerden oluşan kıyafetinde belirsiz desenler bulunmaktadır. Arka plan mavi renklidir ve güllerle süslenmiştir. Figür, kırmızı bir koltukta oturmuş ve poz vermiştir. Koyu renk saçları ifadesine bir sertlik katmış gibidir.

2.11.Art Nouveau

19. yüzyılın ortalarında oluşmaya başlayan Art Nouveau, mimari ve süslemenin yanı sıra ressamlar tarafından da benimsenmiştir. Modern hayatın arayışları ve sanayileşmenin gücünü, gelişen teknolojiyle birlikte, insanın içine düştüğü durumun şaşkınlığını yanı sıra bu akım, aynı zamanda geleneksel sanata karşı çıkarak yeni ifade

biçimleri bulmaya çalışmıştır. Süslemeyi ön plana çıkartarak, sanayiye bağlı bir tarzı da benimseme eğiliminde olmuştur (Beksaç, 1994: 112).

Çağ dönümü olarak adlandırılan, 1890 yılında başladığı bilinen ve tüm disiplinleri etkileyen Art Nouveau akımı, çiçek motifleri, organik biçimler ve akıcı yuvarlak çizgilerin egemen olduğu uluslararası nitelikte dekoratif bir üsluptur. Ülkelere göre farklılık gösterdiği görülmekle birlikte, temelde karşı çıkmayı ve değiştirmeyi amaçlayan, bir tasarım devrimi niteliğinde bir üslup olduğu görülmektedir. Art Nouveau'nun esin kaynaklarını, Kells bezemeleri, Rokoko üslubu, Arts and Crafts hareketi, Ön-Raffaellocular'ın resimleri ve özellikle Avrupa ve Uzakdoğu arasındaki ticaretin canlanmasıyla yeni bir sanat anlayışı olarak beliren Japon dekoratif tasarımları ve ağaç baskıları oluşturur. Tasarımda tarihselciliğe karşı çıkarak yeniliği savunan Art-Nouveau, biçim ve çizgileri doğadan kopya etmeksizin çoğunlukla yeniden yarattığı için gelecekteki Soyut Sanat'a zemin hazırlamış ve modernizmin ilk evresini başlatmıştır (Rona, 1997: 141).

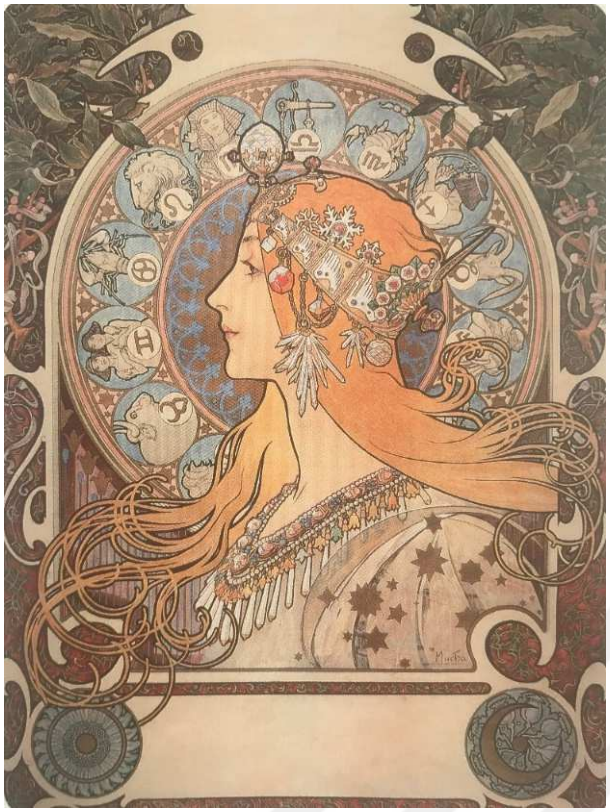
Kıvrımlı çizgiler, doğal formlar, dinamik ve asimetrik kompozisyonların akımın başlıca özellikleri arasında yer aldığı görülmektedir. Seri üretimi zanaatkarlıkla birleştirme ve sanayileşme ile ilgili kaygıları aşma girişimi olan Art Nouveu; Arts and Crafts, Gotik sanat, Rokoko, Japonizm, Estetizm ve Sembolizm stillerinden etkilenmiştirler. Özellikle Alphonse Mucha, güzel saçlı kadın figürlerin olduğu ve çiçeklerin stilize edildiği eserler üretmiştir (Hodge, 2021b, 16).

Simgeci imajlarında çizginin vurgulandığı, tamamen güzelliğe dayalı, karanlık dünyalara kapalı, kompozisyonlar süs ve dekor halinde düzenlenmiş, tarihselci üsluptan kopmak amacıyla yapay bir form olan süs ile kendilerini ifade etmeyi tercih etmişlerdir. Akımın sanatçıları, özellikle Gustav Klimt gibi bazı sanatçılar da motiflerini dekoratif süslemelere boğup yabancılaştırırlar. Çizgi vurgulandığı için, Art Nouveau'da sanatçıların en sevdikleri dal grafik olmuştur. Akımın Almanca'daki "Jugendstil" adı, 1896'da Münih'te çıkmaya başlayan ve bu üslubun eserlerini ilk kez yayımlayan *Jugend* (Gençlik) dergisinin isminden gelmektedir. Dergilere tasarlanan afişler de grafik sanatın açısından önemli bir yer tutar (Krausee, 2005: 83).

Resim sanatı devrim aşamasına girer, soylu insanların resmedilmesindense sıradan insanlar, mitolojik karakterlerdense hayat kadınları yer alır. Teknik anlamdaysa derinlikli bir arka plan yerine tek boyutluluk kullanılmaya başlar. Klasik sanatın yerini avangard sanat alır. İlhamını doğadan alan bu akım, bitkisel motifler, kadın figürleri, dalgalanan kumaşlar bu akımda sıkça rastladığımız unsurlardır. Gerçeklik kaygısının yerini fantezi ve hayal gücü alır. Akademik sanata tepki olarak doğduğu söylenebilir. Art Nouveau akımında özellikle Alphonse Mucha, Jan Toorop, Gustav Klimt ve Koloman Moser'in eserleri, dekoratif imge ve figür çalışmaları kapsamında zengin örnekler sunar.

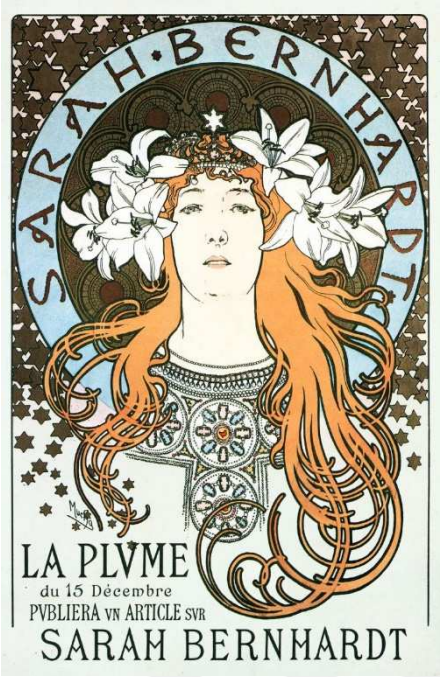
2.11.1.Alphonse Maria Mucha (1860 – 1939)

Mucha'nın aktör ya da müzisyen olmak istediği bilinmektedir. Tiyatro camiyasından insanlarla tanışmak için, on yedi yaşında Viyana'daki *Theater am Ring*'in dekorlarını yapmıştır. Münih Sanatlar Akademisi'nde eğitim aldığı bilinmektedir. Mezun olduktan sonra tarih ressamlığı yapmıştır. Julian Akademisi'ne girdikten sonra *Figaro illustre* ve diğer başka gazetelere resimler vermeye başlamıştır. Oyunca Sarah Bernhardt'ın başrol olarak yer aldığı tiyatro oyunlarından afişler yapmaya başlamıştır ve sanatçı için bir dönüm noktası olmuştur. Aynı zamanda ziynet eşyası, vitray, giysi taslakları ve dekoratif pano gibi işlerle de uğraşmıştır. Mucha, ressam olarak ün kazanmak istese de başaramamıştır ancak döneminin en çok aranan afiş tasarımcısı olmuştur. 1904 yılında Amerika Birleşik Devletleri'ne gitmiştir, başlangıçta güçlüklerle karşılaşmasına karşın daha sonra dekorasyon işleri almıştır. 1911'den itibaren, ülkesine dönmüştür (Gassou, 1999: 113, 114).

Görsel 136: Alphonse Mucha, *Zodiac*, 1896, renkli litografi, 65.7 x 48.2 cm, Mucha Museum, Prag. *(Mucha,* s. 35.)

Alphonse Mucha'nın dekoratif imge ve figür örneği sunan *Zodiac* isimli, 1896 tarihli çalışması, renkli litografi tekniğiyle yapılmıştır. Kompozisyon incelendiğinde, sanatçının, geleneksel motiflerinden biri olan figürün arkasındaki hale benzeri bir disk bulunur. Bu diskte on iki burcun işaretinin sembolleri yer almaktadır. Mucha, dekoratif anlatımını güçlendirmek için kadını bir çerçeve aldıktan sonra, çerçevenin için bitkisel motiflerle, S ve C kıvrımlarıyla süslemiştir. Figüre, ayrıntılı bir şekilde eklediği mücevherler ise kadının görkemli güzelliğini desteklemektedir. Tasarımın alt kısmında, birbirine sarılmış kadın ve erkek figürü bulunmaktadır. Kadın figürün yan tarafında hilal şeklinde bir ay, erkek figürün yan tarafında ise, güneş sembolü daireler içinde resmedilmişlerdir. Dekoratif panel olarak, herhangi bir metin olmadan basılmış olan *Zodiac*'ın dokuz versiyonu olduğu bilinmektedir.

Görsel 137: Aphonse Mucha, *Journe Sarah (La Plume)***,** 1896, renkli litografi ,69 x 50,8 cm, Posters Please Inc., New York. https://www.trovestar.com/images/Collections/28/gallery/ts_92919_3.jpg (10.09.2019)

La Plume için tasarlanan *Sarah Bernhardt* afişi, 1896 yılında, renkli litografi tekniğiyle yapılmıştır. Bukleli saçlarına zambak çiçeklerinden bir taç takmış olan Sarah, kıyafetinin işlemesiyle uyum içindedir. Büstün arkasındaki yuvarlak kemere "Sarah Bernhardt" yazılmıştır. Arka planda ise, altın rengi, dökülürmüş gibi görünen yıldızlar yerleştirilmiştir.

Sarah Bernhardt, Mucha'yla uzun bir süre iş birliği içinde çalışmıştır. Bernhardt'ın tiyatro oyunlarının bütün görsel yapısını denetleyip, dekor, kostüm ve aksesuar tasarımlarını yapmıştır. Mucha'yla her zaman uyum içinde çalışmışlardır (Muntz, 2013: 180).

Görsel 138: Aphonse Mucha, *La Dame aux Camelias (Kamelyalı Kadın)*, 1896, renkli litografi, 205 x 72 cm, Richard Driehaus, Chicago. *(Mucha,* s. 11.)

Sanatçının *Kamelyalı Kadın* adlı 1896 tarihli, renkli litografi tekniğiyle yapılmış olan afişi, ayakta duran tek bir kadın kompozisyonu olarak tasarlanmıştır. Dökümlü, beyaz bir elbisenin içerisindeki bu figür, gövdesi cepheden, yüzü ise profilden tasvir edilmiştir. Gümüş renkli yıldızlar, arka planı tamamen kaplamıştır. Sanatçının imzasını "Mucha" olarak, sol alt köşede, turuncu bir zeminin üzerinde görebiliyoruz. Afişin üst kısmında, "La Dame aux Camelias" yazısı, hemen altında "Sarah Bernhardt" yazısı bulunmaktadır. Alt kısımda ise, "Theatre De La Renaissance" yazmaktadır.

Sarah Bernhardt, Alexander Dumas'ın yarattığı *La Dame aux Camelias*'ı, repertuarında kilit nokta olduğunu düşünmüştür. Bernhardt, sevgilisi verem yüzünden ölen ve evlenme vaadinden kurtulan, fahişe Camille rolünü oynamıştır. Mucha, masalın anlattıklarını, büyük bir etkiyle yakalamıştır. Kederli kahraman, bir korkuluğa dayanmış, yorgun bir şekilde eğilmiştir ve gümüş yıldızlar arka planı süslemektedir. Saçında beyaz bir kamelya çiçeği vardır. Ölümü simgeleyen bir şekilde, başka bir kamelya çiçeği, posterin

altındaki bir el tarafından tutulmuştur. Bu pürüzsüz gövdeli bitki, tasarımın üstündeki kalpleri delen, oyunun ana temasını- aşkın nihai fedakarlığını çağrıştıran dikenli güllerle tezat oluşturur. Bu poster Bernhardt'ın favorilerinden biri olmuştur ve bu tasarımı 1905-06 ve 1910-11'deki Amerika turları için kullanmıştır ("Poster for La Dame aux Camelias", t.y.).

Görsel 139: Alphonse Mucha, *Byzantine Heads: Brunette (Bizans Başları: Esmer)*, 1897, renkli litografi, Mucha Museum, Prag.https://i.etsystatic.com/11729821/r/il/fb6619/1099462749/il_1588xN.1099462749_nd47.jpg (05.05.2020)

Görsel 140: Alphonse Mucha, *Byzantine Heads: Blonde (Bizans Başları: Sarışın)*, 1897, renkli litografi, Mucha Museum, Prag.https://i.etsystatic.com/11729821/r/il/1af406/1052891076/il_1588xN.1052891076_r6vy.jpg (05.05.2020)

Mucha'nın *Bizans Başları* isimli renkli litografileri vardır. İlk çalışma, 1897 tarihinde, renkli litografi olarak üretilmiştir. Profilden resmedilen kadın figürü, dairesel bir

çerçevenin içine yerleştirilmiştir. Sanatçının imzası "Mucha" şeklinde, sol alt köşede yer almaktadır. Saçları mücevherlerle abartılı bir şekilde süslenmiştir. Dairenin içindeki arka planda da kenarlara serpiştirilmiş birkaç değerli taş görülmektedir. Çerçevenin çizgisi, geometrik tasarlanmıştır. Bunun dışında, bitkisel motifler soyut bir şekilde çerçevenin içini süslemektedir. Figürün saçı ise, çerçeveden taşmış bir şekilde resmedilmiştir. Çerçeve ise, tek renk, S ve C kıvrımları ile süslenmiştir.

Bu taç parçasını oluşturan sallantılı süsler, Mucha'nın sonraki mücevher tasarımlarını müjdeler niteliktedir. Benzer bir tasarım, önceki yıllarda yapılan Mucha'nın *Zodiac* panelinde görülebilmektedir. Bu son derece ayrıntılı tasarımlar sonucunda, Parisli kuyumcu Georges Fouquet, 1900 Exposition Universelle koleksiyonu için, Mucha'nın yardımını almaya karar vermiştir ("Bzantine Heads: Brunette", t.y.).

İkinci çalışma, 1897 tarihinde renkli litografi olarak çalışılmıştır. İmzası "Mucha"olarak sağ alt köşede yer almaktadır. Açık renkli saçları olan kadın, profilden resmedilmiştir. Saçlarında yine aynı şekilde abartılı mücevherler bulunmaktadır. Aynı zamanda süslenmiş bir disk tasarlanmıştır. Arka plan ise, ilk resme göre daha geometrik bir tasarıma sahiptir. Çerçevenin dış çizgileri, yine geometrik olup, figürün saçı çerçeveden taşmıştır. Çerçevenin tasarımı, ilk çalışma ile aynıdır.

Görsel 141: Alphonse Mucha*, Reverie (Hayal)*, 1898, renkli litografi, 72.7 x 55.2 cm, Özel Koleksiyon.

https://render.fineartamerica.com/images/rendered/default/poster/8/10/break/images-medium-5/daydream-reverie-art-nouveau-lady-alphonse-mucha.jpg (05.05.2020)

Hayal isimli eseri, dekoratif imge ve figür çalışmaları kapsamında incelenebilecek oldukça zengin ayrıntılar içeren dekoratif yönü ağır basan bir çalışmadır. 1898 yılında yapılan çalışmada, Mucha renkli litografi tekniğini kullanmıştır. Elinde bir kitapla oturmuş bir kadını, resmin merkezine almıştır. Saçlarına çeşitli çiçekler yerleştirmiş, elbisesine motifler eklemiştir. Arka planında bitkisel motifler kullanan sanatçı, tasarımda beyaz bir alan bırakmıştır. Bu alanı daha sonra, afiş isimleri ekleyerek kullanmıştır.

Zodiac isimli litografisinde olduğu gibi, bu litografi de aslından 1898 yılında Champenois'a takvim tasarımı olarak kullanılmak üzere yapıldığı bilinmektedir. Mucha'nın tasarımı, hülyalı bakışlara sahip bir genç kızın, dekoratif tasarımlardan oluşan veya çizim örnekleri bulunan bir kitaba göz gezdirişini ele almaktadır. Arkasındaki disk, özenle çiçeklerle süslenmiş ve sapları da dantel benzeri bir desen oluşturmuştur.

Görsel 142: Aphonse Mucha, *The Art Series (Sanat Serisi)*, 1898, kağıt üzerine renkli litografi, 60 x 152 cm (her biri 60 x 38 cm), Mucha Museum, Prag. https://i.pinimg.com/originals/28/44/63/284463cde5a4ecc36e49fdf0e1f8c347.jpg (01.05.2020)

Mucha'nın *Sanat Serisi*, dekoratif imge ve figür kapsamında ele alınabilecek çalışmalarından biridir. 1898'de litografi olarak üretilen bu seri, kağıt üzerine renkli litografi tekniğiyle yapılmıştır. Her bir figürün kıyafeti, rüzgarda uçuşur gibi resmedilmiştir. Arka

planlarında, süslenmiş bir şekilde, dekoratif hilal konulmuştur. Dört panelde de gökyüzünün çeşitli durumları bulunmaktadır.

Mucha, *Sanat Serisi*'nde geleneksel semboller haline dönüşmüş olan, müzik aletleri, boya fırçaları ve tüy kalemleri kullanmayı tercih etmemiştir. Bunun yerine her bir sanata, doğadan bir günün bir zamanını gösteren, dairesel bir zemin üzerine yerleştirdiği motiflerle, doğal güzelliğin yaratıcı ilhamını vurgulamıştır. *Dans* için, sabah esintisiyle uçuşan yapraklar, *Resim* için, gün ışığında çevrelenmiş kırmızı bir çiçek, *Şiir* için, akşam karanlığında, gökyüzünde parlayan yıldız, *Müzik* için ise ayın doğuşu ve kuşların şarkısı kullanılmıştır.

Görsel 143: Alphonse Mucha, *Painting (Resim),* 1898, kağıt üzerine renkli litografi, 60 x 38 cm, Mucha Museum, Prag. *(Mucha,* s. 71.)

Mucha'nın *Resim* adlı eserinde*,* oturur durumda oldukça zarif bir kadın figürü ön planda olup, elinde kırmızı bir çiçek tutmaktadır Çiçek; doğayı, sanatçı için bir ilham ve hayranlık kaynağı olarak sembolize etmektedir. Uzun dalgalı saçları ve dökümlü uzun kıyafetiyle oldukça zarif görünmektedir. Bu panelde, pembe elbiseli bir kadın tasviri bulunmaktadır. Geometrik desenli halesinin arkasında gelincik çiçekleri resmedilmiştir. Sanatçı, bulutlu bir gökyüzünü, halenin içerindeki kısma, arka plan olarak seçmiştir. Sanatçının imzası "Mucha" olarak sağ alt köşede görülmektedir.

Görsel 144: Alphonse Mucha, *Poetry (Şiir),* 1898, kağıt üzerine renkli litografi, 60 x 38 cm, Mucha Museum, Prag. *(Mucha,* s.75.)

Mucha'nın *Şiir* isimli çalışmada, mehtaplı bir manzaraya bakan kadın figürü tasvir edilmiştir. Bir defne dalı, kehanet ve şiir niteliği ile daire zeminle birlikte çerçevelenmektedir. Arka planda parlayan bir yıldız olmasından dolayı, bu resmin geceyi tasvir ettiği düşünülebilir. Beyaz elbiseli, bu kadın, gece manzarasını izlerken tasvir edilmiştir. Arka plandaki hale, geometrik desenlidir. Sanatçı eserine imzayı "Mucha" şeklinde sol alt köşeye atmıştır.

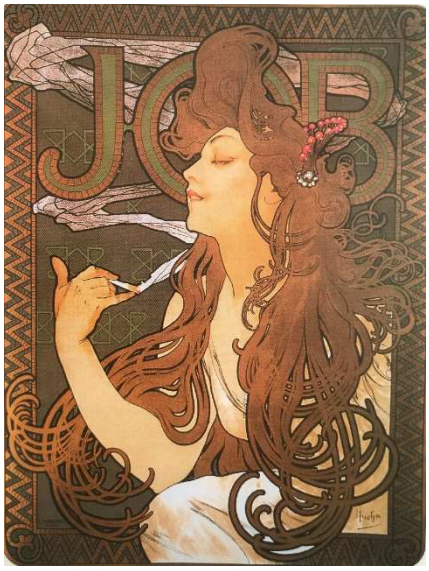
Görsel 145: Alphonse Mucha, *Music (Müzik)*, 1898, kağıt üzerine renkli litografi, 60 x 38 cm, Mucha Museum, Prag. *(Mucha,* s.83.)

Mucha'nın *Müzi* adlı resimde, tutkulu bir müzisyen olan Mucha, bir müzik sesi dinler gibi iki eline kulaklarına götürmüş bir kadın resmetmiştir. Arka planda tasvir edilen kuşların şarkılarını dinleyerek resmedip, ifade etmeyi tercih etmiştir. Kuş seslerini dinler gibi betimlenen figür, izleyiciye bakıp, sanki sesleri duymalarını istermiş gibi resmedilmiştir. Fonda, yine çiçek desenleri ile süslenmiş bir halenin üzerinde oturmuştur. Sanatçının imzası "Mucha" olarak sağ alttadır.

Görsel 146: Alphonse Mucha, *Dance (Dans)*, 1898, kağıt üzerine renkli litografi, 60 x 38 cm, Mucha Museum, Prag. *(Mucha,* s.79.)

Mucha'nın *Dans* isimli eseri, *Sanat Serisi*'nin kadını olarak resmedilen figür, diğerlerinden farklı olarak ayakta betimlenmiştir. Kıvrımlı duruşu ve uzun, kumral saçları esintisiyle savrulmuştur. Uçuşan kırmızı gül yapraklarıyla birlikte resmedilen figür, izleyiciye bakmaktadır. Tasarımda yine bir manzara ve desenli bir hale bulunmaktadır. İmzası "Mucha" şeklinde sağ altta yer almaktadır.

Görsel 147: Alphonse Mucha, *Job Sigara Kağıdı Afişi*, 1898, renkli litografi, 149.2 x 101 cm, Mucha Müzesi, Prag. *(Mucha,* s.21.)

Alphonse Mucha'nın 1898 yılına ait *Job Sigara Kağıdı Afişi*, renkli litografidir. Sigara içen bir kadın figürü, profilden resmedilmiştir. Sağ alt köşede "Mucha" olarak imza bulunan bu eserde, ayrıca tasvir edilen kadın portresinin fonunda da büyük harflerle "JOB" yazılıdır. Uçuşan dalgalı saçları olan bu figürün etrafında, geometrik desenli bir çerçeve bulunmaktadır. Kadının bacağı, bu çerçeveden taşmış bir şekilde betimlenmiştir. Sigaranın dumanı, arka planda bulunan geometrik desenli bir gökyüzüne karışıyormuş gibi resmedilmiştir. Sanatçının imzası, sağ alt köşededir.

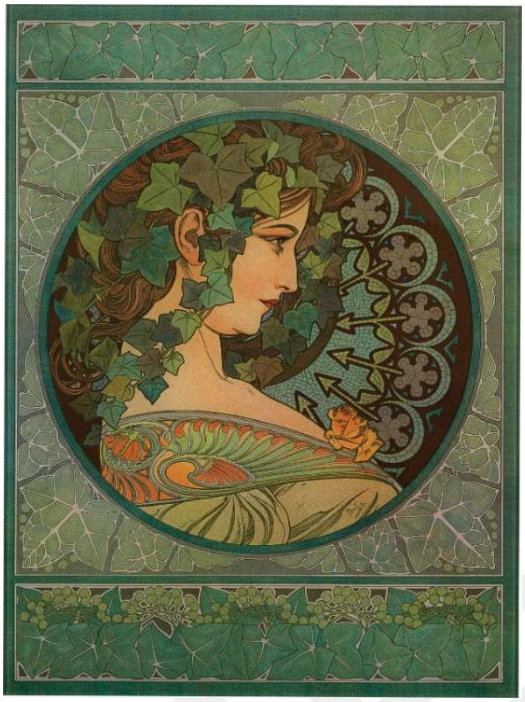
1900'lu yıllar, saygıdeğer hiçbir kadının sigara içerken görülmeyeceği bir dönemdi. O dönemde sigara içen bir kadın imgesi kullanmak cesaret gerektiriyordu. Ermanno Wolf-Ferrari (İtalyan-Alman besteci) "*Il Sergeto di Susanna"* adındaki operasında, yeni evlendiği eşinden sigara içmek gibi bir alışkanlığı olduğunu saklamaya çalışan genç bir kadının başına gelenleri anlatmaktadır. Mucha, Rosetti'nin *Beata Beatrix* tablosundan esinlendiğini gizlemek için görüntüyü ters çevirse de başını yukarı doğru kaldırmış, dudaklarını aralamış ve gözlerini yarı kapatmış görüntüsü, bunu gizleyemez. Bu afişin genel görüntüsü, Dante Gabriel Rosetti'nin yarattığı Ön-Raffaellocu tipi temel almaktadır. Figürün, gür ve dokungaçlara benzeyen saçları, canlı bir varlıkmış gibi uzanıp yanından geçen herhangi bir erkeğin boynuna sarılacakmış gibi görünür. Mucha, 18. yüzyıl sonunda, Rosetti'nin ardından gelen ve kadın saçının erotik, tehditkar özelliklerine hayran olan pek çok sanatçıdan biriydi.

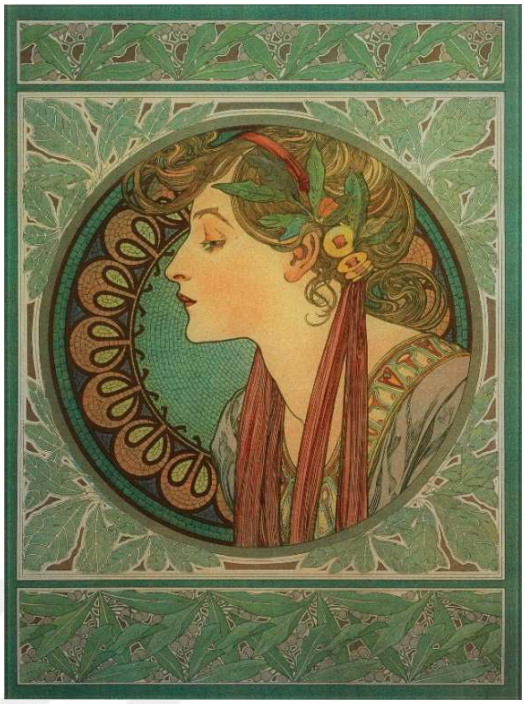
Kadın saçına bu takıntılı yaklaşın, 19. yüzyılda neredeyse bir salgın haline gelmiştir. Bunun sebeplerinden biri, saygın kadınların her yerde sigara içmedikleri gibi, saçlarını açmamalarından dolayı olabilir (Muntz, 2013: 196=vd.=).

Görsel 148: Aphonse Mucha, *Feather (Kuş Tüyü)*, 1899, renkli litografi, 71 x 27.3 cm. *(Mucha,* s.145.)

Sanatçının, *Feather (Kuş Tüyü)* isimli, renkli litografi olan çalışması, 1899 yılına aittir. Sol alt köşede "Mucha 99" olarak imza ve tarih vardır. Elinde kuş tüyü ile birlikte yapraklı bir demet tutan bu figür, profilden resmedilmiştir. Saçlarında, Mucha'nın tasarladığı, mücevherli bir takı bulunmaktadır. Arka planda, dairenin içerisinde mozaikten, geometrik bir motif bulunmaktadır. Bu panel, *Primrose* ve *Feather* panellerinin ilki olarak yayınlamıştır. Çemberin içinde kullanılan geometrik mozaik motif, doğadan esinlenilen çuha çiçeğinin tasviriyle tezat oluşturmaktadır.

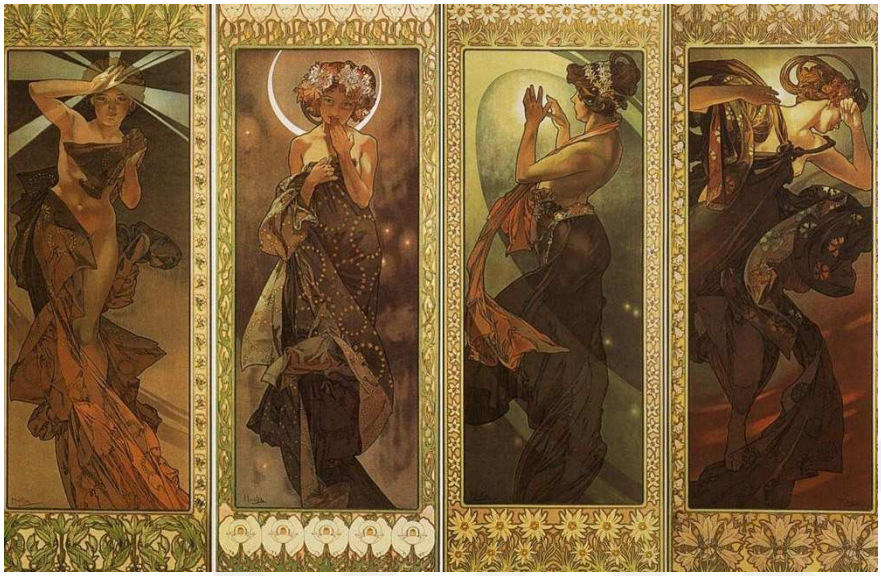
Görsel 149: Aphonse Mucha, *Ivy (Sarmaşık)*, 1901, renkli litografi, 53 x 39.5 cm. https://www.arsmundi.com/dw/image/v2/AAOI_PRD/on/demandware.static/-/Sites-ArsMundi-Catalog/default/dw768e448a/images/808408_1.jpg (05.05.2020)

Görsel 150: Alphonse Mucha, *Laurel (Defne)*, 1901, renkli litografi, 53 x 39.5 cm. https://www.arsmundi.com/dw/image/v2/AAOI_PRD/on/demandware.static/-/Sites-ArsMundi-Catalog/default/dw6d10c4c6/images/808393_1.jpg (05.05.2020)

Mucha'nın dekoratif kadın portreleri olan *Sarmaşık* ve *Defne* isimini verdiği renkli litografileri de vardır. İlk çalışma, renkli litografi, 1901 tarihli, *Ivy*; cepheden çizilmiş olup, doğrudan karşıya bakarak betimlenmiştir. Yeşil renk hakimdir. Figürün saçları, sarmaşık bitkisiyle süslenmiştir. Çemberin içinde tasvir edilen dekoratif motifler, mozaik taşları gibi resmedilmiştir. Çemberin dışında ise sadece sarmaşık yaprakları kullanılmıştır ve birbirini tekrar eden bir motif ortaya çıkmıştır. Figürün ten rengi ve kıyafetinin bazı yerlerinde kullanılan turuncu renk dışında, bütün kompozisyon monokromdur. Dekoratif sarmaşık yaprakları, dairesel çerçeveyi bir dikdörtgen haline getirmiştir. Hem Ivy, hem de Laurel, daha sonra dekoratif metal plakalar olarak üretilmiştir.

İkinci çalışma, 1901 tarihinde, renkli litografi olarak üretilmiştir. Sol profilden resmedilen kadın figürünün saçlarına defne yaprakları konulmuştur. Arka planda geometrik

desenler, mozaik parçaları gibi çizilmiştir. Çerçevenin etrafındaki arka plan, defne yapraklarının motifleriyle süslenmiştir.

Görsel 151: Alphonse Mucha, *Moon And The Stars (Ay ve Yıldızlar)* , 1902, kağıt üzerine mürekkep ve suluboya, 56 x 84 cm (her biri 56 x 21 cm). https://3.bp.blogspot.com/-Qg1eTgAD5fM/UY-J7KchhJI/AAAAAAABqEU/EpMUVwBs-_4/s1600/Alphonse+Mucha+-+The+Moon+and+the+Stars+(series)+1.jpg (30.04.2020)

Ay ve Yıldızlar isimli, 1902 tarihli dekoratif paneli, kağıt üzerine suluboya tekniğiyle, dört panel olarak yapılmıştır. Her birinde uçuşan kıyafetli kadın figürleri ve dekoratif motifli çerçeveler tasarlanmıştır. Çiçek desenleri kullanılan bu çerçeveler, birbirini tekrar eden motifler şeklindedirler. Bu seride Mucha, yıldızları kadın figürleri olarak betimlemiştir. Süslü hilal kolyelerle sınırlamayıp, uzayda yüzüyor ve kompozisyonun içinden yayınlan bir ışıkla aydınlanıyor izlenimi vermiştir. Dört panelin tamamında Mucha, kadınların kıyafetlerinin dokusunu ve parlaklığını oluşturma konusunda yeteneğini göstermiştir.

İlk panel olan, *Sabah Yıldızı (The Morning Star)* adlı çalışmada, figür alnından ışık yayar ve bu anlatımı güçlendirmek için kompozisyonun alt kısmından gün ışığının doğuşu ifade edilmek ister gibi aydınlatılmıştır. İkinci panel, *Ay (The Moon)* isimli bu tasarım için yapılan çeşitli taslakların finalidir. Ay figürü sanki izleyiciyi susturmaya zorlamış gibi, ağzını eliyle kaplar. Üçüncüsü, *Kutup Yıldızı (The Pole Star)* figürü, kompozisyonun

merkezinde duran parlayan ışığı koruyor gibi görünüyor. Sonuncusu ise, *Akşam Yıldızı (The Evening Star)* isimli bu panelde; figür, başını, kompozisyonun merkezindeki ışıktan uzaklaştırmaya çalışır gibi resmedilmiştir. Figürün vücudu çerçevenin sınırlarının ötesine geçer ve koyu kırmızı bir pırıltı, kompozisyonun alt kısmını doldurmuştur.

2.11.2.Jan Toorop (1858 -1928)

Jan Toorop, Cava kökenli Hollandalı bir ressamdır. Endonezya'da çocukluğunu geçirdiği bilinmektedir. 1872 yılında Hollanda'ya gelip Delft ve Amsterdam'da resim öğrenimi görmüştür. Bursla Brüksel'e gitmiştir ve burada 1894 yılında *XX'ler Grubu*'na katılmıştır. Bu grup daha sonra *Özgür Estetik* adını almıştır. 1884 yılında tanıştığı Ensor'la birlikte Paris müzelerini inceleyip İtalya'ya gitmiştir. Sanatçı, Ön Raffaellocular'dan ve William Morris'in Sanat ve Sosyalizm kuramlarından etkilenmiştir. Bir dönem Seurat'dan etkilendiği noktacı tarzda resimler yapmıştır. Teofizik, toplumsal ve dinsel düşüncelerden etkilendiğini gösteren çok sayıda eser üretmiştir. Sembolizmi, 1890 yılından itibaren kişiselleşmiştir, maniyerizm ve yazınsal etkilerden (Maeterlinck, Peladan ya da Gül + Haç) yararlanan şaşırtıcı bir ustalığa ulaştığı görülmektedir. Mistik duyguları, Yeni Üslup'tan alınmış bir dünyadan, fantastiğin egemen olduğu bir hayaletler dünyasından sökün eden, büyüsel, kutsal ya da dindışı simgelerle yüklü gerçekdışı kişiler aracılığıyla kendilerini dile getirirler (Gassou, 1999: 145-146).

Görsel 152: Jan Toorop, *Twee Gestileerde Vrouwelijke Figuren Met Klok in de Hand (Elinde Saat ile İki Stilize Kadın),* 1868, kağıt üzerine çizim, 17.3 x 18.8 cm, Rijkmuseum,

Amsterdam, Hollanda. https://az333960.vo.msecnd.net/images-6/twee-gestileerde-vrouwelijke-figuren-met-klok-in-de-hand-jan-toorop-1868-a83b13f3.jpg (11.05.2020)

Jan Toorop'un 1868 tarihli *Elinde Saat ile İki Stilize Kadın* adlı çalışması iki figürden oluşmaktadır. Bir karenin ortasına yerleştirilen daireler, figürleri içerisine almaktadır. Sol taraftaki gözlerini kapatmış olan kadın, elinde arkasına doğru sakladığı bir çan taşımaktadır. Çandan ince bir duman yükselmektedir. Başının hemen üzerinde kocaman bir soru işareti vardır. Sağ taraftaki kadın ise yukarıya doğru bakmaktadır. Ağzından ve elinde bulunan çandan dumanların çıktığı görülmektedir. Kadın sanki dumandan rahatsız olmuş gibi elini kaldırmıştır. Her iki figürün saçları, çizgisel betimlenmiştir. Resmin ortasında, biri beş, diğeri altı köşeli iki yıldız bulunmaktadır. Ortada, alt tarafta, "IT" yazmaktadır. Resmi renklendirmek için sarı ve mavi renkler kullanılmıştır.

Görsel 153: Jan Toorop, *Aurora Marriage (Aurora Evliliği)*, 1892, siyah füzen ve pastel, 66 x 52.6 cm, Museum Boijmans Van Beunungen, Hollanda. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Aurore,_Jan_Toorop,_1892.jpg(01.10.2019)

Ressamın 1892 tarihli Auroro Evliliği adlı çalışması, siyah füzen ve pastel tekniğiyle yapılmıştır. Koyu renk resmedilen erkek figürün hemen yanındaki kadın figürü,

ön plana çıkartılacak şekilde açık bir renk ile boyanmıştır. Erkeğin tarafında güller stilize bir şekilde tasvir edilmiştir. Kadının tarafında ise dikenler bulunur. Arka planda, gün doğumunu betimlenirken, turuncu renk düz alanlar şeklinde kullanılmıştır.

Aurora Marrige adlı eserde sanatçı, şövalyeyi içsel erkek gücünü, kadını ise ebedi kadınsılığı sembolize eder biçimde betimlemiştir. Resimde yer alan iki adet testi ise dengeyi sağlamak anlamına gelen bir metafor olarak kullanılmıştır. İçsel gücün yerdeki canavarı yani kötülüğü öldürdüğü görülmektedir ve tüm bunlar aynı anda gerçekleşirken Aurora ortaya çıkmaktadır. Karanlık kaostan doğan güneşle birlikte çiçeklerin kokusu yükselmeye başlar (Siebelhoff, 1976: 239).

Görsel 154: Jan Toorop, *The Three Brides (Üç Gelin),* 1893, kağıt üzerine, tebeşir, kurşun kalem ve kömür, 78 x 98 cm, Kröller Müller Devlet Müzesi, Otterlo. https://www.oceansbridge.com/shop/artists/t/ton-tro/jan-toorop/the-three-brides (05.09.2019)

Toorop'un 1893 tarihli *Üç Gelin* isimli çalışması, kağıt üzerine karışık teknik uygulanarak yapılmıştır. Üç ana figürün etrafında bulunan diğer figürler, sanki onlara hayranca taparmışçasına gözlerini kapatıp onlara doğru yönelmiştirler. Şeytan figürüne

hayranlık besleyen kesim mahvolmuş bir şekilde yerde yatarken, ortadaki Meryem'e benzeyen geline tapanlar ona mumlarla ve çiçeklerle gelmişlerdir. Soldaki gelin şaşkınlıkla hayranları izlerken ona doğru elinde çiçekle gelenlerin saçları yukardaki çana takılmıştır.

Resim, ruhun üç durumunu gösterir olarak değerlendirilir. En solda, yaşamını Tanrı'ya adamış, Madonna benzeri bir pozla, masum bir gelin bulunmaktadır. Ortadaki figür, kendini dünyevi ve saygısız sevgiye adamıştır. Mısır sanatından etkilenmiş görünen, sağdaki kişi ise şeytan olarak nitelendirilir. Bu tablodaki kadınlar, tehlikeli duygusallık, günah ve ölümle ilgili sembolist unsurlarla ilişkilendirilir ("The Three Brides", t.y.).

2.11.3.Gustav Klimt (1862 - 1918)

Gustav Klimt, 14 Temmuz 1862'de Avusturya'nın Viyana şehrine yakın olan Baumgarten'de doğmuştur. Klimt 14 yaşındayken Viyana'nın önde gelen güzel sanatlar okullarından Art & Craft'ın sınavlarını kazanmıştır ve daha o dönemde yetenekleri keşfedilip, çalışmalarından para kazanmaya başlamıştır (Erkaya vd, 2006: 5).

Klimt'in Viyana *Sezession*'unun kurucusudur. 1876-1883 yılları arasında Viyana Plastik Sanat Okulu'nda okumuştur ve 1880'den itibaren, kardeşi Ernst ve Fransız Matsch'la birlikte çalışmayı bıraktı ve kendi atölyesini açmaya karar vermiştir. Aralarında Olbrich ve Hofmann olmak üzere, bazı sanatçılarla birlikte Viyana Sezession'unu kurmuştur ve 1899 yılına kadar ilk başkanı olmuştur. 1903'e kadar Ver Sacrum dergisine etkin bir biçimde katkıda bulunmuştur. Başlangıçta Makart'ın etkisinde kalıp tarihsel kompozisyonlara ilgi duyduysa da kısa bir süre sonra, doğanın sürekli gözlenmesine dayanan bezemeci bir biçimlemeye (üsluplaştırmaya) girişerek çok kişisel amaçlı bir sembolizm yorumuna yöneldi. Klimt'in çalışmalarında, kadın her zaman tablolarının konusu olmuştur. Mısır uygarlığı, Ravenna ve Bizans mozaiklerinden esinlenmiştir. Sanatçının, genellikle altın ve gümüş renklerden yararlandığı gözemlenir (Gassou, 1999: 93-94).

Görsel 155: Thedora (detay), mozaik, San Vitale Kilisesi, Ravenna, İtalya. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/85/Theodora_mosaic_-_Basilica_San_Vitale_%28Ravenna%29.jpg (27.04.2020)

Gustav Klimt'i dekoratif imge ve figür kapsamında incelenebilecek çok sayıda eseri vardır. Herbiri oldukça zengin ayrıntılara sahiptir ve sanatçının ayrıntıcı çalışma tekniğini ortaya koyarlar. Mitolojik konular ve karakterlerin yanısıra önemli kadınların portreleri ve alegorik konular eserlerine yansımış ve onlardan ilham alarak çok sayıda resim yapmıştır.

Görsel 156: Gustav Klimt, *Judith ve Holofernes*, 1901, tuval üzerine yağlıboya, 84 x 42 cm, Österreichische Galerie, Viyana. *(Klimt*, s. 40.)

1901 tarihli *Judith ve Holofernes* isimli resimde, figürün portresi altın bir tonla çevrelenmiş ve değerli bir kolye ile boynu süslenmiştir. Kıyafetindeki altın dokunuşlar, kolundaki ve belindeki altın kemer, sanatçının altın dönemine uygun bir şekilde resmedilmişlerdir. Klimt, sahte İncil hikayesinde geçen Asur Kralı Nebuchadnezzar'ın, halkını kurtardığı hikayeden esinlenmiştir. Genç ve güzel bir dul olan Judith, komutan Holofernes ile tanışmak için kampa girip onu sarhoş etmiş ve sonra Holofernes uyuyakalınca kafasını kesmiştir. Judith'in bariz modernliği ve duyusal tatmininin yansıtıldığı bir havası vardır. Dönemin sanat ve edebiyatı gibi kadının cinselliğinin belki yıkıcı bir güç olduğunu ileri sürüyor (Harris, 1994: 33). Kompozisyonu kaplayan Judith ön planda olup, kesik kafa resmin sağ alt köşesinde yarım olarak betimlenmiştir.

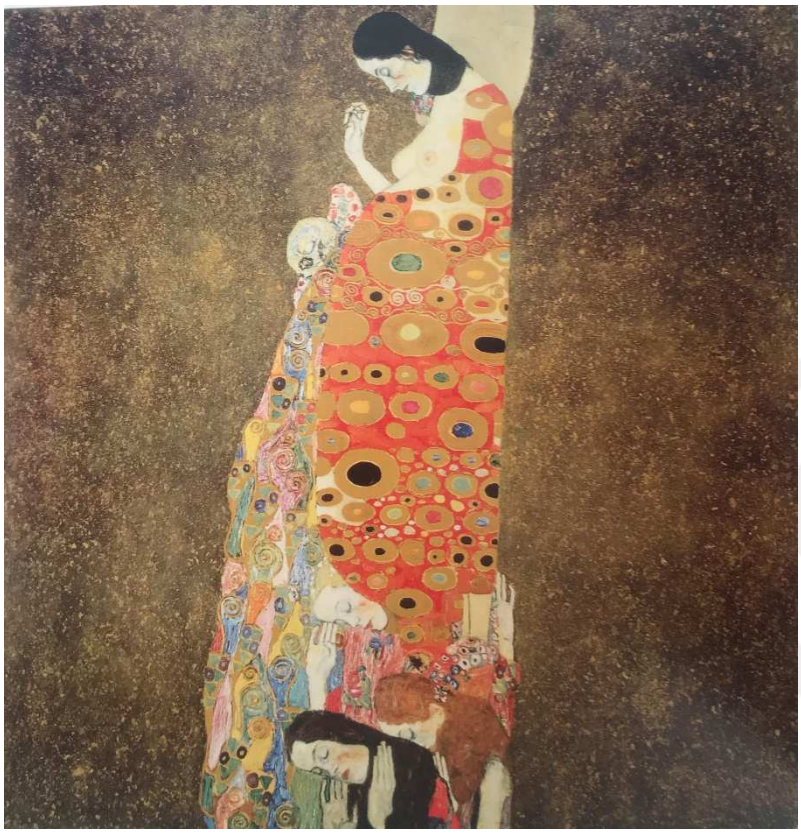
Görsel 157: Gustav Klimt, *Hope I (Umut I)*, 1903, tuval üzerine yağlıboya, 181 x 67 cm, National Galery Of Canada Ottawa. *(Klimt*, s.63.)

Dekoratif imge ve figür açısından sanatçının *Umut I* adlı eseri de ilgi çekicidir. Hamile bir kadın betimidir. 1903 yılında, dikey bir tuvale resmedilen bu kompozisyonda, mavi, kızıl ve koyu tonlar hakimdir. Ortadaki figürün soluk ten rengi ise ön plana çıkmaktadır. Vücudu profilden olmasına rağmen, bakışları izleyicinin üzerindedir. Arka plan ise kurukafa ve diğer figürler seçilmektedir. Bu açıdan eser sembolik anlamlar da içermektedir.

Sanatçının eseri, dönemin tabularından biri olan hamilelik konusunu ele almaktadır. Arka tarafta alegorik birtakım figürler, kafatası gibi semboller olmasına karşın, kadın figürünün göksel ve temiz bir yüzü vardır. Kadın figürünün çıplak bir halde tasvir edilmesi yaşam taşıyıcısı olarak resimde yer almasıyla bağlantılıdır (Pauli, 2001: 73).

Klimt'in modeli Herma'nın hamile olması nedeniyle model olarak durmak istemediği, sanatçının ise poz vermesi için ısrar ettiği ve böylece *Hope I* tablosunun ortaya çıktığı bilinmektedir. *Hope I*, 1914'te iflas etmiş olan Viyana Atölyesinin arkasındaki finansör olan Waerndorfer tarafından satın alınmıştır. Resim Koloman Moser tarafından

yapılan, özel bir dolapta tutulup, sadece seçilmiş arkadaşlara gösterildiği bilinmektedir. Eser 1901 sergisine dahil edilmesi teklif edildiğinde denetleyiciler tarafından müstehcenlik sebebiyle reddedilmiştir (“Hope I”, 2011).

Görsel 158: Gustav Klimt, *Hope II (Umut II),* 1907, tuval üzerine yağlıboya ve altın boya, 110.5 x 110.5 cm, Museum Of Modern Art, New York. *(Klimt*, s.68.)

Klimt, *Hope II*'yi 1907 yılında, tuval üzerine yağlıboya ve altın boya ile yapmıştır. *Hope (Umut)* isimli ikinci eserini üreten sanatçı, 1907 tarihli bu resmini, diğer tabloyla kıyaslandığında, kullandığı paleti tamamen değiştirdiği görülmektedir. Altın renklerin baskın bir şekilde kullanıldığı bu resimde, kırmızı renkte göze çarpar niteliktedir. Kompozisyon ilk bakışta tek figürlü gibi görünse de modelin kıyafetinin detaylarında gizlenmiş üç kadın figürü daha bulunmaktadır. Kırmızı, dekoratif desenli bir elbise giyen model, mekânsız ve düz bir arka plan üzerine yerleştirilmiştir.

Hamile kadın, çocuğunun güvenliği için dua ediyormuş gibi görünerek, kafasını eğmiş ve gözlerini kapatmıştır. Ölümü simgeleyen kafatası, karnının arkasında onu gözetlerken resmedilmesi, karşılaştığı tehlikeleri işaret etmektedir. Dizlerinde dua eder gibi

görünen üç kadın figürü, başlarını eğmiş ve ellerini yukarıya kaldırmıştır. Aslında bu çalışmaya ilk başta *Vision (Görüş)* olarak adlandırmıştır. Ancak ressamın diğer çalışmalarıyla ilişkilendirildiği için *Hope II* adıyla tanınmıştır. Klimt, Doğu ve Batı'nın neredeyse ortasında yer alan Viyana'da yaşamıştır ve Bizans Sanatı, Miken metal işleri, Pers halıları ve minyatürleri, Ravenna mozaikleri ve Japon baskıları sayfaları gibi çok çeşitli kaynaklardan faydalandığı bilinmektedir. Bu tabloda, kadının altın desenli elbisesi Rus ikonlarda olduğu gibi çizilmiştir, teni ise yuvarlak ve çok boyutlu olmasına rağmen, olağanüstü bir dekoratif güzelliğe sahiptir. Burada doğum, ölüm ve yaşamın şehveti dengeli bir biçimde yan yana betimlenmiştir ("Hope II", 2011).

Görsel 159: Gustav Klimt, *Kadının Üç Çağı*, 1905, tuval üzerine yağlıboya, 178 x 198 cm, Galeria Nazionalle d'arte Moderna, Roma, İtalya. *(Klimt*, s.62.)

Sanatçının 1905 yılında yaptığı, tuval üzerine yağlıboya olan *Kadının Üç Çağı* adlı eserinde, yaşlı kadın figürü, kırmızının hakim olduğu bir arka planda yüzü arkaya dönük bir şekilde resmedilmiştir. Bu, bize yüzünü göstermeyip sanki yaşlılığından utanır gibi bir hale büründüğü etkisini vermektedir. Zayıf ve ince görünümüne rağmen göbeğinin çıkmış olduğunu ve kamburunun belirginleştiği görülmektedir. Genç anne ile resmedilen bebeğin gözlerini kapatmış ve huzurlu hali, kadının saçlarından bebeğin bacaklarına uzanan yeşil sarmaşık ve annenin saçlarındaki çiçek motifleri bize kaygısız bir hayat sürdükleri izlenimini vermektedir.

Klimt'in eserinde, gençlik ve yaşlılık arasındaki karşıtlık ele alınmıştır. Üslupsal açıdan farklılıklar da gözlemlenmektedir. Genç kadın figürü ve yaşlı kadın figürü birbirlerinden üslup açısından ayrılmaktadır. Sağ taraftaki figürlerde, bilinçsiz, düşsel ve dingin oluşlarını yansıtan süslerle, gençliklerini vurgulamıştır. Annelik temasının yinelendiğini ve kadının pekçok yönünün ortaya konduğu görülmektedir (Pauli, 2001: 83).

Sanatçının büyük ebatlı eserlerinden ilkidir. Sembolizmin dışına çıktığı görülmektedir. Tek figürlü çalışmalardan çok figürlülere geçişini nitelemektedir. Resimde görülen figürler sanatçının akademiye yaptığı *Tıp* isimli tablodaki figürlerle aynıdır. Figürler, baloncuklarla çevrelenmiştirler. Klimt, bu yuvarlak formlarla hayatın gücünü temsil etmektedir. Klimt, mavi rengi ölümü sembolize etmesi için seçmiştir (Erkaya vd., 2006: 13-14).

Bu tablo, Klimt'in Viyana Üniversitesi için yapmış olduğu ve *Medicine* tablosu gibi anlaşmazlığa neden olan diğer resimlerle aynı sınıfa aittir. Basitçe bir alegori olarak bakıldığında *üç dönem* bebeklik, olgunluk ve yaşlılık arasında çok tanıdık, basit bir zıtlık sunar. Bu dönemin en ilginç özelliği tüm vurgunun yaşlılığın bedensel çirkinliğinde olduğudur. Yaşlı kadın ağlamış ve muzdarip tasvir edilmiş, belki de Klimt'in kendine has geçici güzelliğe olan tutkusunun bir yansımasıdır. Tablo, sanatçının 1909 yılına kadarki işlerinde büyük bir rol oynayacak olan soyut dekorasyonun görkemli zenginliği ve çeşitliliğidir (Harris, 1994: 48).

Görsel 160: Gustav Klimt, *Öpücük*, 1907-08, tuval üzerine yağlıboya, 180 x 180 cm, Österreichische Galerie, Viyana**.** *(Klimt*, s.72.)

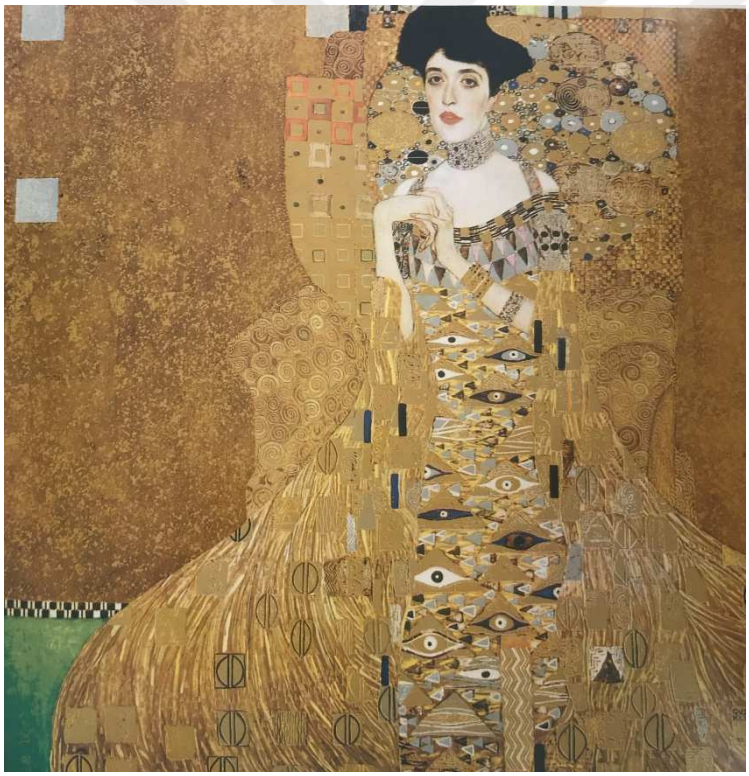
Dekoratif imge ve figür açısından oldukça yetkin örneklerden biri olan Klimt'in *Öpücük* isimli eseri 1907-08 tarihleri arasında, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Kompozisyon iki figürden oluşmaktadır. Sanatçının imzası sağ alt köşede "Gustav Klimt" olarak atılmıştır. Kadın figürü, dizlerinin üzerine çökmüş bir halde erkek figürünün boynuna sarılmıştır. Erkek figürün yüzü neredeyse hiç görünmemektedir. Yapıt, oldukça dekoratif bir şekilde tamamlanmıştır.

Birbiriyle kaynaşmış iki vücut, tek bir nesne görüntüsü vermektedir. Figürler, bir anıtı andırmaktadır. Sanatçı bu çifti resmederken, Klimt'in kendisi ve Emilie Flörge arasındaki ilişkiyi düşünerek tasvir ettiği düşünülmektedir. Sanatçının Emilie'nin birçok eskizini yaptığı bilinmektedir. Resmin ilk eskizlerinde Klimt'in daha görünür haldeki yüzü resmin son halinde görünmez bir açıyla yerleştirilmiş olup kadın portresi ön plana çıkmıştır (Erkaya vd., 2006: 18).

İki figür, altın bir hale ile dünyadan soyutlanmış bir halde betimlenmişlerdir. Zamanın ve mekânın ötesindeki beraberlikleri, aşkı anlatır niteliktedir ve kozmik bir boyut kazanmış gibidir. Dekoratif unsurların giysilerde tasvir edildiği görünmektedir. Kadın

figürünün kıyafetlerinde kıvrımlı formlar, erkek figürünün ise köşeli biçimler betimlenmiştir. Bu biçimsel seçimler, erkek ve kadın arasındaki ayrışan noktaları bir vurgu niteliğindedir (Pauli, 2001: 99). Kıyafetlerde oldukça ayrıntılı tekstil desenler vardır, bu da sanatçının incelikli, ayrıntıcı çalışma tarzını gösterir. Kullandığı sarı, altın renkler de Bizans mozaiklerinden aldığı ilhamı yansıtır.

Klimt *Öpücük* adlı resminde yalnız yüzleri, elleri ve ayakları olağanüstü stilize bir güzellikle ve somut olarak resmetmiştir. Diğer bütün öğelerin üzerine uzanan kıymetli doku, arka planla birleşerek olağanüstü güzel bir desen oluşturarak resme yayılır. Kompozisyonun tümü bir süs, dekor halinde tasarlanmıştır. Bu nedenle gerçekçi betimlenen uzuvlar da dekorun içinde, ona ait birer mozaik parçası olarak algılanırlar (Krusee, 2005: 83).

Görsel 161: Gustav Klimt, *Adele Bloch-Bauner'in Portresi*, 1907-08, tuval üzerine yağlıboya, 138 x 138 cm, Österreichische Galerie, Viyana. *(Klimt*, s.70.)

Sanatçının dekoratif nitelikteki çalışmalarından biri olan *Adele Bloch-Bauner'in Portresi* adlı eseri, 1907-08 tarihleri arasında tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Altın rengi planın ortasına yerleştirilen kadın figürü ön plandadır. Bizans'ın meşhur Ravenna mozaiklerini incelendiğinde, arka planda altın rengi mozaikler dekoratif unsurlar ve ön

planda İsa'nın ya da mitolojik bir portresinin bulunduğu eserler karşımıza çıkmaktadır. Bu resimde de Adele Bloch'un bir mitolojik karakter, bir tanrıça gibi resmedildiği söylenebilir.

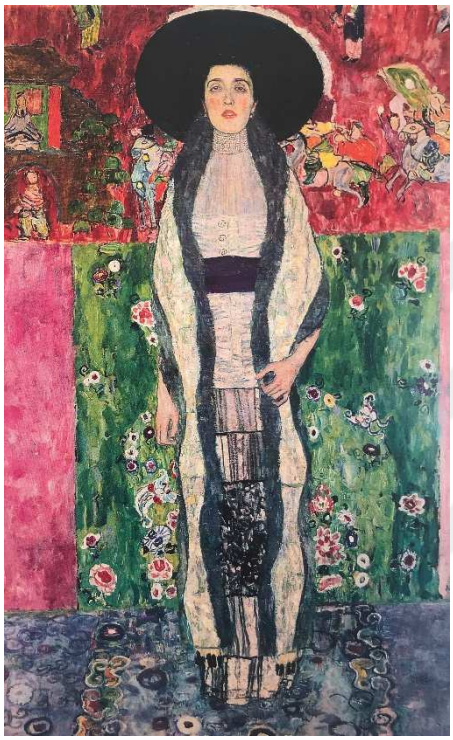
Ressamın bu çalışmasında, Viyanalı zengin bir adamın karısı betimlenmiştir. Altın ve gümüş varaklar kullanılarak gösterişli bir etki yaratılmıştır. Süslemelerin ortasına yerleştirilen kadın figürü, yüzü ve elleriyle altın renginin yoğunlukta olduğu resmin, ortasında yer almaktadır. Kadın figürünün durgun bir ruh haliyle betimlenmesi, erişilmez ve büyülü bir varlığa dönüşmesine neden olmuştur. Parlak, altın yüzeyle olan uyumu içinde, lüks bir eşyaya dönüşecek kadar soyutlaşmaktadır (Pauli, 2001: 94-95).

Modelin kimliği bu tabloda önem taşımaktadır. Onun zengin ve gösterişli hayatının olduğu altın varaklar ve süslemelerle vurgulanmıştır. Boynundaki ve kolundaki altın takılar bu zenginliğin bir diğer göstergesidir. Beyaz teni tüm bu gösterişin arasından dikkat çekici bir biçimde resmedilmiştir. Kadın figürü, bankacı ve endüstriyelci olan Ferdinand Bloch-Bauner'in karısı ve söylentilere göre de Klimt'in metresidir. İki defa portresini yaptığı tek kadındır ve aynı zamanda *Judith ve Holofernes* tablosunda katil kadın olarak kullandığı modeldir. Yüzü ve elleri tam olarak canlıdır. İnanılmaz derecedeki altın ve gümüş kullanımları onu bir mozaikteki kutsallığın statüsüne yükseltir. Klimt, 6. yüzyıl Ravenna'daki mozaiklere olan hayranlığını bu tabloda ortaya çıkarmıştır (Harris, 1994: 56).

Görsel 162: Gustav Klimt, *Adele Bloch* I, detay. *(Klimt*, s.70.)

Eleştirmenler tarafından "teneke" şeklinde tabirlere maruz kalan bu tablo, Avusturya'nın Mona Lisa'sı olarak da anılmıştır. Altın rengini en yoğun kullandığı tablodur. Altın renk, resmin sol tarafındaki yeşil döşemenin ve kadının siyah saçı haricinde tüm resme hakimdir. Farklı alanlarda kullanılan dokuların çeşitliliği renk içindeki bölünmeleri sağlar (Erkaya vd., 2006: 15-16).

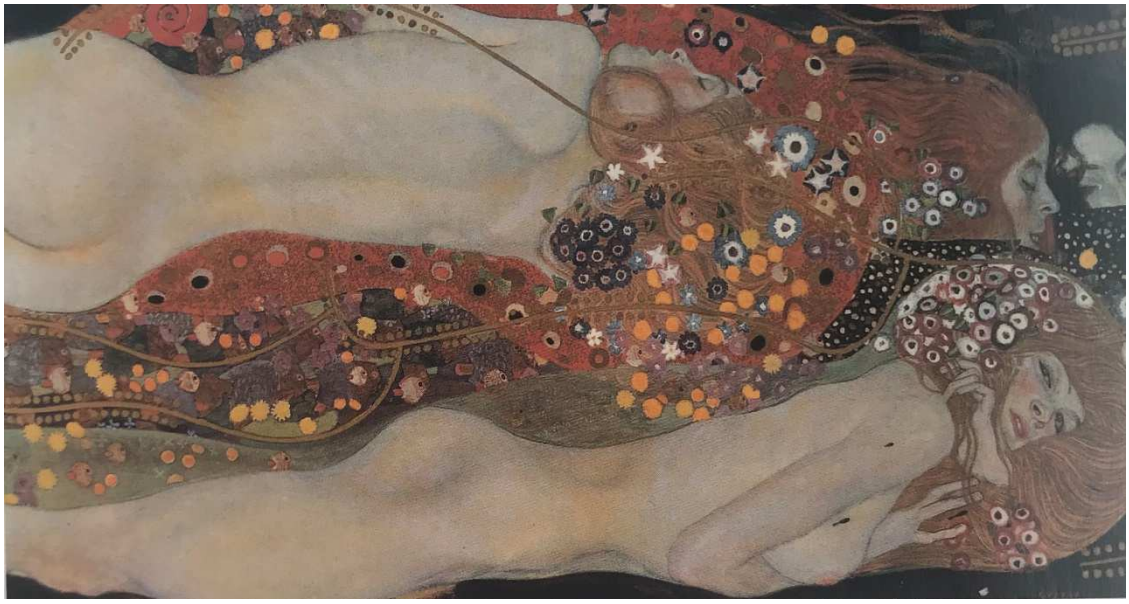

Görsel 163: Gustav Klimt, *Adele Bloch Bauner 'in Portresi II*, 1912, tuval üzerine yağlıboya, 190 x 120 cm Österreichische Galerie, Viyana. *(Klimt*, s.91.)

Sanatçının *Adele Bloch Bauner 'in Portresi II* adlı eseri, 1912 yılında, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Klimt'in bu iki eseri kıyaslandığında, stilinde büyük farklar görülmektedir. İlk resimde tuvalin neredeyse tamamı altın varakla kaplanmışken ikinci resim varaklardan uzak, renkçi bir yaklaşımla ele alınmıştır. Ancak yine de süsleme detayları göze çarpmaktadır. Dekoratif bir resim anlayışını elden bırakmadığını gözlemlenmektedir. Doğu esintileri taşıyan geometrik öğelerin yerini, bir renk patlamasına bıraktığı görülmektedir. Modanın yeniliklerine göre güncelleştirilmiş olan kadın, Klimt sanatında yansıtmıştır.

Görsel 164: Gustav Klimt, *Water Serpents I (Su Serpentleri I),* 1904-07, parşömen üzerine karışık teknik, 50 x 20 cm, Österreichische Galerie, Viyana. *(Klimt*, s.59.)

Görsel 165: Gustav Klmit, *Water Serpents II (Su Serpentleri II),* 1904-07, tuval üzerine yağlıboya, 80 x 145 cm, Özel Koleksiyon. *(Klimt*, s. 60.)

Sanatçının dekoratif imge ve figür kapsamında incelenebilecek eserleri arasında *Su Serpentleri I* ve *Su Serpentleri II* de vardır. Klimt, *Water Serpents* tablosunda 'Sudaki Şehvetli Kadınlar' temasını işlemiştir. *Su Serpentleri I* ve *II*'de betimlenen kadınlar, çekici ve oldukça ayrıntılı tasvirlere sahiptir. Her ikisi de mistik ve büyüleyici görüntü dizisidir ve ayrıntıların mükemmel olması uzun ömürlü olmaları anlamına gelmektedir. Klimt, her yağlıboya tablosunda olduğu gibi resme hazırlık aşamasındaki çizimleri, üst düzey eskizlerdir ve kendi başlarına birer sanat eseridir ("Water Serpents", 2011). Sanatçı, özellikle çıplak kadın bedenlerini upuzun saçları ve zengin motif ayrıntılarıyla belirginleştirmiştir. Çıplak bedenlerin sadeliği ve upuzun saçlarda görülen zengin detaylar önemlidir.

Görsel 166: Gustav Klimt, *Emilie Floge*, 1902, tuval üzerine yağlıboya, 181 x 84 cm, Historisches Museum, Viyana. *(Klimt*, s.43.)

Emilie Floge adlı eseri, dekoratif imge ve figür kapsamında değerlendirilebilecek örneklerdendir. Gustav Klimt'in 1902 yılında, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yaptığı, mavi tonların hakim olduğu, boydan bir portre olan bu resim, dikey bir tuvalle sınırlandırılmıştır. Mekânı kullanmayan ressam, bütün dekoratif unsurları figürün

kıyafetinde göstermiştir. Süslemeci bir tavırla resmettiği kıyafeti ve solgun bir ten rengine boyadığı figürü, resmin odak noktası haline getirmiştir. Sağ alt köşede, sarı bir karenin içerisinde Gustav Klimt'in imzasın ve 1902 yazdığı görülmektedir.

Klimt'in, hayatı boyunca Emilie Floge ile birlikte oldukları iddia edilmiştir. Klimt'ten 12 yaş küçük olan Emilie Floge, Ernst Klimt'in karısının kız kardeşi idi. Evliliğinden 15 ay sonra Ernst öldüğünde, Gustav kendini çiftin yeni doğmuş kızının koruyucusu olarak görmüştür. Resim, 1908'de Viyana Belediyesi tarafından satın alınmıştır ("Portrait Of Emilie Floge", 2011).

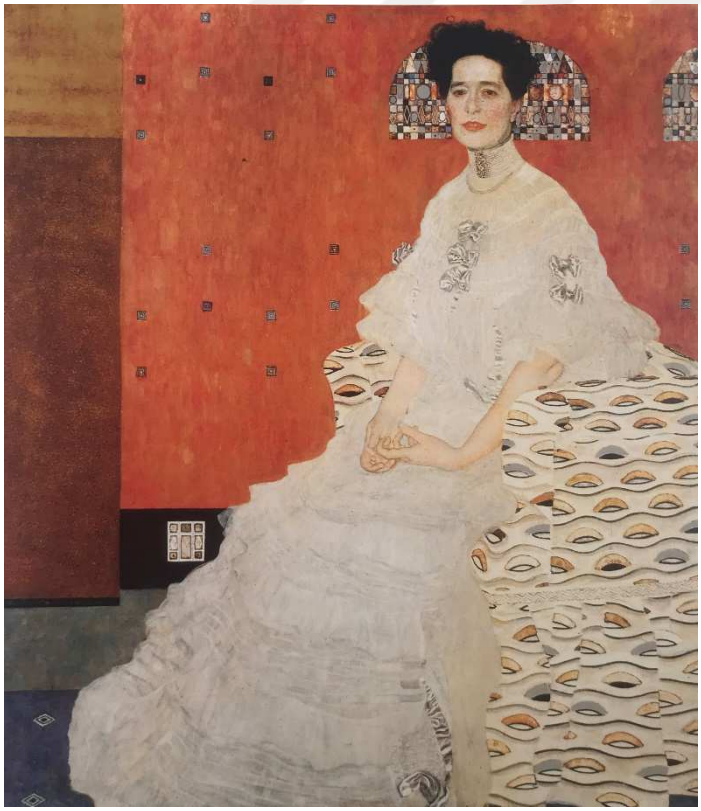
Ayakta poz vermiş olan model, bir elini beline dayamıştır. Kıvırcık saçlı kadın, bakışlarını doğrudan izleyiciye yöneltmiştir. Figürün yoğun desenli elbisesi, ressamın motifleri ayrıntıcı çalışmasıyla olduça başarılı görünmektedir. Arka plandaki geometrik motiflerin yer aldığı yelpaze biçimli imgeyle, kadın figürünün yüzündeki doğallık vurgulanmıştır. Aşağı çekilmiş perspektif etkisi, onun umursamaz tutumunu vurgulayarak narinliğini ortaya çıkarır niteliktedir (Pauli, 2001: 93).

Görsel 167: Gustav Klimt, *Margaret Stonborough-Wittgenstein'in Portresi*, 1905, tuval üzerine yağlıboya, 180 x 90 cm, Pinokothek, Münih. *(Klimt*, s.64.)

Gustav Klimt'in *Margaret Stonborough-Wittgenstein'in Portresi* adlı eseri 1905 tarihinde, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Figür, dikey bir tuvale yerleştirilmiştir. Omuzları açıkta kalacak şekilde beyaz bir elbise giyen kadının portresi, 4/3'lük geleneğe göre çizilmiştir. Oldukça yumuşak renkler kullanan sanatçı, tüm tuvali armoni içinde boyamıştır. Kadının elbisesinde dikkatli bakınca görülebilen küçük detaylı motifler yer almaktadır. Arka plan ise üçe bölünmüştür. Üst bölüm, yani portrenin olduğu alan, geometrik şekillerle süslenmiştir.

Margaret Stonborought-Wittgenstein'in, demir ve maden işletmesinin patronu olan zengin Karl Wittgenstein'in kızı olduğu ve kızının evliliği sebebiyle bu tabloyu yaptırdığı bilinmektedir. Margaret, resmi bir pozla tuvale aktarılmıştır. Arka planda Josef Hoffmann'dan esinlenilen mimari öğeler yer almaktadır. Resim bittiğinde Margaret'in bu portreden hoşlanmadığı ve yazlık evinin tavan arasında sakladığı kaydedilmiştir ("Portrait Of Margaret Stonborough", 2011).

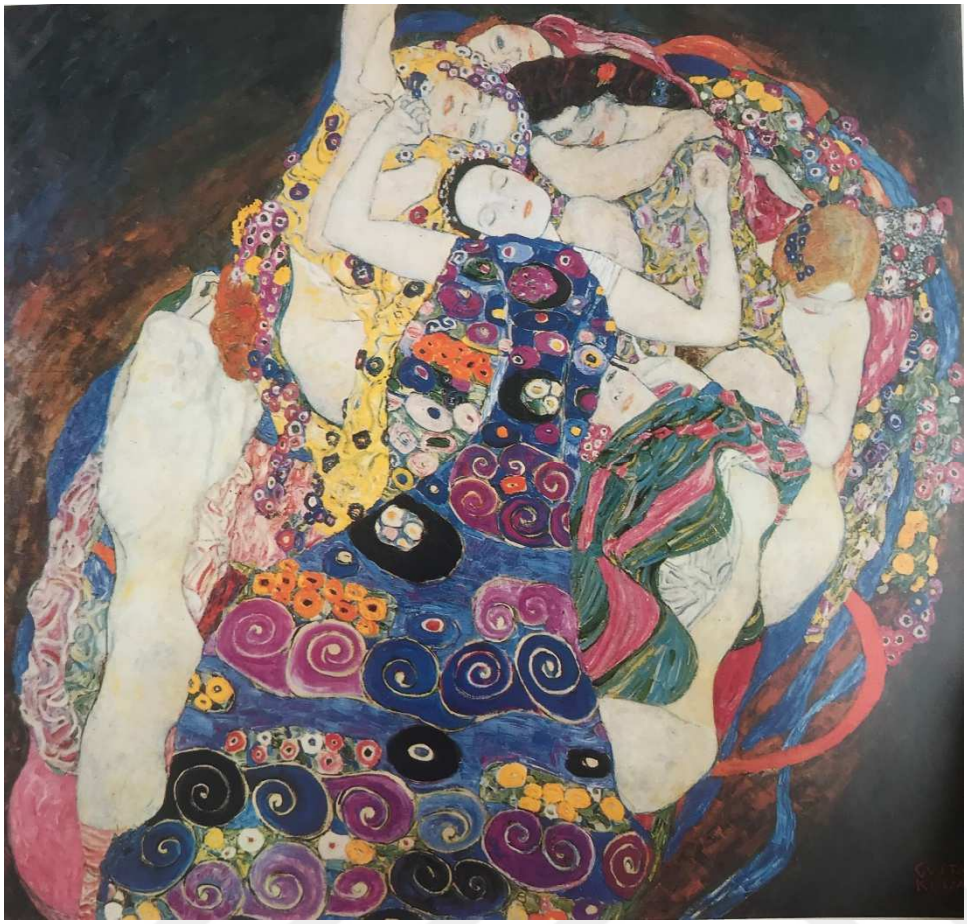
Görsel 168: Gustav Klimt, *Fritza Riedler'in Portresi*, 1906, tuval üzerine yağlıboya, 153 x 133 cm, Österreichische Galerie, Viyana. *(Klimt*, s.65.)

Klimt'in *Fritza Riedler'in Portresi* isimli eseri, 1906 yılında tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Dekoratif bir yüzeye yerleştirilen kadın figürü, resmin sağ tarafında sadeliğini korumaktadır. Klimt'in mekânsal öğeleri dekoratifleştiren üslubu, bu eserde de söz konusudur. Figür, doğrudan izleyiciye bakmaktadır. Dudakları, hafif gülümser gibi aralanmıştır. Resimde soyutlamaya doğru giden dekoratif unsurlar, figürün oturduğu koltuğu, arka planda bulunan penceremsi yapıyı oluşturmuştur. Sanatçının imzası sol alt tarafta "Gustav Klimt 1906" olarak görülmektedir. Resme kırmızı ve krem renkleri hakimdir.

Görsel 169: Gustav Klimt, *Judith II*, 1909, tuval üzerine yağlıboya, 178 x 46 cm, Modern Sanat Müzesi, Venedik. *(Klimt*, s.76.)

Gustav Klimt'in 8 yıl sonra aynı konuyu işlediği *Judith II* isimli tablosu 1909 yılında yapılmıştır. Figürü dikey bir tuvale yerleştiren ressam, geometrik motiflerden oldukça yararlanmıştır. Klimt'in klasik süslemeci üslubu, bu tabloda da kendini göstermiştir. Figürün giysilerinde, takılarında ve arka planda görülen dekoratif unsurlar, zengin bir şekilde tasvir edilmiştir. Sanatçının imzası, "Gustav Klimt" şeklinde, sol altta görülmektedir.

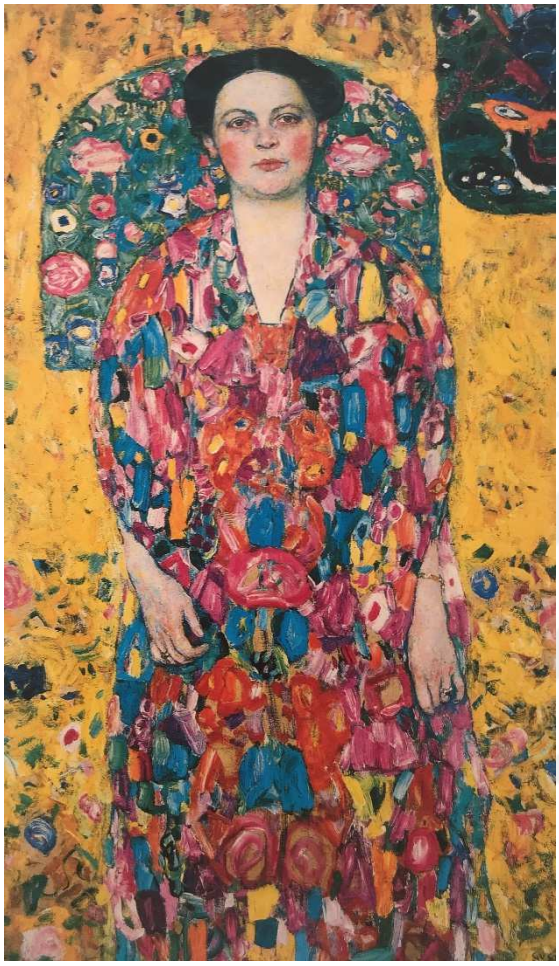

Görsel 170: Gustav Klimt, *Bakire*, 1912-13, tuval üzerine yağlıboya, 190 x 200 cm, Narodni Galerisi, Prag. *(Klimt*, s.80.)

Klimt'in dekoratif imge ve figür açısından kadın konusunun ele alındığı oldukça renkli ve dekoratif bir resim olan *Bakire* isimli eseri, 1912-13 yıllarında yapılmıştır. Tekniği, tuval üzerine yağlıboyadır. Kadın, sanatçının eserlerinde sıkça kullandığı bir konudur ve bu eserinde de aynı konu görülmektedir. Çok figürlü bu kompozisyonda, alegorik bir şekilde resmedilen kadınlar, çeşitli motiflerden oluşan kumaşların arasında resmedilmiştir. Klimt'in imzası sağ alt köşede "Gustav Klimt" şeklindedir.

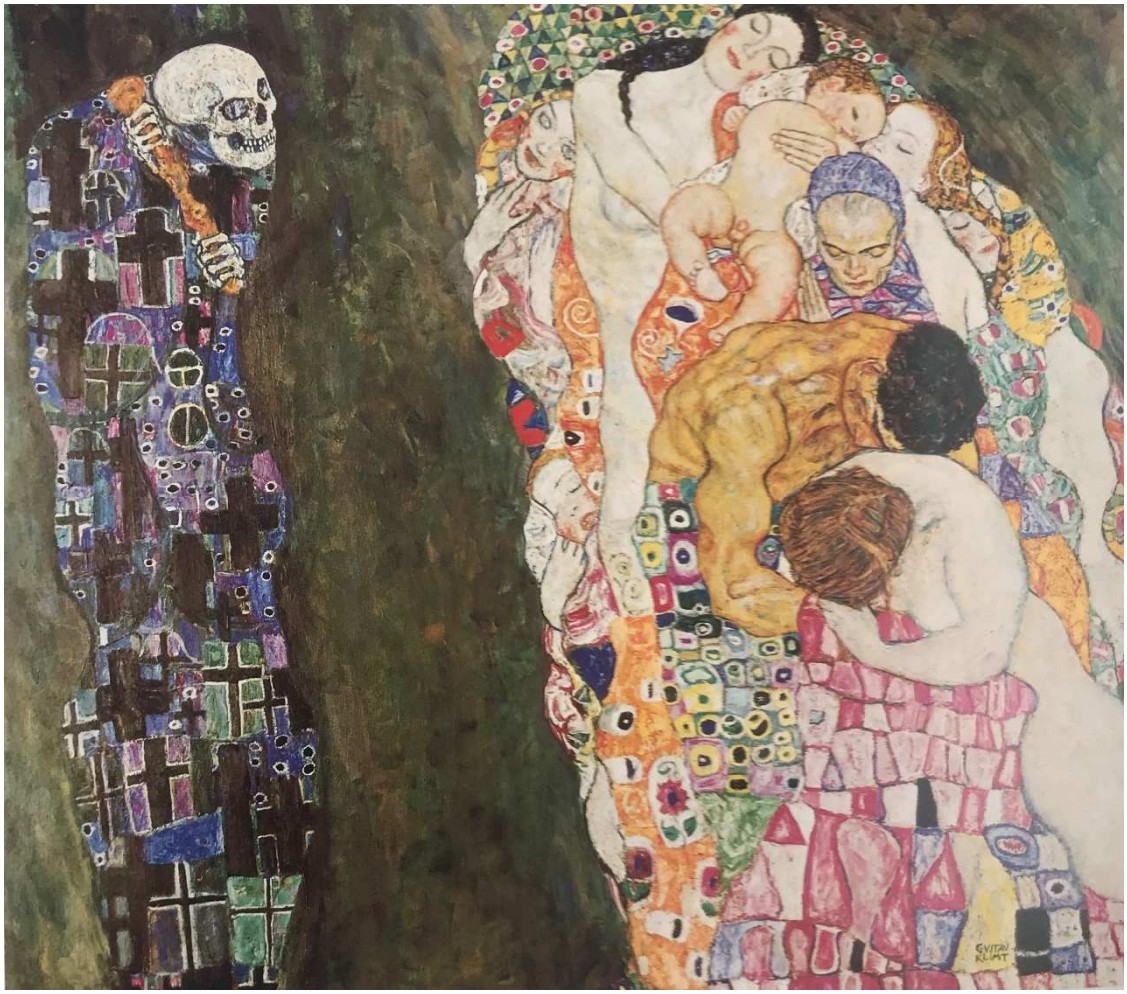
Sanatçının olgun dönemine ait ilk alegorisi olan resmin içerinin gizemi hala belirsizdir. Altın döneminden sonra renkli döneme geçen Klimt'in üslup değişikliği açıkça görülmektedir. Ortadaki figür, bir vücutlar örgüsüne uzanmış halde uyur gibi tasvir edilmiştir (Pauli, 2001: 124-125). Altı adet birbiri içine geçmiş figürler, kadının dönüşümünü ve kadınlığın evrelerini simgelemektedir. Klimt, aşk, cinsellik ve doğurganlık

döngüsünü vurgulamak istercesine dairesel bir kompozisyon kullanmıştır (Erdoğan, 2009: 79).

Görsel 171: Gustav Klimt, *Eugenia Primavesi'nin Portresi*, 1913-14, tuval üzerine yağlıboya, Toyoto Şehir Müzesi. *(Klimt*, s. 89.)

Ressamın *Eugenia Primavesi'nin Portresi* adlı tablosu, tuval üzerine yağlıboyadır. 1913-14 yıllarında yapıldığı bilinmektedir. Tek figürlü dikey bir kompozisyondan oluşan bu eserde, Klimt'in yeni renkli üslubunun etkileri görülmektedir. Figürün giysisinde kırmızı, pembe tonları baskınken arka planda sarı kullanımından çekinilmemiştir. Oldukça renkli olan giyside geometrik formlara yer verilmiştir. Fonda ise dekoratif unsurlarda bitkisel öğeler yeşil rengin ağırlıkta olduğu kubbemsi bir alanda yer bulmuşlardır. Resmin sağ üst köşesinde koyu renkli bir alan tasvir edilmiştir. Bu alanda soyutlanmış kuş figürü görülmektedir.

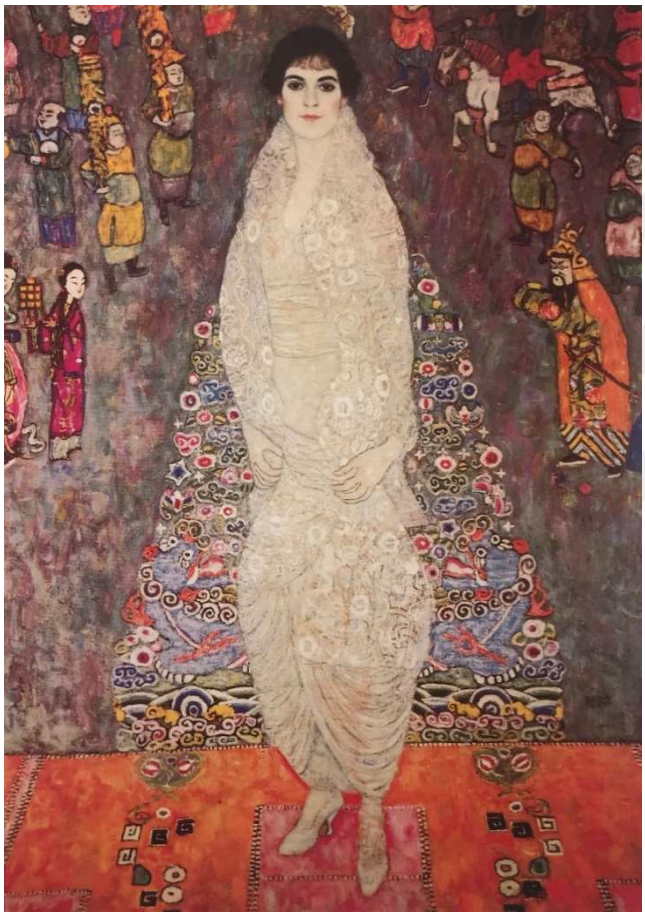

Görsel 172: Gustav Klimt, *Ölüm ve Yaşam*, 1915-16, tuval üzerine yağıboya, 178 x 198 cm, Özel Koleksiyon. *(Klimt*, s.81.)

Sanatçının *Ölüm ve Yaşam* isimli eseri, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Klimt, yatay bir kompozisyon tercih etmiştir. Ölümü betimleyen iskelet figürü, maviler içinde sol tarafa, yaşamı betimleyen figür topluluğu ise kalabalık ve renkli bir şekilde sağ tarafa yerleştirilmiştir. Ölüm betimlemesinin üzerindeki giyside hac işaretleri bulunmaktadır. Elinde bir sopa tutarken, yaşamı betimleyen figür topluluğuna baktığı görülmektedir. Yaşam betimlemesinde ise figürlerin çoğu kadınlardan oluşmaktadır. Klimt, yaşamı kadınlarla özdeşleştirmiştir. Figürlerin kıyafetlerindeki dekoratif unsurlar oldukça renkli bir tavırla tasvir edilmiştir. Sanatçının imzası, sağ alt köşede bulunan sarı üçgende "Gustav Klimt" olarak görülmektedir.

Klimt'in 1911 yılında başlandığı bilinen bu eseri, ancak 1916 yılında bitmesi ve sayısız değişiklik yapması, sanatsal bunalım içindeyken bu eseri yarattığını göstermektedir.

Başlangıçta altın rengi bir arka plan tasarlayan ressam, daha sonra yeşile boyamış ve figürler üzerinde de sayısız değişikliğe gitmiştir. Sol taraftaki figür, ürkütücü görünümüyle geçiciliği simgeleyen lacivert bir pelerine sarılmıştır. Sakin ve habersiz bir görünümle resmedilen sağdaki figürlerin kaderine düşen uğursuz ölüm belirtisi, görülmemiş bir saldırganlıkla betimlenmiştir. Ölümü simgeleyen figürün şeytanca sırıtması hiçbir kaçış olanağı bırakmıyor izlenimi verir (Pauli, 2001: 128).

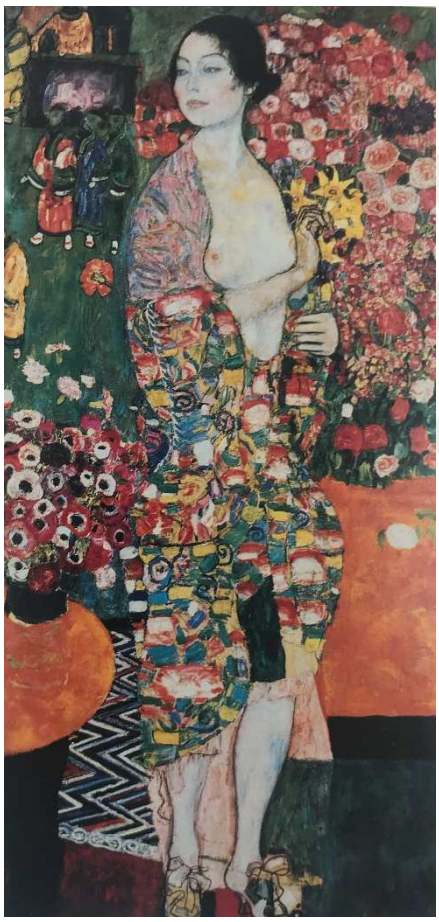

Görsel 173: Gustav Klimt, *Barones Elizabeth Bachofen-Echt'in Portresi*, 1914-16, tuval üzerine yağlıboya, 180 x 128 cm, Özel Koleksiyon. *(Klimt*, s.87.)

Sanatçının, *Barones Elizabeth Bachofen-Echt'in Portresi* adlı yapıtı, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle, 1914-16 yılları arasında yapılmıştır. Dikey bir kompozisyona, resmin tam ortasına boydan yerleştirilen kadın figürünün bakışları izleyicidedir. Vücudu ise hafif sola doğru dönüktür. Kompozisyon tamamen simetrik planlanmıştır ve üçgenleşen bir yapıdadır. Resim, oldukça iki boyutlu görünmesine karşın, arka plandaki duvar kağıdı ve yerdeki perspektif kurallarına göre çizilen halıdan dolayı, bir iç mekân tasvir edildiği

anlaşılmaktadır. Merkezde, dikkati üzerine toplayan bir figür betimlenmiştir. Ancak arka planda da Uzakdoğu esintileri sezilen bir takım figür grubu bulunmaktadır. Figürün elbisesinde bulunan bitkisel motifler, arka planda üçgen oluşturacak şekilde çizilen renkli desenler ve yerdeki halının geometrik motifleri, resme dekoratif açıdan katkı sağlamıştır.

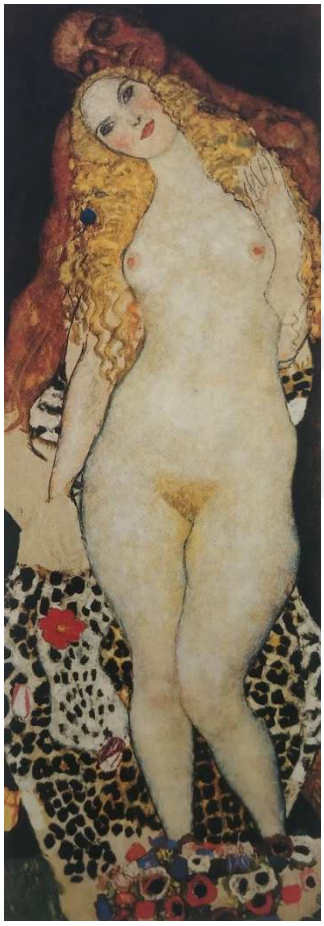
Klimt'in mesenlerinden olan Serena Lederer'in kızını betimlediği eserinde kullanılan Uzakdoğu esintileri, ailenin Uzakdoğu sanatına duyduğu hayranlığı ortaya koymaktadır (Erdoğan, 2009: 81).

Görsel 174: Gustav Klimt, *Balerin*, 1916-18, tuval üzerine yağlıboya, 180 x 90 cm, Özel Koleksiyon. *(Klimt*, s. 86.)

Ressamın, dekoratif niteliği öne çıkan *Balerin* isimli yapıtı, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle, 1916-18 yılları arasında yapılmıştır. Dikey bir kompozisyona oldukça süslemeci bir tavırla yaratılan bu eserde, kadın figürünün teni, sadeliğiyle göze çarpmaktadır. Çiçeklerle, desenli giysiyle ve mekândaki motiflerle süslenerek, dekoratif unsurlar

yaratılmıştır. Figürün bakışları, izleyicide değildir. Vücut hafif sağda, portre ise sol tarafa doğru 4/3 olacak şekilde betimlenmiştir. Yeşil ve kırmızı gibi zıt renklerin bir arada kullanıldığı görülmektedir. Halıdaki geometrik ve zigzaglı motif, resmin genelindeki yuvarlak formlarla oluşturulmuş dekoratif unsurlarla tezat oluşturmaktadır. Oldukça süslü motiflerin kullanıldığı ve bu motiflerin mekânla, figürle bütünleştirildiği söylenebilir. Figür neredeyse akademik geleneğe göre tasvir edilmiştir. Ancak Klimt'in üslubunun etkileri, bu geleneksel tavrı geri plana atmaktadır.

Görsel 175: Gustav Klimt, *Adem ve Havva*, 1917-18, tuval üzerine yağlıboya, 173 x 60 cm, Österreichische Galerie, Viyana. *(Klimt*, s. 92.)

Klimt'in *Adem ve Havva* isimli eseri, 1917-18 tarihleri arasında, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Dikey bir tuvale boydan yerleştirilen kadın figürü ve arkasında net görünmeyen erkek figüründen oluşmaktadır. Nü olarak betimlenen Havva, ön planda yer almaktadır. Ayaklarının altında pembe ve mor çiçeklerden oluşan bir buket bulunmaktadır. Leopar postu desen benzeri bir motif, resimde dekoratif olarak önemli bir

yer tutmaktadır. Bu eser, yarım bırakılmıştır. Havva'nın sağ eli, eskiz şeklinde tuvalin üzerinde görülmektedir.

Sanatçının dini temalı eseri sayılabilecek olan bu resmi, *Öpücük* isimli eseriyle karşılaştırılmaktadır. Adem'in Havva'ya itaat edişini vurgulayan bir yaklaşım gözlemlenmektedir. Ressamın son resimlerinden birisi olan bu eser, dişi gücün etkisine methiye niteliğindedir (Erdoğan, 2009: 82).

Görsel 176: Gustav Klimt, *Yelpazeli Kadın*, 1917-18, tuval üzerine yağlıboya, 100 x 100 cm, Leopold Müzesi, Viyana. (*Sanatın Büyük Ustaları: Klimt*, s.83.)

Dekoratif imge ve figür kapsamında oldukça renkli ve dekoratif nitelikteki çalışmalarından biri olan *Yelpazeli Kadın* isimli eseri, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Viyana'da Leopold Müzesi'nde yer almaktadır. Japon Sanatı'nın büyük etkileri görülen bu eserde, kadın tema olarak kullanılmıştır. Kimono benzeri bir giysi ve yelpaze de Japon etkilerinin bir kanıtı niteliğindedir. Arka planda yer alan süslemeler, bitki ve çiçeklere ağırlık verilerek yapılan doğal formlardan oluşmaktadır. Turkuaz rengi bir kuşla ve altın

rengi zeminle oldukça baskın renkleri bir araya getirmiştir. Kadının sade ve bembeyaz teni, kıyafetiyle ve süslemelerle zıtlık oluşturmaktadır.

Görsel 177: Gustav Klimt, *Gelin*, 1917-18, tuval üzerine yağlıboya, 166 x 190 cm, Özel Koleksiyon. *(Klimt*, s.93.)

Gustav Klimt'in *Gelin* isimli eseri, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle, 1917-18 yılları arasında yapılmıştır. Çok figürlü yatay bir kompozisyondan oluşan bu eser, özel koleksiyonda yer almaktadır. Figürler, kolajı andırır bir biçimde tuvale aktarılmıştır. Giysileri ise çeşitli desenler ve renklerle birbirinden ayrılmaktadır. Resim, sanatçının vefatı sebebiyle tamamlanamamıştır. Resmin sağ tarafı, tek bir figürler kaplanmıştır. Sol tarafında ise kumaşların ve bedenlerin arasından çıkan portreler ve figürlerle kalabalık bir görünüm elde edilmiştir. Neredeyse soyutlamaya doğru giden biçimsel formlarla, Art Nouveau'nun süslemeci tavrı bir araya gelmiştir.

2.11.4.Koloman Moser (1868-1918)

Avusturyalı Koloman Moser, çocukluğunu babasının çalıştığı okulun atölyelerini ziyaret ederek geçirmiştir. Kunstgewerbeschule'de eğitim alan Moser, 1897'de ilk başkanı

Gustav Klimt olan Viyana Secession'u kurmuştur. Moda ve kitap çizimleri yapan sanatçının kısa süre sonra seramik, mobilya, mücevher, kumaş ve iç mimarinin tüm alanlarında çalışmaya başladığı bilinmektedir. 1903 yılında, arkadaşı ve meslektaşı Josef Hoffman ile birlikte, Wiener Werkstatte'yi kurmuştur. Öğretmen, sanatçı ve zanaatkar olarak Moser, vitray, sahne setleri, posta pullarının tasarımı ve resim gibi pek çok alanda yetenekli ve usta bir isim olarak tanınmıştır ("Koloman Moser: Master Of Modernism", t.y.). Sanatçının dekoratif imge ve figür bağlamında değerlendirilebilecek çeşitli eserleri vardır. Karışık teknik ve yağlıboya eserleri yanı sıra özellikle baskı tekniklerinden renkli litografi çalışmaları ağırlıktadır.

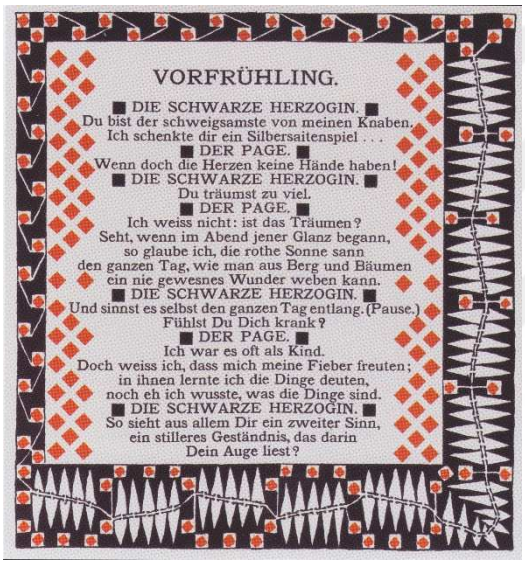

Görsel 178: Koloman Moser, *Erken Bahar* (*Early Spring)*, 1901, kağıt üzerine renkli litografi, 24.5 x 23 cm, Özel Koleksiyon, Hulton Archive, Avusturya. https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/2/duchess-and-footboy-koloman-moser.jpg (04.03.2020)

Koloman Moser'in 1901 tarihli *Erken Bahar* adlı eseri, kağıt üzerine litografi tekniğiyle yapılmıştır. *Erken Bahar* adlı şiirden esinlenip, *Ver Sacrum* dergisinin sayfası için yaptığı bu baskı resim, içerisinde birçok illüstratif öğe barındırır. Dekoratif süslemelerle desteklenmiştir. Siyah, beyaz ve turuncu olarak üç renkten oluşur. Soldaki figürün kıyafeti,

düz bir şekilde siyaha boyanması tercih edilirken, sağdaki figürün pelerininde birbirini tekrar eden dekoratif motifler vardır.

Viyana Secession'un kurucularından olan Koloman Moser, yıllarca *Ver Sacrum* dergisinin editörü ve baş tasarımcısı olarak görev yapmıştır. Bu sayfa, *Ver Sacrum* dergisinin 356. sayfasına aittir (Melby, J.L. (2009). Kompozisyon, boşluk ve renkle birbirlerinden ayıran noktalardan ve siyah beyaz iki figürden ortaya çıkmıştır. Avusturyalı ressam Koloman Moser'in bu resmi, Şubat 1924'te yazılmış Alman şair Rainer Maria Rilke'nin *Erken Bahar* şiirinden almaktadır ("Koloman Moser", 2015).

Görsel 179: Koloman Moser, *Erken Bahar* (*Early Spring)*, 1901, kağıt üzerine renkli litografi, 24.5 x 23 cm, Özel Koleksiyon, Hulton Archive, Avusturya. http://media.artfulmac.com/images/koloman-moser/early-spring-illustration-to-a-poem-by-rainer-maria-rilke-1901.jpg (27.04.2020)

Görsel 180: Koloman Moser, *27 Şubat Çarşamba*, kağıt üzerine kurşun kalem, mürekkep, guaj, 28.5 x 27.5 cm, Galerie Kovacek & Zetter, Viyana. https://www.dorotheum.com/en/l/1292197/ (27.09.2019)

Bir tasarımcı ve ressam olan sanatçının karışık teknik kullanarak yapılmış olan 27 *Şubat Çarşamba* illüstrasyonu, içinde birçok dekoratif unsur bulundurur. Sağ tarafta turuncu bir zemin üzerine yerleştirilmiş iki figür, sol taraftaysa ortada günü belirten sayılar ve onun hemen üzerinde beyaz bir yazıyla "Merkür" yazılmış bir erkek figürü bulunmaktadır. Bu figürün Yunan Mitolojisindeki Hermes olduğu bilinmektedir. Hermes yani Merkür, mitolojide Zeus'un habercisi olarak görev yapar. Sanatçı kullandığı kurşun kalemle çizilmiş referans çizgilerini yok etmemiştir. Merkür yazısını önce figürün bulunduğu siyah çerçevede küçük bir yazı olarak görülse de, ilk başta daha büyük bir yazı olarak Hermes'in üstünde yer aldığını kurşun kalem izlerinden görülebilmektedir. Bu takvim yaprağının çevresine konulmuş siyah beyaz çerçeve, birkaç küçük bitkisel detayla beraber "Febrvar" ayının yazılı olduğu görülür.

Görsel 181: Koloman Moser, *Allegory: Frühlingsmorgen, Spring Morning (Alegori: Bahar Sabahı),* 1896-97, kağıt üzerine renkli litografi, 43.9 x 35 cm, Austrian Museum for Applied Arts / Contemporary Art, Viyana. https://uploads3.wikiart.org/images/koloman-moser/spring-morning-1896.jpg (29.09.2019)

Moser'in 1896-97 tarihli *Alegori: Bahar Sabahı* adlı çalışmasında, çerçevenin üst kısmına yerleştirilen çimlere uzanmış bir kadın figürü bulunmaktadır. Bu figür, bahar çiçeklerinin kokusuyla büyülenmiş gibi görünmektedir. İki yanda bulunan nü modeller ise sarmaşıklarla beraber resmedilmiş. En altta ise iki figür bir müzik aleti çalarken, ikisi de ortalarında bulunan ve saçlarını düzelten kadın figürüne odaklanmışlar. Resmin tam ortasında kiremit renkle birlikte resmedilen ve sanki bulutların üzerindeymiş gibi görünen tam karşıya, izleyicisine bakan bir figür yerleştirilmiştir.

Tarihselcilikten uzak bir konu belirleyen sanatçı, figüratif alegoriler üretmiştir. Simetrik düzenlenmiş motifler, resmin etrafında çerçeve niteliğindedir. Bu çalışma kolajı anımsatmaktadır (Schmuttermier vd., 2013: 21).

Görsel 182: Koloman Moser, *Allegory: Sommer, Summer (Alegori: Yaz),* 1896, kağıt üzerine renkli litografi, 36.3 x 46.6 cm, Courtesy National Galley of Art, Washington. https://oldpainting.tumblr.com/image/133429941756 (28.09.2019)

Sanatçının dekoratif imge ve figür bağlamında değerlendirilebilecek *Alegori: Yaz* adlı eseri, 1896 tarihlidir. Ortasına küçük bir kare yerleştirerek çizdiği bu kompozisyonda birden fazla figür kullanmıştır. Yanlarda çiçekten bir çelenk kaldıran iki kadın, tam ortada renkli olan kısımdaysa nü bir adam kelebeğe parmağını uzatmış, ancak çimenlerin üzerinde duran bu adamda da kelebek kanatları olduğu görülür. Arka planda kullanılan bitkisel, dekoratif motifler ön planda, daha gerçekçi bitkiler resmedilmiştir.

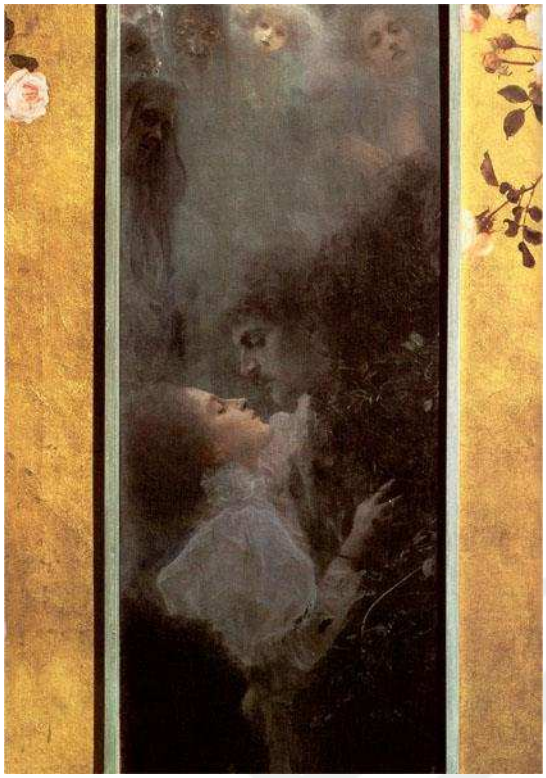
Sanatçı bu eserinde de alegorik motifleri, simetrik olarak yerleştirmiştir. Ortadaki alanda plastisite aracı olarak ışık-gölge üzerinde çalışmıştır. Alt tarafta siyah bir alan içinde, kelebek kanatlı üç cupid bulunmaktadır (Schmuttermier vd., 2013: 21).

Görsel 183: Koloman Moser, *Allegory: Liebe, Lov*e *(Alegori: Aşk),* 1895, kağıt üzerine renkli litografi, 34.9 x 43.8 cm, Austrian Museum for Applied Arts / Contemporary Art, Viyana. https://leprincelointain.blogspot.com/2019/08/koloman-moser-1868-1918-lamour-1898.html (29.09.2019)

Koloman Moser, *Alegori: Aşk* adlı eserinde kompozisyonu dörde bölmüştür. Tam ortadaki dairenin içinde bir çift, yanlarda uzun saçlı iki figür ve altta kendi kendine sarılmış bir cupid göze çarpar. Resmin geneline baktığımızda bir kolajı andırır.

Sanatçının grafiksel bir stile doğru giden eserinde, yanlarda imgesel olarak çizilen figürleri neredeyse simetriktir. Alt tarafta aşk alegorisini destekleyen bir cupid izleyiciye bakmaktadır. Klimt'in 1895'te yaptığı alegorik resmi *Liebe (Aşk)* ile aynı temayı işlemiştir. Ancak kıyaslayınca Klimt'in sanatındaki hassas maddiyatı vurgulaması ile Moser'in stilizasyonundaki hassasiyetten yoksun oluşu büyük bir tezat oluşturmaktadır (Schmuttermier vd., 2013: 21).

Görsel 184: Gustav Klimt, *Liebe (Aşk)*, 1895, tuval üzerine yağlıboya, 60 x 44 cm, Kunsthistorisches Museum, Viyana. http://virtualmuseo.com/wp-content/uploads/2010/01/Love-1895.jpg (27.04.2020)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TÜRK RESİM SANATINDA DEKORATİF İMGE VE FİGÜR

Türk resim sanatında dekoratif imge ve figür bağlamında sanatçıların eserlerinde çoğunlukla arka planda kullanılan bir takım dekoratif motif, imge ve öğeler ele alınmıştır. Kadın figürlerinin yer aldığı, genellikle mekânlı kompozisyonlardan oluşan bu eserler, Türk resim sanatında birçok sanatçıya ilham vermiştir. Sanatçıların eserlerini ürettiği yıllara bağlı olarak üslup çeşitlilikleri de mevcuttur.

3.1.Türk Resim Sanatında Dekoratif İmge ve Figür

Türk resim sanatında dekoratif imge; duvar resimleri, çini, tezhip, minyatür gibi alanlarda yer bulmuştur. Dönemsel değişimlere uğrayan bu tekniklerde, her zaman süslemeci tavır görülmektedir. Stilize edilmiş formlar, bitkisel ve geometrik motiflerle birleştirilmiştir.

Dekoratif imge ve figür kapsamında duvar resimleri olarak erken dönem örnekleri, Uygur sanatında görülür. Figür resmi açısından güzel örneklere sahip olan Bezeklik tapınağındaki resimler önemlidir. Figürlerin olduğu bu tasvirlerde çiçekler, kıvrımlı dallar, perde motifi gibi çeşitli dekoratif unsurlar bulunmaktadır.

Görsel 185: *Uygur Prensi*, IX. 8.-9. yüzyıllar, duvar resmi, Bezeklik tapınağı, Berlin Staatliche Museen. (*Erken Devirde Türk Sanatı,* s.270.)

Görsel 186: *Uygur Prensi*, IX. 8.-9. yüzyıllar, duvar resmi, Bezeklik tapınağı, Berlin Staatliche Museen. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Uigure-bezeklik-19.jpg(27.07.2021)

Mimari mekânları süsleme amacıyla çini sanatı ortaya çıkmıştır. Selçuklular ve Osmanlı döneminde yaygın olarak kullanılan çini sanatına, oldukça süslemeci bir tavırla varolması sebebiyle Türk ve Oryantalist ressamların resimlerinde bolca rastlanmaktadır. Çini sanatının Uygurlara kadar uzandığı bilinmektedir. Ancak çini sanatının gelişimin zirvesindeki evresi Anadolu Türk sanatında görülmüştür. Mimari eserlerdeki çini süslemeler, çok zengin motifler halinde ortaya çıkmaktadır. Renk kullanımı genel olarak mavi, beyaz, lacivert, turkuaz renklerinin yanında zaman zaman altın ve gümüş kullanımına da rastlanmıştır.

Görsel 187: Kubadabat Sarayı, 13. yüzyıl, çini pano. https://ai.stanford.edu/~latombe/mountain/photo/turkey/konya-2017_files/image044.jpg (25.05.2021)

Görsel 188: Kubadabat Sarayı, 13. yüzyıl, çini pano. https://ai.stanford.edu/~latombe/mountain/photo/turkey/konya-2017_files/image045.jpg (25.05.2021)

Çini sanatının süslemeci tavrı ve figürün birleştiği yer olan Kubadabat Sarayı'nda yıldız biçimli çinilerde yalnızca insan figürüne değil, pek çok hayvan figürüne de rastlanır. Yıldız biçimli çiniler, haç biçimli çinilerle birbirine bağlanmıştır. Sır altına firuze, yeşil, mor, mavi renkler kullanılmıştır. Oturmuş ve ayakta tasvir edilen insan figürlerinin yanı sıra, çift başlı kartal, tavus ve su kuşları, ayı, eşek, balık, kaplan gibi çok çeşitli hayvan kategorilerinin yanı sıra, sfenks, harpi, grifon gibi mitolojik yaratıklar da mevcuttur (Aslanapa, 2011: 319).

Türk resim sanatında kitap bezeme sanatı olan tezhip sanatı, genellikle geometrik şekiller ve stilize edilmiş bitkisel formlardan oluşmaktadır. Figür kullanımı görülmez. El yazması eserleri, kutsal kitapları ve padişah tuğralarını süslemiştir. Hat sanatının çerçevesi olma amacını da gütmektedir. Bunlar dışında kitap ciltlerini süslediği de görülmektedir.

İslami yazmalar, altınlarla süslenerek, cetveller çekilerek, çiçeklerle ve motiflerle bezenerek daha cazip hale getirilmek için tezhip oluşturulmuştur. Tezhip yapana müzehhip denmektedir. Kara Memi, Kıncı Mahmud, Mısırlı Hasan Usta gibi tezhip, nakış ve tasvir alanında ün yapmış sanatkârlardır. Yerli müzehhiplere ek olarak Herat, Horasan, Buhara gibi sanatkârlar da örnek verilebilir. Günümüzde, üniversitelerinin Geleneksel Türk Sanatları bölümlerinde ve Topkapı Sarayı ve Cerrahpaşa Tıp Tarihi bölümünde merhum Ord. Prof.

Dr. A. Süheyl Ünver'in başlattığı yerli ve yabancı öğrenciler yetiştirilmektedir (Uysal vd., 1991: 6).

Eski elyazması kitaplara altın yaldız ve çeşitli renkler kullanarak yapılan küçük resimlere minyatür denmektedir. Minyatür, sanat yönünden çok, metinle ilgili manzara ve figürlerin detaylıca renklendirilmesinden oluşmaktadır. Resim tekniğindeki kurallara uymadığı görülmektedir. Uzaklık-yakınlık ve ışık dikkate alınmaz, derinlik yoktur. Herat, Belh, Buhara ve Horasanlı meşhur üstadların Türk ve İran minyatüründe büyük etkileri olmuştur. Günümüzde halen üniversitelerin Geleneksel Türk Sanatları bölümünde devam ettirilmektedir (Uysal vd., 1991: 6).

Minyatür'ün Orta Asya'dan Uygurlar'dan beri varolduğu bilinmektedir. Minyatür, en temel tanımlamayla kitapları metne bağlı kalarak görselleştirme anlamına gelmektedir. Ancak kitap süsleme sanatı olan minyatür, tezhipten veya cildin bezemesinden ayrı düşünülemez. Kültürümüzde zaman zaman İslam'a bağlı, dönemsel olarak canlı figürlerin betimlenişinin yasaklandığı bilinmektedir. Dolayısıyla bazı dönemlerde tamamen figürsüz minyatürler yapılmıştır. Minyatüre Osmalıca'da nakış, minyatür ustasına da nakkaş denmektedir. Nakkaş ustaları, ışık-gölge, perspektif ya da renk değerlerini Batılı resim anlayışının tersine, nesneleri ve canlıları soyutlayıp resmetmişlerdir. Nesneler çevresiyle orantısız olabilir, gökyüzü altın yaldızla, atlar maviyle ve tepeler eflatunla boyanabilir, ağaçlar yan yatabilir. Dolayısıyla nakkaşlar, doğadan bağımsızca, düşündüklerini ve tasarladıklarını resmetmiştirler (Renda, 1997: 1262). 18. yüzyılın en önemli nakkaşı Lêvnî olarak bilinmektedir. Sadece Osmanlı'da değil tüm İslam âleminde son büyük temsilcisidir (Tansuğ, 1995: 156).

Lêvnî Abdülcelil Çelebi, Lale Devri'nin en önemli sanatçısıdır. Sultan III. Ahmed döneminde nakkaş ve şair olarak önemlidir (İperoğlu, 1999: 11). Sanatçının padişah portreleri ve kadın tasvirleri, 18. yüzyıl Osmanlı figür çalışmaları açısından önemli örneklerdir. Topkapı Sarayı Müzesi Kitaplığı'nda Lêvnî'nin *Kebir Musavver Sisilenâme* adlı eseri vardır ve bu eserde, dönemin resim sanatı örneği olarak Osmanlı padişah portreleri bulunur. Sultan I. Osman'dan Sultan III. Ahmed'e kadar yirmi üç adet padişah portreleri olan eserde, dörtte üç cepheden gösteriken padişahlar dönem kıyafetleri içerisinde ellerinde çiçek, mendil, kitap, kılıç gibi çeşitli eşyalarla çiçek desenli yastıklara yaslanmış ve

motiflerle bezeli minderde, sedirde bağdaş kurmuş olarak tasvir edilmişlerdir (İperoğlu, G. 2000: 380-382, 402-409). Sultan III. Ahmed ise geometrik desenli çinilerle kaplı bir mekânda yüksek arkalıklı tahtta oturmuş olarak betimlenmiştir. Sultan oldukça gösterişli üç murassa sorguç takılı yüksek serpuş takmıştır ve sarı, kahverengi renklerde giysileri vardır. Yanında ayakta duran şehzadesinin kıyafeti de benzerdir. Kıyafetler sade olmasına karşılık, tahtı çok renkli ve ayrıntılı bezemeye sahiptir (İperoğlu, G. 2000: 410). Çiçeklerle oldukça yoğun süslemeli olan taht, kırmızı zeminli çiçekli halı üzerindedir. Oldukça renkli ve çeşitli çiçek motifleri ile dönem dekorasyonunu ve beğenisini yansıtmaktadır.

Görsel 189: Lêvnî, *Sultan III. Ahmet ve Şehzadesi*, 1703-1730, minyatür, 16.4 x 25 cm, *Kebir Musavver Silsilenâme*, Topkapı Sarayı Müzesi, A. 3109, y. 22b. (*Padişahın Portresi Tesavir-i Âl-i Osman*, s.410.)

Minyatürde, ilk göze çarpan detay, hiyerarşinin figürlerin boyuyla sembolize edilmesidir. Padişah boyut olarak daha büyük ve daha heybetli betimlenmiştir. Şehzade ise padişahın gerisinde daha küçük ebatlı resmedilmiştir. Padişahın oturduğu tahtın, halının ve arka plandaki bezemelerin motifleri dekoratif imge açısından önemli unsurlar olarak yer almaktadır.

Dekoratif imge ve figür açısından 18. yüzyılda bir diğer önemli sanatçı, yaklaşık 1726-1745 yıllarında etkin olan nakkaş Abdullah Buhâri'dir (Bağcı vd., 2006: 273). Albümler halinde kadın ve erkek figür çalışmaları bulunmaktadır. Topkapı Sarayı Müzesi'nde yer alan albümlerde, Buhari imzalı *Kurna Önünde Yıkanan Kadın* ve *Genç Kadın Portresi*, dönemin nakkaşlarından Buhari imzalıdır. Fazıl Enderuni'nin de kadın ve erkek figür çalışmalarını içeren kıyafet albümü vardır. 1793 tarihli *Hûbannâme* ve *Zenannâme* adlı eser, İstanbul Üniversitesi Kitaplığı'nda yer alır ve özel koleksiyonlarda ve yurtdışında da kopyaları vardır (Bağcı vd., 2006: 273).

Görsel 190: Buhârî, *Genç Kadın Portresi*, 1741-1742, Albüm Resmi, Topkapı Sarayı Müzesi, H. 2143, y.16a. (*Osmanlı Resim Sanatı*, s.273.)

Görsel 191: Buhârî, *Kurna Önünde Yıkanan Kadın*, 1741-1742, Albüm Resmi, Topkapı Sarayı Müzesi, yy. 1043. (*Osmanlı Resim Sanatı*, s.273.)

Dekoratif imge ve figür çalışmalarının Osmanlı minyatür ve albüm resimlerindeki örneklerinden sonra Batılı tarzda tuval resmi olarak örnekleri, öncelikle Osman Hamdi Bey'in resimlerinde görülür.

Türk resim sanatında, akademik anlamda figür çalışmaları başladıktan sonra, sanatçıların eserlerinde de figür betimlemeleri görülmektedir. Dönemsel olarak değişiklik göstermekle birlikte üslupsal açıdan da çeşitlilik mevcuttur. Resimde figürün yanı sıra dekoratif imge olarak yer verilen unsurlar da bulunmaktadır. Gerek Anadolu kültüründen esinlenmeyle gerekse Avrupalı modern ressamlardan ilhamla birtakım dekoratif unsurlara rastlanmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nda batı tarzı resimler ilk olarak, askeri okul öğrencileri tarafından yapılmıştır (Sarıdikmen, 2007: 23).

Modernleşme süreci içinde, askeri okullara verilen resim teknikleri ve perspektif kuralları gibi uygulamalar, resim dersleri ile batılı anlamda öğretilmeye başlanmıştır. Mühendishane-i Berrii Hümayun, batılı üslupta resim yapan ilk önemli sanatçıların yetiştiği okuldur. Ferik İbrahim Paşa, bu okuldan mezundur. Harbiye'den ise Ferik Tevfik Paşa, o dönem sanatçılarımız arasına girmiştir. Mühendishane'de yetişmiş önemli bir ressam olarak görülen bir diğer isimse Kolağası Hüsnü Yusuf Bey'dir. Askeri okulların yanı sıra açılan sivil okullarda da resim derslerine ağırlık verilmeye başlanmıştır. Özellikle Darüşşafaka Lisesi'nde resim dersleri önemle verilmiştir. Burada, Fahri Kaptan olarak bilinen ve resim öğretmenliği yapan, ancak kimliği tam olarak belirlenememiş bir sanatçı bulunmaktadır. Çeşitli üsluplarda eserleri bulduğu varsayılan Fahri Kaptan'ın burada önemli bir etkisi bulunduğu bilinmektedir (Tansuğ, 2012: 51-52-53). Darüşşafakalı ressamlar, *Türk Primitifleri* olarak da anılmaktadır. Fotoğraftan ve kartpostallardan resim yaptıkları bilinmektedir.

Askeri okul öğrencileri ve subaylar, resim eğitimi alması amacıyla, ilk kez 1835'te Viyana, Berlin, Paris ve Londra'ya gönderilmiştir. Bu uygulama, ilerleyen yıllarda da devam etmiştir. 1861 yılında Paris'e gönderilen öğrenciler arasında Süleyman Bey ve Ahmet Ali (Şeker Ahmet Paşa) gibi isimler yer almaktadır. *Asker Ressamlar Kuşağı*'nda Hoca Ali Rıza, Süleyman Seyyid, Halil Paşa, Sami Yetik, Ali Sami Boyar, Hikmet Onat ve Ruhi gibi Türk sanatına yön vermiş ressamlarımız bulunmaktadır (Tansuğ, 2012: 54-55). Halil Paşa, Paris'te Gerome'dan eğitim almıştır. Harbiye'nin yetiştirdiği ilk ressamlardan biri olan Ferik Tevfik Paşa, Ferik İbrahim Paşa ile Avrupa'da aynı eğitimi almıştır. Ancak sanatçının desen çalışmalarına çok önem verdiği ve ilk heykel yontan kişi olduğu, araştırmalarda ortaya

çıkmıştır (Turani, 1984: 6-7) Asker Ressamlar Kuşağı, genellikle peyzaj çalışmalarına yönelmiştir. Figüratif anlamda resim yapan sanatçılar olsa da dekoratif imge ve figür bağlamında ele alınan sanatçı bulunmamaktadır.

Batı'da resim eğitimine gönderilen ilk grubun 1835'te, askeri okul öğrencileri olduğu bilinmektedir. Sanatçılar Viyana, Berlin, Paris ve Londra'ya gönderilmiştir (Tansuğ, 2012: 54).Yurtdışına gönderilen sanatçıların atölyelerde modele bakarak figür alıştırmaları yaptığı bilinmektedir (Tansuğ, 2012: 93). Batılı ressamların atölyelerinde eğitim almışlardır. Bu sebeple ülkeye döndüklerinde farklı tarzlara yönelmiştirler. Akademik düzeyde eğitim alan sanatçılar, kendilerini geliştirmeye devam etmiştir.

Türk resim sanatında Batılı anlamda figür çalışmaları, Sanayi-i Nefise Mektebi'nin açılması ve yurtdışına gönderilen sanatçılarla ağırlık kazanmıştır. Genellikle peyzaj ve natürmort resmedilmesine karşın, ressamların figür çalışmalarına da rastlanmaktadır. Özellikle yurtdışında eğitim gören sanatçılar arasında olan Osman Hamdi Bey'in figüratif yaklaşımlı eserlerinden pek çok örnek bulunmaktadır. Sanatçı, eserlerinde aynı zamanda dekoratif unsur açısından zengin betimlemeler yapmıştır. Oryantalist sanatçılar arasında değerlendirilen Osman Hamdi Bey, mekânlarda kullandığı çini süslemeleri, halı motifleri, kumaşların desenleri gibi unsurları detaylandırarak resimlerinde dekoratif öğelere bolca yer vermiştir.

Sanayi-i Nefise'nin kurulmasıyla akademik eğitim alan sanatçılar, figür anatomisi ve portre sorunlarına önem vermiştir. Mektebin açılmasıyla Türkiye'de resim eğitiminin belli bir disipline sokulması yönünden önemli bir aşama olduğu kabul edilmiştir (Tansuğ, 2012: 108). Osman Hamdi'nin müdürlüğünü yaptığı Sanayi-i Nefise Mektebi günümüzde Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi adını almıştır.

19. yüzyılın ikinci yarısında ise Osman Hamdi Bey'in Sanayi-i Nefise Mektebi Ali'sinin kurulmasına katkı sağlamasıyla, ilk güzel sanatlar okulu açılmıştır. Burada İbrahim Çallı'nın önderliğinde *Çallı Kuşağı* olarak anılan bir grup ressam yer almaktadır. *Çallı Kuşağı*'nda bulunan, Namık İsmail Avni Lifij ve Nazmi Ziya 1914'te Paris'e eğitime gönderilmiştir (Tansuğ, 2012: 55). *Çallı Kuşağı, Türk İzlenimcileri* ve *1914 Kuşağı* olarak da anılmaktadır. Açık havada yaptıkları peyzaj çalışmaları sebebiyle *Türk İzlenimcileri*

ismini, Avrupa'ya gönderilen sanatçıların 1914 yılında yurda dönme sebebiyle de *1914 Kuşağı* ismini almıştır. Sanatçılardan İbrahim Çallı'nın eserlerinden, dekoratif imge ve figür bağlamında *Dikiş Diken Kadın*, (1927) *Yeşil Elbiseli Kadın- Bayan Vicdan Moralı'nın Portresi* ve *Nü* (1960) isimli çalışmaları incelenmiştir.

Çallı Kuşağı, izlenimci tarzda resim yapmalarına karşın, figürün yaygın bir eğilim olarak görüldüğü bir kuşaktır. İnsan figürüne kendilerinden önceki diğer kuşaklara göre daha çok yönelmişlerdir. Özellikle nü çalışmalarına bu dönemde ağırlık verilmiştir (İskender, 1996: 10-11).

Osmanlı Ressamlar Cemiyeti, Türk sanatçılarını bünyesinde toplayan ilk ressam derneğidir. Bu topluluğa katılan sanatçılarımız arasında Ruhi, İbrahim Çallı, Hale Asaf, Şevket Dağ, Feyhaman Duran gibi isimler yer almıştır. Osmanlı Ressamlar Cemiyeti'nin adı 1921 yılında *Türk Ressamlar Cemiyeti*, 1926'da *Türk Sanayi-i Nefise Birliği* ve yine aynı yıl *Güzel Sanatlar Birliği* olarak değiştirilmiştir. 1923 yılına gelindiğinde, ikinci bir cemiyet olan *Yeni Resim Cemiyeti* kurulmuştur. Şeref Akdik, Elif Naci, Ali Avni Çelebi, Zeki Kocamemi, Muhittin Sebati, Refik Epikman gibi isimler, topluluğun kurucuları arasında yer almıştır (Giray, 1997: 38).

Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği, Türk resim sanatının tarihsel süreci içinde kurulan ikinci dernektir. Cumhuriyet Türkiye'sinde kurulan derneklerden ise ilkidir. *Yeni Resim Cemiyeti* adı altında toplanan sanatçılar, daha sonra *Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği* adıyla değiştirmişlerdir. Sanatçıları arasında ise Mahmut Cuda, Ali Avni Çelebi, Zeki Kocamemi, Cevat Dereli, Refik Epikman, Hale Asaf, Muhittin Sebati, Nıurullah Berk, Şeref Akdik, Fahrettin Arkunlar, Ratip Aşir Acudoğu gibi isimler yer almıştır (Giray, 1997: 38).

D Grubu, Cemal Tollu, Nurullah Berk, Elif Naci, Abidin Dino, Zeki Faik İzer ve Zühtü Müridoğlu gibi isimlerin önderliğinde kurulmuştur. Güzel Sanatlar Birliği, Yeni Ressamlar Cemiyeti ve Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği'nden sonra kurulan dördüncü gruptur. Ancak modern plastik sanatlar topluluklarından birincisidir. Türk sanatçılarının kurduğu dördüncü grup olması nedeniyle alfabedeki dördüncü harf olan *d*'yi isim olarak seçmişlerdir. Grup üyelerinin çoğu Paris'te eğitim almıştır. O dönem, genç

sanatçı kuşağını temsil etmişlerdir. Bedri Rahmi Eyüboğlu, Eren Eyüboğlu, Turgut Zaim, Eşref Üren, Halil Dikmen, Arif Kaptan, Sabri Berkel, Fahrelnissa Zeid, Zeki Kocamemi, Hakkı Anlı, Salih Urallı gibi sanatçıların gruba katılmasıyla, topluluk daha da genişlemiştir (Yaman, 2002: 7). *D Grubu*'nda, modern resim anlamında eserler üretmiş sanatçılarımız bulunmaktadır. Figür betimlemelerinin bolca olduğu görülmektedir. Bu toplulukta bulunan ve dekoratif imge ve figür açısından ele alınan sanatçılar arasında Bedri Rahmi Eyüboğlu, Eren Eyüboğlu, Eşref Üren, Fahrelnissa Zeid bulunmaktadır. Özellikle Bedri Rahmi Eyüboğlu ve Eren Eyüboğlu'nun eserlerinde, Anadolu kadınından ve etnik kültürden etkilenmesi sebebiyle dekoratif unsurlara rastlanmaktadır. Halı ve kilim motiflerindeki işlemeler, geleneksel giysili figürler ön plana çıkmaktadır. Dekoratif imge ve figür kapsamında eserleri bulunan sanatçılardan bir diğeri Şükriye Dikmen'in, özellikle 1980'li ve 1990'lı yıllara ait büst portrelerin arka planlarında dekoratif imgeler kullandığı görülmektedir.

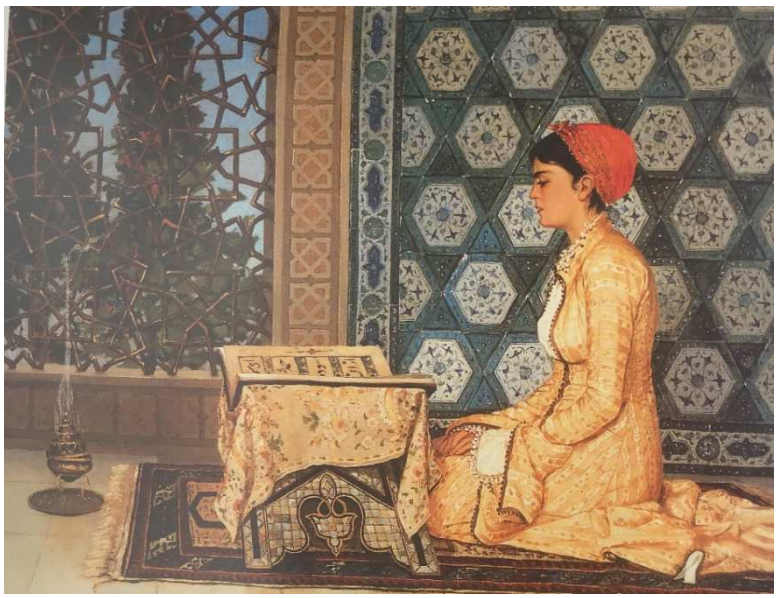
3.1.1.Osman Hamdi Bey (1842-1910)

Osman Hamdi Bey, ressam, müzeci, arkeolog kimlikleriyle bilinmektedir. İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin ve Güzel Sanatlar Akademisi'nin kurulmasındaki katkıları, yaptığı arkeolojik kazılar ve sanatçı kişiliğiyle ön plana çıkmıştır. Sadrazam İbrahim Edhem Paşa'nın oğlu olan Osman Hamdi, babasının batı kültürüyle yetişmesini istemesiyle Mekteb-i Maarif-i Adliye'de okurken hukuk öğrenimi için Paris'e gönderilmiştir. Hukuk öğrenimi görürken aynı zamanda Paris Güzel Sanatlar Yüksekokulu'na ve özel atölyelerde resim derslerine devam etmiştir. Yurda döndükten sonra devlet yönetiminin üst düzeyinde çeşitli görevlerde bulunmuştur. Osman Hamdi, 1881'de İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin müdürü olmuştur. Ancak yurtdışında tanınması müzeciliği ile değil arkeolojik kazılarıyladır. Kültürel alandaki en önemli hizmetlerinden biri de Sanayi-i Nefise Mektebi'nin kuruluşunu gerçekleştirmesidir. Kuruluşundan itibaren 28 yıl Sanayi-i Nefise Mektebi'nin müdürlüğünü yapmıştır (Ulaba, 1997: 1392). Osman Hamdi, Paris'te bulunduğu 1860-66 yılları arasında akademik atölye resmine ilgi duymuş ve figüre dayalı yaptığı eserlerinde Oryantalizmin etkisinde kalmıştır. Batılı Oryantalistlerden farklı olarak kadını ve Osmanlı yaşantısını yücelten resimler yapmıştır. Kurgu açısından atölyesinde çalıştığı Jean Leon Gerom ile benzerlik göstermesiyle beraber, konu ve biçim açısından Ludwig Deutch ve Rudolf Ernst

isimli ressamların eserleriyle yakınlık göstermiştir. Sanatçı çok sayıda Akademik unvan, nişan ve madalya almıştır (Germaner, 1997: 1393).

Osman Hamdi Bey'in figürleri realistik bir şekilde betimlediği eserlerinde, arka planda cami çinileri, Osmanlı ve İran halıları, geometrik şekilli pencere süsleri yer alır. Ressamın çalışmalarında özellikle çini detayları çok yer tutar. Son dönemde yaptığı resimlerde bu detayları daha çok kullanan sanatçı, süslemeci bir yaklaşımı her döneminde benimsemiştir. Resimlerinde fotoğraflardan yararlandığı bilinen sanatçı, ayrıntıcı çalışmalar gerçekleştirmiştir.

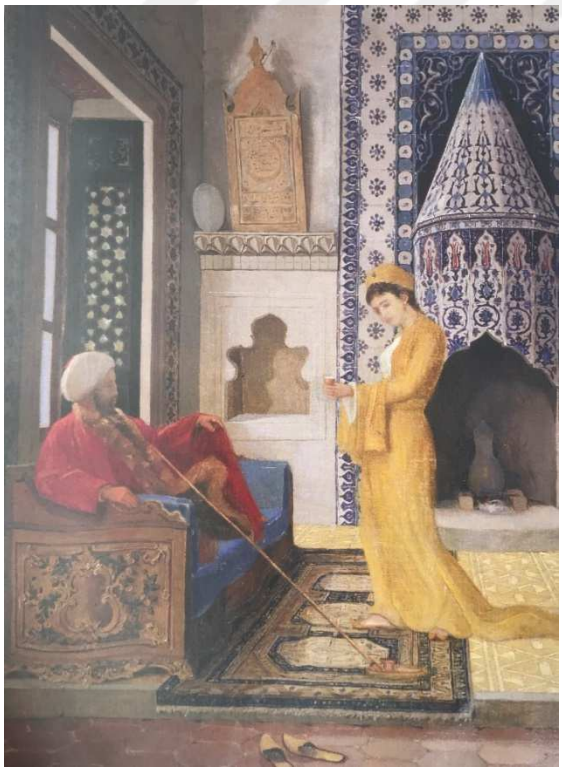
Sanatçının özellikle son dönemde yaptığı çalışmalarda, çini detayları çok sık rastlanan dekoratif unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çiniler incelendiğinde dört ayrı kategoriye ayrılabilir. İlk olarak İznik'le özdeşleştirilen, ancak daha sonra Kütahya'da üretilen çinilerdir. İkincisi ise çiçekli motiflerle bezeli olan çinilerden oluşan dekoratif panolar ve bordürlerdir. Üçüncüsü, üzeri hat sanatıyla süslenmiş çinilerden oluşan bordürlerdir. Dördüncüsü, herhangi bir motif içermeyen ya da çok baskın olmayan motiflerle süslenmiş olan ve genellikle büyük duvar satıhlarını kaplamak için kullanılmış olan çinilerdir. Birinci ve ikinci kategorideki çini motifleri erken dönem işlerinde daha çoğunlukta görülmektedir (Eldem, 2010: 147).

Görsel 192: Osman Hamdi Bey, *Rahle Önünde Genç Kadın*, 1879, tuval üzerine yağlıboya, 21.5 x 27 cm, Özel Koleksiyon. *(Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 268.)

Sanatçının *Rahle Önünde Genç Kadın* adlı eseri, 1879 tarihinde yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Kompozisyon yataydır. Resmin geneline sarı renk ve tonlarının hakim olduğu, ancak arkadaki çini motiflerinden mavi rengin de resimde belli bir yer tuttuğu görülmektedir. Resim küçük boyutlu olmasına rağmen ince bir işçilikle detaylandırılmıştır. Duvardaki çini motifleri, kadının giysisinin desenleri, rahledeki detaylar, örtünün işlemeleri, kitaptan görünen tezhip süslemeleri, pencerenin açıklığında bulunan geometrik desenli, madeni şebeke ve halıdaki desenler titizlikle tasvir edilmiştir. Bu detaylar, resimdeki dekoratif imgeler olarak yer almaktadır.

Osman Hamdi'nin harem temasıyla doğrudan ilişkili olmayan bu eseri, saray türündeki bir haremden, bariz bir vurguyla farklı olduğu bellidir. Tek ve bağımsız duran bir kadın figürü mahremiyet içinde belki bir konağın modernleşmiş ve yenilenmiş harem anlayışı içinde hareket ettiğini iddia etmek mümkündür. Aynı durum, sanatçının *Ayakta Genç Kadın* ve *Leylak Toplayan Kız* isimli tablolarında da görülmektedir (Eldem, 2010: 267).

Görsel 193: Osman Hamdi Bey, *Kahve Ocağı*, 1879, tuval üzerine yağlıboya, 50 x 38 cm, Leon Grünberg Koleksiyonu. *(Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 264.)

Osman Hamdi Bey'in *Kahve Ocağı* adlı 1879 tarihli yağlıboya eseri, dikey bir kompozisyona iki figürün yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Kadın figür, sarı bir elbise giymiştir. Elindeki Türk kahvesi fincanını adama uzatmaktadır. Erkek figür ise kırmızı bir kıyafet ve sarıkla, elinde tuttuğu uzun çubuklu, nargile benzeri bir tütün içmektedir. Oturduğu koltuğun yan tarafındaki kolçakta oymalar detaylıca resmedilmiştir. Figürler kadar mekân ayrıntılarına da yer veren sanatçı, arka planda bulunan ocağı çinilerle süslemiştir. Yerde altıgen şeklinde kaplamalar bulunmaktadır. Halıdaki desenler, çini kaplamalı ocak, süslemeli dekoratif niş, ahşap pencere kanadı ve koltuğun ahşap oymalı desenleri dekoratif unsur olarak resme katkı sağlamaktadır.

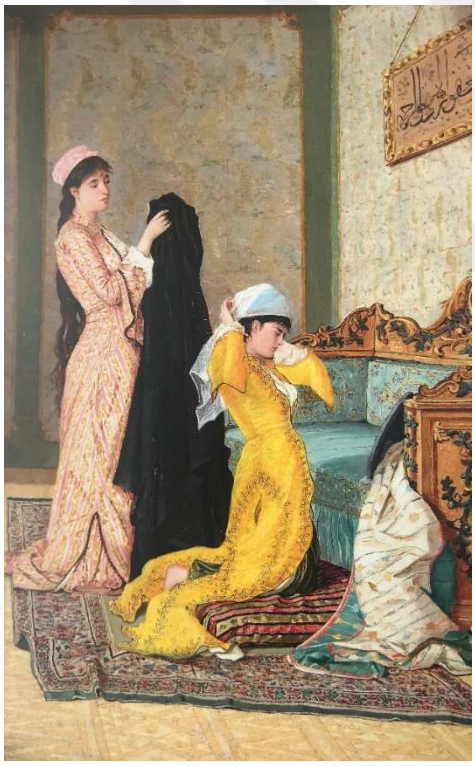
Sanatçının eserlerinde harem teması çok açık bir şekilde olmasa da sıkça ima edilmektedir. Bu temaya ilişkin yaptığı eserlerinden tarihlere bakıldığında ilk eser, 1879' a aittir. Batılı oryantalist ressamlar genel olarak harem sahnelerini çıplak kadın figürleriyle birer fantezi dünyasına dönüştürmüşken Osman Hamdi Bey'in, haremi bu tür tasvirlerle temsil etmeyeceği hatta edemeyeceği aşikârdır. Ancak bu iki yaklaşımın da ortak noktaları her bir kompozisyonun iç mekânda kurgulanmış olmasıdır (Eldem, 2010: 260).

Görsel 194: Osman Hamdi Bey, *Kahve Ocağı*, 1879, tuval üzerine yağlıboya, 50 x 38 cm, Leon Grünberg Koleksiyonu. *(Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 263.)

Sanatçının 1879 tarihli *Kahve Ocağı* isimli eseri, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Dikey bir kompozisyona yerleştirilen iki figürden oluşmaktadır. Bir önceki *Kahve Ocağı* isimli eseriyle aynı mekânı resmetmiştir. Figürlerin konumları, kıyafetlerini ve kadrajı değiştirerek başka bir varyasyonunu yapmıştır. Arka planda yer alan beyaz ve mavi renklerin hâkim olduğu çini detaylı ocak, yerde bulunan kilim desenleri resme dekoratif imge olarak katkı sağlamıştır.

Kahve sunan kadın kompozisyonu iki tuvalde de mevcuttur. Haremle bağdaşan noktaları ise kölelik ve erkeğe hizmet etme olgularından doğan ilişkilerle özdeşleşmiş olmalarıdır (Eldem, 2010: 262).

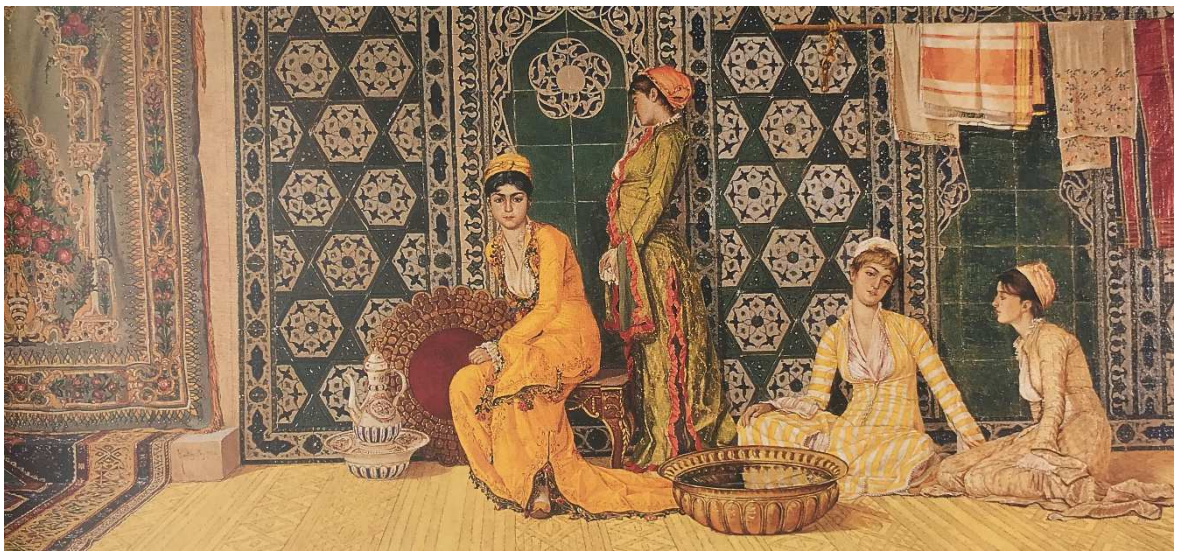

Görsel 195: Osman Hamdi Bey, *Çarşaflanan Kadınlar*, 1880, tuval üzerine yağlıboya, 63 x 41 cm, Can Has Koleksiyonu. *(Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 225.)

Çarşaflanan Kadınlar adlı eser, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle, 1880 yılında yapılmıştır. İki figürden oluşan kompozisyon dikeydir. Figürlerden biri diz çökmüş, koltuğa dayadığı aynaya bakarak örtüsünü düzeltmektedir. Diğeri ise ayaktadır ve elindeki çarşafı

diğer figüre uzatmaktadır. Arka plandaki bitkisel formlu duvar kağıdı, koltuğun desenleri ve halının detaylı betimlenmiş işlemeleri dekoratif olarak zenginlik katmaktadır.

Ressamın, *Çarşaflanan Kadınlar* isimli eserinde sokağa çıkmak üzere giyinirken resmedilen çoklu kadın figürleri mevcuttur. Sedirin önünde diz çökmüş olan kadın başörtüsünü bağlamaktadır. Arkasındaki hizmetçi ise elbisesinin üzerine geçireceği siyah feraceyi elinde tutarak efendisinin omuzlarına geçireceği anı beklemektedir (Eldem, 2010: 222).

Görsel 196: Osman Hamdi Bey**,** *Haremden*, 1880, tuval üzerine yağlıboya, 56 x 116 cm, Özel Koleksiyon. *(Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 267.)

Ressamın *Haremden* adlı eseri, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyledir. 1880 yılına ait bu eser özel koleksiyonda yer almaktadır. Yatay bir şekilde kurgulanan kompozisyonda dört figür bulunmaktadır. Figürlerin arka planında çiniyle kaplı bir duvar vardır. Sol tarafta ise desenli bir halı tasvir edilmiştir. Duvarlardaki dekoratif çiniler, zengin çiçek bezemeli halılar, sağ tarafta işlemeli örtüler, ibrik, leğen gibi süslü eşyalar ve kadınların kıyafetleri çok ayrıntılı olarak çalışılmıştır. Osmanlı geleneksel sanatları, mimariye bağlı süsleme, gündelik kullanım eşyaları ve kıyafetlere dair pekçok açıdan belgesel nitelik de barındırmaktadır.

Birden fazla kadının bir arada tasvir edildiği gerekçesiyle harem sahnesi olduğu anlaşılmaktadır. Osman Hamdi Bey, haremde hizmet veren cariyelerin çamaşırları

kurumaya bırakmış dört kadının amaçsız ve odaksız bir şekilde bir araya gelip dinlenme anlarını tasvir etmiştir. Burada belirgin bir şekilde varolan "işsizlik, güçsüzlük" hissi hâkimdir (Eldem, 2010: 262).

Görsel 197: Osman Hamdi Bey, *İki Müzisyen Kız*, 1880, tuval üzerine yağlıboya, 58 x 39 cm, Pera Müzesi, Suna ve İnan Kıraç Koleksiyonu. *(Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 201.)

Sanatçının 1880 tarihli, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılan *İki Müzisyen Kız* yapıtı, iki müzisyen kızı tasvir etmektedir. İç mekâna yerleştirilmiş olan figürler, dikey bir tuvalde betimlenmişlerdir. Figürlerden biri ayakta diğeri ise dizlerinin üzerine çökmüştür. Kıyafetlerindeki detaylar, halının desenleri, yan taraftan küçük bir parça görünen çini motifleri dekoratif unsur olarak yer almaktadır. Osman Hamdi'nin detaycı bir yaklaşımla objeleri resmedişi bu eserinde de görülmektedir.

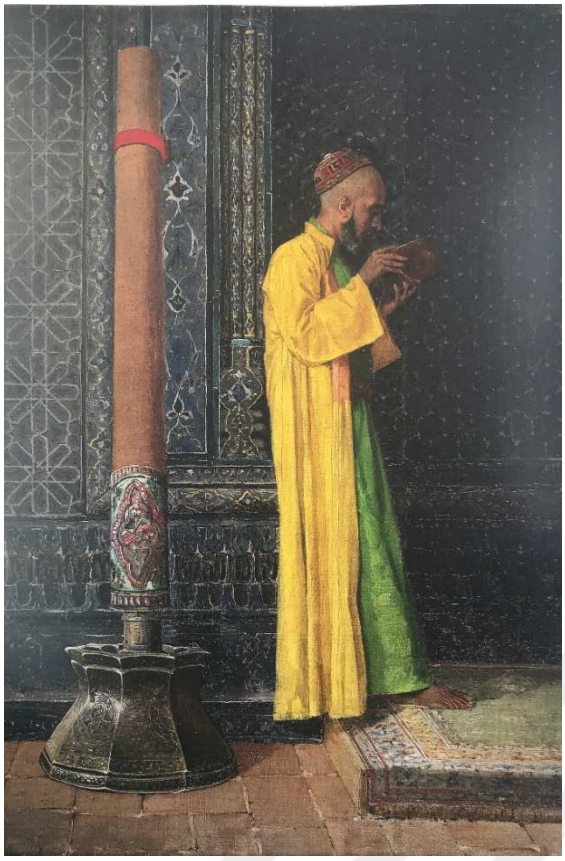
Oryantalist bir ressam olarak anılmasına karşılık Osman Hamdi'nin Doğu'ya bakışı, batılı ressamlardan farklıdır. Kadın figüründe cinselliği ön planda tutan batılı oryantalistlerin tersine, Osman Hamdi Bey'in resimlerinde yer alan figürler, Osmanlı'da batıya açılış döneminin, bireysel kimliğinin ve yeteneklerinin farkında, öğrenmeye ve kendini geliştirmeye açık kadınlardır. Çalgı çalarken, kitap okurken, evinde çiçek

düzenlerken resmedilen Osmanlı kadını, her zaman giyimli betimlenmiştir. Bursa Yeşil Cami'den mimari öğelerin yer aldığı bu resimde tambur, def gibi çalgıların yanı sıra halılar, kakmalı ahşap işçiliği, taş oymacılığı, çiniler gibi Osmanlı'ya özgü dekorasyon öğeleriyle, sanatçının kimliğine dair bu yaklaşımı bir araya getirmiştir ("İki Müzisyen Kız", t.y.).

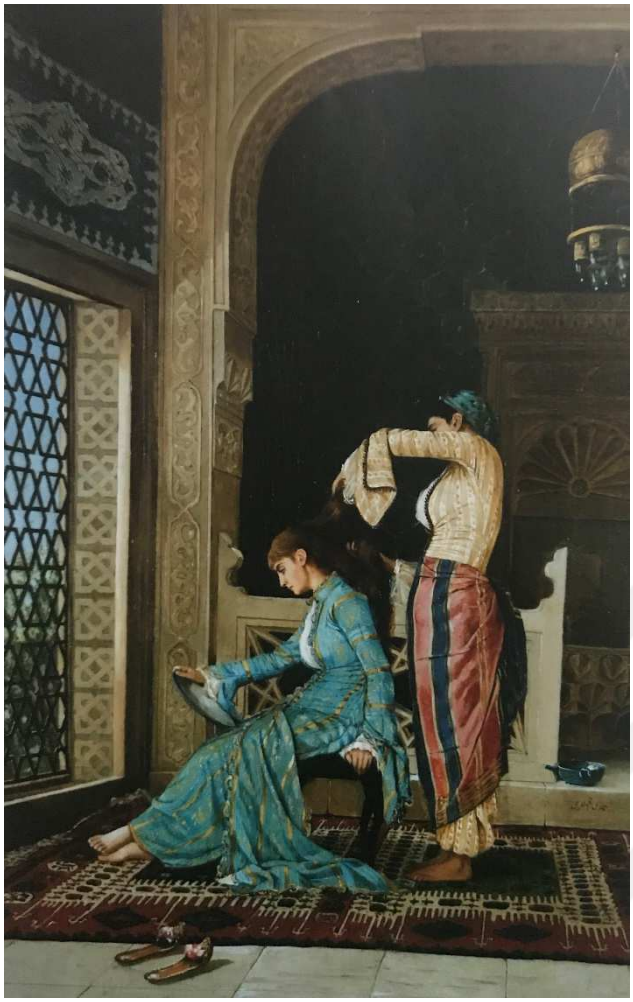
Görsel 198: Osman Hamdi Bey, *İstanbul Hanımefendisi*, 1881, tuval üzerine yağlıboya, 185 x 109 cm, Özel Koleksiyon. *(Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 202.)

Osman Hamdi Bey'in anıtsal figür çalışmalarından biri olan *İstanbul Hanımefendisi* adlı eseri, 1881 tarihlidir ve tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Osmanlı kültürünü yansıtan yapıtta, bir kadın figürü ayakta poz vermiştir ve bakışları izleyicidedir. Siyah bir kıyafet giyen figürün yüzünü örten şeffaf bir peçesi bulunmaktadır. Figürün arkasına geleneksel motifli sarı bir perde yerleştirilmiştir. Yerde ise mavi ve kırmızı renklerin hâkim olduğu desenli bir halı tasvir edilmiştir. Sanatçının sol üst köşede "O Hamdi Bey, 81" şeklinde imzası bulunmaktadır.

Görsel 199: Osman Hamdi Bey, *Mekki Okuyucu / Mihrap Önünde Kuran Okuyan Adam*, 1881, tuval üzerine yağlıboya, 56.5 x 38.5 cm, Halil İbrahim İper Koleksiyonu. *(Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 42.)

Osman Hamdi Bey'in anıtsal figür çalışmalarından *Mekki Okuyucu / Mihrap Önünde Kuran Okuyan Adam* adlı eseri, 1881 yılında yapılmıştır. Tekniği tuval üzerine yağlıboyadır. Resimde boydan tasvir edilen bir figür, elinde Kuran okurken mihraba yaslanarak betimlenmiştir. Mihrabın detaylı çini işlemeleri bu boyuttaki bir esere göre oldukça detaylıdır. Mekân koyu ve soğuk renklerle kurgulanmışken, figür açık ve parlak bir sarı renkle dikkat çekici bir şekilde boyanmıştır. Böylelikle resmin bütün odağı, figüre yönelmektedir.

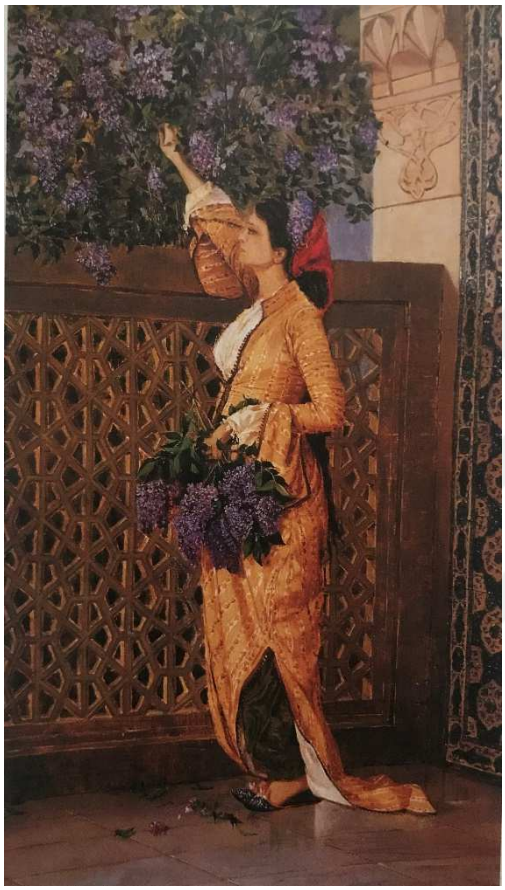

Görsel 200: Osman Hamdi Bey, *Saçını Taratan Kız*, 1882, tuval üzerine yağlıboya, 56 x 37 cm, Özel Koleksiyon. *(Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 266.)

Ressamın *Saçını Taratan Kız* adlı eseri, 1882 tarihlidir ve tuval üzerine yağlıboya tekniğinde yapılmıştır. Dikey olan kompozisyon iki kadın figürden oluşmaktadır. Kadınlardan biri mavi üzerine sarı çizgili elbiseyle, diğeri ise hizmetkâr olduğunu gösteren kırmızı ve mavi çizgili önlüğüyle resmedilmiştir. Mekânın duvarlarındaki oymalar ve çiniler hem dekoratif görünmektedir hem de dönemin mekânlarını tasvir edip belge niteliği taşımaktadır. Pencerenin üzerinde çini pano, resmin boyutuna kıyasla oldukça detaylı işlenmiştir.

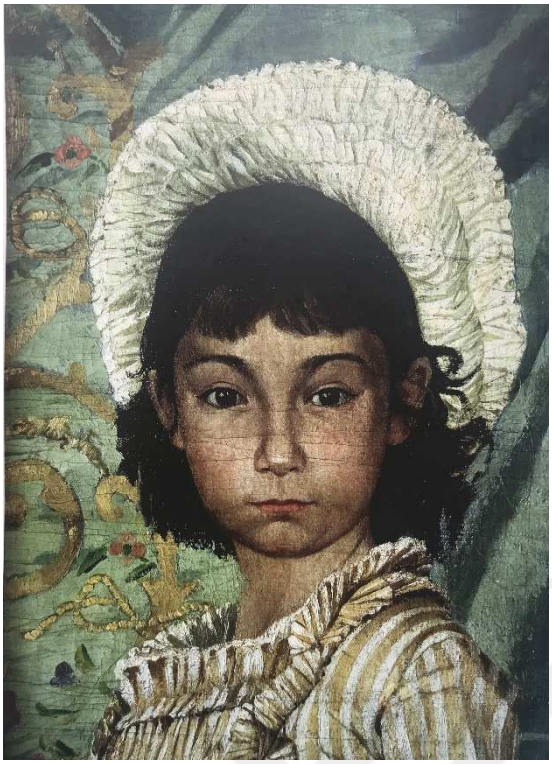
Sanatçının çok kadınlı kompozisyonlarından olan *Saçını Taran Kız* tablosunun üç versiyonu vardır. Birbiriyle neredeyse birebir aynıdırlar. Biri sadece fotoğraf olarak günümüze gelmiştir. Bir diğeri "Hamdi kulları" imzası bulunması sebebiyle saray siparişi olduğunu anladığımız versiyonu, üçüncüsü ise Türkçe imzalanmış olanıdır. Şık elbiseli bir

kadın elinde ayna tutup diz çökmüş ve saçlarını taratırken tasvir edilmiştir. Mütevazi bir elbise giymiş olan kadın figür ise diğer kadının saçlarını taramaktadır. Mekân olarak ise *İki Müzisyen Kız* isimli eserle aynı olan Yeşil Camii'dir. Ancak camiinin içine bir çeşme yerleştirilerek hamam hissi yaratılmıştır (Eldem, 2010: 264).

Görsel 201: Osman Hamdi Bey, *Çiçek Toplayan Kız / Leylak Toplayan Kız*, 1882, tuval üzerine yağlıboya, 56 x 32.5 cm, Özel Koleksiyon. *(Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 486.)

Osman Hamdi Bey'in *Leylak Toplayan Kız* isimli eseri, 1882 tarihinde yapılmıştır. Tuval üzerine yağlıboya tekniğini kullanan sanatçının eseri, özel koleksiyonda yer almaktadır. Tek figürlü bir kompozisyon kurgulayan ressam, tuvali dikey kullanmıştır. Dikey oyma şebeke yanından leylaklara uzanan bir kadın figürü resmin merkezindedir. Kadın, altın rengi bir elbise giymiştir. Mekân, balkon hissi uyandırmaktadır. Açmış olan çiçeklerden mevsimin ilkbahar olduğu anlaşılmaktadır. Kadının saçlarında leylaklardan taç yaptığı da görülmektedir. Resmin sağ tarafında kalan çini detayları ve sol tarafa devam eden geometrik desenli mermer şebekeler ise dekoratif bir yaklaşımla tasvir edilmiştir.

Görsel 202: Osman Hamdi Bey, *Çekik Gözlü Kız ya da Tevfika Portresi*, 1882, tuval üzerine yağlıboya, 37 x 29 cm, Özel Koleksiyon. *(Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 471.)

Dekoratif imge ve figür kapsamında değerlendirilebilecek Osman Hamdi Bey'in tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılan *Çekik Gözlü Kız ya da Tevfika Portresi*, 1882 tarihlidir. Arka planda bir duvar kağıdı deseni ya da bir perdeyi andıran desen, kızın üzerindeki kıyafetler, başlığındaki büzgüler ressamın detaycılığının bir göstergesi gibidir. Klasik portre pozu veren küçük kız, esmer tenli, siyah saçlı ve koyu renk gözlüdür.

Ressamın kuzeni Tevfik'in Marie Dumas ile evliliğinden üç çocuğun en büyüğü olarak doğan Tevfika isimli çocuğun portresidir. Küçük kızın genç yaşlarda öldüğü tahmin edilmekle beraberi çok fazla bilgi bulunmamaktadır. Tespit edilebildiği kadarıyla sanatçı, Tevfika'nın üç portresini yapmıştır. Bunlardan biri nedeni belirlenmese de dostu ve İstanbul'daki Fransız konsolosu Alphonse Gazay'ye ithaf etmiştir (Eldem, 2010: 470).

Görsel 203: Osman Hamdi Bey, *Ayakta Genç Kadın*, 1884, tuval üzerine yağlıboya, Özel Koleksiyon. (*Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 269.)

Sanatçının dekoratif imge ve figür kapsamında değerlendirilebilecek bir diğer çalışması olan *Ayakta Genç Kadın* adlı eseri, 1884 tarihinde, tuval üzerine yağlıboya olarak yapılmıştır. İzleyiciden başka bir tarafta olan bakışları, vücudu S şeklinde kıvrılan, sağ elinin belinde, sol elinin ise serbestçe yan tarafında olan yavruağzı renkli elbiseli kadın figürünü, ressam kompozisyonun tam ortasına yerleştirmiştir. Fonda açık mavi, işlemeli bir perde ve ressamın resimlerinde çokça gördüğümüz duvar çinileri bulunmaktadır. Terliklerini yan tarafa çıkarmış olan figür, poz vermek için az önce bir merdiven yukarıya çıkmış hissini uyandırır. Çini, tekstil, dokuma, işleme ve ahşap sanatlarının en güzel örneklerini bu resimde de ayrıntıcı olarak aktarmıştır.

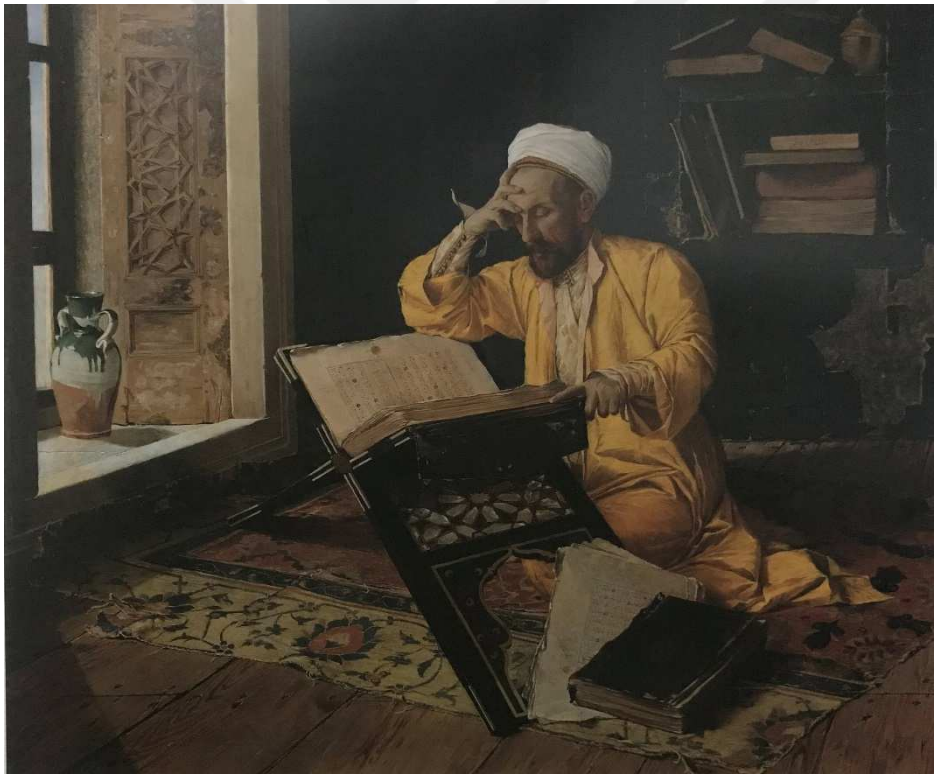

Görsel 204: Osman Hamdi Bey, *Yaradılış*, 1901, tuval üzerine yağlıboya, 210 x 108 cm, Özel Koleksiyon. (*Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 489.)

Osman Hamdi Bey'in *Yaradılış* isimli eseri, 1901 tarihinde resmedilmiştir. Figür, anıtsal olara merkeze yerleştirilmiştir. Tuvali dikey kullanan ressam, kompozisyonun içinde de bu dikeyliği destekleyen unsurlar eklemiştir. Resmin geneli, mavi ve soğuk tonlardan oluşurken figürün kıyafeti sıcak bir sarı renkle ön plana çıkarılmıştır. 4/3 açıyla poz veren modelin bakışları karşıya bakmaktadır. Resme dikkatli bakıldığında, figürün bir koltukta değil de rahlenin üzerinde oturduğu görülmektedir. Yerde saçılmış bir sürü kitap bulunmaktadır. Arka plandaki mihrap ise çini detayları ustaca işlenmiştir.

Bu eser, üzerinde çok tartılan bir eser olmuştur ve Edhem Eldem'in açıklamaları bu konuda ayrıntılı bilgiler sunmaktaır. Sanatçının süslü bir mihrap önünde, bir rahleye oturmuş ve Kuran benzeri kitapları ayaklarının altına almış olan kadın tasviri, dini açıdan pek çok tartışmaya sebebiyet vermiştir. Üstelik bu kadının hamile olarak betimlendiği söylentileri de eklenince mesele çok daha derin bir hal almıştır. Sarı elbiseli bu modelin Ermeni olduğu

söylenmektedir. Başka bir söylentiye göre ise sanatçının karısı olduğu yönündedir. Ancak esas model, Osman Hamdi'nin Leyla isimli kızıdır ve o dönem Nimet ismini vereceği çocuğuna hamiledir. Bu durum başka bir alegoriye, annelik ve hayat verme üzerine dikkat çekmektedir. Bir tapınağın içinde ve bir sunağın önünde hamile bir biçimde resmedilen bu kadın figürü, adeta bir tanrıça betimlemesi gibi görünmektedir. Ön plandaki başka bir unsur ise hala tüten buhurdanlıktır. Tanrıçaya sunulan bir adak gibi gözükmekte olup yere saçılmış kitaplar da bu pagan kompozisyonu tamamlamaktadır. Eldem, bir dönem bu esere eleştirmenler tarafından *Mihrap* denilse de gerçek isminin *Yaradılış* olduğunu belirtmiştir. *Mihrap*, yanlızca resimde yer alan mimari bir öğeyi tarif ederken, *Yaradılış* çok daha karmaşık bir kavrama işaret etmektedir. Resimde bulunan mihrabın Karaman'daki İbrahim Bey İmareti'nden alınıp Müze-i Hümayun'un İslami Eserler Bölümü'nde sergilenen çinili mihrap olduğu tespit edilmiştir (Eldem, 2010: 489-490-491).

Görsel 205: Osman Hamdi Bey, *İlahiyatçı*, 1902, tuval üzerine yağlıboya, 145 x 171 cm, Belvedere Müzesi, Viyana. (*Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 285.)

Ressamın *İlahiyatçı* adlı eseri, 1902 yılında tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Eser, tek figürlü bir kompozisyon şeklinde kurgulanmıştır. Önünde rahle olan bir ilahiyatçı, Kuran okurken iç mekânda tasvir edilmiştir. Arka planda koyu tonlar hâkimdir.

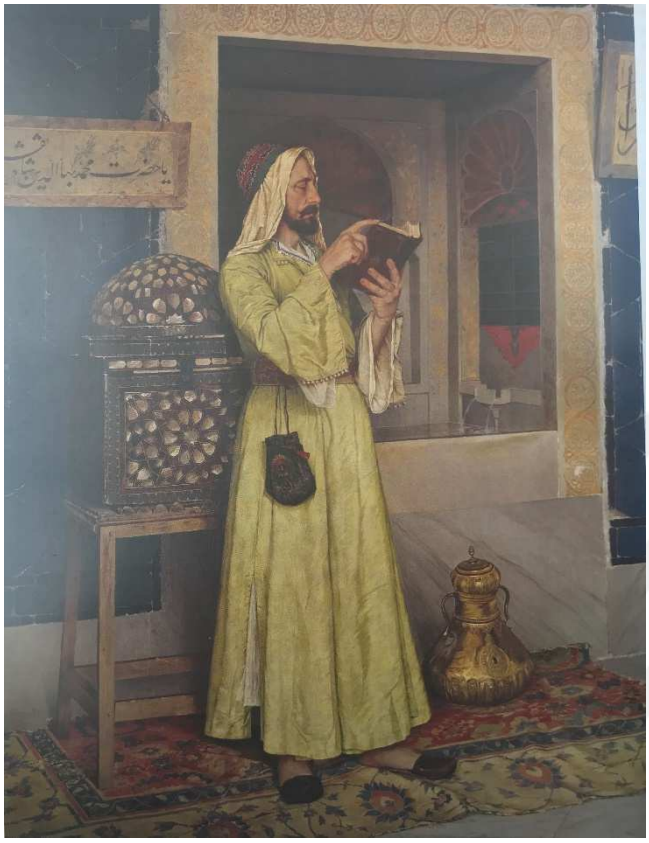
Tek belirgin olan unsur ise rafta bulunan kitapların yapraklarıdır. Halıdaki bitkisel desenler, pencerenin oymaları ve rahledeki geometrik formlar oldukça dekoratif görünmektedir. Figür, okuduğu metne odaklamış bir halde, bir eli başında diğeri ise rahleye yaslanmış bir şekilde betimlenmiştir. Kıyafetleri dönemini yansıtmaktadır. Model, sarı renk bir cübbe ve sarık giymiştir. Rahlenin altında bir kitap ve bir yaprak ön plana çıkacak şekilde yerleştirilmiştir. Yerdeki ahşap döşemenin dokusu ustaca tasvir edilmiştir. Duvardaki çiniler, yerdeki halı, rahle, ahşap pencere kanadı, toprak testi süsleme detayları açısından ayrıntıcı çalışılmıştır.

Görsel 206: Osman Hamdi Bey, *İlahiyatçı*, 1907, tuval üzerine yağlıboya, 90 x 113 cm, Özel Koleksiyon. (*Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 286.)

Osman Hamdi Bey'in aynı isimli iki eseri bulunmaktadır. Biri 1902 tarihli, Paris salonunda diğeri ise 1907 tarihli, Londra'da sergilenmiştir. İki eserde ufak tefek farklar dışında neredeyse birbirinin tıpatıp aynısıdır. Bu eserde bulunan rahle, Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nde muhafaza edilmektedir. Yerde bulunan kitabın da Kuran olduğu, kopan yapraklardan anlaşılmaktadır. Halı ise İran halısıdır. Arka plandaki rafta, her iki tuvalde de bulunan kitaplar mevcuttur. Bu kitaplar Osman Hamdi'nin gizli imzası niteliğindedir. Raftaki lokumluğun yanında yatay olarak bulunan tuvalde "Ressam Osman Hamdi 1317"

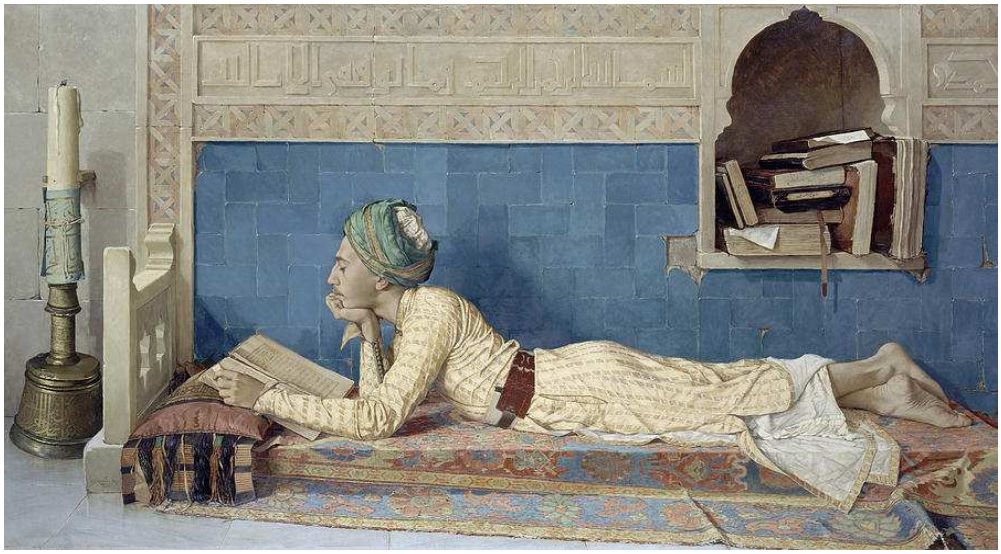
yazmaktadır. Eserin diğer versiyonunda ise "Kitab-ı Osman Hamdi" sözü yer almaktadır (Eldem, 2010: 285).

Görsel 207: Osman Hamdi Bey, *Ab-ı Hayat Çeşmesi*, 1904, tuval üzerine yağlıboya, 200 x 151 cm, Alte Nationalgalerie, Berlin. (*Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 24.)

Ressamın *Ab-ı Hayat Çeşmesi* isimli eseri, 1904 tarihinde yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Tek figürlü kompozisyondan oluşan dikey eserde, figürün giydiği sarı giysi dönemini yansıtmaktadır. Erkek figür, elinde bir kitapla poz vermiştir. İç mekânda bulunan halının motifleri ve duvardaki süslemeler dekoratif unsur olarak resimde yer almaktır.

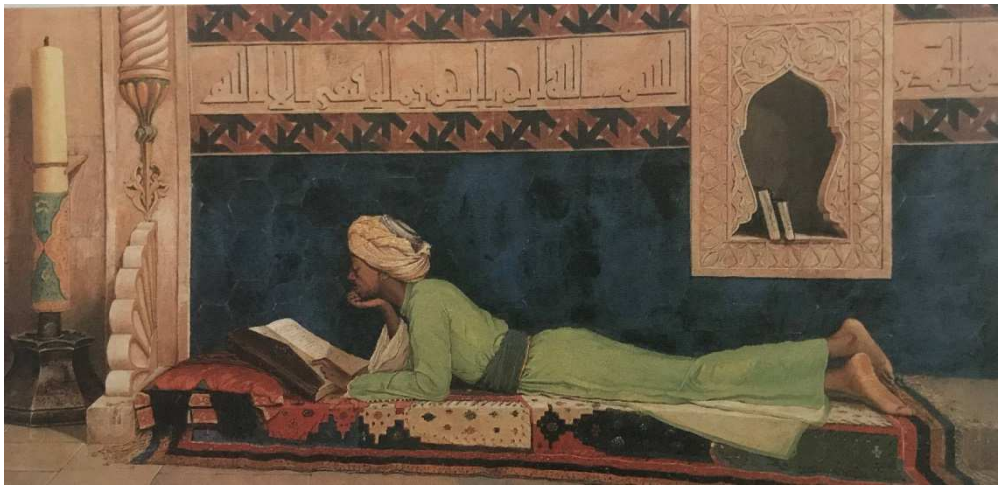
Bu sahne için kullanılan model, Osman Hamdi Bey'in kendisidir. Sanatçının fotoğraflardan da faydalanarak resim yaptığı bilinmektedir (Eldem, 2010: 27).

Görsel 208: Osman Hamdi Bey, *Okuyan Genç Emir*, 1905, tuval üzerine yağlıboya, 168 x 268, Walker Art Gallery, Liverpool. https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/1/a-young-emir-osman-hamdi-bey.jpg (25.01.2021)

Sanatçının dekoratif imge ve figür kapsamında değerlendirilebilecek çok sayıda eseri mevcuttur. *Okuyan Genç Emir* ve *Okuyan Kadın* adlı resimleri de bunlar arasındadır. Çini kaplı duvarı ve kitap dolu dekoratif nişi fon önünde halı örtülü sedir üzerine uzanmış figür çalışmalarıdır.

Osman Hamdi'nin *Okuyan Genç Emir* isimli eserinin birkaç versiyonu daha vardır. Aynı tema ve kompozisyonu muhafaza eden sanatçı, alt kısmı çini kaplı, ortasında niş bulunan bir duvarın önündeki sedirde uzanmış, büyük ebatlı bir kitabı okumakta olan genç figür tasvir etmiştir. Bu eserin beş versiyonu tespit edildiği bilinmektedir. Tespit edilen eserlerin iki tanesinde kadın, iki tanesinde koyu tenli erkek figür ve bir tanesinde de açık tenli bir erkek figür görülmektedir. Bu tablolardan biri kadın, biri erkek tuval olmak üzere iki tanesi günümüzde mevcut olmayıp Sebah'ın cam negatiflerinden bilinmektedir. Liverpool'da bulunan bu versiyonu en geç tarihlisidir. 1905 ve 1906'da Paris ve Londra'da sergilendiği kataloglarda Osman Hamdi'nin onayıyla isimlendirilen tek örnektir. Bu tabloda tarih net bir şekilde bilinirken *Okuyan Kadın* versiyonunda son rakamı kesin olmasa da 1893 olarak görülmektedir. Yanmış olduğu bilinip renkli bir reprödüksiyonu bulunan ikinci *Okuyan Kadın*'da ise 1890'ların ilk yarısında yapıldığı belgelerde yer almaktadır. *Esmer Emir*'lerin tarihleri ise 1878 olarak kabul edilmiştir (Eldem, 2010: 410-411).

Görsel 209: Osman Hamdi Bey, *Okuyan Genç Emir*, 1878 (?), tuval üzerine yağlıboya, Özel Koleksiyon. (*Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 410.)

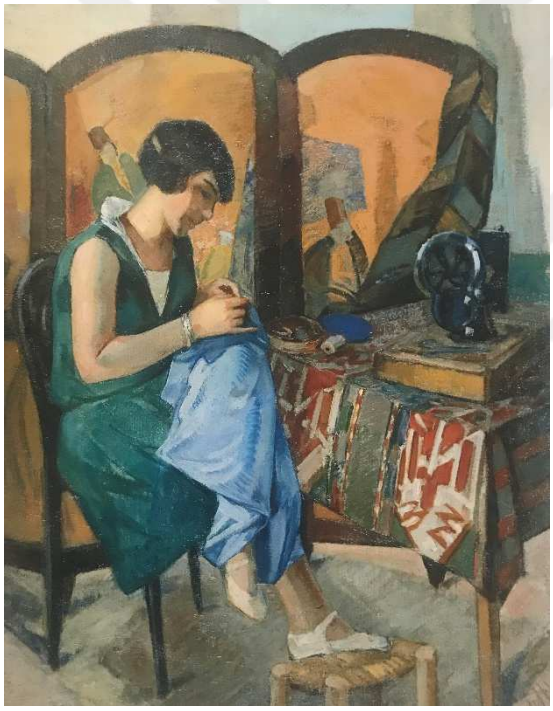

Görsel 210: Osman Hamdi Bey, *Okuyan Kadın*, 1890, tuval üzerine yağlıboya, 108 x 206 cm, Yanmıştır. (*Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, s. 411.)

3.1.2.İbrahim Çallı (1882-1960)

İbrahim Çallı, 1882'de Denizli'de doğmuştur. Gençlik yıllarında İstanbul'a gelmiştir ve 1906'da Sanayi-i Nefise Mektebi'ne girmiştir. 1910'da okulunu bitirip bir sonraki yıl devlet desteğiyle Paris'e gitmiştir. 1914'e kadar Fernand Cormon'nun atölyesinde ders görmüştür. Paris yıllarında, kübizm gibi çağdaş akımlar ön plandayken, sanatçı çağdaş akımlara ilgi duymamıştır. Daha çok İzlenimcilik'in teknik ve renklerini benimsemiştir. I. Dünya Savaşı'nın başlamasının ardından yurda dönüp Sanayi-i Nefise

Mektebi'nde hoca olarak göreve başlamıştır. Çallı ve arkadaşları; Ali Sami Boyar, Ali Cemal, Mehmet Ruhi, Namık İsmail, Hikmet Onat ve Sami Yetik Türkiye'ye Fransız izlenimcilerinin yoğun etkilerini gedikleri için *Çallı Kuşağı* olarak adlandırılmıştırlar. *1914 Kuşağı* ve *Türk İzlenimcileri* olarak da anılırlar. 1920'lerin sonunda Çallı ve arkadaşları, *Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği* ve *D Grubu*'nun eleştirilerine maruz kalmışlardır. Sanatçı, son yıllarında daha çok natürmort eserler üretmiştir. Güzel Sanatlar Akademisi'nde pek çok sanatçıya eğitimcilik yapmıştır (Tansuğ, 1997: 378-379). İbrahim Çallı'nın çalışmaları incelendiğinde ise birçok konuda resim yaptığını görülmektedir. Natürmort, portre, gündelik yaşamdan sahneler, kır gezileri, dans sahneleri, peyzaj ve savaş sahneleri gibi konularda çalışmıştır.

Görsel 211: İbrahim Çallı, *Dikiş Diken Kadın*, 1927, tuval üzerine yağlıboya, 126 x 97 cm, MSGSÜ İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Koleksiyonu. *(Kadınlar, Resimler, Öyküler: Modernleşme Sürecindeki Türk Resminde "Kadın" İmgesinin Dönüşümü*, s.143.)

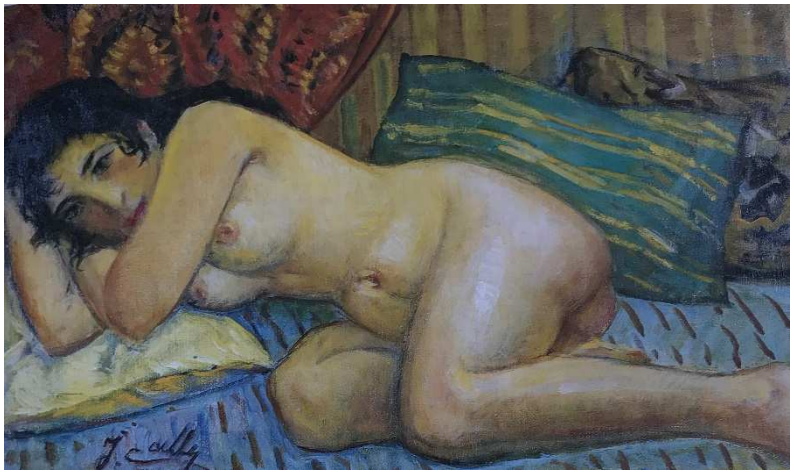
İbrahim Çallı'nın dekoratif imge ve figür kapsamında ele alınan *Dikiş Diken Kadın* isimli eseri, 1927 yılında, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Dikey bir kompozisyona yerleştirilen kadın figürü, bir masanın önünde dikiş dikerken resmedilmiştir. Kadın, kısa saçları ve yeşil elbisesiyle oldukça modern görünmektedir. Bir ayağını, ön plana yerleştirilen ahşap bir tabureye yaslamıştır. Arka planda ise paravan görünmektedir. Bir

terzinin atölyesi olduğu düşünülmektedir. Paravanın üzerinde insan betimlemeleri bulunmaktadır ve dikey çizgileri olan bir kumaş parçası buradan sarkmaktadır. Masanın örtüsündeki kırmızı, yeşil, beyaz ağırlıktaki geometrik desenler, dekoratif imge olarak karşımıza çıkmaktadır.

Görsel 212: İbrahim Çallı, *Yeşil Elbiseli Kadın (Bayan Vicdan Moralı),* 1932, tuval üzerine yağlıboya, 14.5 x 116 cm, MSGÜ İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Koleksiyonu. (*Mimar Sinan Üniversitesi İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Koleksiyonu / The Collection of Istanbul Museum of Painting and Sculpture Mimar Sinan University,* s.395.)

İbrahim Çallı'nın *Yeşil Elbiseli Kadın (Vicdan Moralı)* isimli 1932 tarihli eseri, dekoratif imge ve figür kapsamında ele alınmıştır. Portre ve iç mekân niteliğindeki eser, dikey bir kompozisyona kurgulanmıştır. Kırmızı beyaz desenli motifleri olan bir sedirle tezat oluşturan yeşil elbiseli bu kadın, doğrudan izleyiciye bakmaktadır. Sağ elinden destek alarak oturmuştur. Üçgen bir kompozisyon yaratılmıştır. Ayağının altındaki desenli halı sedirle uyum içinde renklere sahiptir. Kadın figürünün kıyafetindeki desenler, arka plandaki kırlentlerin, sedirin kumaşının ve halının motifleri dekoratif unsur olarak resimde yer almaktadır.

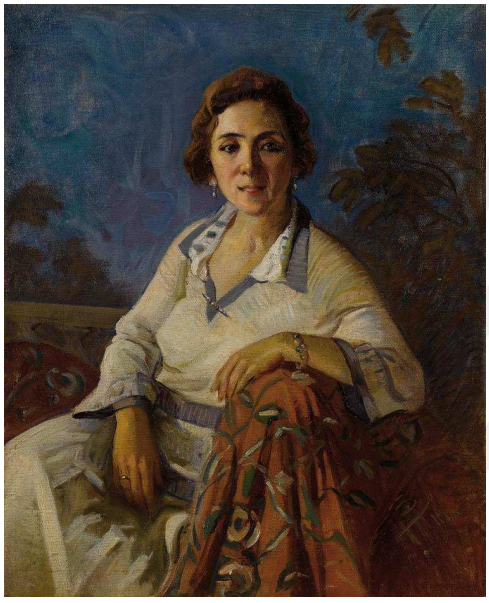
Görsel 213: İbrahim Çallı, *Nü*, 1960. *(Çallı ve Atölyesi*, s.347.)

İbrahim Çallı'nın dekoratif imge ve figür kapsamında ele alınan bir diğer yapıtı, *Nü* isimli eseridir. Son resmi olduğu bilinen bu eseri, 1960 tarihinde yapılmıştır (Giray, 2000: 347). Figür yatağa uzanmış bir pozisyonda resmedilmiştir. Düşünceli bir tavrı olan modelin, melankolik bir ruh hali vardır. Arka planın çizgili desenleri, perdenin karmaşık motifleri resimde dekoratif unsur olarak yer almaktadır. Sanatçının imzası "İ. Çallı" olarak sol alt köşede yer almaktadır.

Görsel 214: İbrahim Çallı, *Gül Koklayan Kadın*, tuval üzerine yağlıboya, 50 x 72 cm, Türkiye İş Bankası Resim Koleksiyonu. (*Türkiye İş Bankası Resim Koleksiyonu*, s.127.)

İbrahim Çallı'nın eserlerinden biri olan *Gül Koklayan Kadın* resmi (Giray, 2000: 126-127), John William Waterhouse tarafından 1908'de resmedilmiş olan *Gülün Ruhu* (*Soul of the Rose*) adlı resme benzer. Çallı'nın İş Bankası Resim Koleksiyonu'nda yer alan yağlıboya eseri, yarım boy portre niteliğinde olup, güllerin olduğu bir bahçede bu gülleri koklayan bir kadını betimler. Dikey kurgulanan açık kompozisyonlu resimde, yüksek duvar gerisinde ağaçlar ve evler gibi mimarlık örnekleri seçilir. Kadının kıyafeti ve başındaki şeffaf örtü, modern bir kadın imgesi sunar.

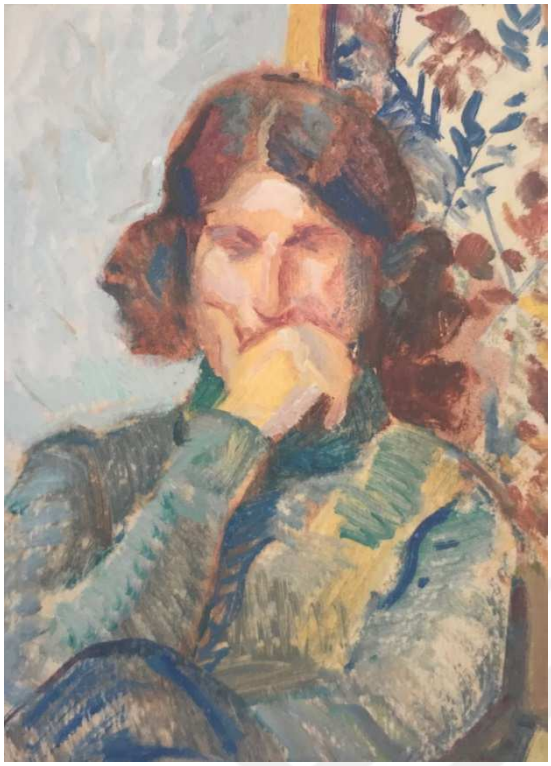
Görsel 215: *Atatürk'ün Protokol Müdürü Saffet Ziya Bey'in Eşi Lütfiye Hanım*, Alif Art Osmanlı ve Karma Sanat Eserleri Müzayedesi 25.10.2009. https://www.alifart.com//osmanli-ve-karma-sanat-eserleri-muzayedesi_2009-10-25/?lotNo=122 (24.07.2021)

Ressamın dekoratif imge ve figür konusunda incelenen eserlerden biri, Alif Art'ın 25.10.2009 tarihli Osmanlı ve Karma Sanat Eserleri Müzayedesi kataloğunda, *Atatürk'ün Protokol Müdürü Saffet Ziya Bey'in Eşi Lütfiye Hanım* adıyla yer alır. İç mekânda oturan bir kadın portresi niteliğindeki eserde, arka planda gökyüzü gibi görünen kısmın baskın mavi ile boyanmış olduğu görülmektedir. Figürün kolunu yasladığı koltuğun örtüsü ise kırmızı üzerine yeşil motiflerle süslenmiştir. Kompozisyonun merkezinde anıtsal olarak figür, açık renkli sade kıyafetiyle dikkati üzerine çekmektedir. Soldan gelen ışıkla aydınlanan figürün bakışları izleyicide değildir ve ifade açısında oldukça etkileyici bir şekilde yüzünde hafif bir

tebessüm belirmiştir. Bir eli kucağına düşmüşken diğeri koltuğun kolçağına yaslanmıştır. Kırmızı örtüdeki bitkisel motifler oldukça dekoratif görünmektedir.

3.1.3.Feyhaman Duran (1886-1970)

Feyhaman Duran, 1886'da İstanbul'da doğmuştur. 5 yaşındayken kaybettiği babası, hattat ve şairdir. 1895'te annesini kaybettikten sonra Galatasaray Mektebi Sultanisi'nde tarama kalem ve çini mürekkebiyle resimler yapmaya başlamıştır. Daha sonra ise yağlıboya çalışmıştır. 1910 yılında, Abbas Halim Paşa'nın kızının portresini çalışan sanatçı, çok beğenilmesinin ardından diğer dört kızının da portresini yapmıştır. 1911 yılında ise Abbas Halim Paşa'nın bursuyla Paris'e gitmiştir. Paris'te, Academia Julian'da eğitim almıştır. Yurda döndükten sonra, bir süre portre yaparak geçimini sürdürmüştür. 1919 yılında, İnas Sanayi-i Nefise'de resim dersi vermeye başlamıştır. Güzel Sanatlar Akademisi olduktan sonra da burada ders vermeye devam etmiştir. *Türk Ressamlar Cemiyeti* üyelerinden olan sanatçı, toplulukla beraber pek çok sergi açmıştır. Feyhaman Duran, öğrencisi olan ve ressam Güzin Duran olarak bilinen Güzin Hanım'la evlenmiştir. Yurt Gezileri kapsamında, Gaziantep'e giderek peyzaj ve figür çalışmaları yapmıştır. Güzel Sanatlar Akademisi'nden ayrıldıktan sonra portre ve figürden çok peyzaj ve natürmorta yönelmiştir (İki Dünya Arasında, 2017: 166-167-168).

Görsel 216: Feyhaman Duran, *Portre (Güzin Duran)*, karton üzerine yağlıboya, 27 x 19 cm. *(Feyhaman Duran: İki Dünya Arasında, Sakıp Sabancı Müzesi Kataloğu*, s.107.)

Feyhaman Duran'ın dekoratif imge ve figür kapsamında ele alınan, karton üzerine yağlıboya olarak çalıştığı *Portre* isimli eserindeki figür, eşi Güzin Duran'dır. Bitmemiş bir poşad tadındaki bu eser, lekesel olarak çalışılmıştır. Figürün genel hatları belli olmakla birlikte, detaylardan uzaktır. Kadın elini düşünceli bir şekilde çenesi yaslamıştır. Giysisinin rengi sadece yeşil-mavi tonlarında belli olacak şekilde boyanmıştır. Arka planda ne olduğu net anlaşılmayan bitkisel formlar yer almaktadır. Bu detay, resme dekoratiflik katmaktadır.

Görsel 217: Feyhaman Duran, *Figürlü Enteriyör*, kontrplak üzerine yağlıboya, 19 x 27 cm. *(Feyhaman Duran: İki Dünya Arasında, Sakıp Sabancı Müzesi Kataloğu*, s.113.)

Sanatçının dekoratif imge bağlamında incelenen bir diğer çalışması olan *Figürlü Enteriyör* adlı eseri, kontrplak üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Yatay bir kompozisyon tercih eden ressam, detaylardan uzar bir anlayış benimsemiştir. Koltuğa uzanmış ve bir elini başına destek yapmış olan kadın figürü, resmin merkezinde yer almaktadır. Yerde ayakkabıları bulunmaktadır. Kırmızı tonlarda elbisesi olan kadın, sanatçının eşi olabilir. Koltuğun desenleri, dekoratif imge olarak yer almaktadır.

Görsel 218: Feyhaman Duran, *Figürlü Enteriyör*, kontrplak üzerine yağlıboya, 19 x 27 cm. *(Feyhaman Duran: İki Dünya Arasında, Sakıp Sabancı Müzesi Kataloğu*, s.113.)

Sanatçının dekoratif imge ve figür kapsamında değerlendirilecek olan bir diğer eseri, gündelik yaşamdan bir kesit aktaran *Figürlü Enteriyör* resmidir. Kontrplak üzerine yağlıboya olarak yapılmıştır. Genel hatlarıyla yerleştirilen figür ve iç mekân betimlemesi, yatay olarak çalışılmıştır. Kırmızı rengin hâkim olduğu mekânda, arka plandaki duvar halısının geometrik süslemeleri dekoratif imge olarak kendini gösterir. Figür, bir koltukta, gözlük takmış bir şekilde, elindeki şişleri ile örgü örerken tasvir edilmiştir. Kadın, tamamen yaptığı işe odaklanmış görünmektedir. Fırça vuruşları belirgin bir şekilde bırakılmıştır.

Görsel 219: Feyhaman Duran, *III. Selim*, tuval üzerine yağlıboya, 70 x 56.5 cm, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Resim Koleksiyonu Tanzimat Müzesi. (*İstanbul Büyükşehir Belediyesi Resim Koleksiyonu*, s.127.)

Sanatçının padişah portresi olarak çalıştığı *III. Selim* isimli eseri, tuval üzerine yağlıboya tekniğinde yapılmıştır. Eserin tarihi bilinmemektedir. Dikey bir kompozisyona yerleştirdiği iç mekânda Sultan III. Selim portresi ön plandadır. Figür bir kolunu yastığa dayamıştır. Diğer eli ise dizinin üzerinde durmaktadır ve elinde tespih tutmaktadır. Padişah, kırmızı bir giysi üzerine beyaz bir kürk giymiştir. Başında ise gösterişli bir kavuk bulunmaktadır. Duvarda ise padişah tuğrası tasvir edilmiştir. Arka plandaki duvar kağıdının, figürün giysilerinin ve sedirin üzerindeki motiflerin dekoratif imge açısından resme zenginlik kattığı görülmektedir.

Ressamın, Konstantin Kapıdağlı'nın eserinden kopya ettiği bilinmektedir. Kapıdağlı'nın eseri, 1803 tarihlidir. Topkapı Sarayı Müzesi'ndeki "Sultan III. Selim Odasında" adlı yağlıboya resim, 89 x 110 cm boyutundadır (Renda, 2000: 467).

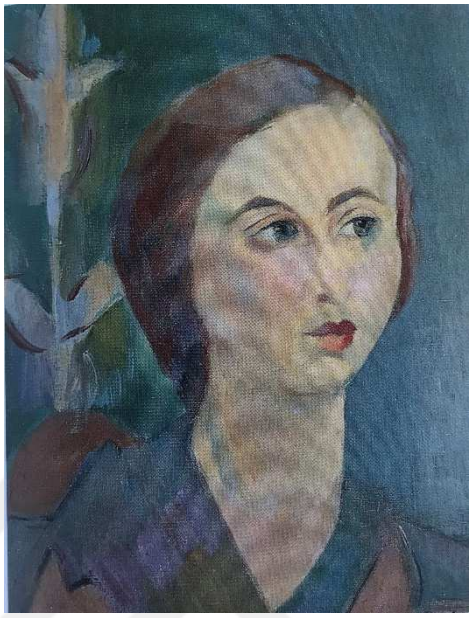
Görsel 220: Kostantin Kapıdağlı, *Sultan III. Selim Odasında*, 1803, yağlıboya, 89 x 110 cm, İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi, 17/30. (*Padişahın Portresi Tesavir-i Âl-i Osman*, s.467.)

3.1.4.Eşref Üren (1897-1984)

Eşref Üren, 1897 yılında, İstanbul'da doğmuştur. Sanayi-i Nefise Mektebi'ne girmiştir ve burada Hikmet Onat'tan ders almıştır. Edebiyata meraklı olan sanatçı, sanat eleştirmenliği ve yazarlıkla da yapmıştır. Sanayi-i Nefise'de beklediği verimi alamayan ressam, bir süre sonra buradan ayrılmıştır ve özel dersler alarak sanat eğitimine devam etmeye çalışmıştır. Bir dönem Feyhaman Duran'nın atölyesinde de yer almıştır. Ancak maddi olarak zorlanınca özel derslere devam edememiştir. Bir süre sonra Sanayi-i Nefise Mektebi'ne geri dönmüştür ve İbrahim Çallı'nın öğrencisi olmuştur. 1928'de kendi imkânlarıyla Paris'e giden sanatçı, bir yıl sonra yurda geri dönmek zorunda kalmıştır. Andre Lhote'un atölyesinde çalışmıştır. Sanatçı, ülkeye döndükten sonra Erzurum'da resim öğretmenliği yapmıştır. Eşref Üren, *D Grubu* üyeleri arasında yer almıştır. Türkiye'ye döndükten sonra evlenen ressam, eşiyle birlikte Paris'e tekrardan gitmiştir ve burada iki yıl daha kalmıştır. Üren, yurtiçinde ve yurtdışında pek çok karma sergiye katılmıştır (Atayöv,

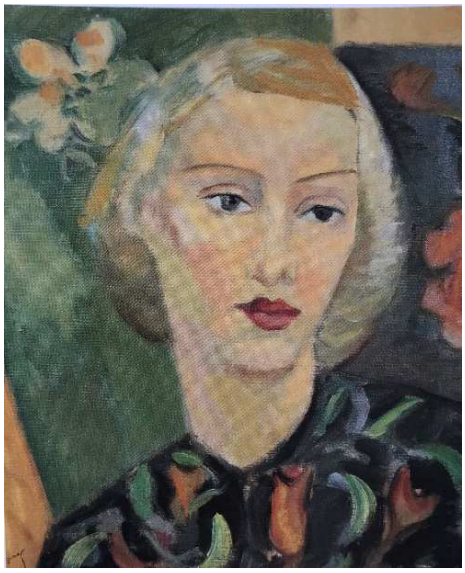
1986: 18). Sanatçının dekoratif imge ve figür kapsamında incelenebilecek çeşitli portre ve figür çalışmaları bulunmaktadır.

Görsel 221: Eşref Üren, *Portre*, tuval üzerine yağlıboya. *(Çallı ve Atölyesi*, s.305.)

Görsel 222: Eşref Üren, *Portre,* tuval üzerine yağlıboya. *(Çallı ve Atölyesi*, s.305.)

Görsel 223: Eşref Üren, *Portre*, tuval üzerine yağlıboya. *(Çallı ve Atölyesi*,s. 305.)

Eşref Üren'in portre olarak çalıştığı üç eseri, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Birbirinden farklı üç kadını resmetmiştir ve tuvali dikey kullanmıştır. Üç

portrenin de bakışları, kadrajın sağına doğru yönelmiştir. Arka planda kullandığı bitkisel desenler, resimde dekoratif imge olarak yer almaktadır. Sarı saçlı portrede ise giysisinde betimlediği motifler yer almaktadır.

Görsel 224: Eşref Üren, *Köylü Kadın Figürü*, tuval üzerine yağlıboya. (*Çallı ve Atölyesi*, s.315.)

Sanatçının gündelik yaşamdan bir örnek olarak çalıştığı ve dekoratif imge ve figür bağlamında ele alınan *Köylü Kadın Figürü* isimli eseri, tuval üzerine yağlıboyadır. Gelenksel kıyafetle tasvir ettiği kadın figürü, resmin konusudur. Kompozisyonu dikey olarak kurgulamıştır. Figürün portresi lekesel bir anlatımla, belirsiz bir şekilde betimlenmiştir. Kadının kıyafetinde soyutlamaya doğru giden motifler mevcuttur. Arka planda ise yeşil bir düzey üzerinde, birbirini tekrar eden dekoratif bir duvar kağıdı yer almaktadır.

3.1.5.Fahrelnissa Zeid (1901-1991)

Fahrelnissa Zeid, ressam Nejat Devrim'in annesidir. 1920'de Sanayi-i Nefise Mektebi'ne girmiştir. 1928'de Paris'e giden sanatçı, sanat öğrenimini Ransom Akademisi'nde sürdürmüştür. 1934'te Irak'ın Ankara Büyükelçisi Emir Zeid'le evlenerek Prenses unvanı almıştır ve eşinin görevleri nedeniyle Londra, Berlin, Budapeşte ve Paris gibi Avrupa kentlerinde bulunduğu sıralarda sergiler düzenleyen sanatçı, eşinin ölümünden sonra Paris'e yerleşmiştir. Bir süre Paris'te yaşadıktan sonra Ürdün'e döndüğü bilinmektedir. Ressam, *D Grubu*'nun 1944'te açılan 11. Sergisine katılarak grup üyesi olmuştur. Sanatçının

erken dönem işleri, lirizm ve romantizm etkilidir. Paris'te çalıştığı eserlerinde ise soyutlamaya yöneldiği görülmektedir. Bu sebeple, Türk soyut resim tarihinde önemli bir yer tutmaktadır. 1970'lerden sonra portre ve figür resimlerine yönelmiştir (Dal, 1997: 1961-1962).

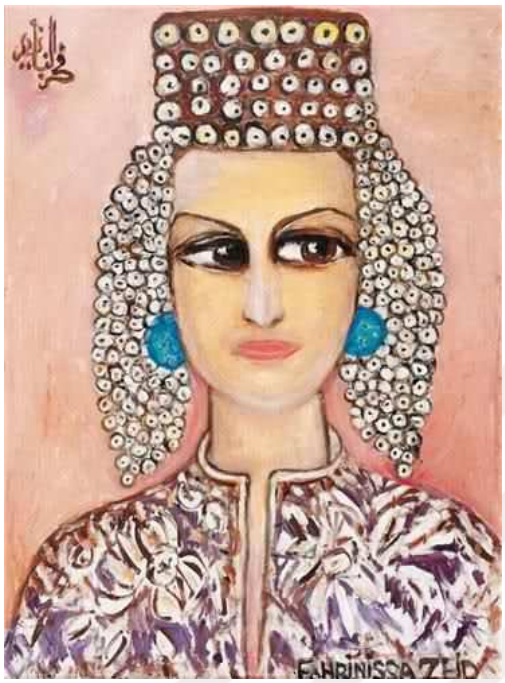
Fahrelnissa Zeid'in değişken ve zengin üslubu, resim dili ve plastik açıdan özgünlüğü her sanat döneminde kendini göstermiştir. Üç ana dönem olarak ayırmak mümkündür. Erken dönem işlerinde minyatür kurgusuyla ele alınmış figürlü çalışmaları, geometrik soyutlamalarıyla olgunluk dönemi ve geç dönem çalışmaları olan büst portreleridir. Portre çalışmalarında iç dünyasını yansıttığını ve bu portrelerin de soyut dönem işlerinden ayrılmadığını söylemiştir. İran sanatının, Bizans ikonalarının ve Mısır resimlerinin izleri son dönem işlerinde görülmektedir (Yazkaç, 2018: 206-207).

Görsel 225: Fahrelnissa Zeid, *Billur Gözlü*. https://i.pinimg.com/564x/d8/06/70/d80670cb309591427a09981a07d96c71.jpg (29.07.2021)

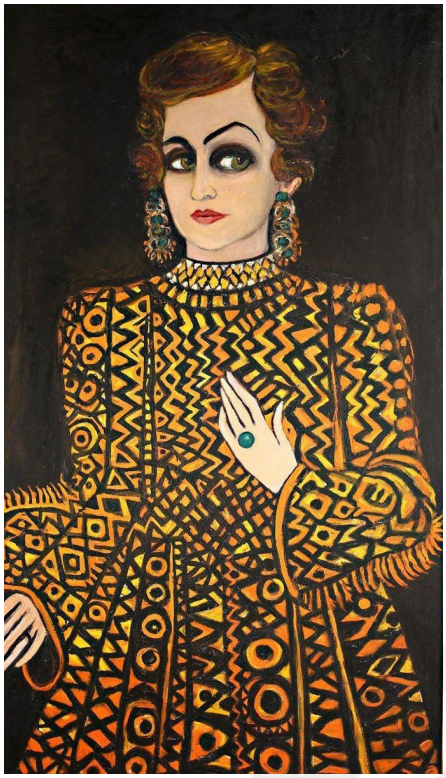
Fahrelnissa Zeid'in dekoratif imge ve figür açısından incelenen *Billur Gözlü*.isimli eserinde, ressam figürün sadece kıyafetinde ve başlığında dekoratif öğeler kullanmasına

rağmen, süslemeci bir yaklaşım benimsemiştir. Düz bir arka plan ve düz alanlar şeklinde boyanan portre dışında figürün renkli kıyafeti, halka küpeleri ve mavi gözleri resimde bakışları farklı noktalara götürür. Yine düz bir şekilde boyanmış kumral saçları da hareketli ve renkli kıyafetinden sonra sadelik yaratılmaya çalışılmış gibidir.

Görsel 226: Fahrelnissa Zeid, *Madam Caron Portresi*, 1980. https://i.pinimg.com/564x/2f/57/83/2f57832c9ddb430612e5ed611b0e6232.jpg (29.07.2021)

Zeid'in dekoratif imge ve figür kapsamında ele alınan *Madam Caron Portresi* adlı eseri, 1980 yılında yapılmıştır. Ressamın cepheden resmettiği bu portre, monokrom renklerden oluşur. Bu monokromluğu bozan en önemli unsur, figürün taktığı mavi küpelerdir. Bakışları seyirciden başka bir tarafa yönelmiş olan bu figürün karmaşık desenli mor beyaz bir giysisi ve yuvarlak detaylardan oluşan bir başlığı vardır. İki yanında devam eden bu yuvarlak detaylar figürün saçlarının soyutlanmış hali mi yoksa başlığın devamı mı anlaşılamamaktadır. Arka plan ise yine detaysız sade bir fon olarak bırakılmıştır. Sanatçının imzası sağ alt köşede "Fahrinissa Zeid" olarak yer alır.

Görsel 227: Fahrelnissa Zeid, *Amman'da Türk Sefire'sinin Portresi*, 1980. https://res.cloudinary.com/recruitans/image/upload/v1599233713/b20/fahrelnissa-zeid--someone-from-the-past.jpg (27.07.2021)

Ressamın dekoratif imge ve figür açısından incelenen *Amman'da Türk Sefire'sinin Portresi* isimli eseri, 1980 tarihinde yapılmıştır. Siyah bir fon üzerine yerleştirilen figürün kıyafetinde kullanılan sarı tonlar, altın varak kullanılmış gibi görünür. Üçgen ve yuvarlak detaylardan oluşan yoğun desenli giysi, figürün başı ve elleri olmasa soyut bir resim gibi görünür. Tek kaşını kaldırmış bir şekilde izleyiciye bakan figür, altın-zümrüt küpeleri ve desenli elbisesiyle dikkat çekmektedir.

3.1.6.Nurullah Berk (1906-1982)

Nurullah Berk, 1906 yılında Dr. Albay Cemal Bey'in oğlu olarak İstanbul'da doğmuştur. II. Abdülhamit'in sadrazamı Halil Hamit Paşa, Nurullah Berk'in büyük dedesidir. Aynı zamanda hattattır. Aile arşivinde yer alan "hat"lar, sanatçı tarafından Topkapı Sarayı Arşivi'ne satılmıştır. Berk'in ailesi, yeteneğinin aileden geçtiğine inanarak sanat eğitimine yönlendirmiştir. 1920'de Sanayi-i Nefise Mektebi'ne giren sanatçı, Hikmet Onat ve daha sonra İbrahim Çallı atölyelerinde çalışmıştır. 1924 yılında ise kendi

imkânlarıyla Paris'e gitmiştir. Paris Ulusal Güzel Sanatlar Akademisi'ne girmeye hak kazanan Nurullah Berk, Ernst Laurent atölyesinde 1928'e kadar öğrenim görmüştür. Aynı yıl yurda dönen sanatçı, 1929 Ankara Etnografya sergisinde *Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği* ile resimlerini sergilemiştir. Bu sergiden sonra *Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği*'nin kurucu üyeleri arasında yer almıştır. Ancak 1932 yılının sonundaki toplantıda çıkan küçük bir uyuşmazlık nedeniyle 1933 yılından bu topluluktan ayrılmıştır (Giray, 1997: 196). Nurullah Berk, gruptan ayrıldıktan sonra Zeki Faik İzer, Elif Naci, Cemal Tollu ve Zühtü Mühridoğlu ile birlikte *d Grubu* isimli yeni bir sanat topluluğu kurmuştur.

Kübizm ile hat sanatını birleştirerek, Batılı teknikleri Türkiye'ye özgü bir biçimde yorumlayan sanatçının *Ütü Yapan Kadın* eseri, bu üslubun bir örneğidir. Kübist ve geometrik figüratif bir konstrüktivizmin (yapılandırmacılık) Türk resminde ilk temsilcilerindendir (Erden, 2012: 100).

Görsel 228: Nurullah Berk, *Ütü Yapan Kadın*, 1950, tuval üzerine yağlıboya, 60 x 91.5 cm, İstanbul Resim Heykel Müzesi. MSGSÜ İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Koleksiyonu. (*Mimar Sinan Üniversitesi İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Koleksiyonu / The Collection of Istanbul Museum of Painting and Sculpture Mimar Sinan University,* s.96.)

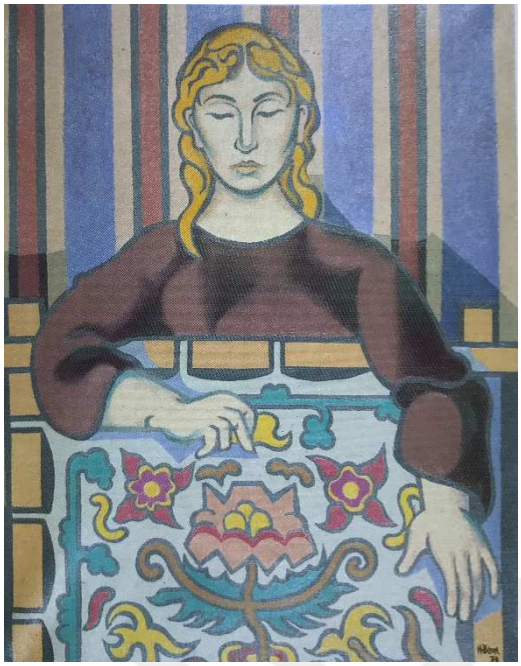
Nurullah Berk'in 1950 yılında yaptığı, dekoratif imge ve figür konusunda ele alınan, *Ütü Yapan Kadın* adlı eseri, yatay olarak kurgulanmıştır. Resim tuval üzerine yağlıboyadır. Ressamın kolaj gibi görünen bu çalışması, iki figürden oluşmaktadır. Öndeki

figürün ütülediği örtü ile arka plandaki örtünün deseni aynıdır. Figürün elleri ve kolları kadının vücuduna kıyasla daha büyük resmedilmiştir. Ellerinin büyük yapılmış olması kadınların verdiği emeğe vurgu niteliği taşımaktadır. Figürlerin iki boyutlu, mekânın da kübizmden soyutlamaya doğru gittiği görülmektedir. Motifler, resme dekoratif etki katmıştır. Sanatçının imzası, kadın figürünün etek kısmında "N. Berk" şeklinde yer almaktadır.

Görsel 229: Nurullah Berk, *İstirahat (Uyuyan Güzel)*, 1973, tuval üzerine yağlıboya, 100 x 100 cm. Ankara Resim ve Heykel Müzesi. (*Ankara Resim ve Heykel Müzesi* s.272.)

Nurullah Berk'in dekoratif imge ve figür açısından incelenen, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılan ve *Uyuyan Güzel* olarak da bilinen *İstirahat* isimli eseri, 1973 tarihlidir. Kırmızı bir koltuğa kolunu yaslayıp uyuyan kadın, mavi desenli elbisesiyle çapraz bir şekilde kompozisyonun ortasına yerleştirilmiştir. Arka planda, kırmızı bir zemin üzerine kullanılan çiçek motifleri ve sarı konturlu yeşil kareli örtünün üzerinde meyve kasesi bulunur. Arka planda bulunan kırmızı üzerine çiçek motiflerinin perdeye mi, duvara mı ait olduğu anlaşılmamaktadır. Uzanan kadın figürünün üzerindeki desenler de resme, dekoratif unsur açısından katkı sağlamaktadır.

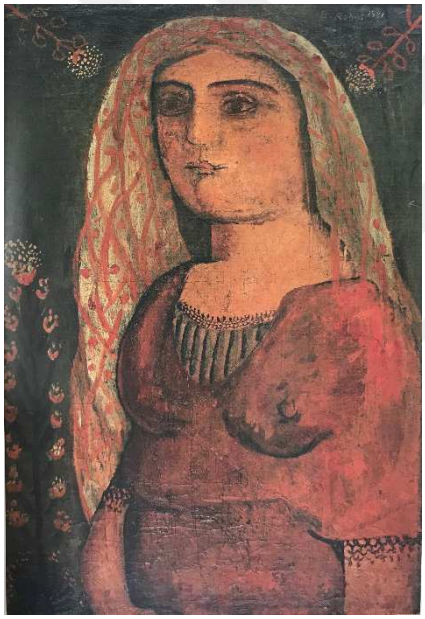
Görsel 230: Nurullah Berk, *Gergef İşleyen Kadın*, 1974, tuval üzerine yağlıboya, 81 x 66 cm. (*T.C. Ziraat Bankası Resim Koleksiyonu*, Ankara).

Nurullah Berk'in dekoratif imge ve figür açısından ele alınan *Gergef İşleyen Kadın* isimli eseri, 1974 tarihlidir. Tuval üzerine yağlı boya tekniğiyle yapılan bu eser, dikey kompozisyonla kurgulanmıştır. Merkezde figür bulunmaktadır. Arka planda dikey şeritlerden oluşan bir betimleme vardır. Resimde dekoratif unsur olarak işlenen gergefin bitkisel motifleri yer almaktadır. Gölgesiz düz renkler kullanmayı tercih eden sanatçı, detayları geometrik bir şekilde çalışmıştır. Kadın figürü konu edinilmiş ve resmin merkezine yerleştirilmiştir. Figürün bakışları gergeftedir. Yaptığı işe dalmış bir şekilde tasvir edilmiştir. Sarı renk saçları, resmin geneliyle uyum içinde görünmektedir. Gergefteki bitkisel öğeler, çeşitli renklerle dikkati toplamaktadır. "N.Berk 74" şeklinde sanatçının imzası sağ alt köşede yer almaktadır. Sanatçının ütü yapan kadın ve uyuyan kadını konu edindiği resimleri gibi gergef işleyen kadın resimleri de vardır. Sanatçı kadını, ev içinde gündelik yaşamında çeşitli kesimlerde resmetmiştir. Bu resimler, dekoratif imge ve figür açısından zengin örnekler sunar.

3.1.7.Bedri Rahmi Eyüboğlu (1911-1975)

Bedri Rahmi Eyüboğlu, 1911'de Trabzon'da doğmuştur. Küçük yaşlardan itibaren resme ilgi duyduğu bilinmektedir. Lise öğrenimi sırasında, Trabzon Lisesi'nde Zeki

Kocamemi'den resim dersleri almıştır. Trabzon'da liseyi bitirmeden İstanbul'a gitmiştir. Güzel Sanatlar Akademisi'nin lise bölümünde, Nazmi Ziya ve İbrahim Çallı'nın öğrencisi olmuştur. Çallı'ın önerisiyle, babası ve abisinin bursuyla Fransa'ya gönderilmiştir. Fransa'da olduğu dönemde bir gün Andre Lhote'un atölyesinde öğrenci olan Cemal Tollu'nun davetiyle Lyon'dan Paris'e gitmiştir ve burada tanıştığı bir Romen kızı olan Ernestine ile 1936 yılında evlenmiştir. Türk sanatı, Eren (Ernestine) Eyüboğlu olarak bilinen bir sanatçı daha kazanmıştır. Sanatçı, 1936'da Akademi'de hocalığa başlayıp ölümüne kadar devam etmiştir (Şerifoğlu, 2011: 12-13). Sanatçı, *D Grubu* üyeleri arasındadır. Eserlerinde, Türk kültüründen etkiler görmek mümkündür. Kendine has üslubuyla yapıtlarında kulladığı dekoratif imge ve figürler, tez kapsamında yer almaktadır.

Görsel 231: Bedri Rahmi Eyüpoğlu, *Dünya Güzeli*, 1931, tuval üzerine yağlıboya, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Bedri Rahmi Eyüboğlu,* s.223.)

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun dekoratif imge ve figür kapsamında incelenen *Dünya Güzeli* adlı eseri, 1931 tarihli olup tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Kadın figürün ön planda olduğu bu yapıt, dikey bir kompozisyona kurgulanmıştır. Figürün başında bulunan örtüde geometrik motifler kullanılmıştır. Arka planda ise bitkisel süslemelere yer verilmiştir.

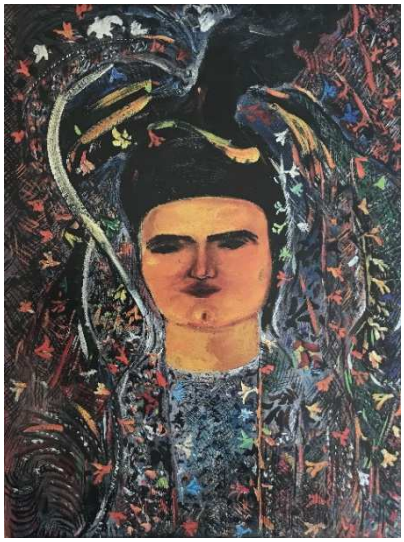
Bu resim, klasik figür anlayışından ve akademik sanattan oldukça uzak görünmektedir. Bunun nedeni ise klasik sanatın anatomik belirlenmişliklerine olan karşıtlığıdır. Ancak

figürün duruşu ve kompozisyonun kurgusu, klasist bir resim gibidir. Anadolu kadının konu olduğu bu eserde, başında yazması ve elbisesinin oyalı kollarıyla Rönesans yüksek değerleri arasında kalmış gibidir (Şerifoğlu, 2011: 223).

Görsel 232: Bedri Rahmi Eyüboğlu, *Adalardan Bir Yar Gelir*, 1931, duralit üzerine yağlıboya, 63 x 47 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Bedri Rahmi Eyüboğlu,* s. 259.)

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun dekoratif imge ve figür konusunda ele alınan *Adalardan Bir Yar Gelir* adlı eseri, 1931 yılında, duralit üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Aile koleksiyonunda yer alan Eyüboğlu'nun yapıtı, dikey bir kompozisyon üzerine kurgulanmıştır. Resme çapraz bir şekilde yerleştirilmiş kadın figürü ön plandadır. Kadın sanki şehrin üzerinden uçuyormuş gibi betimlenmiştir. Küçük adalar şeklinde binaların bulunduğu, denizin ve gemilerin üzerinden geçtiği görülmektedir. Elinde bir buket tutmaktadır. Üzerindeki giysilerde ise bitkisel şekilde dekoratif unsurlar bulunmaktadır.

Görsel 233: Bedri Rahmi Eyüboğlu, *Talaslı*, karton üzerine yağlıboya, 69 x 50 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Bedri Rahmi Eyüboğlu,* s.309.)

Eyüboğlu'nun dekoratif imge ve figür bağlamında incelenen *Talaslı* isimli eseri, karton üzerine yağlıboyadır. Merkeze yerleştirilen portre, izleyiciye bakmaktadır. Arka plandaki süslemeler ve figürün üzerindeki kıyafetlerde bulunan süslemeler bütünleşmiş ve resmin her yerini kaplamıştır. Çiçek soyutlamaları gibi görünen bu motifler, resimde dekoratif unsur olarak yer almaktadır.

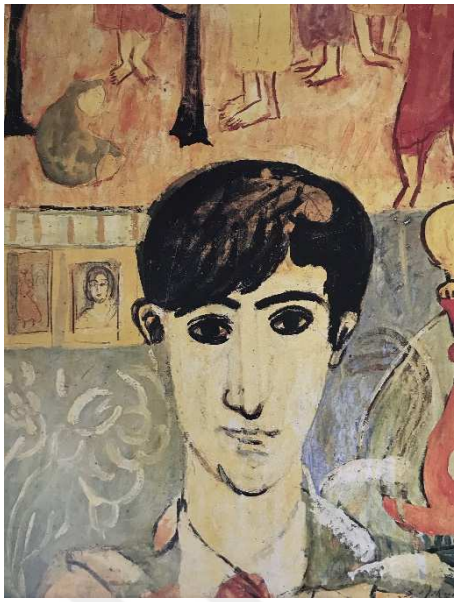
Görsel 234: Bedri Rahmi Eyüboğlu, *İlham Perisi*, 1931, duralit üzerine yağlıboya, 19 x 16 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Bedri Rahmi Eyüboğlu,* s.260.)

Sanatçının dekoratif imge ve figür açısından incelenen *İlham Perisi* adlı eseri, 1931 tarihlidir ve duralit üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Tek figürlü dikey bir kompozisyondur. Soyutlamaya gidilen bu eserde, figürün kıyafetlerinde çizgilerden oluşan motifler bulunmaktadır. Mekânda bitkisel süslemelere yer verilmiştir. Resme çerçeve niteliğinde siyah ve kırmızı şeritler çekilmiştir. Yaprağa benzeyen ağaç formları resimde yer almaktadır.

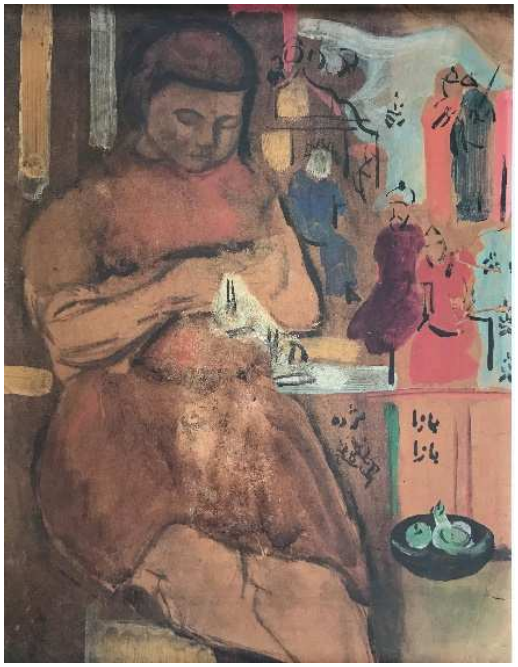
Görsel 235: Bedri Rahmi Eyüboğlu, *İlham Perisi*, 1932, duralit üzerine yağlıboya, 26 x 18 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Bedri Rahmi Eyüboğlu,* s.261.)

Eyüboğlu'nun *İlham Perisi* isimli eseri, 1932 yılında duralit üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. İç mekâna yerleştirilmiş bir figürden oluşan bu eserde, mekândaki öğelere çeşitli motifler yerleştirilerek dekoratif açıdan zenginlik kazandırılmıştır.

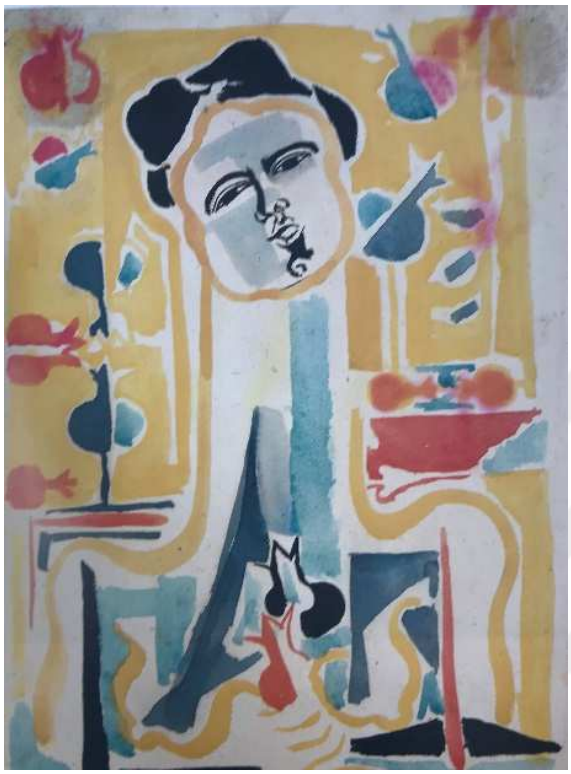
Görsel 236: Bedri Rahmi Eyüboğlu, *Otoportre*, 1933, kağıt üzerine yağlıboya, 64 x 49 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Bedri Rahmi Eyüboğlu,* s.266.)

Sanatçının 1933 tarihli *Otoportre*'si kağıt üzerine yağlıboya bir örnektir. Resmin merkezinde, ön planda bakışları izleyicide olan, cepheden resmedilmiş bir portre bulunmaktadır. Arka planda ise yarısı görünmeyen figürler ve çerçevelenmiş portreler yer almaktadır. Figürün sağ omzunun üzerine soyutlanmış bir çiçek motifi yerleştirilmiştir.

Görsel 237: Bedri Rahmi Eyüboğlu, *Nuriye*, duralit üzerine yağlıboya, 38 x 30 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Bedri Rahmi Eyüboğlu,* s.283.)

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun *Nuriye* isimli eseri, duralit üzerine yağlıboya olarak çalışılmıştır. Kompozisyon dikeydir ve mekân belirsizdir. Kadın, elindeki işle meşguldür. Arka planda ise birçok figür bulunmaktadır, bu figürler Japon sanatından etkiler olarak yorumlanmıştır. Fonda lekesel şeritler yer almaktadır. Eserin tarihi belirsizdir.

Görsel 238: Bedri Rahmi Eyüboğlu, *Karadut*, kağıt üzerine yağlıboya, 35 x 24 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Bedri Rahmi Eyüboğlu,* s.317.)

Sanatçının *Karadut* adlı eseri, kağıt üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Soyutlamaya doğru giden bir figür ön plandadır ve kompozisyon dikeydir. Arka plan sarı renkle boyanmıştır. Dekoratif unsur olarak soyutlanmış nar formları kullanılmıştır. Figürün bakışları izleyicidedir ve elinde arka planda bulunanlara benzeyen bir nar soyutlaması tutmaktadır.

Görsel 239: Bedri Rahmi Eyüboğlu, *Yörük Kadını*, tuval üzerine serigrafi, 69 x 37.5 cm, Artium Modern. https://www.artiummodern.com/urun/2413888/bedri-rahmi-eyuboglu-1911-1975-yoruk-kadini-imzali-tuval-uzerine (29.07.2021)

Sanatçının *Yörük Kadını* isimli eseri, tuval üzerine serigrafi tekniğinde yapılmıştır. Süslemeci bir tavırla resmettiği figürler ve koçun motiflerle renklendirildiği görülmektedir. Figürler, turuncu-kahverengi tonda, düz bir zemin üzerine yerleştirilmiştir. Geometrik desenlerle süslendikleri görülmektedir. Kadın figürün arkasında, resmin diğer elemanları gibi soyutlanmış olarak iki çocuk figürü tasvir edilmiştir. Kadın figürle bütünleşmiş olan çocuk figürler, yine geometrik motiflerle detaylandırılmıştır. Figürün omuzlarında beyaz ve yeşil çizgilerle desenlendirilmiş bir koç taşıdığı dikkat çeker. Sanatçının sağ altı köşede "B. Rahmi" şeklinde imzası bulunmaktadır. Sanatçı, geleneksel kaynaklara yönelmiştir.

Görsel 240: Bedri Rahmi Eyüboğlu*, Kırmızı Bacaklı İğdeli Gelin*, kağıt üzerine guaj, 205 x 162 cm. Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Bedri Rahmi Eyüboğlu*, s.341.)

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun *Kırmızı Bacaklı İğdeli Gelin* adlı eseri, 1954 yılında yapılmıştır. Resmin içinde soyutlanmış figürler bulunmaktadır. Bedri Rahmi'nin yine süslemeci bir tavırla soyutladığı figürleri, geometrik motifler kullanılarak elde edilmiştir. Figürlerin yan tarafına iki tane dikey balık kılçığına benzer bir soyutlama bulunmaktadır. Kilim desenlerini andıran bu çalışma, Anadolu kültürünün bir yansıması niteliğindedir. Eserlerinde geleneksel kaynaklara yönelip modern bir yorumlamaya giden sanatçı, dekoratif imge ve figür kapsamında oldukça yoğun bezemeli adeta kilim desenine dönüşen bir eser oluşturmuştur.

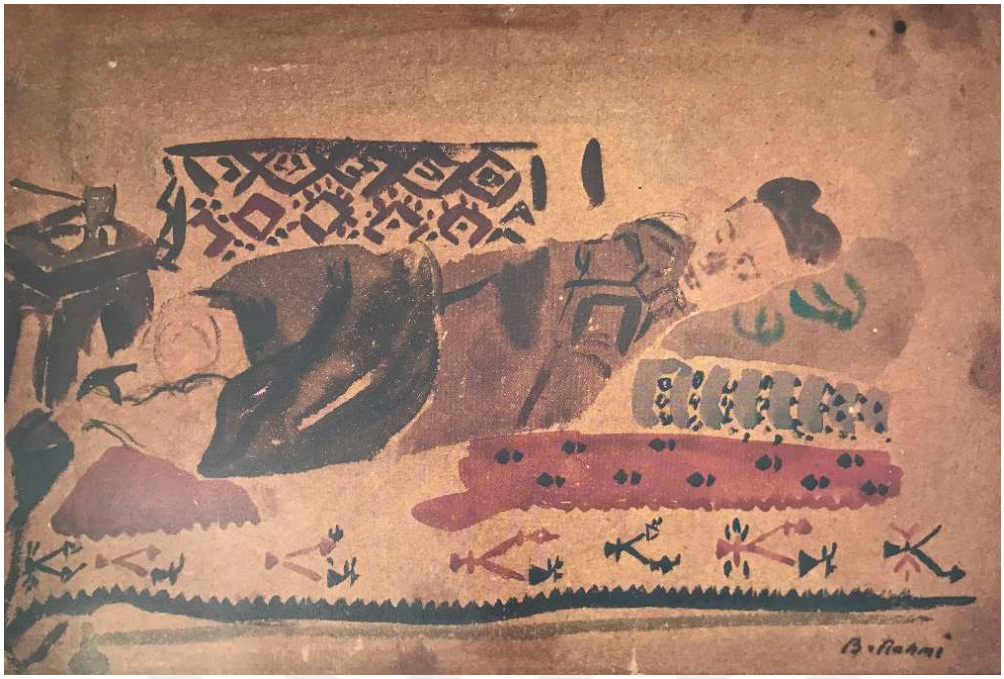
Görsel 241: Bedri Rahmi Eyüboğlu*, Anne ve Çocuk*, 1951, kağıt üzerine karışık teknik, 58 x 40 cm. https://www.artnet.com/WebServices/images/ll00011lldOCbJFg1Gn72CfDrCWvaHBOcBpnF/bedri-rahmi-ey%C3%BCbo%C4%9Flu-anne-ve-%C3%A7ocuk.jpg,(19.12.2020)

Sanatçının *Anne ve Çocuk* adlı eseri, 1951 tarihinde kağıt üzerine karışık teknik kullanılarak yapılmıştır. Sarı bir zemin üzerine yerleştirilen figürler, soyutlanmıştır. Kadın figürü bebeğini kucağında emzirirken kafası pek at ya da eşeğe benzemeyen ancak gövdesi ve arka bacakları ata benzeyen bir hayvan figürünün üzerinde betimlenmiştir. Geometrik motiflerle dekoratif unsurlar elde edilmiştir. Kadın figürü, siyah hatlarla belirlenen yöresel yeşil bir giysi giymiştir.

Görsel 242: Bedri Rahmi Eyüboğlu, *Çiçekli Kompozisyon*, kağıt üzerine guaj, 50 x 65 cm, Müşerref Cimcoz Koleksiyonu. (*Bedri Rahmi Eyüboğlu,* s.330.)

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun *Çiçekli Kompozisyon* isimli eseri, kağıt üzerine guaj tekniğiyle yapılmıştır. Soyut bir anlatım benimseyen sanatçı, figürleri resmin içindeki öğelerden ayırmak için renkli yapmayı tercih etmiştir. Arka planda beyaz renkle yapılan desenler, resme dekoratif olarak katkı sağlamıştır. Topkapı Sarayı'nın Yemiş Odası'ndan esinlenildiği düşünülen sanatçı, kaselerin içinde meyveler ve vazolarda çiçekler tasvir etmiştir. Servi ağaçlarını ise siyah beyaz olan mekânın içinde yeşil renge boyamıştır. Dekoratif olarak fonda kalan meyve kaseleri ve çiçek vazoları eserde siyah beyaz bırakılmış, aralarındaki servilere yeşil tonlarında renklendirme yapılmıştır.

Görsel 243: Bedri Rahmi Eyüboğlu, *Uyuyan Eren*, duralit üzerine guaj, 26 x 33 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Bedri Rahmi Eyüboğlu,* s.278.)

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun *Uyuyan Eren* isimli eseri, duralit üzerine guaj tekniğiyle yapılmıştır. Tarihi bilinmemektedir. Eskiz niteliğindeki bu eseri, tek figürlü yatay bir kompozisyon şeklinde tasarlanmıştır. Uyuyan eşini resmeden sanatçı, yatak örtüsündeki işleme motifleri ve yastıktaki geometrik motifleri resmine ekleyerek dekoratif açıdan zenginleştirmiştir. Sağ alt köşede "B. Rahmi" olarak imzası yer alır.

3.1.8.Eren Eyüboğlu (1907-1988)

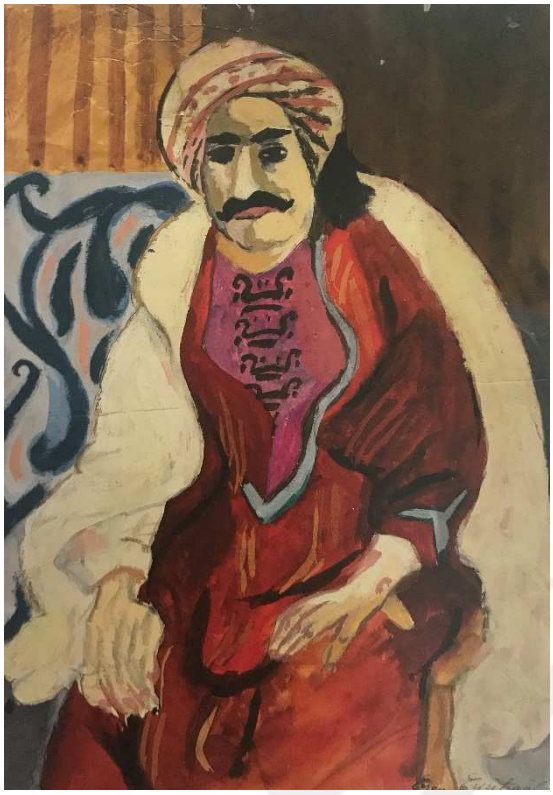
Ernestine Leibovici, 1907 yılında, Romanya'nın Yaş kentinde dünyaya gelmiştir. Yaş Güzel Sanatlar Akademisi'ne girip, 1926 yılında akademiyi bitirdikten sonra Paris'e gitmiştir. Andre Lhote'un atölyesinde dört yıl boyunca ders almıştır. Fransa'daki eğitimi boyunca Manet ve Cezanne'dan etkilenmiş ve yapıtlarını inceleyip kopyalar yapmıştır. 1936 yılında Bedri Rahmi Eyüboğlu ile evlenip Türk vatandaşı olmuştur. Evlendikten sonra adını Eren olarak değiştirmiştir. Anadolu insanını resmetmeyi seven sanatçı, her zaman Türkiye'nin ona ilham verdiğini dile getirmiştir (Şerifoğlu, 2011: 14). Bedri Rahmi ile birlikte *D Grubu*'nun aktif üyelerinden olmuşlardır ve birlikte Anadolu'nun pek çok yerini gezmişlerdir. Resimlerinde yarı soyut ve dışavurumcu denebilecek bir doğa görüşüyle Doğu

insanına ve geleneksel yaşama yönelik konular işlemiştir. Eren Eyüboğlu, resimlerinde folklorik özellikleri plastik değerlerle bütünleştirmiş, biçim olgunluğunu ve anıtsallığı yeğleyerek süslemecilikten kaçınmıştır. Portre ve figürlerinde ışık gölge dağılımını bu kaygı doğrultusunda düzenlemiştir. 1950'lerde Picasso ve Braque gibi ustalardan yaptığı kopyalar, sanatçıyı ayrıntıdan uzaklaştırıp yalınlığa, çizgisel ritim ve coşkulu bir renk lirizmine yöneltmiştir. Bu dönemden sonra rengin ön planda olduğu lirik soyutlamalar yapmıştır (Arslan, 1997: 573). Sanatçının dekoratif imge ve figür kapsamında değerlendirilebilecek pekçok eseri bulunmaktadır. Genelde, portre ya da iç mekân figür çalışması niteliğindedir.

Görsel 244: Eren Eyüboğlu, *Portre*, 82 x 100 cm. https://www.turel-art.com/urun/eren-eyuboglu-portre-tablo-tuyb-82x100cm/ (04.06.2021)

Eren Eyüboğlu'nun *Portre* isimli eserinde, geleneksel Anadolu kadınını tasvir ettiği görülmektedir. Eserinde yarım boy portre niteliğindeki figür, yatay bir kompozisyona yerleştirilmiştir. Solda yer alan figürün sağ yan tarafı, renkli bordürlerden oluşan kilim desenleriyle süslenmiştir. Kıyafetinde ve saçlarında adeta bu desenden parçalar uçuşmaktadır. Üçgenler kullanılarak yapılan bu motiflerin içleri de süslenmiştir. Dekoratif açıdan zengin bir görünüm elde edilmiştir. Sağ alt köşede sanatçının imzası, "Eren Eyüboğlu" olarak yer almaktadır.

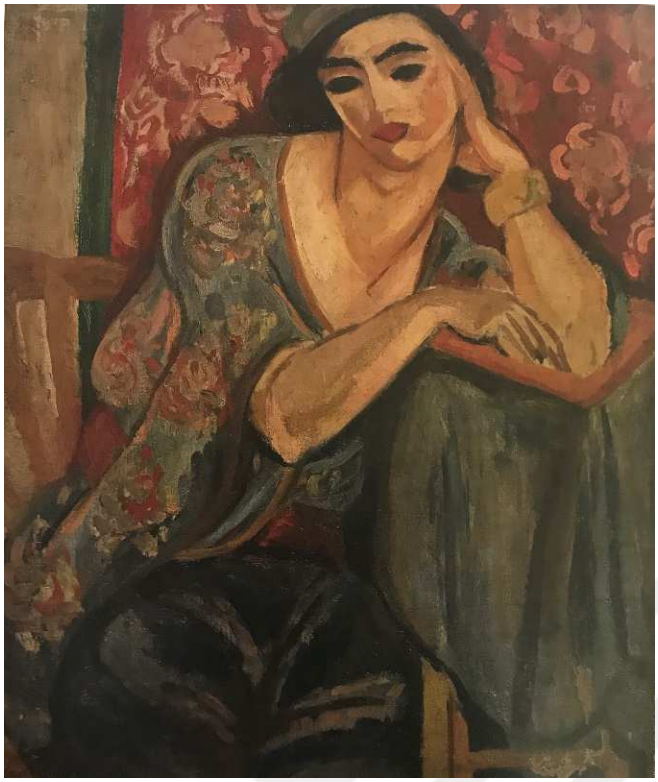
Görsel 245: Eren Eyüboğlu, *Çingeneler*, 1928, kağıt üzerine guaj, 21 x 30 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 57.)

Sanatçının Ç*ingeneler* adlı yapıtı, dekoratif imge ve figür kapsamında değerlendirilebilir. Dikey kurgulanmış bir kompozisyona 1928 tarihinde, kağıt üzerine guaj boya ile yapılmıştır. Aile koleksiyonunda yer alan bu eserde, erkek figürü konu edinilmiştir. Siyah bıyıklı Osmanlı erkeğini andıran figürde, kırmızı geleneksel kıyafetler giymiş bir adam tasvir edilmiştir. Başında sarık tarzı bir başlık bulunmaktadır. Üzerine açık renk bir palto atmıştır. Figürün bakışları izleyicidedir. Arka planda, mekânda kullanılan sarı renk üzerine dikey çizgiler ve açık mavi üzerine lacivertimsi bir takım kıvrımlı unsurlar resme dekoratif unsur açısından katkı sağlamıştır. Sanatçının imzası, "Eren Eyüboğlu" olarak sağ alt köşede yer almaktadır.

Görsel 246: Eren Eyüboğlu, *Çingene*, 1928, kağıt üzerine karakalem, 22 x 30 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. *(Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 58.)

Eyüboğlu'nun *Çingene* adlı eskizi, 1928 tarihinde kağıt üzerine karakalem olarak yapılmıştır. Dikey bir kompozisyona yerleştirilen kadın figürü iki elini birbirine kavuşturmuştur. Kadının omuzları düşmüş ve yorgun bir havası vardır. Arka plana çizilmiş olan çiçekler, yapraklardan oluşan bitkisel unsurlar, dekoratif amaçla resimde yer almaktadır. Eren Eyüboğlu'nun *Çingene* isimli eskizi, eskiz olarak yer almıştır ve renkli bir yapıta dönüştürülmemiştir. Sanatçının imzası, "Eren Eyüboğlu" olarak sağ alt köşede yer almaktadır.

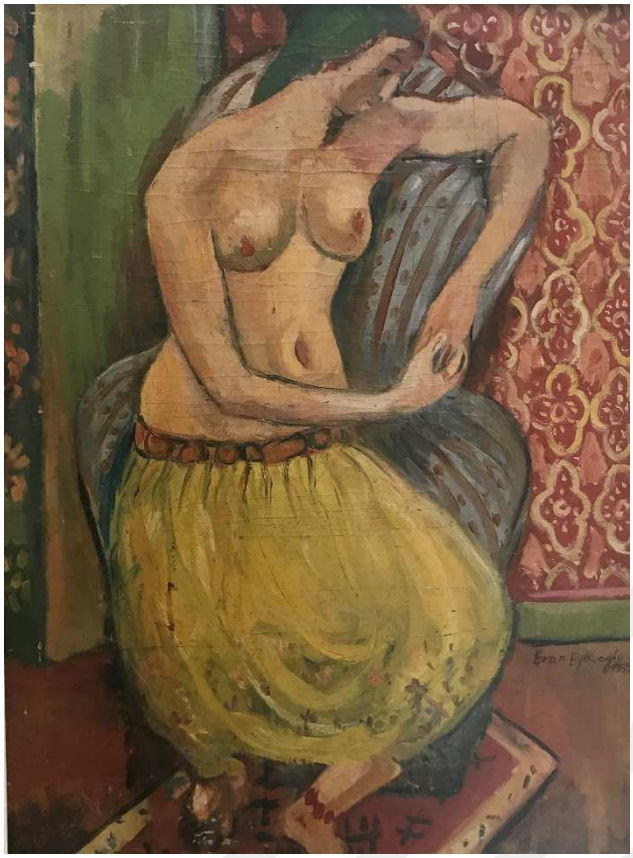
Görsel 247: Eren Eyüboğlu, *Portre Sarı Bilezikli*, 1930, tuval üzerine yağlıboya, 58 x 73 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 68.)

Ressamın dekoratif imge ve figür içeren *Portre Sarı Bilezikli* isimli eseri, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle 1930 yılında yapılmıştır. İç mekânda koltukta oturarak dirseğini masaya koymuş biçimde düşünceli bir şekilde elini şakağına dayamış olan figür, izleyiciden başka bir yöne bakmaktadır. Mavi yeşilimsi tonlardaki giysisindeki kırmızı gül detayları, resmin arka planıyla bir bütünlük oluşturmaktadır. Kırmızı bir zemin üzerine pembe bitkisel süslemeleri olan duvar kağıdı, resme dekoratif unsur açısından önem katmaktadır.

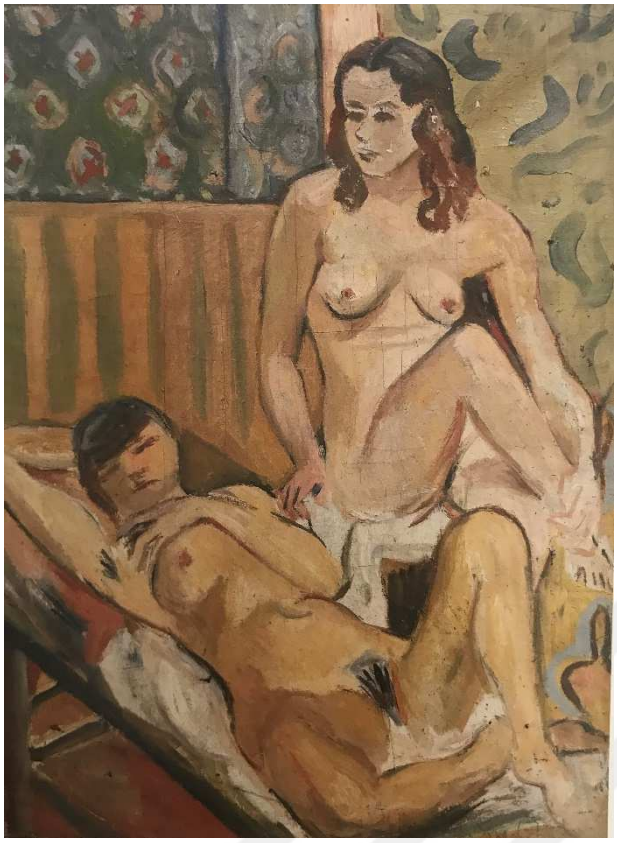
Görsel 248: Eren Eyüboğlu, *Gitarlı Portre*, 1932, kontrplak üzerine yağlıboya, 22 x 32 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 76.)

Sanatçının *Gitarlı Portre* adlı eseri, 1932 yılında yapılmıştır. Tuval üzerine yağlıboya tekniğini tercih eden sanatçı, dikey bir kompozisyon kurgulamıştır. Kırmızı örtülü bir masanın önünde, elinde nota defteriyle oturan bir kadın figürü, resmin konusudur. Yan tarafında çapraz bir şekilde duran gitarı, kadın figürünün müzisyen olabileceğini simgelemektedir. Duvarlardaki yoğun motifler ve halının desenleri resme dekoratiflik katmaktadır. Duvarların renginde mavi ve yeşil gibi soğuk tonlar hâkimken halının ve masa örtüsünün kırmızılığı resme sıcaklık katmıştır. Kadının açık sarı ve düz boyanmış elbisesi ise karmaşık motiflerin arasında sadeliğiyle resimde bir denge yaratmıştır. Figürde düşünceli bir hava sezilmektedir. Ortamdan kopuk ve başka bir dünyaya dalmış gibi görünmektedir. Dekoratif imge ve figür kapsamında, iç mekân açısından fonda oldukça zengin detaylar vardır.

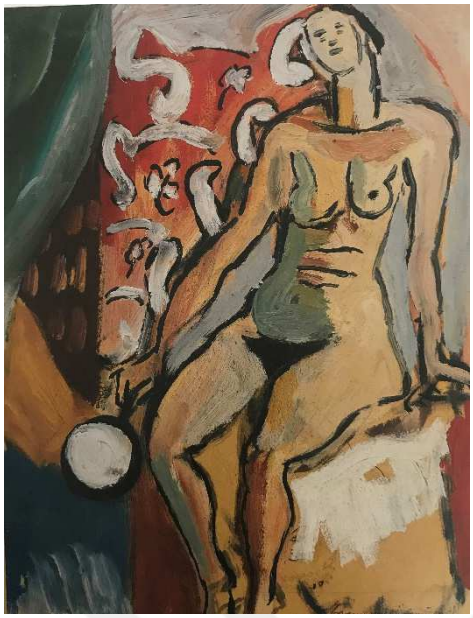
Görsel 249: Eren Eyüboğlu, *Şallı Nü*, 1932, tuval üzerine yağlıboya, 52 x 71 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 75.)

Eyüboğlu'nun dekoratif imge ve figür kapsamında incelenen *Şallı Nü* adlı eseri, 1932 tarihinde tuval üzerine yağlıboya olarak yapılmıştır. Figür, iç mekânda resmedilmiştir. Elleri birbirine kavuşmuş bir biçimde bir kolunu bordo çizgi şeritli mavi desenli koltuğa yaslamıştır. Figürün gövdesi göbek altına kadar çıplak olup sarı bir etekle betimlenmiştir. Bileklik olan ayakları altında desenleri belirtilmiş küçük bir kilim ayrıntısı da görülür. Arka olanda birbirini tekrar eden, sarı ve kırmızı renklerden oluşan çiçek motifleri bulunan bir duvar kağıdı vardır. Sanatçının imzası ve eserin tarihi, "Eren Eyüboğlu 1932" olarak sağ tarafta yer almaktadır.

Görsel 250: Eren Eyüboğlu, *İkili Nü*, 1932, tuval üzerine yağlıboya, 45 x 61 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 74.)

Sanatçının iç mekânda ikili figür çalışması olan *İkili Nü* adlı eseri, 1932 tarihlidir ve tuval üzerine yağlıboya tekniğindedir. İki figürün resmedildiği bu eser için yine Matisse'ten ilham alındığı görülmektedir. Bir figür uzanmış, diğeri ise oturur pozisyonda resmedilmiştir. Figürlerin arka planında ise yarısı dikey çizgili, yarısı da bitkisel motifli dekoratif duvar kağıdı süslemeleri bulunmaktadır.

Görsel 251: Eren Eyüboğlu, *Nü*, 1934, karton üzerine yağlıboya, 20 x 26 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 86.)

Eren Eyüboğlu'nun *Nü* isimli karton üzerine yağlıboya eseri, 1934 yılında yapılmıştır. Matisse'den etkilendiği gözlemlenen sanatçı, figürü ön planda tutmuştur. Dikey bir kompozisyona yerleştirilen kadın figürü, elinde bir ayna tutmaktadır. Bu aynanın alegorik bir anlamı olabilir. Etüt niteliğinde küçük boyutlardaki eserde, arka planda bulunan kıvrımlı motifler, dekoratif öğe olarak yer almaktadır. Figür akademik kurallara göre resmedilmemiştir. Çıplak figürün hatları ve fondaki desenler siyah konturlarla oluşturulmuştr. Sanatçı, özgün yorumunu katarak boyamıştır.

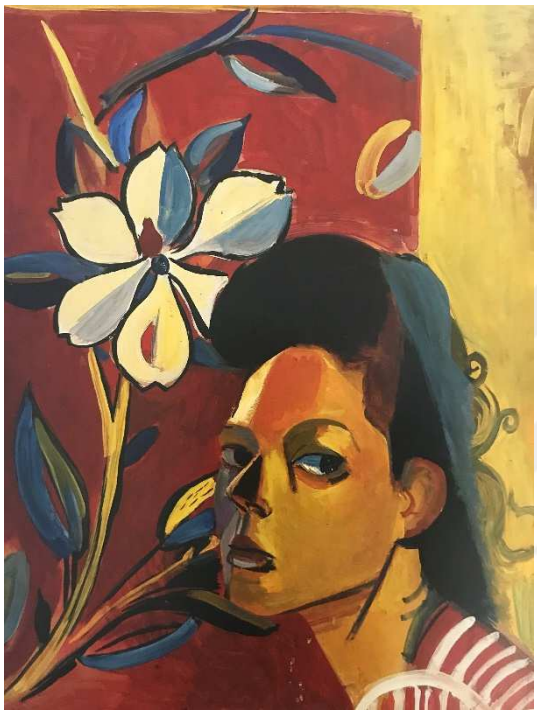
Görsel 252: Eren Eyüboğlu, *Ayşe Bacı*, 1935, kağıt üzerine guaj, 24 x 34 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 89.)

Eyüboğlu'nun *Ayşe Bacı* adlı eseri, 1935 tarihlidir. Portre niteliğindeki eser, kağıt üzerine guaj boya tekniğiyle yapılmıştır. Büst portrenin bakışları izleyicidedir ve dikey bir kağıda yerleştirilmiştir. Beyaz kağıdın üzerine tek renk çalışan sanatçı, bu tezatlıktan yola çıkmıştır. Figürün kıyafetinde ve arka planda bitkisel motiflere yer vermiştir. Sanatçı, imzasını "Eren" şeklinde, sol alt köşede figürün yakasına atmıştır.

Görsel 253: Eren Eyüboğlu, *Şarköy Kilimli Portre*, 1944, tuval üzerine yağlıboya, 53 x 61 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s.159.)

Eren Eyüboğlu'nun *Şarköy Kilimli Portre* isimli yapıtı, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle, 1944 yılında yapılmıştır. Merkeze yerleştirilen Anadolu kadınını konu alan bu resimde figür, iç mekânda tasvir edilmiştir. Kadının sol tarafında bir enstrüman olarak saz yer almaktadır. Arka planda ise kırmızı, siyah ve bej, krem tonlarında oluşan geometrik motiflerin bulunduğu bir kilim bulunmaktadır.

Görsel 254: Eren Eyüpoğlu, *Otoportre*, 1948, kontrplak üzerine yağlıboya, 47 x 60 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 218.)

Sanatçının otoportrelerinden biri olan 1948 tarihli *Otoportre* çalışması, dekoratif imge ve figür kapsamında değerlendirilebilecek bir örnektir. Kırmızı ve sarı tonların hâkim olduğu tabloda, portrenin tuvalin yan tarafından girdiği hissine kapılırız. Kırmızı blokta grimsi-mavimsi renklerde yaprakları olan beyaz bir çiçek bulunur. Arka plandaki bu detay bir duvar kağıdı ya da başka bir resmin detayı olabilir. Düz alanlarla boyanmış olan portre, renk alanları şeklinde boyanmıştır.

Görsel 255: Eren Eyüboğlu, *Hakim Saadet Portre*, 1951, karton üzerine yağlıboya, 46 x 67 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 234.)

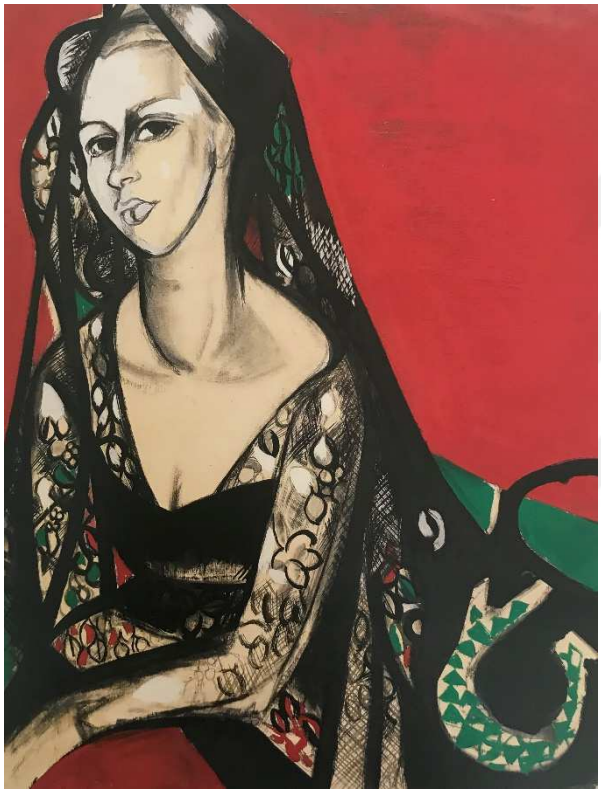
Ressamın *Hakim Saadet Portre* isimli eseri, 1951 yılında karton üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Klasik portre pozu veren figürün bakışları izleyiciden başka bir yöndedir ve sağa dönüktür. Hafif bir tebessüm eder gibi tasvir edilmiştir. Kompozisyon, dikey bir şekilde kurgulanmıştır. Mavi düz bir kıyafet ile tasvir edilen kadın figürü, inci bir kolye takmıştır. Arka plan siyah ve bordo-kırmızı tonlarında boyanmıştır. Dekoratif imge olarak arka planda, bitkisel süslemeler yer almaktadır.

Görsel 256: Eren Eyüboğlu, *Portre*, 1952, kağıt üzerine guaj, 20 x 30 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 240.)

Sanatçının *Portre* isimli eseri, 1952 yılına aittir. Kağıt üzerine guaj boya tekniği kullanılmıştır. Yatay bir kompozisyon kurgulayan sanatçı, portreyi oldukça ilginç tasvir

etmiştir. Figürün gözlerinin altında ve alnında üçgen motifler bulunmaktadır. Çeşitli renklere boyanmıştırlar ve sol tarafta da bu tarz üçgen motifler bulunmaktadır. Adamın gözlerinin içi kıpkırmızıdır ve bu sebeple gözaltlarındaki motifler gözyaşının soyutlaması olarak ele alınabilir. Bu motifler figürün alnında da yoğun olarak görülür ve kompozisyonun sol yan tarafı da benzer motiflerle doldurulmuştur. Figür mavi ve yeşil renklerden oluşan bir kıyafet giymiştir. Portresi oldukça karakteristik betimlenmiştir. Sanatçı, imzasını sağ alt köşeye "Eren Eyüboğlu" şeklinde atmıştır.

Görsel 257: Eren Eyüboğlu, *Kırmızı Fonlu Portre*, 1955, karton üzerine karışık teknik, 49 x 64 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 279.)

Eren Eyüboğlu'nun *Kırmızı Fonlu Portre* adlı yapıtı, 1955 tarihinde karton üzerine karışık teknikle yapılmıştır. Kompozisyona dikey bir şekilde yerleştirilen kadın figürü, doğrudan izleyiciye bakmaktadır. Arka plan dümdüz kırmızı renkte boyanmıştır. Dekoratif unsurların tamamı figürün üzerindedir. Kollarında ve kıyafetinin yakasında bitkisel motifler, başındaki örtüsünden yan tarafına uzanan alanda ise üçgenlerden oluşan geometrik motifler kullanılmıştır. Sade kırmızı fon, doğrudan dekoratif motiflerle süslü elbiseli kadını öne

çıkarmaktadır. Kadının kıyafet ve başında adeta saçlarıyla bütünleşen uzun örtüde çiçek desenleri vardır.

Görsel 258: Eren Eyüboğlu, *Oyalı Gelin*, 1969, tuval üzerine yağlıboya, 70 x 100 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 304.)

1969 tarihli *Oyalı Gelin* adlı eser, tuval üzerine yağlıboyadır. Resmin merkezindeki figürün bakışları izleyicidedir. Resmin genelinde koyu renkler hâkimdir. Kadının kıyafetinde ve arka planda renkli üçgenler yer almaktadır. Kıyafetin yaka kısmında ise bitkisel motifler görülmektedir. Elleri detaysızca dış hatları belirleyecek şekilde yapılmıştır. Figürün portresinde soyutlamaya gidilen bir yol izlenmiştir. Resmin sağ alt köşesinde "Eren Eyüboğlu" olarak imza bulunmaktadır.

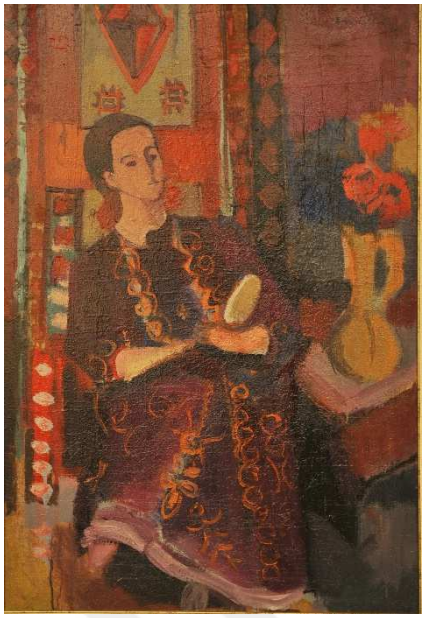
Görsel 259: Eren Eyüboğlu, *Türkmen Kızı*, 1978, ahşap üzerine akrilik, 68 x 99 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 333.)

Dekoratif imge ve figür çalışmalarından biri olarak incelenen *Türkmen Kızı* isimli akrilik eser, 1978 tarihlidir. Yöresel kıyafetli bir kadın figürün ön planda tutulduğu bu eserde, arkada belli belirsiz bir figür daha yer almaktadır. Kırmızı kıyafetli kadının üzerinde zikzak oluşturan geometrik desenler bulunmaktadır. Oldukça süslemeli baş örtüsü ve başlık detayı olan figürün bakışları uzak bir yere doğru yönelmiştir. Figürün kıyafeti detaylı olmasına rağmen, çok uğraşılmadan, renk lekeleri halinde betimlenmiştir. Dekoratif detaylar olarak Türkmen Kızı'nın kıyafeti, renkler ve motifler açısından öne çıkar. Elbise detayları ve başlığı, oldukça zengin süsleme ayrıntılarına sahiptir.

Görsel 260: Eren Eyüpoğlu, *Otoportre*, 1982, duralit üzerine akrilik, 61 x 84 cm, Eyüboğlu Aile Koleksiyonu. (*Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*, s. 342.)

Sanatçının *Otoportre*'si 1982 yılına ait, duralit üzerine akriliktir. Pembe bir zemin üzerinde yarım bırakılmış olarak yapılan bu portre, yüzünü iki eline dayamış, düşünceli bir kadın tasviri resmedilmiştir. Arka planda, soyut bir şekilde yine yarım bırakılan birtakım motifler bulunmaktadır. Sanatçının imzası, "Eren Eyüboğlu" olarak sağ alt köşede görülmektedir.

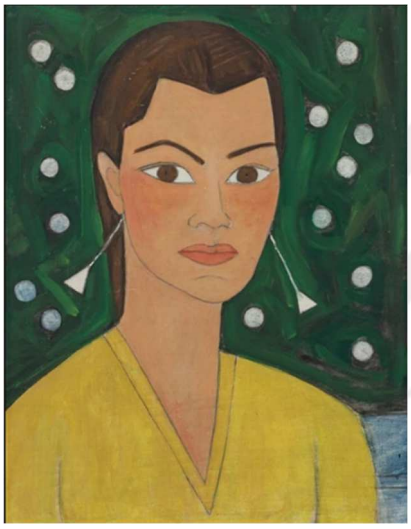
Görsel 261: Eren Eyüboğlu, *Oturan Kadın*, 1984, ahşap üzerine yağlıboya, 100 x 70 cm. https://www.turel-art.com/urun/eren-eyuboglu-oturan-kadin-tablo-ahuyb-100x70cm/(04.06.2021)

Sanatçının iç mekânda figür çalışması olan *Oturan Kadın* isimli eseri, ahşap üzerine yağlıboya tekniğiyle, 1984 yılında yapılmıştır. Dikey kurgulanan resimde figür, resmin merkezine yerleştirilmiştir. Figürün bakışları izleyiciden başka bir yere bakmaktadır. Elinde açık renkli bir ayna bulunmaktadır. Yan taraftaki masanın üzerindeki vazoda kırmızı güller tasvir edilmiştir. Ressamın bu eseri, lekesel bir yaklaşımla boyanmıştır. Arka planda geometrik motiflerin bulunduğu süslemeler yer almaktadır. Kadının kıyafetinde de kıvrımlı birtakım unsurlar betimlenmiştir. Kıyafette yöresel etkiler vardır ve figürün arkasındaki fonda ayrıntıcı çalışılmıştır.

3.1.9.Şükriye Dikmen (1918-2000)

Şükriye Dikmen, 1940 yılında Güzel Sanatlar Akademisi'nde sanat eğitimine başlamıştır. Zeki Kocamemi, Nurullah Berk ve Cemal Tollu'nun atölyelerinde ders almıştır. Mezun olduktan sonra Paris'e giden sanatçı, üç yıl Fernard Leger ile daha sonra iki yıl, Gustave Singier ve Loger Chastel'le de çalışmış ve bu süreçte Paris Ecole du Louvre'da sanat tarihi bölümünü bitirmiştir. 1953 yılında Paris'te ilk sergisini Galeri Jeanne Castel'de açmıştır (Akçaoğlu, 2010: 22).

Şükriye Dikmen'in eserleri, portre, nü, peyzaj, natürmort ve soyut çalışmalarından oluşur. Ürettiği eserlerde daha çok kadın figürü çalışan ressam, erken dönem işlerinde desen çalışmalarına ağırlık vermiş olup, füzen ile çizme silme ve tekrar inşa etme üzerine kurulu bir desen anlayışını boya resimlerinde de görülür. Kontrplak, duralit ve mukavva gibi yüzey etkisini arttıran ve çizip silmeye olanak tanıyan teknikler kullanmıştır. (Akçaoğlu, 2010: 23). Genellikle zarif, sakin ve dingin kadınlar betimlemiştir. Bazı eserleri, Modigliani'nin resimlerini anımsatır niteliktedir. Konturların belirgin olduğu, yalınlığın dikkat çektiği resimlerinde ışık ve gölge yoktur (Akçaoğlu, 2010: 24).

Görsel 262: Şükriye Dikmen, *Portre*, 1985, 64 x 59 cm. https://www.mutualart.com/Artwork/Portre/D97D04A33B9F3D49 (27.07.2021)

Sanatçının portre çalışmalarından biri olan *Portre*'si, dekoratif imge ve figür kapsamında değerlendirilebilir. Kahverengi saçlı, v yakalı sarı bir giysiyle, kompozisyonun ortasına yerleştirilen figür, doğrudan izleyiciye bakmaktadır. Arka plan, koyu yeşil bir renkle boyanmıştır ve beyaz renkli dairelerle süslenmiştir. Koyu yeşil fondaki beyaz puantiye niteliğindeki daireler, dekoratif unsur olarak resme katkı sağlamıştır.

Görsel 263: Şükriye Dikmen, *Portre*, kontrplak üzerine yağlıboya, 64 x 53 cm. https://artam.com/storage//images/auctions/102/21232/7738/sukriye-dikmen-1918-2000-portre.jpg (20.12.2020)

Şükriye Dikmen'in *Portre* isimli eseri, kontrplak üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Dikey bir kompozisyona yerleştirilen portrenin bakışları izleyicidedir. Donuk ve hissiz bir ifadeyle ve kocaman yeşil gözleriyle resmedilmiş olan figürün kim olduğu bilinmemektedir. Gözlerinin büyük ve çekik resmedilmesi, Nuri İyem resimlerini anımsatmaktadır. Arka plan düz bir şekilde, yeşil renkte boyanmıştır. Oldukça yalın olan bu portrenin iki yanından sarkıtılan çiçek desenleri, dekoratif imge olarak resimde yer almaktadır.

Görsel 264: Şükriye Dikmen, *Portre*, 1998, ahşap üzerine yağlıboya, 75 x 61 cm. https://www.mutualart.com/Artwork/Portre/1D0E7C10F557FB41(27.07.2021)

Sanatçının dekoratif imge ve figür kapsamında incelenen portre çalışmaları bulunmaktadır. İç mekânda portre örneği olan bir figür çalışması, 1998 tarihlidir. İki boyutlu düz alanlar şeklinde boyanmış olan bu resim, arka planda bitkisel süslemelerin yer aldığı, ön planda ise başını hafifçe sağa doğru eğmiş, siyah elbiseli kadın kırmızı bir koltukta oturmaktayken resmedilmiştir. Kadın figürünün ve arkadaki çiçek motiflerinin estetik bütünlüğü ile izleyicide ahenksel bir uyum hissi yaratır. Sanatçının imzası ve eserin tarihi "Şükriye 1998" olarak sağ alt köşede yer almaktadır. Arka planda grimsi bir mavi kullanan sanatçı, figürün elbisesini düz bir siyaha boyamıştır. Duvardaki çiçek desenleri daha ayrıntıcı, incelikli detaylandırılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
UYGULAMA ÇALIŞMALARI

Uygulama çalışmaları bölümünde, dekoratif imge ve figür konusunun ele alındığı, farklı tekniklerde çalışmalar yapılmıştır. Dekoratif imge ve figür, biçimsel olarak uygulama çalışmalarında yer almıştır. İçerik açısından ise ekofeminizm tema olarak seçilmiştir. Ekofeminizm, kadın ve doğayı bağdaştırmaktadır. Doğa, biyolojik bir olgudur. Kendi düzeninde sürekli üretmektedir. Kadın ve doğa, doğurgandır ve hayatı üretir. Çeşitli noktalarda kesişen özellikler doğrultusunda, kadına ve doğaya atıflar yapılarak uygulama çalışmalarında, hem dekoratif unsur hem de figür betimlemeleri yapılmıştır. Doğanın tasvirleri, gezegen, evren, yaprak, çiçek gibi unsurlarla anlatılmaya çalışılmıştır. Resimlerin ön çalışmalarında önce kolajlar yapılarak kompozisyonlar oluşturulmuştur. Kolajlardan sonra eskiz ve suluboyalarla yapılan figür ve dekoratif imge çalışmaları yapılmıştır. Daha sonra tuvale aktarılmıştır. Tuval üzerine yağlıboya, akrilik ve altın yaprak kullanarak çalışmalar oluşturulmuştur. Kağıt üzerine yapılan resimler ise akrilik ve karakalem olarak karışık teknikle yapılmıştır.

Uygulama çalışmalarının çıkış noktaları, hayal ve kurguya dayalı sanat eserlerinden etkilenmekle başlamıştır. İzlenilen filmler, okunulan kitaplar genellikle fantastik unsurlar içermektedir. Resimlerdeki mekânsızlık, gerçekdışı imgelemi desteklemektedir. Bunların yanı sıra beğenilen ressamların eserleri de ilham olmuştur. Gustav Klimt, başlıca esin kaynağıdır. Zaman zaman Klimt'ten birtakım unsurlar, resimlerde yer bulmuştur. Özellikle altın yaprak kullanımı, sanatçının eserlerine duyulan hayranlıkla resimlerde kullanılmıştır. Klimt'in altın döneminden sonra gelişen renkli dönemi de uygulama çalışmalarını etkilemiştir.

Çeşitli renkler bir arada kullanılmış ve zaman zaman stilize edilen formlarla birleştirilmiştir. Objeleri stilize etme eğilimi ise lisede alınan grafik eğitimi ile bağlantılıdır. O dönemde yapılan kolaj çalışmaları da resimlerin kompozisyonları için yapılan ön çalışmaları oluşturan kolajları etkilemiştir.

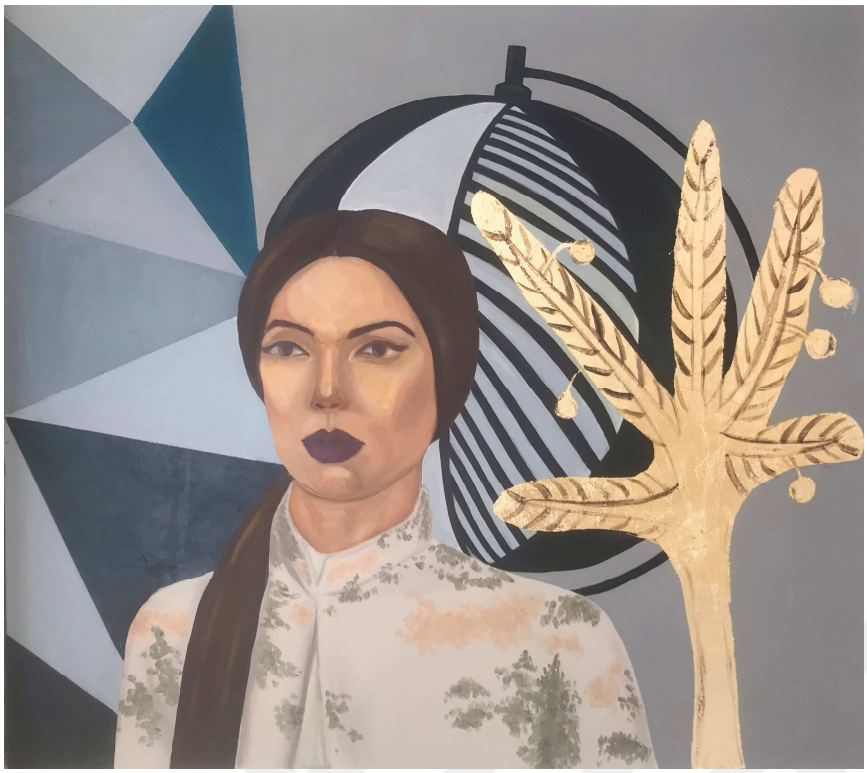
Görsel 265: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2021, tuval üzerine akrilik boya, 100 x 130.

Bu çalışmada, güçlü duran kadın figürü ön plandadır. Tuval üzerine akrilik boya kullanılmıştır ve dikey bir kompozisyona çalışılmıştır. Sağ tarafta bir okaliptüs dalı bulunmaktadır. Çeşitli renklerde yuvarlak formlar kompozisyona yerleştirilmiştir. Klimt'in eserlerinde yuvarlak imgeler hayat sembolü anlamına geldiği için burada da aynı amaçla kompozisyona dahil edilmiştir. Mavi yuvarlağın için evreni sembolize eden güneş ve yıldız stilizasyonları bulunmaktadır. Turuncu yuvarlağın içinde ise yer küreye gönderme yapılmıştır. Gezegenimizin renkleri olan yeşil ve mavilerden oluşan üçgen formlar, dünyanın gitgide makineleşmesini sembolize etmektedir. Sol üst tarafta yer alan siyah beyaz renkler iki boyutta ele alınmıştır. Makro boyutta, geceyi ve gündüzü, mikro boyutta ise kadını ve erkeği temsil etmektedir.

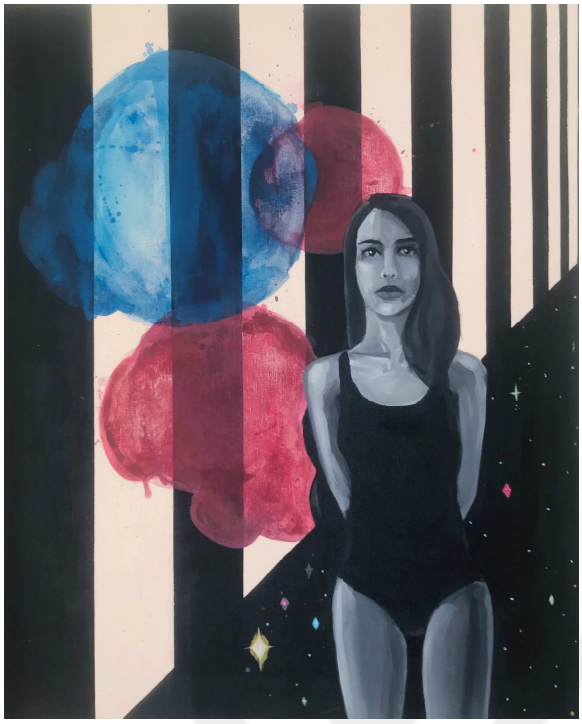
Görsel 266: İlgim Camcı, *Doğanın Düşü*, 2020, tuval üzerine karışık teknik, 80 x 100 cm.

Doğanın Düşü isimli çalışmada, arka plandaki unsurlar, evrene ve doğaya göndermeler olarak sembolize edilmiştir. Çiçeğin, gezegenin ve yıldızların tasviri kadın-doğa arasındaki ilişkiye gönderme niteliğindedir. Yuvarlak formlar kadının doğurganlığı sayesinde hayat verme yeteneğini ifade etmektedir. Tuval üzerine karışık teknikle yapılan çalışma, dikey kurgulanmıştır. Bu çalışmada hem yağlıboya hem de akrilik boya kullanılmıştır.

Görsel 267: İlgim Camcı, *Asyalı Kadın*, 2020, tuval üzerine karışık teknik, 90 x 80 cm.

Asyalı Kadın isimli çalışmada, arka plandaki dünya stilizasyonu yapaylaşmayı sembolize etmektedir. Yan tarafta bulunan altın yaprakla yapılmış olan ağaç stilizasyonu ise Klimt'in *Judith ve Holofernes I* isimli eserinde, yer alan arka plandaki ağaç tasvirlerinden esinlenilmiştir. Ağacın üzerindeki meyveler yine kadının doğurganlığı ifade etmektedir. Üçgen formlar ise gezegenin gitgide makineleşmesine yapılan bir göndermedir. Yatay kompozisyona karışık teknik olarak yapılmıştır.

Görsel 268: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2020, tuval üzerine akrilik boya, 70 x 100 cm.

Dikey yapılan çalışma, tuval üzerine akrilik boyadır. Siyah beyaz çizgilerin üzerine yerleştirilen hayat baloncukları ve kadın figürü, bir noktada evrenden bir parçayla kesişmektedir. Siyah beyaz yapılan yerler sınırlamayı çağrıştırırken evren stilizasyonu sonsuzluğu çağrıştırmaktadır.

Görsel 269: İlgim Camcı, *Gaia*, 2019, tuval üzerine yağlıboya, 50 x 50 cm.

İlkbaharın simgesi olan papatya çiçekleri tasvir edilmiştir. İlkbahar ise toprağın ve tabiatın canlandığı, tohumun toprakla buluştuğu ve filizlendiği bir mevsimdir. Dolayısıyla doğanın yeniden doğduğu imgesi, kadın tasviriyle birleştirilmiştir. Teknik olarak tuval üzerine yağlıboyadır ve kare bir kompozisyon kurgulanmıştır. Yeşil ve mavi renklerin tonları, figürün kızıl saçlarıyla tezat oluşturmaktadır.

Görsel 270: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, tuval üzerine karışık teknik, 50 x 50 cm.

Kare bir kompozisyona, tuval üzerine karışık teknik uygulanmıştır. Yağlıboya ve altın yaprak kullanılmıştır. Altın yaprak ile yapılan yuvarlak formlar, hayatın sembolü olarak yer almaktadır. Altın yaprak, tuval yüzeyinde ışığın açısına göre parlak görünmektedir. Bitkiler ise doğaya gönderme niteliğindedir.

Görsel 271: İlgim Camcı, *Oluşum Serisi*, 2020, tuval üzerine yağlıboya, 30 x 30 cm.

Görsel 272: İlgim Camcı, *Oluşum Serisi*, 2020, tuval üzerine yağlıboya, 30 x 30 cm.

Görsel 273: İlgim Camcı, *Oluşum Serisi*, 2020, tuval üzerine karışık teknik, 30 x 30 cm.

Oluşum Serisi'nde, evrenin oluşum sürecine göndermeler yapılmıştır. İlk resimde, gökyüzü ve evren imgeleri yer almaktadır. Arka planda kullanılan renkler, gün batımından esinlenilmiştir. İkinci resimdeyse büyük patlamadan referans alınmıştır. Aynı zamanda ağaç kökleri de sembolik olarak bulunmaktadır. Üçüncü resimde ise yıldız patlaması esin kaynağıdır. Bu seride kadın-doğa-evren ilişkisi üzerine kurgulanmıştır. Tuval üzerine yağlıboya ve karışık teknik ile yapılan uygulama çalışmaları, kare formdadır.

Görsel 274: İlgim Camcı, *Geometrik Döngü Serisi,* 2020, tuval üzerine yağlıboya, 25 x 25 cm.

Görsel 275: İlgim Camcı, *Geometrik Döngü Serisi*, 2020, tuval üzerine yağlıboya, 25 x 25 cm.

Görsel 276: İlgim Camcı, *Geometrik Döngü Serisi*, 2020, tuval üzerine yağlıboya, 25 x 25 cm.

Geometrik Döngü Serisi'nde, kare tuvallere yerleştirilen kompozisyonlar, tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle yapılmıştır. Kompozisyonların stilizasyonlarla yapıldığı bu seride, geometrik unsurlar kullanılmıştır. Bitkisel formlar ise kadın-doğa ilişkisini

nitelemektedir. Siyah beyaz çizgiler, kadın ve erkeği, gece ve gündüzü sembolize etmektedir.

Görsel 277: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2020, tuval üzerine yağlıboya, 25 x 25 cm.

Görsel 278: İlgim Camcı, *Minimal Serisi*, 2020, kağıt üzerine akrilik boya, 16.5 x 11.5 cm.

Görsel 279: İlgim Camcı, *Minimal Serisi*, 2020, kağıt üzerine akrilik boya, 16.5 x 11.5 cm.

Görsel 280: İlgim Camcı, *Minimal Serisi*, 2020, kağıt üzerine akrilik boya, 13.5 x 9.5 cm.

Görsel 281: İlgim Camcı, *Minimal Serisi*, 2020, kağıt üzerine akrilik boya, 13.5 x 9.5 cm.

Görsel 282: İlgim Camcı, *Minimal Serisi*, 2020, kağıt üzerine akrilik boya, 13.5 x 9.5 cm.

Görsel 283: İlgim Camcı, *Minimal Serisi*, 2020, kağıt üzerine akrilik boya, 13.5 x 9.5 cm.

Görsel 284: İlgim Camcı, *Minimal Serisi*, 2020, kağıt üzerine akrilik boya, 13.5 x 9.5 cm.

Görsel 285: İlgim Camcı, *Minimal Serisi*, 2020, kağıt üzerine akrilik boya, 13.5 x 9.5 cm.

Kağıt üzerine akrilik boya ile yaptığım ve *Minimal Serisi* adını verdiğim çalışmalarda, minimal görüntüler elde edilmiştir. Ön planda kadın betimlemeleri olan resimlerin arka planlarında doğaya, evrene ve makineleşmeye göndermeler yapılmıştır. Akrilik boyanın kağıt üzerine uygulandığında daha pürüzsüz yüzey alanları yaratmasıyla ve düz renkler kullanılmasıyla minimalist bir görüntü elde edilmiştir.

Kolaj tekniği, kağıtların, fotoğrafların veya kumaş parçalarının kesilip bir araya getirilmesiyle oluşturulan kompozisyonlardır. Üç boyutlu nesneler de kolajlara dahil edilebilmektedir. Picasso ve Braque gibi sanatçıların da kolajlar yaptığı bilinmektedir. Kolajlar, sanatsal bir ifade aracı olarak bilinmektedir. Aşağıda yer alan kolaj çalışmaları, tuval üzerine yapılan çalışmalara hem referans hem de ön çalışma niteliğinde olmuştur.

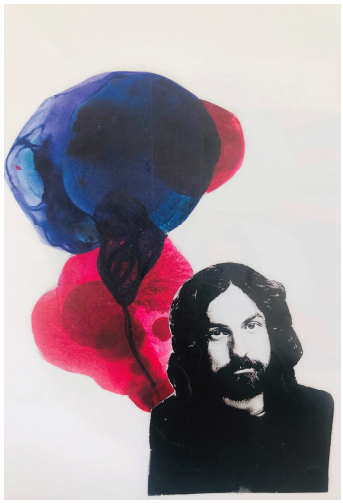

Görsel 286: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 11 x 17 cm.

Görsel 287: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 13.5 x 17.5 cm.

Görsel 288: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 9.5 x 8.5 cm.

Görsel 289: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 11.5 x 14 cm.

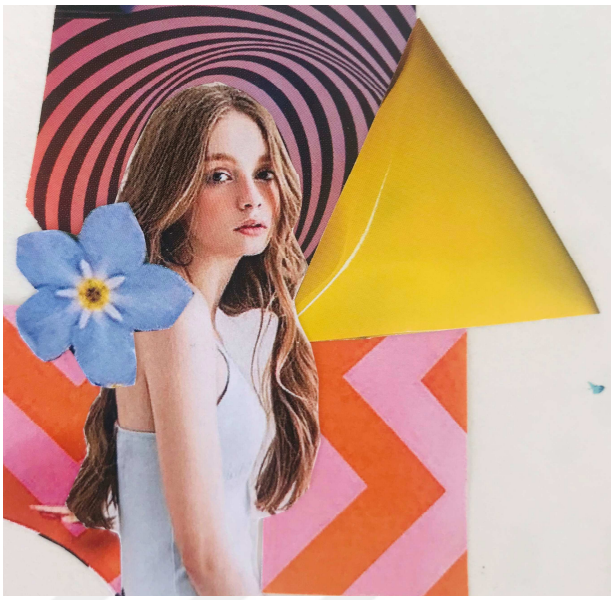

Görsel 290: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 9.5 x 11.5 cm.

Görsel 291: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 11 x 15.5 cm.

Görsel 292: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 14.5 x 17 cm.

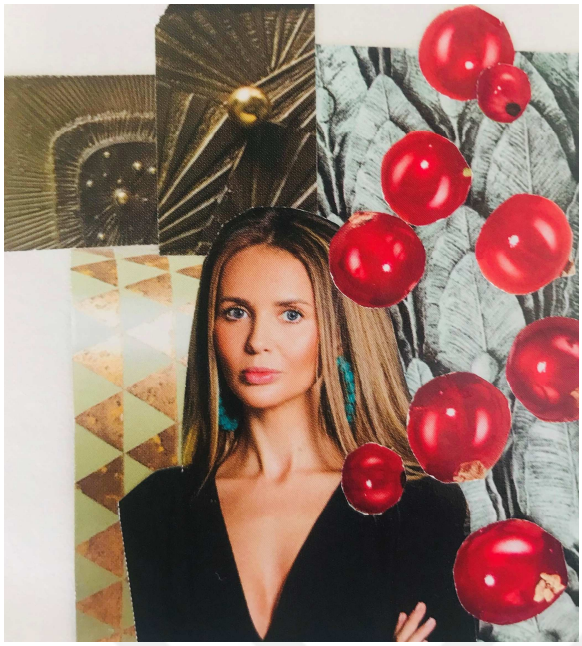
Görsel 293: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 8 x 8 cm.

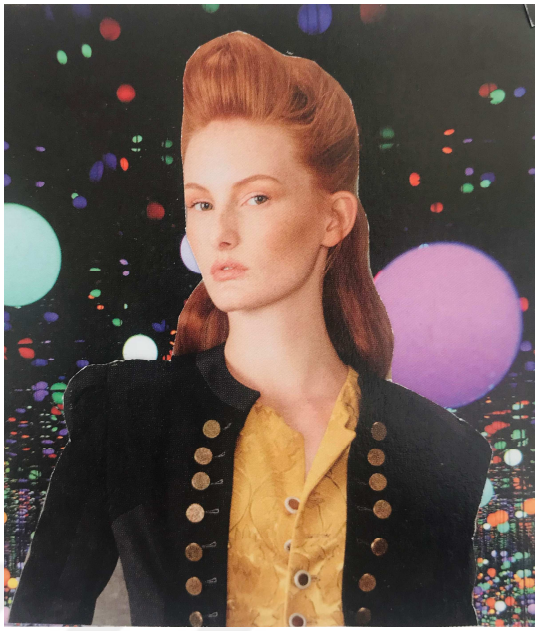

Görsel 294: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 9.5 x 13.5 cm.

Görsel 295: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 12 15 cm.

Görsel 296: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 7 x 8 cm.

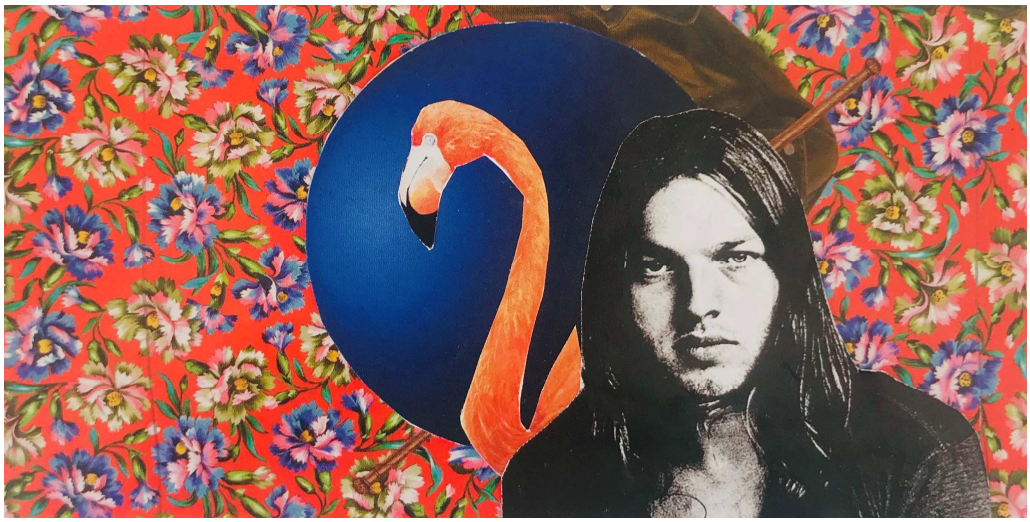
Görsel 297: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 8.5 x 9 cm.

Görsel 298: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 7 x 13 cm.

Görsel 299: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 9 x 10.5 cm.

Görsel 300: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 14 x 7 cm.

Görsel 301: İlgim Camcı, *İsimsiz*, 2019, kolaj çalışması, 14 x 14 cm.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Kronolojik olarak çeşitli dönemlerde dekoratif imge ve figürün kullanım biçimi, içerik ve biçim açısından değişimi, sanatçılar ve sanat akımları farklı bölümlerde incelenip sonuçlandırılmıştır. İlk bölümde antik çağdan Rönesans'a kadar yaratılan eserlerde tez kapsamında yer alan çalışmalar bulunmaktadır. Antik çağlardan, Eski Mısır eserlerinde figür olarak, kral ve kraliçeler, tanrı ve tanrıçalar tasvir edilmiştir. Dekoratif unsur ise daha çok hiyoroglif olarak görülmektedir. Dinsel törenler ve gündelik yaşam sahneleri konu edinilmiştir. Girit resminde dekoratif imgeler, erken dönemde geometrik stilizasyonlara rastlanmıştır. Ancak ilerleyen dönemlerde bitkisel motifler ve deniz hayvanları seramik kapkacaklarda görülmektedir. Miken sanatı, Girit sanatından estetik açıdan epey esinlenmiştir. Konu bakımından av sahneleri ve savaşçı figürler ele alınmıştır. Eski Yunan sanatında, *Geometrik Üslup Çağı*'dan damalı haclar, zikzaklar ve soyut geometrik motiflerle süslemeler yapılmıştır. *Oryantalizan/Doğulu Üslup Çağı*'nda ise geometrik süslemeler azalıp, doğudan esinlenilen sfenks ve grifon gibi mitolojik hayvanlara daha fazla yer verilmiştir. Soyut süslemelerin kullanımı, dekoratif açıdan zenginleştirmiştir. Mitolojik konulara sıkça rastlanmaktadır. Efsaneler ve mitoslar bu dönem için konu bakımından önemli bir yer tuttuğu saptanmıştır. Etrüsk sanatına gelindiğinde mezar odalarına yapılan duvar ve tavan resimlerinde, geometrik motifler, konsatrik daireler, lozanjlar, sarmaşık kıvrımlı desenler ve deniz dalgalarını stilize eden spiraller, süsleme amaçlı tasvirler bulgulanmıştır. Konu olarak dans, şölen ve dini sahneler, ölü gömme törenleri, çeşitli hayvan ve insan figürleriyle betimlenmiştir.

Ortaçağ sanatında, dini konular önemli bir yer tutmaktadır. Dini yayma amacıyla, okuma yazma oranı düşük olan halka, resim yoluyla sembolik ve şematik bir şekilde dini sahneler tasvir edilmiştir. Ortaçağ sanatında en eski eserlerin bulunduğu, toplantı ve ibadet yeri olarak kullanılan katamkoblar yer almaktadır. Özellikle *Priscilla* Katakombu, İsa'yı tasvir ederken dekoratif unsur da barındırdığı saptanmıştır. İncil'den sahnelerle süslendiği görülmektedir. Ortaçağ sanatında, kitap bezemeleri de oldukça yaygındır. Dört Latince İncil'in minyatürlerle süslendiği *The Book Of Kells*, figür ve illüstrasyon açısından zengin bir şekilde süslenmiştir. Şematik ve sembolik anlatımlar söz konusudur. Meryem ve İsa, on iki havari tasvirleri, geometrik süslemelerle ve altın renginin kullanımıyla tasvir edilmiştir. El yazması İncillerden *Codex Aureus* dört İncil yazarının betimleri, *Otto III* isimli İncil'in

Mesih, hükümdar tasvirleri ve dört İncil yazarı anlatıları yer almaktadır. Ortaçağ'ın ilerleyen dönemlerinde mozaik sanatı revaçta olmuştur. Bizans ve Ravenna mozaikleri bu kapsamda bulunmaktadır. İmparator ve İmparatoriçe tasvirleri, Meryem ve Çocuk İsa figürleri, geometrik ve bitkisel stilizasyonlu süslemelerle betimlendiği bulgulanmıştır. Romanesk dönemde kiliselerin içerisine yapılan resimlerde dini anlatımlar devam etmiştir. Sade ve şematik anlatım tercih edilerek perspektif kurallarının görülmediği resimler yapılmıştır. Gotik dönemde, kilise ve şapelleri süsleyen vitray sanatında, İncil'den sahneler ve azizlerin yaşamları gibi konular oldukça süslemeci bir tavırla yer aldığı saptanmıştır.

Ortaçağın ardından 15.-16. yüzyıllarda Rönesans sanatıyla birlikte yeni bir figür geleneği görülmektedir. Perspektif kuralları ile birlikte gerçekçi üsluplaşmaya eğilim vardır. Konu olarak dini ve mitolojik temaların yanı sıra önemli kişilerin portreleri de tasvir edilmiştir. Anıtsal figür çalışmalarının önem kazandığı Rönesans'ta dekoratif imgelere de yer verilmiştir. 17. yüzyılda Barok dönem örneklerde, bu temalara ek olarak günlük yaşam sahneleri sıkça rastlanmaktadır. Dekoratif unsurlar iki dönemde de mekân süslemeleri ve kıyafetlerin motifleri olarak görülmektedir. Perde, koltuk, kilim, halı, yer karosu gibi detaylarda hem bitkisel hem de geometrik süslemeler kullanılmıştır. 18. yüzyıla damgasını vuran Rokoko üslup, figürün idealize edildiği bir dönemdir. Pastel renkler ve zariflik ön plandadır. Temelde iç mimarlık ve mobilya üslubudur. Dekoratif unsurlar, Barok ve Rönesansla aynı konumda bulunmaktadır. Konu açısından ise eğlenceli toplantılar, piknik gibi günlük yaşam sahneleri görülmektedir. 18. yüzyıl ortaları ve 19. yüzyılda dekoratif imge ve figürün yaygın olarak kullanıldığı bir diğer akım yalınlığın, sadeliğin, çizgiselliğin öne çıktığı, Antik Yunan, Roma ve Rönesans resim sanatının etkilerinin görüldüğü Neoklasizm'dir. 19. yüzyılda Oryantalist konulu resimler incelenmiştir. Oryantalistler, yakın doğu kültüründen etkilenerek eserler üretmiştir. Harem ve hamam sahneleri sıklıkla görülmektedir. Mekân açısından saraylar ve camiler resimlerde yer almaktadır. Figürlerde doğu esintili giysiler görmek mümkündür. Dekoratif unsurlar ise mekânlardaki çini panolarda ağırlıktadır. 19. yüzyılda, Ön-Raffaellocular konu kapsamında önemlidir. Erken Rönesans'a hayran olan bu grup, Raffaello'nun geleneğini reddetmektedir. Dini ve tarihsel konular, edebi eserlerden özellikle Dante'nin *İlahi Komedya'*sından alıntılar görülmektedir. Bitkisel unsurlara yer verilerek oldukça zengin görünümler elde edilmiştir. Özellikle Rosetti'nin yapıtlarında dekoratif imge ve figür kapsamında önemli örneklere rastlanmıştır. Art Nouveau ve Sembolizm'de ise akımlarının hazırlayıcı olmuştur. Sembolizm'de

sanatçıların düş dünyaları, mitler, dini konular ve imgelerin önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

19. ve 20. yüzyıl modern sanat akımlarında, dekoratif imge ve figür alanında oldukça fazla örnekler görülür. Post-Empresyonist sanatçıları, genellikle açık havada manzara resimleri çalışmışlardır. Hızlı poşadlar şeklinde anlık görüntüleri fırça darbeleriyle tuvale aktarmışlardır. Post-Empresyonist sanatçılardan ele alınan Gauguin, gittiği seyahatlerde etkilendiği kültürlerden eserler üretmiştir. Dekoratif unsurları, en çok Tahiti kültüründen etkilendiği imgelerle betimlemiştir. Van Gogh'un resimlerinde Japon sanatı etkilerine rastlanmıştır. Portrelerin arka planlarında kullandığı sarmal desenli motiflerle dekoratif imge çalışmıştır.

Modern sanat akımlarından biri olan Fovizm'den, Henri Matisse sert parlak renk kullanımıyla öne çıkmaktadır. Van Gogh'tan ve Gauguin'den etkilenmiştir. Figürleri kendine has üslubuyla betimlemiştir. Dekoratif unsurlar genellikle mekânsal açıdan uygulanmıştır. Kübizm akımında ise Picasso'nun çeşitli dönemlerde yaptığı portre çalışmalarında, geometrik ve bitkisel formların kullanılmasıyla tez kapsamına giren eserler saptanmıştır.

20. yüzyılın başında Art Nouveau, başlı başına süslemeci bir akımdır. Bu nedenle Art Nouveau sanatçılarının yapıtlarında dekoratif unsur oldukça fazladır. Organik biçimli formlar, çiçek motifleri, yuvarlak çizgilerden stilizasyonlar görülmektedir. Sanatçıları, Arts and Crafts, Uzakdoğu kültürü, Kells bezemeleri, Rokoko ve Ön-Raffaelloculardan etkilendiği bulgulanmıştır. Sanatçıları arasında yer alan Alphonse Mucha, afiş, baskı resim ve dekoratif panolar yapmıştır. Resimlerinde kadın figürünü bolca kullanan sanatçı, bitkisel bezemeler, stilize edilmiş unsurlar ve kıvrımlı çizgilerle eserlerini zenginleştirmiştir. Bir diğer Art Nouveau sanatçısı olan Jan Toorop, kullandığı dekoratif unsurları ve figürleri, sembolik anlamlar içermesi nedeniyle resimlerinde tasvir etmiştir. Gustav Klimt, Ravenna mozaiklerinden etkilenmiştir. Özellikle altın rengini yoğun olarak kullandığı dönemde bu etkiler görülmektedir. Genellikle kadın figürü çalışan sanatçı, yoğun süsleme detayları ve mimari öğeleri imgeleştirmesiyle, dekoratif unsurlara semboller gizlemesiyle stilizasyon görüntüsünü daha da yoğunlaştırmıştır. Renkli döneminde de aynı tavrı göstermiştir. Sanatçının figür betimlemelerindeki kıyafetlerde de dekoratif unsurlara rastlanmıştır.

Koloman Moser, genellikle litografi çalışmaları yapmıştır. Metaforlar ve alegorik anlatımlarla eserlerini üreten sanatçı, dekoratif imge ve figür betimlerini bu doğrultuda yaptığı bulgulanmıştır.

Batılı tarzda Türk resim sanatı ve sanatçıları eser örnekleri incelendiğinde, başta minyatür geleneğinden kaynaklanan ayrıntıcı, dekoratif nitelikte figürler dikkat çekmektedir. Minyatür ve albüm örnekleri olarak 18. yüzyıl Osmanlı nakkaşlarından Levnî ve Abdullah Buhâri gibi isimler ve eserleri konu kapsamından değerlendirilebilecek eserler üretmiştir.

Osmanlı'da Batılı anlamda eğitim alan sanatçılar, yüzey resminde gerek Batılı sanatçıların etkisinde kalmıştır gerekse Anadolu kültürünün etkilerini yansıtmıştırlar. Dekoratif imge ve figür konusunda Osman Hamdi Bey'in eserleri incelenmiştir. Osman Hamdi Bey, Avrupa'da eğitim gören sanatçılar arasındadır. Gerome'un öğrencisi olmuştur. Oryantalist konulu resimler yapmıştır. Kendi toplumunu, kültürünü, sanat eserlerinde resmetmiştir. Batılı Oryantalistlerden farklı olarak kadını metalaştırmamıştır. Bireysel kimlikli ve kendini geliştiren kadınlar resmetmiştir. Resimlerinde çini detaylar oldukça sık görülmektedir. Bunun yanı sıra Osmanlı kültürünü yansıtan mekânlarda, halılardaki motifler, kıyafetlerin desenleri gibi unsurlarla dekoratif imgeleri zenginleştirmiştir.

Türk resminde, 1914 Kuşağı/Çallı Kuşağı ya da Türk İzlenimcileri olarak anılan ve resimlerinde izlenimci etkiler görülen sanatçılardan İbrahim Çallı ve Feyhaman Duran'ın eserleri, dekoratif imge ve figür kapsamında değerlendirilebilen örneklerdir. İbrahim Çallı'nın eserlerinde, kadın figürüyle birlikle mekânlarda kullandığı dekoratif unsurlara rastlanmaktadır. Feyhaman Duran'ın portre çalışmaları ağırlıktadır. Ancak dekoratif imge betimlediği eserleri, hızlı çalışılmış poşadlar şeklindedir. Eşref Üren, büst portrelerinin arkalarında tasvir ettiği bitkisel formlu imglerle eserlerini zenginleştirmiştir. 1929'da kurulan Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği ve ardından D Grubu, çağdaş Türk resminde önemli bir yer tutar ve Avrupa'daki modern ve soyut sanat etkileri görülmeye başlar. Fahrelnissa Zeid, genellikle soyut çalışmalar yapmıştır. Yaptığı portre çalışmalarında, soyut biçimlere yer vermiştir. Portrelerinde, Nuri İyem'den esintiler görülmektedir.

Türk resminde önemli bir yere sahip olan D Grubu üyelerinden olan Nurullah Berk, yapılandırmacı bir tavırla ürettiği eserlerinde dekoratif imge ve figüre yer vermiştir. Bedri

Rahmi Eyüboğlu'nun, figürlerle birlikte soyutlamaya giden motifler kullanarak eserler ürettiği görülmektedir. Eren Eyüboğlu'da ise hem Matisse'ten etkilenmiştir hem de Anadolu kültüründe rastladığımız motifleri eserlerinde kullanmıştır. Tez kapsamında, Osman Hamdi Bey gibi Bedri Rahmi Eyüboğlu ve Eren Eyüboğlu'nun da dekoratif imge ve figür açısından değerlendirilen çok sayıda eseri bulunmaktadır. Şükriye Dikmen, oldukça yalın ve konturların önemli olduğu ve ışık-gölgesiz çalıştığı portrelerde, bitkisel formlar kullanarak dekoratif imge açısında eserlerini zenginleştirmiştir.

Uygulama çalışmaları bölümünde, dekoratif imge ve figürün biçimsel olarak yer aldığı çeşitli tekniklerde çalışmalar yapılmıştır. Tuval ve kağıt üzerine yapılan çalışmaların yanı sıra kolaj tekniğinde çalışmalar da bulunmaktadır. Tema olarak seçilen ekofeminizme değinilmiştir. Gustav Klimt gibi esinlenilen sanatçılardan ve sanat eserlerinden bahsedilmiştir.

Dekoratif imge ve figür, antik çağdan günümüze, çeşitli tekniklerle üretilen sanat eserlerinde kullanılmıştır. Dekoratif imge zaman zaman akademik sanatla zıtlaşsa da her dönem sanatçıların kullandığı biçimsel unsurlar arasında girmiştir. Akademik sanata tepki olarak doğan ve dekoratif imge kullanımını en fazla görülen Art Nouveau sanat akımının oluşmasına neden olmuştur. Gerek sembolik açıdan gerekse estetik açıdan pek çok sanatçıya ilham kaynağı olan dekoratif imge ve figür, çeşitli konu ve temalar doğrultusunda ele alınmıştır. Dekoratif imge ve figürün, antik ve Ortaçağlarda, Rönesans ve sonrası dönemde modern sanat akımlarına kadar belli kalıplar çerçevesinde ele alındığı görülmektedir. Modern sanat akımlarıyla birlikte estetik açıdan özgürleştiği ve belli kalıplara bağlı kalmadığı saptanmıştır.

KAYNAKÇA

"Katakomb" (1997). *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi.* C.2. Yem Yayın: İstanbul. s. 968.

Adele Bloch Bauner. (Erişim Tarihi: 15.05.2020). Wikimedia: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/4b/Adele_Bloch-Bauer_%28detail_of_motifs%29.jpg

After Prayers. (Erişim Tarihi: 06.07.2020). Wikimedia: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f0/Rudolf_Ernst_After_Prayers.jpg

Akçaoğlu, Z. (2010). "Bir Kadın Sanatçı Olarak Şükriye Dikmen", *Uluslarası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 3/11. s.22-26.

Alif Art. (Erişim Tarihi: 24.07.2021): https://www.alifart.com//osmanli-ve-karma-sanat-eserleri-muzayedesi_2009-10-25/?lotNo=122

Alphonse Mucha. (Erişim Tarihi: 30.04.2020) Blogspot: https://3.bp.blogspot.com/-Qg1eTgAD5fM/UY-J7KchhJI/AAAAAAABqEU/EpMUVwBs-_4/s1600/Alphonse+Mucha+-+The+Moon+and+the+Stars+(series)+1.jpg

Anne ve Çocuk: (Erişim Tarihi: 19.12.2020). Artnet: https://www.artnet.com/WebServices/images/ll00011lldOCbJFg1Gn72CfDrCWvaHBOcBpnF/bedri-rahmi-ey%C3%BCbo%C4%9Flu-anne-ve-%C3%A7ocuk.jpg

Arslan, N. (1997). "Eyüboğlu, Eren". *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*. C.1. Yem Yayın: İstanbul. s.572-573.

Art Object. (25.08.2020). National Gallery Art: https://www.nga.gov/collection/art-object-page.60.html

Aslanapa, O. (2011). *Türk Sanatı*. Remzi Kitabevi: İstanbul.

Ataöv, T. (1986). *Eşref Üren*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları: Ankara.

Atasoy, N., İperoğlu, G. vd. (2017). *Feyhaman Duran: İki Dünya Arasında, Between Two Words,* Ayşen Anadol, (ed.). Sakıp Sabancı Müzesi Yayınları, İstanbul.

Bağcı, S., Çağman, F., Renda, G., Tanındı, Z. (2006). *Osmanlı Resim Sanatı,* T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

Battistini, M. (2001). *Artbook Picasso: Sanata Adanan Bir Yaşam*, Cemal Kaan Emek, (çev.). Dost Kitabevi, Ankara.

Before the Audience. (Erişim Tarihi: 08.07.2020). Sothebys: https://sothebys-md.brightspotcdn.com/dims4/default/6dc8e47/2147483647/strip/true/crop/1654x2000+0+0/resize/1024x1238!/quality/90/?url=https%3A%2F%2Fsothebys-md.brightspotcdn.com%2F0e%2F86%2Ff14726df4592a69614b9deb86c23%2F101l1905-b9ddl.jpg

Beksaç, E. (1994). *Avrupa Sanatı*, Troya Yayıncılık: İstanbul.

Bezeklik. (Erişim Tarihi: 27.07.2021) Wikimedia: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Uigure-bezeklik-19.jpg

Biography of Waterhouse. (t.y.). (Erişim Tarihi: 02.07.2020). John William Waterhouse: https://www.johnwilliamwaterhouse.net/biography.html

Bith Of Venus. (t.y.). (Erişim Tarihi: 15.07.2020). Uffizi: https://www.uffizi.it/en/artworks/birth-of-venus

Book Of Kells (2019, 27 Haziran). (Erişim Tarihi: 11.12.2020) Trinity Collage Dublin: https://www.tcd.ie/library/manuscripts/book-of-kells.php

Borchert, T. H. (2008). *Jan Van Eyck*. Taschen: Körln.

Botticelli Spring. (t.y.). (Erişim Tarihi: 15.07.2020). Uffizi: https://www.uffizi.it/en/artworks/botticelli-spring

Botticelli. (Erişim Tarihi: 14.07.2020). Uffizi: https://images.uffizi.it/production/attachments/1557135100170890-18-botticelli-pallade.jpg?ixlib=rails-2.1.3&w=1200&h=800&fit=clip&crop=center&fm=gjpg&auto=compress

Boucher Marquise de Pompadour. (Erişim Tarihi: 16.06.2020). Wikimedia. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/4c/Boucher_Marquise_de_Pompadour_1756.jpg

Buchholz, E. L. ve Zimmermann, B. (2005). *Picasso,* Mine Dumanoğlu, (çev.), Literatür Yayıncılık, İstanbul.

Bzantine Heads: Brunette. (t.y.). (Erişim Tarihi: 05.05.2020). Mucha Foundation: http://www.muchafoundation.org/gallery/browse-works/object/89

Catacomb of Pricilla. (Erişim Tarihi: 09.12.2020). Fromhometorome: https://www.fromhometorome.com/catacomb-of-priscilla/

Chartes Cathedral. (Erişim Tarihi: 25.11.2020). World History: https://www.worldhistory.org/image/9319/north-rose-window-chartres-cathedral/

Chora Church Fresco. (Erişim Tarihi: 28.10.2020). Wikimedia. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/ba/Chorachurchfresco.jpg

Cloudfront. (Erişim Tarihi: 08.07.2020) : https://d7hftxdivxxvm.cloudfront.net/?resize_to=width&src=https%3A%2F%2Fd32dm0rphc51dk.cloudfront.net%2Fn0xvbcyZamB-C-zi5snopg%2Flarger.jpg&width=1200&quality=80

Codexaureus. (Erişim Tarihi: 11.12.2020). Wikimedia: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7b/Codexaureus_25.jpg

Codexaureus. (Erişim Tarihi: 11.12.2020). Wikimedia: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/7/79/Codexaureus_21.jpg/640px-Codexaureus_21.jpg

Crepaldi, G. (2001a). *Art Book Gauguin*. Kaan Akıman, (çev.). Dost Kitabevi: Ankara.

Crepaldi, G. (2001b). *Art Book Matisse*. Beyza Sumer, (çev.). Dost Kitabevi: Ankara.

Cutts, J. ve Smith, J. (2001). *Van Gogh*. Parragon Yayıncılık: Bath.

Çoruhlu, Y. (2000). *Erken Devirde Türk Sanatı.* Kabalcı Yayınevi, Birinci Basım, İstanbul.

Dal, E. (1997). "Zeid, Fahrelnissa". *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*. C.3. Yem Yayın: İstanbul. s.1961-1962.

Daphne. (Erişim Tarihi: 05.05.2020). Arsmundi: https://www.arsmundi.com/dw/image/v2/AAOI_PRD/on/demandware.static/-/Sites-ArsMundi-Catalog/default/dw6d10c4c6/images/808393_1.jpg

Daydream. (Erişim Tarihi: 05.05.2020). Fine Art America: https://render.fineartamerica.com/images/rendered/default/poster/8/10/break/images-medium-5/daydream-reverie-art-nouveau-lady-alphonse-mucha.jpg

Digital Collections. (Erişim Tarihi: 11.12.2020): https://digitalcollections.tcd.ie/iiif/2/08612n890%2Ffiles%2F3eaa0c8a-2d40-4691-9e87-a70fefd303b9%2Ffcr:versions%2Fversion1/full/2340,/0/default.jpg

Digital Collections. (Erişim Tarihi: 11.12.2020): https://digitalcollections.tcd.ie/iiif/2/8p58pd316%2Ffiles%2F03d0eba5-66fc-472a-914b-023a5b4bc9ac%2Ffcr:versions%2Fversion1/full/2517,/0/default.jpg (11.12.2020)

Digital Collections. (Erişim Tarihi: 11.12.2020): https://digitalcollections.tcd.ie/iiif/2/c821gk14j%2Ffiles%2F9a7c3054-93e7-4dc2-9bbc-d25c1dd27505%2Ffcr:versions%2Fversion1/full/2472,/0/default.jpg (11.12.2020)

Digital Collections. (Erişim Tarihi: 11.12.2020): https://digitalcollections.tcd.ie/iiif/2/np193961g%2Ffiles%2F4eab1dd7-0738-4d38-a6e1-04a8fe06a82a%2Ffcr:versions%2Fversion1/full/2491,/0/default.jpg (11.12.2020)

Digital Collections. (Erişim Tarihi: 11.12.2020): https://digitalcollections.tcd.ie/iiif/2/qv33rx01t%2Ffiles%2Fce5fc94a-1fb8-4317-8824-a30497c5b14a%2Ffcr:versions%2Fversion1/full/2365,/0/default.jpg (11.12.2020)

Digital Collections. (Erişim Tarihi: 11.12.2020): https://digitalcollections.tcd.ie/iiif/2/zw12z577m%2Ffiles%2Fedef800f-2bee-48f2-8f2b-13a709da2499%2Ffcr:versions%2Fversion1/full/2517,/0/default.jpg (11.12.2020)

Dorotheum. (Erişim Tarihi: 27.09.2019): https://www.dorotheum.com/en/l/1292197/

Eldem, E. (2010). *Osman Hamdi Bey Sözlüğü*, Kültür Bakanlığı: İstanbul.

Empress Zoe Mosaic. (Erişim Tarihi: 28.10.2020). Wikimedia: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7f/Empress_Zoe_mosaic_Hagia_Sophia.jpg

Erden, O. (2012). *19'uncu Yüzyıldan 1960'a kadar Türk Resim Sanatı Hakkında Bilmeniz Gereken Her Şey*. Tempo-Boyut Yayıncılık: İstanbul.

Erdoğan F. C. (2019). *Sanatın Büyük Ustaları: Klimt*. Hayalperest Yayınevi: İstanbul.

Erkaya, M. Ö., Yüzbaşıoğlu, N., Ünlü, B., (2006). *Gustav Klimt.* Boyut Yayın Grubu: İstanbul.

Ersöz, B. A. *Kadınlar, Resimler, Öyküler: Modernleşme Sürecindeki Türk Resminde "Kadın" İmgesinin Dönüşümü*, Pera Müzesi Yayını 9, İstanbul. (2006).

Essers, V. (1996). *Matisse.* Evergrenn, Almanya.

Etsystatic. (Erişim Tarihi: 05.05.2020) : https://i.etsystatic.com/11729821/r/il/1af406/1052891076/il_1588xN.1052891076_r6vy.jpg

Etsystatic. (Erişim Tarihi: 05.05.2020) : https://i.etsystatic.com/11729821/r/il/fb6619/1099462749/il_1588xN.1099462749_nd47.jpg (05.05.2020)

Exploringrworld. (Erişim Tarihi: 25.11.2020): https://exploringrworld.com/wp-content/uploads/2017/09/DSC01934.jpg

Exploringrworld. (Erişim Tarihi: 25.11.2020): https://exploringrworld.com/wp-content/uploads/2017/09/DSC01944.jpg

Exploringrworld. (Erişim Tarihi: 25.11.2020): https://exploringrworld.com/wp-content/uploads/2017/09/DSC01945.jpg

Exploringrworld. (Erişim Tarihi: 25.11.2020): https://exploringrworld.com/wp-content/uploads/2019/08/DSC01927.jpg

Fabio Fabbi Antique Original Oil Painting. (t.y.). (Erişim Tarihi: 26.07.2020). 1stdibs: https://www.1stdibs.com/art/paintings/figurative-paintings/fabio-fabbi-antique-original-oil-painting-fabio-fabbi/id-a_5478412/

Fabio Fabbi. (Erişim Tarihi: 26.07.2020). Fine Art America: https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/1/fabio-fabbi-carpet-merchant-munir-alawi.jpg

Fabio Fabbi. (Erişim Tarihi: 26.07.2020). Fine Art America: https://images.fineartamerica.com/images-medium-large-5/fabio-fabbi-negotiation-munir-alawi.jpg

Fahrelnissa Zeid. (Erişim Tarihi: 27.07.2021). Cloudinary: https://res.cloudinary.com/recruitans/image/upload/v1599233713/b20/fahrelnissa-zeid--someone-from-the-past.jpg

Femme Au Manteau Violet. (Erişim Tarihi: 04.03.2020). Fine Art America: https://images.fineartamerica.com/images-medium-large-5/femme-au-manteau-violet-tom-roderick.jpg

Fovarites. (Erişim Tarihi: 09.07.2020). Artcurial: https://www.artcurial.com/sites/default/files/styles/840_width/public/lots-images/2018-12-20-09/3871_10647442_0.jpg?itok=BQwL7W_R

Galeta. (Erişim Tarihi: 25.07.2021). Wikimedia: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/ac/Gustave_Moreau_-_Galat%C3%A9e.jpg

Gassou, J. (1999). *Sembolizm Sanat Ansiklopedisi*, İlhan Usmanbaş, Özdemir İnce, (çev.). Remzi Kitabevi: İstanbul.

Germaner, S. (1997). "Gotik Üslup" *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, C.2. Yem Yayın, İstanbul. s.690-694.

Germaner, S. (1997). "Osman Hamdi Bey" *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*. C.3. Yem Yayın: İstanbul. s.1392-1393.

Germaner, S. (1997). "Romanesk" *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, C.3. Yem Yayın: İstanbul. s.1572-1574.

Germener, S. (1997). "Boucher" *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi* C.1. Yem Yayın: İstanbul. s.277.

Giray, K. (1997). *Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği*. Akbank Kültür ve Sanat Kitapları: 64: İstanbul.

Giray, K. (2000). *Türkiye İş Bankası Resim Koleksiyonu*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, ikinci baskı, İstanbul.

Gombrich E.H. (2011). *Sanatın Öyküsü.* Erol Erduran, Ömer Erduran, (çev.), Remzi Kitabevi: İstanbul.

Gottesman, S., Fago, O. J. (2016, Nisan 19). (Erişim Tarihi: 08.07.2020). https://www.artsy.net/article/the-art-genome-project-what-secrets-do-these-sketches-reveal-about-8-iconic-artworks

Gregor Chora. (Erişim Tarihi: 28.10.2020). İpfs: https://ipfs.io/ipfs/QmR1gzPYUwxEUWHbeRggZzfYy5Fxsd8Qc7hXUUnJQwxrZq/I/m/Gregor-Chora.jpg

Gregorian Etruscan Museum. (Erişim Tarihi: 27.07.2021). Musei Vaticani: https://www.museivaticani.va/content/museivaticani/en/collezioni/musei/museo-gregoriano-etrusco/sala-xix--emiciclo-inferiore--collezione-dei-vasi--ceramica-atti/anfora-attica-a-figure-nere-firmata-da-exekias.html

Harris, N. (1994). *The Life and Works Of Klimt*. Parragon Book: Parragon.

Harvardmuseums. (Erişim Tarihi: 27.07.2021): https://harvardartmuseums.org/art/288090

Hermitagemuseum. (Erişim Tarihi: 24.06.2020): https://www.hermitagemuseum.org/wps/wcm/connect/d9f8bb76-66bb-4c43-9758-3d6fd072f09b/WOA_IMAGE_1.jpg?MOD=AJPERES&dabd3b21-e16b-467d-a1e2-0079c821bd91 (24.06.2020)

Hermitagemuseum. (Erişim Tarihi: 24.06.2020): https://www.hermitagemuseum.org/wps/wcm/connect/1e9ae715-a9b5-457e-b3f4-215c553a9db3/WOA_IMAGE_1.jpg?MOD=AJPERES&50aac12a-921a-4165-97f4-d1334f2e1511

Hodge, S. (2021a). *Sanatın Kısa Öyküsü*. Hep Kitap: İstanbul.

Hodge, S. (2021b). *Modern Sanatın Kısa Öyküsü*. Hep Kitap: İstanbul.

Hope I. (2011). (Erişim Tarihi: 03.01.2020). Gustav Klimt: https://www.gustav-klimt.com/Hope-I.jsp

Hope II. (2011). (Erişim Tarihi: 03.01.2020). Gustav Klimt: https://www.gustav-klimt.com/Hope-II.jsp

https://images.weserv.nl/?url=https://www.guggenheim.org/wp-content/uploads/1931/01/78.2514.59_ph_web-1.jpg&w=870 (14.11.2020)

Hydria Caere. (t.y.). (Erişim Tarihi: 20.10.2020) Louvre : https://www.louvre.fr/en/oeuvre-notices/hydria-caere

Hydrie. (Erişim Tarihi: 19.10.2020). Louvre: https://www.louvre.fr/sites/default/files/medias/medias_images/images/louvre-hydrie-centauromachie.jpg

II. İoannis Bizans İmparatoru ve karısı İrini; Ortada, Meryem ana ve çocuk İsa, 12. yüzyıl, mozaik, Ayasofya Müzesi. (Ayasoya Müzesi, 16.04.2016)

Inspiration. (Erişim Tarihi: 25.07.2021). Wikiart: https://uploads6.wikiart.org/images/gustave-moreau/inspiration.jpg!Large.jpg

Isabella. (Erişim Tarihi: 02.07.2020). Arts and Culture: https://artsandculture.google.com/asset/isabella/CwFtBpu0rX8J_w?hl=tr

Ivy. (Erişim Tarihi: 05.05.2020). Arsmundi: https://www.arsmundi.com/dw/image/v2/AAOI_PRD/on/demandware.static/-/Sites-ArsMundi-Catalog/default/dw768e448a/images/808408_1.jpg

İki Müzisyen Kız. (t.y.). (Erişim Tarihi: 18.12.2020) Pera Müzesi: https://blog.peramuzesi.org.tr/haftanin-eseri/iki-muzisyen-kiz/

İnankur, Z. (1997). "Gerome" *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*. C.1. Yem Yayın: İstanbul. s.672.

İnankur, Z. (1997). *XIX. Yüzyıl Avrupasında Heykel ve Resim Sanat.* Kabalcı Yayınevi: İstanbul.

İrepoğlu, G. (1999). *Levni, Nakış Şiir Renk*, Mas Matbaacılık, İstanbul.

İrepoğlu, G. (2000). "Kitaptan Tuvale (1700-1800): Yenilik ve Değişim", *Padişahın Portresi Tesavir-i Âl-i Osman,*Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

İskender, K. (1996). *Türk Resminde İnsana Bakış Büyük Figür Sergisi*. MSÜ İstanbul Resim ve Heykel Müzesi: İstanbul.

İspanya. https://arsartisticadventureofmankind.files.wordpress.com/2016/02/89-abside-de-santa-maria-de-tahull.jpg (25.11.2020)

Jan Toorop. (Erişim Tarihi: 11.05.2020). Msecnd: https://az333960.vo.msecnd.net/images-6/twee-gestileerde-vrouwelijke-figuren-met-klok-in-de-hand-jan-toorop-1868-a83b13f3.jpg

Jan Van Eyck. (Erişim Tarihi: 14.07.2020). Wikimedia: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/fd/Jan_van_Eyck_069.jpg/1154px-Jan_van_Eyck_069.jpg

Jan Van Eyck. (Erişim Tarihi: 27.08.2020). Wikipedia: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Annunciation_-_Jan_van_Eyck_-_1434_-_NG_Wash_DC.jpg

Japonaiserie Orian After Kesaieisen. (t.y.). (Erişim Tarihi: 04.03.2020) Van Gogh Studio: https://www.vangoghstudio.com/japonaiserie-oiran-after-kesaieisen/

Jean Aguste Dominique Ingres. (t.y.). (Erişim Tarihi: 08.07.2020) Worlds Best Paintings: http://www.worldsbestpaintings.net/artistsandpaintings/painting/128/

K. İskender, (1997). "Figür" *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, C.1. Yem Yayın: İstanbul. s.516-517.

Keser, N. (2005). *Sanat Sözlüğü.* Ütopya Yayınevi: Ankara.

Koloman Moser. (2015, Nisan 21). (Erişim Tarihi: 01.01.2019) Aestronauts: https://aestronauts.com/post/117021414870/koloman-moser-early-spring

Koloman Moser. (Erişim Tarihi: 04.03.2020). Fine Art America: https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/2/duchess-and-footboy-koloman-moser.jpg

Koloman Moser. (Erişim Tarihi: 27.04.2020). Artfulmac: http://media.artfulmac.com/images/koloman-moser/early-spring-illustration-to-a-poem-by-rainert-maria-rilke-1901.jpg

Koloman Moser. (Erişim Tarihi: 29.09.2019). Leprincelointain: https://leprincelointain.blogspot.com/2019/08/koloman-moser-1868-1918-lamour-1898.html

Koloman Moser: Master Of Modernism. (t.y.). (Erişim Tarihi: 04.03.2020) Pallant Book Shop: https://pallantbookshop.com/product/koloman-moser-master-of-viennese-modernism/

Krausee, A.C. *Rönesans'tan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü*. Dilek Zaptçıoğlu, (çev.). Litaretür Yayıncılık: İstanbul.

La Parisienne. (Erişim Tarihi: 30.06.2021). Wikimedia: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b3/La_Parisienne%2C_small_fresco_from_Knossos%2C_1450-1300_BC.%2C_AMH%2C_145370.jpg

La Primavera. (Erişim Tarihi: 14.07.2020). Fine Art America: https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/1/la-primavera-spring-sandro-botticelli.jpg

Lady in Her Bed. (Erişim Tarihi: 16.06.2020). Amazonaws: https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/dailyartartwork/img-202004165e98cbe43b65b_ipad

Lady of the Flowers. (Erişim Tarihi: 25.07.2021). Wikiart: https://uploads3.wikiart.org/images/odilon-redon/lady-of-the-flowers.jpg!Large.jpg

Le Chat Angora. (Erişim Tarihi: 20.06.2020). Wikimedia: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ef/G%C3%A9rard%2C_Marguerite_and_Fragonard%2C_Jean-Honor%C3%A9_-_Le_chat_angora_-.jpg

Lêvnî, *Kebir Musavver Silsilename*, Topkapı Sarayı Müzesi, A. 3109, y. 22b. (*Padişahın Portresi Tesavir-i Âl-i Osman*.)

Lise, G. (1986). *Mısır Sanatını Tanıyalım*. Eren Soley, (çev), İnkılap Kitabevi: İstanbul.

Lorsch Gospels Facsimile. (t.y.). (Erişim Tarihi: 11.12.2020) Facsimile Finder: https://www.facsimilefinder.com/facsimiles/lorsch-gospels-facsimile

Lorsch Gospels. (Erişim Tarihi: 11.12.2020). Employees: http://employees.oneonta.edu/farberas/arth/Images/109images/Carolingian/lorsch_gospels/matthew_port.jpg

Lou Lou. (Erişim Tarihi: 14.03.2020). Fine Art America: https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/2/m-loulou-1890-paul-gauguin.jpg

Love (Erişim Tarihi: 27.04.2020). Virtualmuseo: http://virtualmuseo.com/wp-content/uploads/2010/01/Love-1895.jpg

Madame de Pompadour. (Erişim Tarihi: 16.06.2020). Fine Art America: https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/2/7-madame-de-pompadour-francois-boucher.jpg

Madame Moitessier. (Erişim Tarihi: 08.07.2020). Mountainsoftravelphotos: http://www.mountainsoftravelphotos.com/England%20-%20London/London/National%20Gallery%20Next%2020/slides/London%20National%20Gallery%20Next%2020%2014%20Jean-Auguste-Dominique%20Ingres%20-%20Madame%20Moitessier.jpg

Madame Pompadour. (Erişim Tarihi: 16.06.2020). Bigcommerce: https://cdn11.bigcommerce.com/s-r3utmtjwwz/images/stencil/2048x2048/products/10225/36264/madame-de-pompadour_francois-boucher__17612__70514.1556801495.jpg?c=2

Marcos Botsaris. (Erişim Tarihi: 08.07.2020). https://www.tarihnotlari.com/wp-content/uploads/2011/10/markos-botsaris-1874-by-jean-leon-gerome.jpg

Matisse Odalesque. (Erişim Tarihi: 15.03.2020). Fine Art America: https://images.fineartamerica.com/images-medium-large-5/2-matisses-odalesque-seated-with-arms-raised-in-green-striped-chair-cora-wandel.jpg

Media Clark Art. (Erişim Tarihi: 24.06.2020): https://media.clarkart.edu/Web_medium_images/1955.51.jpg

Mediatumblr. (Erişim Tarihi: 24.06.2020) : https://66.media.tumblr.com/173e8649466263f4d31381e64dc6588a/tumblr_ohnvlsdWqt1v8xw7ro1_500.jpg

Mediatumblr. (Erişim Tarihi: 24.06.2020) : https://66.media.tumblr.com/8a63c9e954c308b194c8f269b69f0a58/584012ef11db730f-14/s500x750/455343a66fba4b22442113cf37d260e34f9672b0.jpg

Mediatumblr. (Erişim Tarihi: 24.06.2020) : https://66.media.tumblr.com/8a63c9e954c308b194c8f269b69f0a58/584012ef11db730f-14/s500x750/455343a66fba4b22442113cf37d260e34f9672b0.jpg

Meister der Ada Gruppe. (Erişim Tarihi: 11.12.2020). Wikimedia: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c0/Meister_der_Ada-Gruppe_001.jpg

Meister des Evangel. (Erişim Tarihi: 11.12.2020). Wikimedia: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/ba/Meister_des_Evangeliars_Ottos_III._001.jpg

Melby, J.L. (2009, Eylül 3). (Erişim Tarihi: 27.04.2020) Princeton: https://www.princeton.edu/~graphicarts/2009/10/koloman_moser_in_the_tls.html

Meryem ve Çocuk İsa, Kariye Müzesi. (Kariye Müzesi, 16.04.2016)

Metmuseum. (Erişim Tarihi: 08.07.2020): https://collectionapi.metmuseum.org/api/collection/v1/iiif/436703/796160/main-image

Metmuseum. (Erişim Tarihi: 28.10.2020): https://collectionapi.metmuseum.org/api/collection/v1/iiif/466586/1637441/main-image

Mosaic of Theodora. (Erişim Tarihi: 28.10.2020). Wikipedia: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/56/Mosaic_of_Theodora_-_Basilica_San_Vitale_%28Ravenna%29.jpg

Muntz, E. (2013). *Mucha*, Betül Kadıoğlu, (çev.). Yapı Kredi Kültür Yayınları: İstanbul.

Nebamunun Av Sahnesi. (Erişim Tarihi: 10.02.2020) . Arkeolog: https://arkeolog.tumblr.com/post/112402868843/m%C4%B1s%C4%B1rl%C4%B1-k%C3%A2tip-nebamunun-av-sahnesi-nebamun

Nevermore 1897. (t.y.). (Erişim Tarihi: 14.03.2020). Art Gauguin: http://art-gauguin.com/gauguin_1890_second_70.html

Nevermore. (Erişim Tarihi: 14.03.2020) Fine Art America: https://images.fineartamerica.com/images-medium-large-5/never-more-o-tahiti-paul-gauguin.jpg

Odalique. (Erişim Tarihi: 24.06.2020). Wikimedia. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a4/Ingres_Odalisque_esclave_Fogg_Art.jpeg

Old Painting. (Erişim Tarihi: 28.09.2019): https://oldpainting.tumblr.com/image/133429941756

Oturan Kadın. (Erişim Tarihi: 04.06.2021). Turel Art: https://www.turel-art.com/urun/eren-eyuboglu-oturan-kadin-tablo-ahuyb-100x70cm/

Öncü, B. (ed.), (1991). *İstanbul Büyükşehir Belediyesi Resim Koleksiyonu Greater Istanbul Municipality Painting Collection*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, No:4, İstanbul.

Özsezgin K. (1996). *Mimar Sinan Üniversitesi İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Koleksiyonu / The Collection of Istanbul Museum of Painting and Sculpture Mimar Sinan University*, Haz. Hâlenur Katipoğlu, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.

Paintings (Erişim Tarihi: 15.03.2020) Henri Matisse: http://www.henri-matisse.net/paintings/fh.jpg

Paul Gauguin. (Erişim Tarihi: 13.04.2019). Wikipedia: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/cb/Paul_Gauguin_112.jpg

Pauli, T. (2001). *Art Book-Klimt*, Durdu Kundakçı, (çev.). Dost Kitabevi: İstanbul.

Petzold, A. (Erişim Tarihi: 11.12.2020) Khan Academy: https://www.khanacademy.org/humanities/medieval-world/carolingian-ottonian/ottonian1/a/gospel-book-of-otto-iii

Pinimg. (Erişim Tarihi: 19.10.2020): https://i.pinimg.com/originals/d6/30/f1/d630f1db85e2d36028fae639359b4c53.jpg

Pinimg. (Erişim Tarihi: 01.05.2020): https://i.pinimg.com/originals/28/44/63/284463cde5a4ecc36e49fdf0e1f8c347.jpg

Pinimg. (Erişim Tarihi: 09.07.2020): https://i.pinimg.com/originals/0d/78/e5/0d78e52f78534bc1c6d1e3fea1a4f558.jpg

Pinimg. (Erişim Tarihi: 29.07.2021): https://i.pinimg.com/564x/2f/57/83/2f57832c9ddb430612e5ed611b0e6232.jpg

Pinimg. (Erişim Tarihi: 29.07.2021): https://i.pinimg.com/564x/d8/06/70/d80670cb309591427a09981a07d96c71.jpg

Portrait de Joseph Roulin. (Erişim Tarihi: 04.03.2020). Fine Art America: https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/1/portrait-de-joseph-roulin-vincent-van-gogh-.jpg

Portrait Of Emilie Floge. (2011). (Erişim Tarihi: 27.03.2020). Gustav Klimt: https://www.gustav-klimt.com/Portrait-of-Emilie-Floge.jsp?fbclid=IwAR3JS2me615sVtmnXU1xi_hhz9iERjJtWN7QsqOuE6SyL9W_Ds4cPu4E1nQ

Portrait of Joseph Roulin. (Erişim Tarihi: 04.03.2020). Fine Art America: https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/2/portrait-of-joseph-roulin-digital-remastered-edition-vincent-van-gogh.jpg

Portrait Of Margaret Stonborough. (2011). (Erişim Tarihi: 16.03.2021) Gustav Klimt: https://www.gustav-klimt.com/Portrait-of-Margaret-Stonborough-Wittgenstein.jsp

Portrait of Olga in an Armchair (t.y.). (Erişim Tarihi: 10.12.2020) Met Museum: https://www.metmuseum.org/art/collection/search/656448

Portrait of Violette Heymann. (Erişim Tarihi: 25.07.2021). Wikiart: https://uploads8.wikiart.org/images/odilon-redon/portrait-of-violette-heymann-1910.jpg!Large.jpg

Portre. (Erişim Tarihi: 04.06.2021). Turel Art: https://www.turel-art.com/urun/eren-eyuboglu-portre-tablo-tuyb-82x100cm/

Portre. (Erişim Tarihi: 27.07.2021). Mutualart: https://www.mutualart.com/Artwork/Portre/1D0E7C10F557FB41

Poster for La Dame aux Camelias. (t.y.). (Erişim Tarihi: 05.05.2020). Mucha Foundation: http://www.muchafoundation.org/gallery/browse-works/object/23

Postman. (Erişim Tarihi: 04.03.2020). Fine Art America: https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/1/1-the-postman-vincent-van-gogh.jpg

Rakkase. (Erişim Tarihi: 26.07.2020). Christies: https://www.christies.com/img/LotImages/2003/CSK/2003_CSK_09652_0196_000().jpg

Regina Cordium. (Erişim Tarihi: 30.06.2020). Wahooart: https://en.wahooart.com/Art.nsf/O/8YDR4N/$File/Dante-Gabriel-Rossetti-Regina-Cordium-3-.JPG

Renda, G. (1997). "Minyatür". *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi.* C. 2. Yem Yayın: İstanbul. s.1262.

Renda, G. (2000)."Tasvir-i Hümâyun (1800-1922): Portrenin Son Yüzyılı", *Padişahın Portresi Tesavir-i Âl-i Osman,* Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

Riggs T. (1998. Ocak). (Erişim Tarihi: 18.07.2020). Tate: https://www.tate.org.uk/art/artists/frederick-sandys-473

Riggs, T. (1998, Mart). (Erişim Tarihi: 02.07.2020). Tate: https://www.tate.org.uk/art/artists/william-holman-hunt-287

Riggs, T. (1998, Ocak). (Erişim Tarihi: 30.06.2020). Tate: https://www.tate.org.uk/art/artists/sir-john-everett-millais-bt-379

Riggs, T. (1998, Şubat). (Erişim Tarihi: 02.07.2020). Tate: https://www.tate.org.uk/art/artworks/waterhouse-the-lady-of-shalott-n01543

Robertharding. (Erişim Tarihi: 19.10.2020): https://www.robertharding.com/watermark.php?type=preview&im=RM/RH/HORIZONTAL/120-518

Robinson, M. (2020). *Ön Raffaellocular 500 Görsel Eşliğinde Yaşamları ve Eserleri*. Selin Dingiloğlu, (çev). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları: İstanbul.

Rona, Z. (1997). "Art Nouveau", *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*. C. 1. Yem Yayın: İstanbul. s.141-142.

Rona, Z. (1997). "Simgecilik", *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*. C. 3. Yem Yayın: İstanbul. s.1670-1671.

Rudolf Ernst. (t.y.). (Erişim Tarihi: 11.07.2020). Artnet: http://www.artnet.com/artists/rudolf-ernst/

San Clementa. (Erişim Tarihi: 25.11.2021). Arsantisticad: https://arsartisticadventureofmankind.files.wordpress.com/2016/02/79-c3a1bside-de-san-clemente-de-tahull-donde-se-observa-al-pantocrc3a1tor-rodeado-por-la-mandorla.jpg

San Pedro. (Erişim Tarihi: 25.11.2021). Arsantisticad: https://arsartisticadventureofmankind.files.wordpress.com/2016/02/85-frontal-romanico-de-san-pedro-de-la-seo-de-de-urgel.jpg?w=1024&h=683 (25.11.2020)

Sant Climent. (t.y.). (Erişim Tarihi: 31.11.2020). Wikipedia: https://en.wikipedia.org/wiki/Sant_Climent,_Ta%C3%BCll

Sarıdikmen, G. (2007). *Türk Resminde İstanbul'un Mimarlık Örnekleri 1860-1960*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Schmuttermier, E. Staggs, J. Völker, A. (2013). "Koloman Moser Desining Modern Vianna 1897-1907", *Neue Galerie, Museum For German and Austrian Art*. New York. https://www.jstor.org (Erişim Tarihi: 29.10.2018) s.1-40.

School Of Athens. (t.y.). (Erişim Tarihi: 15.07.2020). Musei Vaticani: http://www.museivaticani.va/content/museivaticani/en/collezioni/musei/stanze-di-raffaello/stanza-della-segnatura/scuola-di-atene.html

Schools of Athens. (Erişim Tarihi: 14.07.2020). Fine Art America: https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/1/school-of-athens-from-the-stanza-della-segnatura-raphael-.jpg

Siebelhoff, R. (1976). "The Three Brides A Drawing By Jan Toorop". *Netherlands Yearbook For History Of Art*. Vol, 27. https://jstor.org (Erişim Tarihi: 01.10.2019) s.210-161.

Song of the Songs. (Erişim Tarihi: 25.07.2021). Wikiart: https://uploads8.wikiart.org/images/gustave-moreau/the-song-of-songs-1893.jpg!Large.jpg

Spring Morning. (Erişim Tarihi: 29.09.2019). Wikiart: https://uploads3.wikiart.org/images/koloman-moser/spring-morning-1896.jpg

Stained Glass Windows Sainte Chapelle (2017, Ocak 5). (Erişim Tarihi: 25.11.2020) Templeseeker: https://www.templeseeker.com/stained-glass-windows-sainte-chapelle/

Stanford. (Erişim Tarihi: 25.05.2021): https://ai.stanford.edu/~latombe/mountain/photo/turkey/konya-2017_files/image044.jpg

Stanford. (Erişim Tarihi: 25.05.2021): https://ai.stanford.edu/~latombe/mountain/photo/turkey/konya-2017_files/image045.jpg

Staticflickr. (Erişim Tarihi: 19.10.2020): https://farm5.staticflickr.com/4034/4620817652_c1021df30a_o.jpg

Strasbourg Cathedral. (Erişim Tarihi: 25.11.2020) Blogspot: http://3.bp.blogspot.com/-yqR6KA86PNg/Umm6bZAuL-I/AAAAAAAAN_Q/KHSHJaNOOEM/s1600/Strasbourg+cathedral+windows-web-5595.jpg

Strasbourg Cathedral. (Erişim Tarihi: 25.11.2020). Blogspot: http://1.bp.blogspot.com/-7PCscA76TDM/Umm6Plj9aNI/AAAAAAAAN-8/77_VE6Paj5w/s1600/Strasbourg+cathedral+windows-web-5584.jpg

Sütçü, S. (2017). *Türk Resminde Devlet Adamlarının Portreleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Şerifoğlu, Ö. F. (2011). "Anadolu'dan Geçmiş Bir Ressam: Eren Eyüboğlu", *Eren Eyüboğlu Retrospektif 1927*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları: İstanbul.

Şerifoğlu, Ö. F. (ed.). (2011). *Bedri Rahmi Eyüboğlu*. Kültür ve Turizm Bakanlığı: Ankara.

Şükriye Dikmen. (Erişim Tarihi: 20.12.2020). Artam: https://artam.com/storage//images/auctions/102/21232/7738/sukriye-dikmen-1918-2000-portre.jpg

T.C. Ziraat Bankası Resim Koleksiyonu. (1992). Ziraat Bankası, Ankara.

Tahitian Woman and Boy. (Erişim Tarihi: 18.07.2021). Wikiart: https://uploads2.wikiart.org/images/paul-gauguin/tahitian-woman-and-boy-1899.jpg!Large.jpg

Tansuğ, S. (1993). *Resim Sanatının Tarihi.* Remzi Kitabevi: İstanbul.

Tansuğ, S. (1997). "Çallı, İbrahim". *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*. C.1. Yem Yayın: İstanbul. s.378-379.

Tansuğ, S. (2012). *Çağdaş Türk Sanatı*. Remzi Kitabevi: İstanbul.

Tehamana. (Erişim Tarihi: 04.03.2020). Fine Art America: https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/2/the-ancestors-of-tehamana-1893-paul-gauguin.jpg

Tending the Lamp. (Erişim Tarihi: 24.06.2020). Arthipo: https://www.arthipo.com/image/cache/catalog/artists-painters/r/rudolf-ernst/rern35-Rudolf-Ernst-tending-the-lamp--1000x1000.jpg

The Ambassadors. (Erişim Tarihi: 14.07.2020). Wikimedia: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/35/HOLBEIN-Hans-the-Younger-The-Ambassadors.jpg

The Ambassadors. (t.y.). (Erişim Tarihi: 15.07.2020). Arts and Culture: https://artsandculture.google.com/asset/the-ambassadors/bQEWbLB26MG1LA?hl=tr

The Art of Paintings. (Erişim Tarihi: 25.08.2020). Johannes Vermeer: https://www.johannesvermeer.org/images/paintings/the-art-of-painting.jpg

The Dream. (Erişim Tarihi: 14.11.2020). Pablo Picasso: https://www.pablopicasso.org/images/paintings/the-dream.jpg

The Finding of the Saviour in the temple by William Holman Hunt. (t.y.). (Erişim Tarihi: 30.06.2020) Joy of Museum:https://joyofmuseums.com/museums/united-kingdom-museums/birmingham-museums/birmingham-museum-and-art-gallery/the-finding-of-the-saviour-in-the-temple-by-william-holman-hunt/

The Finding of the Saviour int he Temple. (Erişim Tarihi: 30.06.2020). Shopify: https://cdn.shopify.com/s/files/1/1016/1455/products/The_Finding_of_the_Saviour_in_the_Temple_c1854-55.jpeg?v=1453442740

The Garden of Delights. (Erişim Tarihi: 16.06.2020): https://the-garden-of-delights.tumblr.com/post/86797437364

The Glass of Wine. (Erişim Tarihi: 19.07.2020). Wikipedia: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a4/Jan_Vermeer_van_Delft_-_The_Glass_of_Wine_-_Google_Art_Project.jpg

The Love Letter. (Erişim Tarihi: 28.08.2020). Wordpress: https://serkanhizli.files.wordpress.com/2015/01/18288-the-love-letter-jan-vermeer-van-delft.jpg

The Love Letter. (t.y.). (Erişim Tarihi: 25.08.2020). Arts And Culture: https://artsandculture.google.com/asset/the-love-letter/fwEiDs-Dommm3g?hl=tr

The Orientalist Sale. (2018). (Erişim Tarihi: 24.06.2020) Sothebys: http://www.sothebys.com/en/auctions/ecatalogue/2018/the-orientalist-sale-l18100/lot.14.html

The Soul of the Rose. (Erişim Tarihi: 02.07.2020). Wikimedia: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c4/John_William_Waterhouse_-_The_Soul_of_the_Rose%2C_1903.jpg

The Swing. (Erişim Tarihi: 29.07.2020). Wikimedia: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/43/Joean_Honor%C3%A9_Fragonard_-_The_Swing.jpg

The Three Brides. (Erişim Tarihi: 05.09.2019). Oceans Bridge: https://www.oceansbridge.com/shop/artists/t/ton-tro/jan-toorop/the-three-brides

The Three Brides. (t.y.). (Erişim Tarihi: 01.10.2019). İdentiftthisart: https://www.identifythisart.com/art-movements-styles/modern-art/symbolism-art-movement/three-brides-jan-toorop/

Theodora Mosaic. (Erişim Tarihi: 27.04.2020). Wikimedia: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/85/Theodora_mosaic_-_Basilica_San_Vitale_%28Ravenna%29.jpg

Tomb Painting. (Erişim Tarihi: 27.07.2021). British Museum: https://www.britishmuseum.org/collection/object/G_1889-0410-1-5

Torterolo, A. (2000). *Artbook Van Gogh: Bir Dahinin Hayatı ve Yapıtları*. Begüm Akkoyunlu, (çev.) Dost Kitabevi: Ankara.

Trovestar. (Erişim Tarihi: 10.09.2019): https://www.trovestar.com/images/Collections/28/gallery/ts_92919_3.jpg

Turani, A. (1984). *Batı Anlayışına Dönük Türk Resim Sanatı*. İş Bankası Kültür Yayınları: Ankara.

Tükel, U. (1997). "Ingres" *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*. C.2. Yem Yayın: İstanbul. s.818-819.

Uffizi. (Erişim Tarihi: 14.07.2020): https://images.uffizi.it/production/attachments/1503909239806647-605174-2-

.jpg?ixlib=rails-2.1.3&w=1200&h=800&fit=clip&crop=center&fm=gjpg&auto=compress

Ulaba, N. (1997). "Osman Hamdi Bey". *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi.* C.3. Yem Yayın: İstanbul. s.1392-1393.

Uysal, A. Ülker, M. Bayoğlu S. Evlice, N. (1991). *Hat, Tezhip, Minyatür ve Cilt Sanatı Örnekleri Kataloğu*. Kültür Bakanlığı: İstanbul.

Uzundemir, Ö. (2010). *İmgeyi Konuşturmak*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi: İstanbul.

Vermeer. (Erişim Tarihi: 25.08.2020). Wikipedia: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a3/Vermeer_-_Girl_with_a_Red_Hat.JPG

Virgin with the Chancellor. (Erişim Tarihi: 27.08.2020). Wikimedia: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2d/Virgin_with_Chancellor_Rolin_Luber.jpg

Walther, I. F. (1997). *Pablo Picasso Yüzyılın Dahisi*. Ahu Antmen, (çev.), ABC Kitabevi: İstanbul.

Water Serpents (2011). (Erişim Tarihi: 18.03.2020) Gustav Klimt: http://www.gustavklimt.net/water-serpents/

Webme. (Erişim Tarihi: 16.05.2020): https://img.webme.com/pic/s/soyluedebiyat/msres6.jpg

Yaman, Z. Y. (2002). *D Grubu*, Yapı Kredi Yayınları: İstanbul.

Yaman, Z. Y. (2012), *Ankara Resim ve Heykel Müzesi*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı: Ankara.

Yazkaç, P. (2018). "Çağdaş Türk Resim Sanatında Avangard Bir Sanatçı: Fahrelnissa Zeyd", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Yıl: 6, Sayı: 75. s.198-212.

Young Emir. (Erişim Tarihi: 25.01.2021). Fine Art America: https://images.fineartamerica.com/images/artworkimages/mediumlarge/1/a-young-emir-osman-hamdi-bey.jpg

Yörük Kadını. (Erişim Tarihi: 29.07.2021). Ariummodern: https://www.artiummodern.com/urun/2413888/bedri-rahmi-eyuboglu-1911-1975-yoruk-kadini-imzali-tuval-uzerine

Yücel, E. (1986) *Ayasofya Müzesi.* Ak Yayınları: İstanbul.

Zambaklı Prens. (Erişim Tarihi: 10.02.2020). Biblicalarcheology: https://www.biblicalarchaeology.org/wp-content/uploads/minoan.jpg

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

İsim ve SOYİSİM : İlgim CAMCI
Doğum Yeri :
Doğum Tarihi :

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi :
Yüksek Lisans Öğrenimi :
Bildiği Yabancı Değiller :

BİLİMSEL FAALİYETLER

a) Katıldığı Sergiler

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl:

İLETİŞİM

E-Posta Adresi :
ORCID :